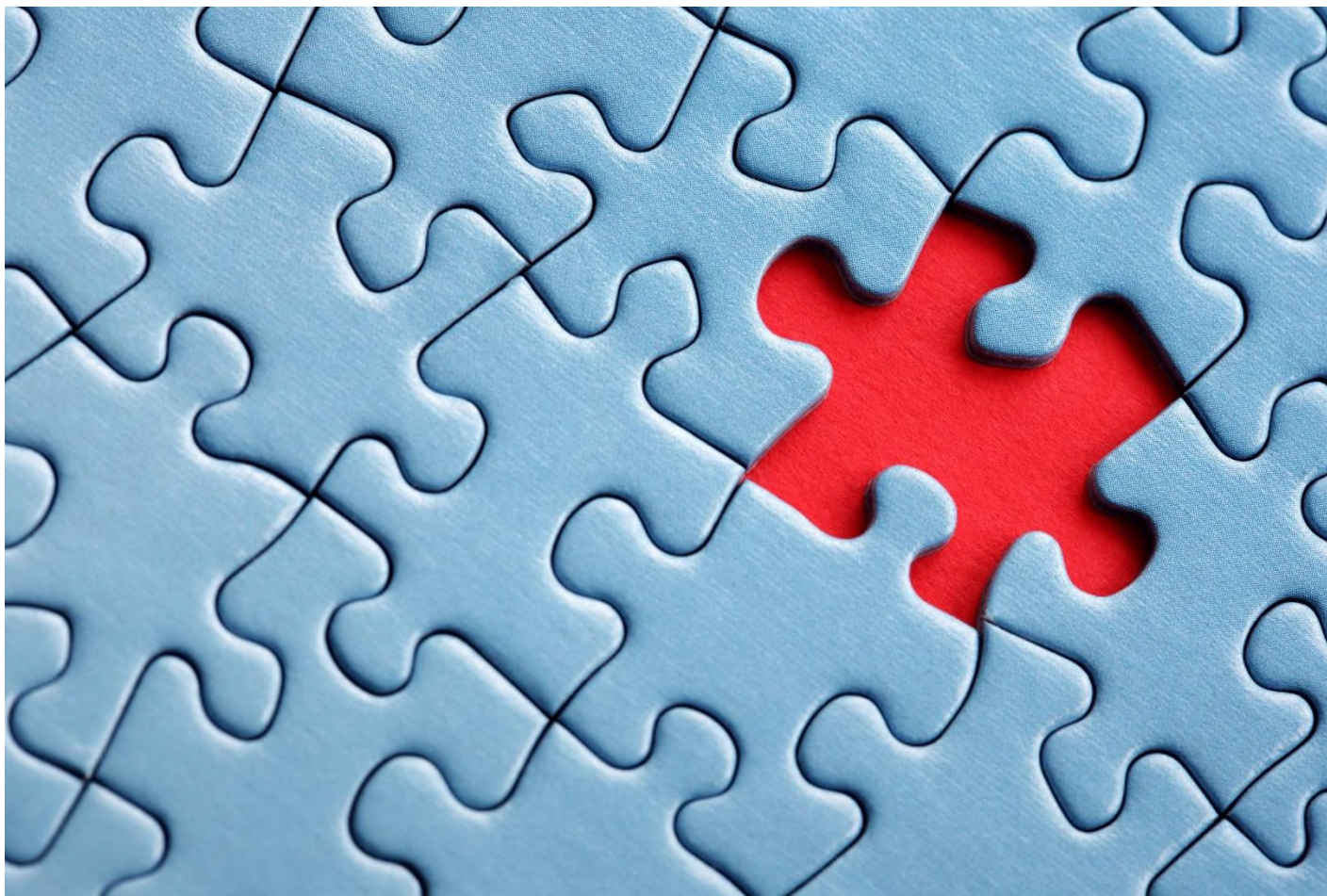

Iedzīvotāju līdzdalība – neizmantota iespēja kvalitatīvu lēmumu pieņemšanai pašvaldībās

Rīga 2023

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Iedzīvotāju līdzdalība – neizmantota iespēja kvalitatīvu lēmumu pieņemšanai pašvaldībās.

2023. gada 17. maijs

Lietderības revīzija “Vai pašvaldību veiktās darbības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību un informētību?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Piektā revīzijas departamenta 2022. gada 14. marta revīzijas grafiku Nr.2.4.1-8/2022.

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļvietnes www.depositphotos.com¹.

¹ <https://depositphotos.com/24531265/stock-photo-last-piece-of-the-puzzle.html>

Cienījamais lasītāj!

Mūsu kā sabiedrības locekļu vēlmi un gatavību piedalīties valsts pārvaldes procesos nosaka dažādi apstākļi. Viens no būtiskākajiem ir ticība mūsu pūliņu rezultātam jeb tam, ka mūsu ieguldītais laiks un citi resursi tiks atalgoti ar mūsu uzklaušanās un mūsu viedokļa vērā ņemšanu mums visiem būtisku jautājumu risināšanā.

Šajā revīzijā redzētais liecina, ka iedzīvotāju iesaiste tik būtiska valsts pārvaldes atzara kā pašvaldību darbā ir salīdzinoši zema. 85 % no mūsu aptaujātajiem iedzīvotājiem norādīja, ka nepiedalās pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesos.

Revīzijas laikā nereti dzirdējām viedokli, ka iedzīvotāji ir kūtri, neieinteresēti un nemaz nevēlas līdzdarboties pašvaldības darbā. Tā teikt – tā ir iedzīvotāju pašu problēma. Tas nevīlšus šādu domāšanu liek salīdzināt ar privāto sektoru. Diez, vai kāds komersants, kuram nesekmējas ar klientu piesaistīšanu savam pakalpojumam, arī vērš skatu uz klientiem kā iespējamo problēmu? Jeb arī meklē cēloņus sevī un veidā, kā viņš uzrunā klientus?

Tieši atsevišķu privātā sektora darba principu pārņemšana pašvaldību komunikācijā ar iedzīvotājiem ir tas, uz ko mēs aicinām pašvaldības. Ne mazāk svarīgs par informāciju ir arī veids, kā pašvaldības šo informāciju nodod iedzīvotājiem. To var darīt formāli, piemēram, ievietojot oficiālajā tīmekļvietnē informāciju juridiskā un tehniski precīzā valodā, vai arī to var darīt iedzīvotājiem draudzīgi, piemēram, sasniedzot atbilstošo mērķa grupu iedzīvotājus sociālajos tīklos un informāciju izstāstot “cilvēku valodā”. Sociālo tīklu un citu komunikācijas kanālu darbības principu un darba algoritmu pārzināšana un sekmīga to izmantošana

strādā vienlīdz labi kā preču un pakalpojumu pārdošanā, tā arī pašvaldības dialogā ar tās iedzīvotājiem.

Efektīva dialoga neesamību starp pašvaldību un tās iedzīvotājiem var salīdzināt ar slimību, kura rada gan tūlītējus simptomus, gan atstāj nelabvēlīgas sekas visam organismam ilgtermiņā.

Revīzijā pārliccinājāmies, ka daudzviet pašvaldību labi iecerētā, dārgi izmaksājusī, bet bez mērķa grupas pilnvērtīgas iesaistes radītā infrastruktūra izrādās lietotājiem nepiemērota. Šādi piemēri, kā arī gadījumi, kad iedzīvotāji viņiem svarīgu lēmumu pieņemšanā netiek iesaistīti vispār, kad ar iedzīvotājiem izrunāti lēmumi pēcāk tiek vienpersoniski mainīti, kad iedzīvotājiem netiek sniegta atgriezeniskā saite par viņu sniegto priekšlikumu likteni, var radīt iedzīvotājos sajūtu par varas atrautību un nopietni iedragāt uzticību valsts pārvaldei kopumā.

Sagaidu, ka revīzijas ziņojums sniegs ierosmi pašvaldībām pārskatīt un pilnveidot to praksi iedzīvotāju iesaistē. Tajā skaitā, arī iedvesmojoties no labajiem piemēriem citās pašvaldībās, kuri ir atspoguļoti šajā ziņojumā.

Paldies visu revīzijā iesaistīto 11 pašvaldību, Izglītības un zinātnes ministrijas, Labklājības ministrijas pārstāvjiem par produktīvo sadarbību revīzijā! Es saku īpašu paldies Invalīdu un viņu draugu apvienībai “Apeirons” un Rīgas Stradiņa universitātes Komunikācijas fakultātes studiju programmas direktorei Rutai Siliņai un viņas studentiem par entuziasmu un atbalstu mūsu kopējā darbā revīzijā būtisku jautājumu izvērtēšanā!

Ar cieņu
departamenta direktors
Edgars Korčagins

Saturs

Kopsavilkums	6
Galvenie secinājumi	7
Būtiskākie ieteikumi.....	18
Ziņojuma struktūra	19
Iedzīvotāju līdzdalības nozīme lēmumu pieņemšanā.....	20
1. Vai Pašvaldības paredz iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskos jautājumos un labajā praksē paredzētajos iedzīvotāju līdzdalības posmos?	22
Attīstības plānošanas dokumentu ieviešana	25
Iedzīvotāju līdzdalība jomu stratēģiju, saistošo noteikumu un pašvaldības dažādu noteikumu un nolikumu izstrādē	25
Iedzīvotāju līdzdalība infrastruktūras projektu izstrādes un apspriešanas procesos	29
Attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas uzraudzība, novērtēšana un aktualizācija	32
2. Vai Pašvaldības veic mērķtiecīgas darbības, lai panāktu, ka iespējami vairāk iedzīvotāju un dažādas iedzīvotāju grupas uzzina par līdzdalības iespējām un iesaistās līdzdalības procesos?	35
3. Vai Pašvaldības nodrošina pietiekamu un savlaicīgu atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu?	49
4. Vai Pašvaldību veiktās darbības jauniešu līdzdalības veicināšanā ir pietiekamas, lai izveidotu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi?	54
Izmērāmu sasniedzamo mērķu un veicamo pasākumu noteikšana pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos	58
Regulāra jauniešu vajadzību un interešu izpēte	61
Pašvaldību izveidotā institucionālā sistēma darbam ar jaunatni un tās paveiktais jauniešu līdzdalības veicināšanai	62
Pašvaldības veikto darbību atbilstība visu jauniešu līdzdalības veicināšanai	64
Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes	73

1. pielikums. Pašvaldību komisijas un to sastāvā esošo iedzīvotāju skaits*	83
2. pielikums. Izlasē iekļauto pašvaldību infrastruktūras objektu atbilstības cilvēkiem ar invaliditāti, kas radusies kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumu dēļ, novērtējums	84
3. pielikums. Informācija par izlasē iekļauto pašvaldību infrastruktūras objektu izbūvē un rekonstrukcijā iztērētajiem finanšu līdzekļiem un būtiskākajām neatbilstībām.....	90
4. pielikums. Cik no Pašvaldību aicinājumiem iesaistīties līdzdalībā ir izvietoti izlasē iekļautajos komunikācijas kanālos un ir viegli uztverami?.....	111
5. pielikums. Jauniešu iesaiste Pašvaldību organizētajos pasākumos.....	114
Revidējamo vienību viedokļi.....	120

Kopsavilkums

Kas ir iedzīvotāju līdzdalība, un kādēļ tā ir svarīga?

Latvijas kā jebkuras demokrātiskas valsts viens no sekmīgas ilgtspējīgas attīstības un kvalitatīvu lēmumu pieņemšanas priekšnosacījumiem ir aktīva pilsoniskā sabiedrība. Latvijā to tiesiski nostiprina virkne normatīvo aktu, tajā skaitā Satversmes 101. pants nostiprina tautas tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbībā². Valstij ne tikai jāgarantē pilsonim formālas tiesības piedalīties, bet tai ir pienākums radīt arī priekšnoteikumus (iespēju), lai pilsonis būtu spējīgs piedalīties valsts un pašvaldību darbā, šo piedalīšanos veicot apzināti un izprotot piedalīšanās būtību³.

Latvijas tiesību aktos un politikas dokumentos ir iekļauti dažādi pilsoniskās sabiedrības iesaistes mehānismi lēmumu pieņemšanas procesā, tomēr iedzīvotāju līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesos ir zema⁴, tostarp arī pašvaldībās.

Ņemot vērā pašvaldību plašo funkciju apjomu, izsvērtiem un kvalitatīviem pašvaldību lēmumiem (kas ir iedzīvotāju un pašvaldības ieguvums no iedzīvotāju līdzdalības) ir būtiska ietekme uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Lai noteiktu, vai pašvaldības veicina iedzīvotājiem un pašvaldībai nozīmīgo procesu – iedzīvotāju līdzdalību –, revīzijā pārbaudei izvēlēti jautājumi, kas aptver vairākus priekšnosacījumus iedzīvotāju spējai un vēlmei iesaistīties līdzdalībā pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesos.

Tas ir jautājumu un tēmu klāsts, kuros pašvaldība vispār paredz iedzīvotāju līdzdalību, tā ir komunikācija par līdzdalības iespējām un tās rezultātiem jeb atgriezenisko saiti, kurai ir būtiska ietekme uz to, vai nākamreiz ir vērts iesaistīties. Revīzijā īpaša uzmanība pievērsta arī pašvaldību īstenotajam darbam ar jaunatni, kas ietver tostarp arī rūpes par pilsoniski aktīvas jaunās paaudzes veidošanu.

Revīzijas izlasē iekļautas 11 pašvaldības – Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu, Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības, tomēr revīzijā konstatētais, visticamāk, ir aktuāls krietni lielākam pašvaldību skaitam, ņemot vērā izlasē iekļauto pašvaldību (turpmāk tekstā – Pašvaldības) līdzīgās prakses.

² Sabiedriskā līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā. Izpētes ziņojums, biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”, 2021. Pieejams: https://nvo.lv/uploads/zinojums_lidzdaliba_lemumu_pienemsana_2021.pdf (skatīts 30.03.2023.).

³ Kusiņš, G. Cilvēka pamattiesības. 101. pants. No: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 376.–394. lpp.

⁴ Sabiedriskā līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā. Izpētes ziņojums, biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”, 2021. Pieejams: https://nvo.lv/uploads/zinojums_lidzdaliba_lemumu_pienemsana_2021.pdf (skatīts 30.03.2023.).

Galvenie secinājumi

Neraugoties uz vairākiem revīzijā identificētiem labās prakses piemēriem, izlasē iekļautās pašvaldības iedzīvotāju līdzdalības nodrošināšanā atrodas uz zemākajiem līdzdalības kāpņu pakāpieniem – daudzos iedzīvotājiem būtiskos jautājumos iedzīvotāju līdzdalība netiek paredzēta, savukārt tajos gadījumos, kad tā tiek paredzēta – iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai veiktās darbības daudzviet vērtējamas kā simboliskas un formālas un tādēļ nedemonstrē vēlmi panākt iedzīvotāju aktīvu iesaistīšanos.

Revīzijā konstatētais liecina, ka iemesli tam ir meklējami, pirmkārt, jau pašvaldību stratēģiskā redzējuma trūkumā par iedzīvotāju līdzdalības ieguvumiem un iedzīvotāju neiesaistes sekām pašvaldībai.

Līdzdalības neparedzēšana iedzīvotājiem būtiskos jautājumos, atbilstošāko veidu, kā uzrunāt iedzīvotājus iesaistīties līdzdalībā, neizmantošana, atgriezeniskās saites trūkums, pieeja – atsevišķus aicinājumus iesaistīties līdzdalībā publicēt viegli uztveramus un izmantojot pilnu komunikācijas kanālu klāstu, lai iedzīvotājus sasniegtu, savukārt par citiem nemaz nekomunicējot vai to darot veidā, kam ir mazāka iespējamība sasniegt tos iedzīvotājus, kuriem šie jautājumi varētu būt būtiski – tās ir jau no stratēģiskā redzējuma un mērķtiecīgas vadības trūkuma izrietošas neatbilstības, kas raksturo to, kādēļ Pašvaldībām līdz augstākajiem līdzdalības pakāpieniem vēl tāls ceļš ejams.

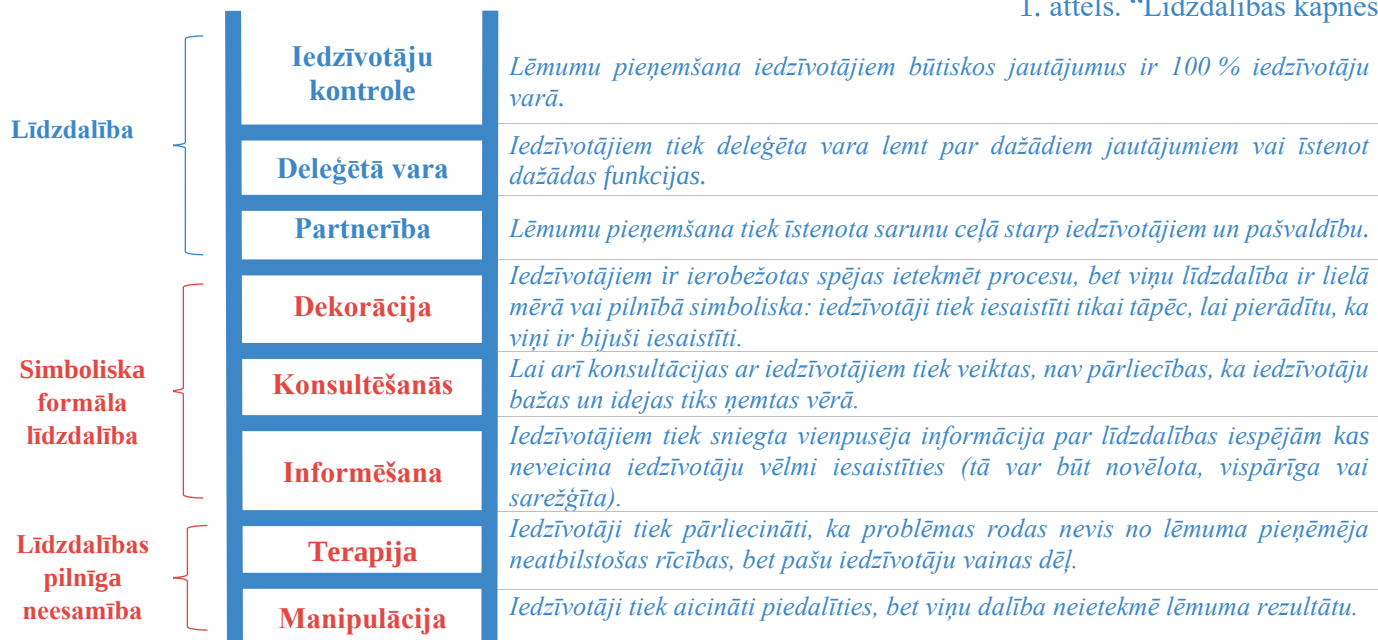
Šāda Pašvaldību rīcība ir rezultējusies ar vairāku nekvalitatīvu lēmumu pieņemšanu Pašvaldībās jau šobrīd – apstiprinot saistošos noteikumus, kuros pavisam drīz ir bijis jāveic izmaiņas, lai pielāgotu tos iedzīvotāju vajadzībām, un ir augsts risks, ka sekas iedzīvotāju neiesaistīšanai lēmumu pieņemšanas procesos būs redzamas arī vēlāk.

Par to liecina bijušo pašvaldību pieņemtie nekvalitatīvie lēmumi pirms ATR, kuru pieņemšanas procesos nav veicināta iedzīvotāju līdzdalība – sākot ar stratēģiju apstiprināšanu darbam ar jaunatni, kurai nav ietekmes uz situācijas uzlabošanu jauniešu līdzdalībā, līdz pat pašvaldības budžeta līdzekļu izlietojumam vismaz 70 milj. *euro* apmērā par tādas infrastruktūras izveidošanu, kas daļai pašvaldības iedzīvotāju – cilvēkiem ar kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumiem – liek samierināties ar neiziešanu no mājas, netikšanu pašvaldības iestādēs, lai saņemtu pakalpojumus, nespēju tos saņemt cieņpilni, tostarp nepārtraukti esot atkarīgiem no citu cilvēku palīdzības.

Tuvā nākotnē pašvaldības plāno īstenot vairākus, tostarp cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, būtiskus infrastruktūras projektus vismaz 21 milj. *euro* vērtībā. Revīzijā konstatētais rada bažas, vai šī infrastruktūra būs cieņpilni izmantojama un pieejama visiem pašvaldības iedzīvotājiem.

“Līdzdalības kāpnis” ir viens no rīkiem, kā uzskatāmi parādīt iedzīvotāju līdzdalības attīstības līmeni lēmumu pieņemšanas procesos (skatīt 1. attēlu).

1. attēls. “Līdzdalības kāpnis”⁵

Pašvaldību īstenojamās darbībās ir konstatēti vairāki labās prakses piemēri, kas varētu atbilst augstākajiem “Līdzdalības kāpņu” pakāpieniem, piemēram:

- pakāpienam “**Deleģētā vara**” atbilst līdzdalības budžets (Gulbenes novada pašvaldībā), pašvaldību sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām pašvaldību funkciju izpildē, piemēram, deinstitucionalizācijas ietvaros (Cēsu un Madonas novadu pašvaldībās), un organizētie projektu konkursi, kas sniedz iedzīvotājiem iespēju īstenot savas iniciatīvas kultūras, sporta, jaunatnes, teritorijas labiekārtošanas jomās, saņemot pašvaldību finansiālu atbalstu (visās izlasē iekļautajās pašvaldībās);
- pakāpienam “**Partnerība**” atbilst Rēzeknes novada pašvaldības izveidoto iedzīvotāju padomju darbība.

Tomēr revīzijā konstatētie trūkumi tajā, kādos jautājumos iedzīvotāji tiek iesaistīti, kā tie tiek informēti par iespēju iesaistīties un kā tiek ņemts vērā iedzīvotāju viedoklis, liecina, ka labās prakses piemēri neatbilst patieso situāciju Pašvaldībās, kas drīzāk atbilst “Līdzdalības kāpņu” zemākajiem pakāpieniem:

- pakāpienam “**Dekorācija**” atbilst iedzīvotāju iekļaušana Pašvaldību⁶ komisiju sastāvā, kur to īpatsvars pret Pašvaldību darbinieku skaitu rada iedzīvotāja balsij mazu ietekmi līdzdalības procesos, piemēram, Gulbenes novada pašvaldības Tūrisma komisijā no 14 komisijas locekļiem tikai viens komisijas loceklis pārstāv iedzīvotājus⁷;
- tas, ka iedzīvotājiem netiek sniegta atgriezeniskā saite par līdzdalības rezultātu, tā tiek sniegta novēloti, kad iespējas ietekmēt kaut ko vēl papildus ir ierobežotas, vai no atgriezeniskās saites nav iespējams gūt

⁵ A ladder of citizen participation. Sherry R. Arnstein, 1969. Pieejams: https://www.miguelangelmartinez.net/IMG/pdf/1969_Arnstein_participation_ladder_AJP.pdf (skatīts 30.03.2023.), Ladder of Citizen Participation, Organizing engagement. Pieejams: <https://organizingengagement.org/models/ladder-of-citizen-participation/> (skatīts 30.03.2023.).

⁶ Ādažu, Cēsu, Madonas un Gulbenes novadu pašvaldības.

⁷ Detalizēti skatīt revīzijas ziņojuma 1. pielikumu.

pārlicību, ka iedzīvotāju viedoklis ir izvērtēts un ņemts vērā, lēmumu pieņemot, – liecina par Pašvaldību atrašanos uz pakāpiena “**Konsultēšanās**”;

- pakāpienam “**Informēšana**” atbilst Pašvaldību rīcība, iedzīvotājiem sniedzot vienpusēju informāciju par līdzdalības iespējām, kas neatbilst tam, lai iedzīvotājs vēlētos iesaistīties: aicinājumos tiek izmantotas sarežģītas teikumu konstrukcijas, profesionālā leksika, specifiski jomas termini, kā arī vispārīgas frāzes, kas iedzīvotājiem bez padziļinātas izpratnes par dokumentu vai rīcību, nav saprotamas;
- pakāpienam “**Terapija**” atbilst:
 - Rēzeknes valstspilsētas domes priekšsēdētāja uzrunā⁸ iedzīvotājiem paustais pārmetums par zemu iedzīvotāju aktivitāti ideju iesniegšanā pilsētas labiekārtošanai kopsakarībā ar to, cik augstas prasības iedzīvotājiem tika izvirzītas ideju iesniegšanai (idejām jābūt pamatotām un ir jāņem vērā apkārt esošās teritorijas, lai tās konceptuāli būtu saistītas)⁹;
 - Dienvidkurzemes novada pašvaldības intervijas laikā¹⁰ norādītais par nokavētajiem termiņiem Eiropas Savienības fondu naudas apguvei Pāvilostas iedzīvotāju uzsāktās tiesvedības dēļ, nevis tādēļ, ka Pašvaldība nepietiekami iesaistīja Pāvilostas iedzīvotājus projekta būvniecības ieceres posmos, kā dēļ iedzīvotāji arī iesniedza pieteikumu tiesā;
- pakāpienam “**Manipulācija**” atbilst Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības aicinājums¹¹ iedzīvotājiem paust viedokli (balsot) par pieminētā demontāžu, kura demontāžas pienākumu pašvaldībai nosaka normatīvais akts¹². Pārdomas raisa arī Limbažu novada pašvaldības rīcība, piedāvājot iedzīvotājiem balsot par trim Salacas tilta izskata vizualizācijām, no kurām faktiski tikai viena ir objektīvi īstenojama¹³.

Kādu lēmumu pieņemšanas procesos Pašvaldības paredz iedzīvotāju līdzdalību?

Nevienā no Pašvaldībām nav izstrādāta kārtība, kas noteiktu, kādos posmos un kādu lēmumu pieņemšanas procesos tiek iesaistīti iedzīvotāji. Visbiežāk iedzīvotāju līdzdalība Pašvaldībās tiek paredzēta attīstības un teritorijas plānošanas dokumentu izstrādē – posmā, kuros iedzīvotāju iesaiste ir salīdzinoši detalizēti normatīvi regulēta.

Pārējos attīstības plānošanas posmos, kuros iedzīvotāju līdzdalība ir izšķiroša kopā izstrādāto attīstības mērķu sasniegšanai – **attīstības plānošanas dokumentu ieviešana**, kas ietver plašu jautājumu klāstu, no kuriem revīzijā pārbaudei izvēlēta attīstības programmai pakārtoto stratēģiju, saistošo noteikumu un citu iedzīvotāju vai pašvaldības budžetu ietekmējošu noteikumu, kā arī infrastruktūras projektu izstrāde un apspriešana uzraudzība, un **attīstības plānošana dokumentu ieviešanas uzraudzība, novērtēšana un aktualizācija** – iedzīvotāju līdzdalību Pašvaldības paredz pavisam retos gadījumos.

⁸ Priekšsēdētājs aicina rēzekniešus nebūt vienaldzīgiem pret dzimto pilsētu. Pieejams: <https://rezekne.lv/2021/09/priekssedetajs-aicina-rezekniesus-nebut-vienaldzīgiem-pret-dzimto-pilsetu/> (skatīts 30.03.2023.)

⁹ Rēzeknieši aicināti iesniegt idejas pilsētas labiekārtošanai. Pieejams: <https://rezekne.lv/2021/07/26/rezekniesi-icinati-iesniegt-idejas-pilsetas-labiekartosanai/> (skatīts 30.03.2023.).

¹⁰ Valsts kontroles 21.06.2022. intervijas protokols ar Dienvidkurzemes novada pašvaldību.

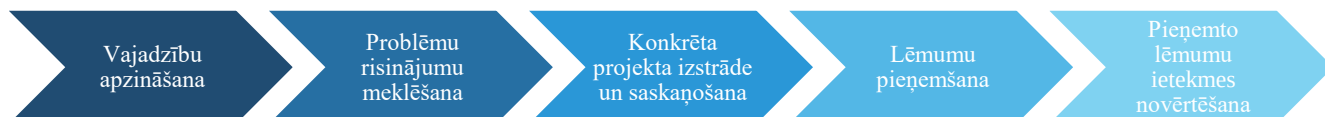
¹¹ Izsaki viedokli par normas izpildi Rēzeknes administratīvajā teritorijā. Pieejams: <https://rezekne.lv/2022/08/29/izsaki-viedokli-par-likuma-normas-izpildi-rezeknes-administrativaja-teritorija/> (skatīts 02.09.2022.).

¹² Likums “Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā”, Ministru kabineta 14.07.2022. noteikumi Nr. 448 “Latvijas Republikas teritorijā esošo demontējamo padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu saraksts”.

¹³ Jaunā Salacas tilta vizualizācijas. Pieejams: <https://www.limbazunovads.lv/lv/jaunums/jauna-salacas-tilta-vizualizācijas> (skatīts 29.08.2022.).

Iedzīvotāju līdzdalība attīstības programmas mērķu izpildei pakārtoto stratēģiju izstrādē netiek paredzēta lielākajā daļā revīzijā izskatīto gadījumu

Revidējamā laika posmā piecas pašvaldības – Cēsu, Gulbenes, Kuldīgas novadu, kā arī Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldības – apstiprināja 10 dažādu jomu un institūciju attīstības programmas, stratēģijas vai to grozījumus, piemēram, izglītības, kultūras, tūrisma jomās. Tomēr tikai Cēsu (divos gadījumos no trim¹⁴) un Kuldīgas (vienā gadījumā no diviem¹⁵) novadu pašvaldībās šo dokumentu izstrādē vai apspriešanā ir piedalījušies iedzīvotāji un arī ne visos labajā praksē¹⁶ paredzētajos iedzīvotāju līdzdalības posmos.

2. attēls. Iedzīvotāju līdzdalības posmi¹⁷.

Iedzīvotāju līdzdalību saistošo noteikumu un citu iedzīvotājus un pašvaldības budžetu ietekmējošo noteikumu izstrādē neparedz gandrīz neviena pašvaldība

Pēc administratīvi teritoriālās reformas (turpmāk tekstā – ATR) pašvaldībām bija jāpieņem ievērojams daudzums saistošo noteikumu, kas turpmāk noteiks rīcību tādās jomās kā, piemēram, mājas (istabas) dzīvnieku labturība, ūdenssaimniecības un decentralizētās kanalizācijas pakalpojumu sniegšana, pašvaldības palīdzība dzīvokļu jautājumu risināšanā, atkritumu apsaimniekošana. Pašvaldības revidējamā laika posmā kopumā pieņēmušas 538 saistošos noteikumus, no kuriem tikai 38 noteikumu izstrādē ir paredzēta iedzīvotāju līdzdalība. Tas ir rezultējis ar grozījumu veikšanu noteikumos pavisam drīz pēc to apstiprināšanas Cēsu¹⁸, Limbažu¹⁹ un Madonas²⁰ novadu pašvaldībās, lai novērstu iedzīvotāju konstatētās nepilnības apstiprinātajos noteikumos.

Pašvaldības²¹ iedzīvotāju līdzdalību nav paredzējušas 152 revidējamā laika posmā ar domes lēmumu apstiprinātajos noteikumos, kuros paredzēti, piemēram, kritēriji, kuros gadījumos un uz kādu pašvaldības finansējumu var pretendēt nevalstiskās un reliģiskās organizācijas, iedzīvotāji – iesniedzot pieteikumus pašvaldību organizētajos projektu konkursos, gūstot noteiktus sasniegumus izglītības un sporta jomās u. c.

¹⁴ Iedzīvotāju līdzdalība nav paredzēta Cēsu novada pašvaldības kultūras attīstības stratēģijas 2030 izstrādē (apstiprināta ar Cēsu novada domes 19.05.2022. lēmumu Nr. 284 “Par Cēsu novada kultūras attīstības stratēģijas 2030 apstiprināšanu”).

¹⁵ Iedzīvotāju līdzdalība nav paredzēta Kuldīgas novada publisko bibliotēku attīstības stratēģijas 2022.–2028. gadam izstrādē.

¹⁶ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

¹⁷ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

¹⁸ Cēsu novada domes 24.03.2022. saistošie noteikumi Nr. 10 “Grozījumi Cēsu novada domes 2021. gada 29. decembra saistošajos noteikumos Nr. 24 “Par Cēsu novada pašvaldības pabalstiem””; Cēsu novada domes 11.08.2022. saistošie noteikumi Nr. 28 “Grozījumi Cēsu novada domes 2021. gada 2. decembra saistošajos noteikumos Nr. 21 “Par kārtību, kādā Cēsu novada pašvaldība sedz privātajai izglītības iestādei, kas īsteno licencētu pirmsskolas izglītības programmu, izmaksas par programmas īstenošanu””, Cēsu novada domes 01.12.2022. saistošie noteikumi Nr. 48 “Grozījums Cēsu novada domes 2022. gada 16. jūnija saistošajos noteikumos Nr. 26 “Par izglītojamo ēdināšanas maksas atvieglojumiem Cēsu novada pašvaldībā””.

¹⁹ Limbažu novada domes 28.07.2022. saistošie noteikumi Nr. 38 “Grozījumi Limbažu novada pašvaldības domes 2021. gada 25. novembra saistošajos noteikumos Nr. 27 “Par Limbažu novada pašvaldības līdzfinansējuma piešķiršanu dzīvojamo māju pieslēgšanai centralizētajai kanalizācijas sistēmai””.

²⁰ Madonas novada domes 31.05.2022. saistošie noteikumi Nr. 17 “Grozījumi Madonas novada pašvaldības 21.12.2021. saistošajos noteikumos Nr. 21 “Pirmsskolas vecuma bērnu reģistrācijas, uzņemšanas, atskaitīšanas un diennakts uzraudzības pakalpojuma sniegšanas kārtība Madonas novada pašvaldības izglītības iestādēs, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas””.

²¹ Izņemot Gulbenes novada pašvaldību, kura aicinājusi iedzīvotājus izteikties par līdzdalības budžeta gaitu, kas izmantots noteikumu grozījumu veikšanai.

Limbažu novada pašvaldība, pavisam neilgi – trīs mēnešus pēc vienu šādu noteikumu apstiprināšanas²², balstoties uz saņemto ierosinājumu, ir izdarījusi tajos grozījumus²³, novēršot ierobežojumu saņemt naudas balvu par izciliem sasniegumiem izglītībā tiem izglītojamajiem, kuri ir ieguvuši atzinību starptautiskos konkursos.

Iedzīvotāju līdzdalība gandrīz nemaz netiek paredzēta arī infrastruktūras projektu izstrādē un attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas uzraudzībā, novērtēšanā un aktualizēšanā

No 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 31. decembrim Pašvaldības izsludināja 74 iepirkumus infrastruktūras objektu projektēšanai. Šo infrastruktūras objektu izbūvei vai rekonstrukcijai Pašvaldības paredzējušas finanšu līdzekļu izlietojumu vismaz par 21 milj. euro kopsummā²⁴.

Tikai trīs pašvaldības, turklāt ne visos gadījumos (Rēzeknes valstspilsētas²⁵ un Gulbenes novada²⁶ pašvaldības katra viena infrastruktūras projekta, bet Limbažu novada pašvaldība²⁷ – divu infrastruktūru projektu ietvaros) ir aicinājušas iedzīvotājus iesaistīties kādā no labajā praksē²⁸ paredzētajiem posmiem: apzinot vajadzības, meklējot risinājumus vai piedāvājot izteikt viedokli par jau izstrādātu projektu.

Vienlaikus Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības aicinājums, kurā iedzīvotāju idejām izvirzītas augstas prasības, nav veicinājis iedzīvotāju nozīmīgu aktivitāti ideju iesniegšanā²⁹. Savukārt Limbažu novada pašvaldība ir piedāvājusi iedzīvotājiem balsot par trim Salacas tilta izskata vizualizācijām, no kurām faktiski tikai viena ir objektīvi īstenojama³⁰.

Revīzijā ir arī konstatēts, ka gandrīz neviena Pašvaldība³¹ neparedz iedzīvotāju līdzdalību gadījumos, kad jānovērtē iepriekš kopā izstrādāto un apspriesto attīstības plānošanas dokumentu izpildes progress, tie jāaktualizē vai ir saņemts ierosinājums veikt tajos izmaiņas. Tas rada risku, ka piecu pašvaldību – Ādažu, Dienvidkurzemes, Limbažu, Rēzeknes novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu – veiktās izmaiņas, izslēdzot vai iekļaujot jaunas rīcības un investīciju projektus iepriekš ar iedzīvotājiem kopā izveidotajos rīcības un investīciju plānos, varētu nebūt atbilstošas iedzīvotāju vajadzībām. Savukārt Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu, kā arī Rēzeknes novada pašvaldības rīcība, nenorādot izsekojamas izmaiņas grozītajos rīcības un investīciju plānos, liek apšaubīt pašvaldību atklātību pret iedzīvotājiem.

²² Ar Limbažu novada domes 27.01.2022. lēmumu Nr. 97 (protokols Nr. 1, 99. §) apstiprinātie Limbažu novada pašvaldības iekšējie noteikumi Nr. 2 “Naudas balvas par izciliem sasniegumiem izglītībā”.

²³ Limbažu novada pašvaldības 28.04.2022. lēmums “Par Limbažu novada pašvaldības 2022. gada 27. janvāra iekšējo noteikumu Nr. 2 “Naudas balvas par izciliem sasniegumiem izglītībā” grozījumu”.

²⁴ Kopsummu veido infrastruktūras objektu izbūves vai rekonstrukcijas plānotās izmaksas atbilstoši investīciju plāniem vai publiski pieejamai informācijai.

²⁵ Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība ir aicinājusi iedzīvotājus iesniegt labiekārtošanas idejas pirms būvprojekta izstrādes divām pilsētu teritorijām – pie siltumtrases un Pilskalna parkā.

²⁶ Gulbenes novada pašvaldība ir aicinājusi iedzīvotājus iepazīties ar Gulbīšu parka būvprojekta iecerī.

²⁷ Limbažu novada pašvaldība ir aicinājusi iedzīvotājus balsot par Salacas tilta vizualizācijas variantiem būvprojekta izstrādes laikā (vienlaikus no aptaujā piedāvātajiem variantiem tikai viens ir objektīvi īstenojams), kā arī – sniegt informāciju par to vajadzībām un iespējamiem risinājumiem pirms būvprojekta Parka un Ģildes ielas infrastruktūras un satiksmes uzlabošanai izstrādes.

²⁸ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

²⁹ Priekšsēdētājs aicina rēzekniešus nebūt vienaldzīgiem pret dzimto pilsētu. Pieejams: <https://rezekne.lv/2021/09/13/priekssedetajs-aicina-rezekniesus-nebut-vienaldzīgiem-pret-dzimto-pilsetu/> (skatīts 30.03.2023.).

³⁰ Jaunā Salacas tilta vizualizācijas. Pieejams: <https://www.limbazunovads.lv/lv/jaunums/jauna-salacas-tilta-vizualizācijas> (skatīts 29.08.2022.).

³¹ Secinājums attiecas uz pašvaldībām, kuras revidējamā laika posmā ir apstiprinājušas attīstības programmas izpildes uzraudzības pārskatus (Ādažu un Gulbenes novadu pašvaldības) un/vai aktualizējušas vai veikušas izmaiņas attīstības plānošanas dokumentos (Ādažu, Dienvidkurzemes, Gulbenes, Limbažu un Rēzeknes novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldības).

Kā Pašvaldības komunicē par līdzdalības iespējām un sniedz atgriezenisko saiti?

Lai arī Pašvaldības paredz iedzīvotāju līdzdalību attīstības un teritorijas plānošanas dokumentu izstrādē, kā arī atsevišķas Pašvaldības stratēģiju³², saistošo noteikumu³³, kā arī infrastruktūras projektu³⁴ izstrādē un apspriešanā, kā arī atsevišķos izlasē neiekļautos jautājumos, tomēr iedzīvotāju skaits, kas iesaistās šajās aktivitātēs, vairākos gadījumos ir salīdzinoši mazs³⁵.

Revīzijā konstatētais liecina, ka viens no iemesliem zemajai iedzīvotāju aktivitātei ir meklējams Pašvaldību mērķtiecīgu darbību trūkumā – proti, tās neveic darbības, lai panāktu, ka par visām līdzdalības iespējām uzzina un tajās vēlas iesaistīties pēc iespējas vairāk iedzīvotāju un dažādas iedzīvotāju grupas.

Lai panāktu, ka komunikācija ir mērķtiecīga, tā ir jāplāno, tostarp jānosaka izmērāmi mērķi un uzdevumi. Nevienai no Pašvaldībām šāda stratēģija nav apstiprināta.

Revīzijā ir konstatēts, ka aicinot iedzīvotājus iesaistīties teritorijas plānojumā, lokālplānojumā un detālplānojumā izstrādē un apspriešanā³⁶ tiek izmantots krietni mazāk komunikācijas kanālu nekā citos līdzdalības aicinājumos, tostarp atsevišķos gadījumos izmantojot tikai tādus komunikācijas kanālus, kurus iedzīvotāji maz izmanto – pašvaldības tīmekļvietni un teritorijas plānošanas sistēmu³⁷ (turpmāk tekstā – TAPIS), ko iedzīvotāji gandrīz neizmanto, un pašvaldību informatīvo izdevumu, kas iznāk tikai reizi mēnesī un kurā netiek izvietoti visi aicinājumi.

Trūkumi konstatēti arī citos Pašvaldību biežāk izmantotajos komunikācijas kanālos iedzīvotāju informēšanai par līdzdalības iespējām, tostarp, tajā, kā Pašvaldības komunicē ar iedzīvotājiem ar sociālā medija “Facebook” (turpmāk tekstā – Facebook) palīdzību.

Sociālie mediji, ieskaitot “Facebook”, tiek uzskatīti par efektīviem, lai ātri sasniegtu plašu mērķauditoriju. Tomēr tas ir iespējams tikai tad, ja tiek izmantoti reklāmas pakalpojumi (tos izmantojusi tikai Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība) un/vai tiek nodrošināta regulāra ierakstu publicēšana. Turklāt, lai nodrošinātu ierakstu parādīšanos sekotāju ziņu lentē medija radīto algoritmu dēļ³⁸ ierakstiem ir jāveicina sekotāju interaktivitāte³⁹ – dalīšanās ar tiem, reakcijas, kā arī komentāri (jo vairāk komentāru, jo lielāka iespēja, ka nākotnes ieraksti parādīsies sekotāja ziņu lentē). Ietekmi uz ierakstu parādīšanos sekotāja ziņu lentē rada arī prakse izmantot videoklipus, kas piesaista auditorijas uzmanību un iedvesmo tos noskatīties līdz galam⁴⁰.

Trīs no izlasē iekļautajām pašvaldībām – Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas un Cēsu novada pašvaldības – revidējamā laika posmā salīdzinoši vairāk ir izmantojušas “Facebook” sniegtās iespējas lielāka iedzīvotāju

³² Cēsu, Kuldīgas novadu pašvaldības.

³³ Ādažu, Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības.

³⁴ Gulbenes, Limbažu novadu un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības.

³⁵ Izņemot Jūrmalas valstspilsētas pašvaldību (par iedzīvotāju līdzdalību teritorijas plānojuma grozījumu izstrādē un publiskajā apspriešanā) un Gulbenes novada pašvaldību (par iedzīvotāju līdzdalību nozares plānu izstrādē, līdzdalības budžetēšanā un koku ciršanas jautājumiem), kuras norādīja, ka iedzīvotāju aktivitāte ir bijusi augsta.

³⁶ Tajās Pašvaldībās, kuras laikā no 01.07.2021. līdz 30.08.2022. aicināja iedzīvotājus iesaistīties līdzdalībā teritorijas plānojumā, lokālplānojumā un detālplānojumā izstrādē un apspriešanā – Rēzeknes valstspilsētas, Cēsu, Dobeles, Gulbenes novadu pašvaldībās (izņemot Jūrmalas valstspilsētas, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldības, kurām izmantotie komunikācijas kanāli sadalījumā pa jomām neatšķiras).

³⁷ Iedzīvotājiem tīmekļvietnē tapis dov.lv publiski pieejamo daļu geolativija.lv.

³⁸ Informācijas pārpilnības dēļ mediji izmanto algoritmus, kas ierakstus prioritizē pēc noteiktiem kritērijiem, tādējādi samazinot to ierakstu parādīšanos ziņu lentē, kas šiem kritērijiem neatbilst.

³⁹ Skatīt, piemēram, Haro-de-Rosario, Arturo, Alejandro Sáez-Martín, and María del Carmen Caba-Pérez. *Using social media to enhance citizen engagement with local government: Twitter or Facebook? New media & society* 20.1 (2018): 29–49.

⁴⁰ *Understanding Video Distribution on Facebook*. Pieejams: <https://www.facebook.com/formedia/blog/understanding-video-distribution-on-facebook> (skatīts 30.03.2023.).

skaita sasniegšanai. Pārējo astoņu Pašvaldību⁴¹ izvietotos ierakstus, tostarp aicinājumus iesaistīties līdzdalībā, daļa Pašvaldību sekotāju varētu neredzēt – to kontos novērojama salīdzinoši mazāka sekotāju interaktivitāte, kā arī ierakstos retāk tiek izmantoti video. Viena laikus gan tās Pašvaldības, kuras vairāk izmanto “Facebook” sniegtās iespējas, gan arī pārējās septiņas⁴² (izņemot Kuldīgas novada pašvaldību) kontā “Facebook” neizvieto visus aicinājumus iesaistīties līdzdalībā.

Savukārt, izvērtējot Pašvaldību tīmekļvietnēs izvietoto aicinājumu saturu, ir konstatēts, ka 57 % jeb 93 no 162 visu Pašvaldību⁴³ aicinājumiem iesaistīties līdzdalībā Pašvaldībās nav viegli uztverami un nerada vēlmi iesaistīties. To nenovērš arī citos komunikācijas kanālos pārpublicētie aicinājumi:

- no aicinājumiem nav saprotams, kas tieši mainīsies un kā šīs izmaiņas ietekmēs iedzīvotāju, kāds iedzīvotājam ir labums no iesaistes konkrētajā aktivitātē, kāds ir tālākais process un cik reālas ir iedzīvotāja iespējas ietekmēt lēmumu;
- aicinājumos tiek izmantotas sarežģītas teikumu konstrukcijas, profesionālā leksika un specifiski jomas termini, kā arī vispārīgas frāzes, kas iedzīvotājiem bez padziļinātas izpratnes par dokumentu vai rīcību, nav saprotamas;
- neatbilstības konstatētas aicinājumos uz līdzdalību attīstības un teritorijas plānošanas dokumentu (teritorijas plānojums, detālplānojums, lokālplānojums) izstrādē un apspriešanā, saistošo noteikumu projektu apspriešanā, aicinājumos iesniegt projektu konkursu pieteikumus, kā arī aicinot uz līdzdalību jauniešus – tātad jomās, kurās nepieciešama padziļināta izpratne un motivācija, lai iesaistītos.

Revīzijā konstatētā atšķirīgā pieeja aicinājumu izvietošanā (dažos gadījumos tiek izmantots plašs komunikācijas kanālu loks, aicinājumi ir viegli uztverami, bet citos – pretēji) liecina par trūkumiem Pašvaldību atklātībā pret iedzīvotājiem.

Arī pietiekamas un savlaicīgas atgriezeniskās saite sniegšana par iedzīvotāju līdzdalības rezultātu, kas ļautu iedzīvotājiem pārliecināties, ka to viedokļi ir tikuši izsvērti un iesaistīties līdzdalībā bija vērts, – Pašvaldībās⁴⁴ nav pieņemta prakse.

Tā ne tikai netiek sniegta visos gadījumos, kad normatīvie akti šādu pienākumu pašvaldībām darīt neparedz, bet tas būtu nepieciešams, lai veicinātu iedzīvotājos jau iepriekš pieminēto pārliecību, piemēram, pēc iedzīvotāju aptaujām (izņemot Kuldīgas novada pašvaldību), bet arī gadījumos, kad to skaidri nosaka normatīvie akti – pēc iedzīvotāju līdzdalības attīstības plānošanas dokumentu izstrādē un apspriešanā⁴⁵.

Pašvaldības⁴⁶, pirmkārt, atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu attīstības plānošanas ietvaros npublicē vietā, kur iedzīvotājiem ir tiesisks pamats⁴⁷ sagaidīt, ka tā tur tiks publicēta – tīmekļvietnes sadaļā “Sabiedrības līdzdalība”. Cēsu novada un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībām šāda tīmekļvietnes sadaļa vispār nav izveidota.

⁴¹ Ādažu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu, Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības.

⁴² Ādažu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Limbažu, Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības.

⁴³ Norādīts paziņojumu kopskaits par visām pašvaldībām, detalizēti par katru no pašvaldībām skatīt revīzijas ziņojuma 4. pielikumā.

⁴⁴ Neatbilstības kādā no revīzijā pārbaudītajiem veidiem (atgriezeniskā saite pēc līdzdalības aptaujās vai attīstības plānošanas dokumentu izstrādē) ir konstatētas visās izlasē iekļautajās pašvaldībās.

⁴⁵ Izņemot Rēzeknes valstspilsētas, Gulbenes un Rēzeknes novadu pašvaldības, kurām revidējamā laika posmā nebija apstiprinātas attīstības plānošanas dokumentu gala redakcijas vai nebija nepieciešamības veikt dokumentu izstrādi.

⁴⁶ Visās pašvaldībās (izņemot Limbažu novada pašvaldību), kuras revidējamā laika posmā ir apstiprinājušas attīstības plānošanas dokumentus – Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldībās.

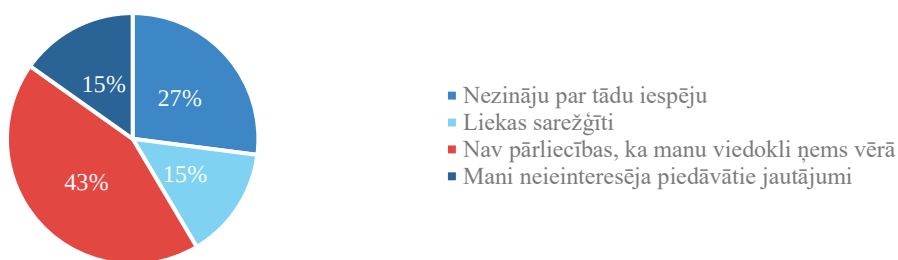
⁴⁷ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts nosaka pienākumu pašvaldībām informāciju par līdzdalības rezultātu attīstības plānošanas ietvaros (tostarp to, kuri ierosinājumi un priekšlikumi ir vai nav ņemti vērā, un pamatojumu gadījumā, ja ierosinājums vai priekšlikums nav ņemts vērā) ievietot mājaslapas sadaļā “Sabiedrības līdzdalība”, ja iespējams, izplatot to arī citos veidos.

Otrkārt, vietā, kur tiek publicēta atgriezeniskā saite pēc iedzīvotāju iesaistes attīstības plānošanas dokumentu izstrādē un apspriešanā (tīmekļvietnē, kur ir pieejams attīstības plānošanas dokuments), tas tiek darīts tikai paša procesa noslēgumā⁴⁸, kad dokuments jau ir apstiprināts, nevis pēc katras apspriešanas reizes, kā to nosaka normatīvais akts⁴⁹.

Trūkumi ir konstatēti arī atgriezeniskās saites kvalitātē. Dienvidkurzemes, Cēsu, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldības pretēji normatīvā akta⁵⁰ prasībām 257 atbildēs no 509⁵¹ tiešā tekstā nav norādījušas un no paskaidrojuma nav saprotams, vai iedzīvotāju sniegtie priekšlikumi ir ņemti vērā un tiks iestrādāti attīstības plānošanas dokumentā, kāpēc tie nav ņemti vērā (pamatojums satur vispārīgas frāzes un apgalvojumus) vai arī tiek sniegta iedzīvotājam neko izsakoša atbilde – “pieņemts zināšanai”.

Kā izriet no Valsts kontroles un Rīgas Stradiņa universitātes Komunikācijas fakultātes studentu sadarbības⁵² ietvaros veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultātiem, iepriekš minētie faktori – informācijas trūkums par līdzdalības iespējām vai to sarežģītība, kā arī pārliecības trūkums par viedokļa ņemšanu vērā līdzdalības rezultātā – ir iemesls, kādēļ lielākā daļa jeb 85 % no aptaujātajiem iedzīvotājiem nepiedalās pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesos (skatīt 1. diagrammu)

Kāpēc neesat piedalījies pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesos (piemēram, sniedzot viedokli/priekšlikumus pašvaldībai aptaujā, darba grupā, rakstiski u.c.) savā pašvaldībā?

1. diagramma. Iedzīvotāju aptaujas rezultāti par iemesliem, kādēļ tie nav piedalījušies līdzdalības aktivitātēs.

Ko Pašvaldības dara, lai veicinātu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi?

Arī tad, ja pašvaldības paredzēs iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskos jautājumos, mērķtiecīgi comunicēs un sniegs atgriezenisko saiti, pastāv risks, ka daļa iedzīvotāju vēl joprojām neiesaistīsies līdzdalībā, tostarp arī tādēļ, ka neuzskatīs, ka pilsoniskā aktivitāte⁵³ ir nozīmīga tiem kā indivīdiem katram atsevišķi un sabiedrībai kopumā.

⁴⁸ Visās pašvaldībās (izņemot Limbažu novada pašvaldību), kuras revidējamā laika posmā ir apstiprinājušas attīstības plānošanas dokumentus – Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldībās.

⁴⁹ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts.

⁵⁰ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts, 2. pielikums “Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi par attīstības plānošanas dokumentu”.

⁵¹ Tiek norādīts visu pašvaldību atbilžu kopskaits.

⁵² Rīgas Stradiņa universitātes studenti sadarbībā ar Valsts kontroli aptaujā iedzīvotājus par līdzdalības iespējām pašvaldībās. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/rsu-studenti-sadarbiba-ar-valsts-kontroli-aptauja-iedzivotajus-par-lidzdalibas-iespejam-pasvaldibas> (skatīts 30.03.2023.).

⁵³ Ar pilsoniskajām aktivitātēm tiek apzīmētas jebkuras darbības, kuras indivīds veic, lai uzlabotu esošo situāciju sabiedrības vai kādas kopienas ietvaros (skatīt, piemēram, šeit: <https://delna.lv/wp-content/uploads/2022/01/Jauniesu-pilsoniska-lidzdaliba-demokratiska-sabiedriba.pdf>)

Lai veidotu nākamo paaudzi par pilsoniski aktīvāku, liela loma ir pašvaldību veiktajam darbam ar jaunatni, kur viens no šī darba mērķiem ir jauniešu līdzdalības veicināšana gan darba ar jaunatni efektīvākai veikšanai, gan arī kopumā uzlabojot jauniešu īpatsvaru visiem kopēju lēmumu pieņemšanas procesos.

Tomēr revīzijā ir konstatēts, ka tas, kā Pašvaldības gan pirms ATR, gan pēc apvienošanās, veic darbu ar jaunatni, neveicina pilsoniski aktīvākas jaunās paaudzes veidošanos.

Neraugoties uz to, ka Jaunatnes likums, kurā noteikts pienākums pašvaldībām plānot darbu ar jaunatni, izstrādājot jaunatnes politikas plānošanas dokumentu, ir spēkā jau 10 gadus⁵⁴, šāds dokuments nav bijis izstrādāts lielākajā daļā pašvaldību⁵⁵ ne pirms ATR, ne arī pēc apvienošanās Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Limbažu un Madonas novadu pašvaldībās⁵⁶.

Vienlaikus arī tajos gadījumos, kad jaunatnes politikas plānošanas dokuments ir bijis izstrādāts, tā saturs neliecina par to, ka dokumenta izstrādes process ir bijis kvalitatīvs – tajā nav noteikti izmērāmi mērķi un uzdevumi, dokuments veidots, neesot statistikas datiem par jauniešu vecumu, dzīvesvietu, interesēm un vajadzībām (izņemot Dobeles novada pašvaldību), kā arī neiesaistot dokumenta izstrādē pašus jauniešus, kas vislabāk spētu atklāt, kuri risinājumi viņiem būs aktuāli. Arī regulārs statistikas datu, vēlmju un vajadzību monitorings un stratēģiju pārvērtēšana Pašvaldībās nenotiek, tādējādi pieļaujot resursu patēriņu aktivitātēm, kurām nav būtiskas ietekmes uz situācijas uzlabošanas jauniešu līdzdalības jomā⁵⁷.

Vērtējot, kā Pašvaldības praktiski veic darbu ar jaunatni, revīzijā ir konstatēts, ka tikai Madonas novada⁵⁸, Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības revidējamā laika posmā ir izmantojušas Jaunatnes likumā piedāvātās iespējas izveidot pilnvērtīgu institucionālo sistēmu darbam ar jaunatni – izveidojot jauniešu domi, jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju un jauniešu centru. Pārējās astoņās⁵⁹ pašvaldībās trūkst vai nu jauniešu domes, vai jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas (izņemot Ādažu novada pašvaldību, kura nav izveidojusi nevienu no tām).

Tomēr neviena no Pašvaldību⁶⁰ izveidotajām jauniešu domēm nepilda visus Jaunatnes likumā paredzētos uzdevumus jauniešu līdzdalības veicināšanai. Tā rezultātā jauniešu dome, kurai būtu jābūt jauniešu interešu un vajadzību pilnvērtīgam pārstāvim un aizstāvim – piedaloties jauniešu interešu un vajadzību izpētē un analizēšanā, izstrādājot priekšlikumus pašvaldības jauniešu dzīves kvalitātes uzlabošanai⁶¹ –, vairāk darbojas kā pasākumu organizētāji jauniešiem.

Pašvaldību veiktais digitālais darbs, kas ietver arī komunikāciju ar jauniešiem sociālajos medijos jeb tajos plašsaziņas līdzekļos, kurus jaunieši ikdienā visvairāk izmanto, tiek īstenots veidā, kas nesasniedz visus jauniešus, un ja arī sasniedz, – nerada vēlmi iesaistīties pašvaldību piedāvātajās aktivitātēs:

⁵⁴ Jaunatnes likuma 5. panta pirmā daļa (redakcijā, kas spēkā no 03.11.2010.).

⁵⁵ To, kurās pašvaldībās nav bijis izstrādāts jaunatnes politikas plānošanas dokuments pirms ATR skatīt revīzijas ziņojuma 6. tabulā.

⁵⁶ Revidējamā laika posmā jaunatnes politikas plānošanas dokuments nav bijis izstrādāts Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Limbažu un Madonas novadu pašvaldībās. Madonas novada pašvaldība revīzijas laikā norādīja, ka bijušajā Madonas novada pašvaldībā spēkā esošā jaunatnes politikas plānošanas dokumentā izvirzītās aktivitātes turpināts īstenot jaunizveidotajā Madonas novadā.

⁵⁷ Visās izlasē iekļautajās pašvaldībās.

⁵⁸ Revidējamā laika posmā Madonas novada pašvaldībā Jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas funkcijas veica pašvaldības vecākais speciālists jaunatnes un ģimenes politikas jomā

⁵⁹ Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu, Madonas, Rēzeknes novadu pašvaldībās.

⁶⁰ Visās izlasē iekļautajās pašvaldībās, kuras ir izveidojušas jauniešu domi, – Cēsu, Gulbenes, Limbažu novadu, Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās –, izņemot Madonas novada pašvaldību.

⁶¹ Jaunatnes likuma 5. panta sestā daļa.

- Pašvaldību ieraksti sociālajos medijos nav jauniešus uzrunājoši, ko pierāda gan jauniešu zemā mijiedarbība ar paziņojumiem (maz ir reakciju, dalīšanos ar saturu un komentāru), gan arī neliels jauniešu skaits⁶², kas seko Pašvaldību kontiem sociālajos medijos;
- ieraksti galvenokārt tiek veidoti, izmantojot vienu attēlu un zem tā izvietojot garu tekstu, kas ievērojami pārsniedz labajai praksei⁶³ atbilstošu rakstzīmju skaitu – “Facebook” pat par deviņām reizēm (Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībā) un sociālajā medijā “Instagram” (turpmāk – “Instagram”) par trim reizēm (Gulbenes novada pašvaldībā);
- Pašvaldības reti veido saturu, vizualizējot informāciju fotoattēlu virknē vai veidojot īsus video, kam ir lielāks potenciāls piesaistīt un noturēt jauniešu uzmanību. Piemēram, video Pašvaldību kontos “Facebook” veido tikai 7 % no izlasē iekļautajiem ierakstiem. Labāka situācija novērojama “Instagram”, tomēr arī aktīvākajai video izvietotājai – Gulbenes novada pašvaldībai – tie veido 33 % un vidēji pašvaldībām kopā veido vien 16 %;
- kontos tiek izvietoti ieraksti, kas neattiecas tieši uz jauniešiem, kā arī pašvaldības kopumā retāk nekā nosaka labā prakse⁶⁴ publicē ierakstus sociālo mediju kontos (piemēram, Cēsu novada pašvaldība “Facebook” vidēji reizi 11 dienās un Madonas novada pašvaldība vidēji reizi 10 dienās “Instagram” izvieto paziņojumus). Tas kopsakarībā ar zemo iesaisti, it īpaši zemo komentāru un video skaitu ierakstos, kam ir ietekme uz sociālo mediju algoritmiem⁶⁵, samazina iespēju, ka pašvaldības ieraksti parādās visiem tās konta sekotājiem;
- tikai 4 % no izlasē iekļautajiem 1179 ierakstiem “Facebook” un “Instagram” neparedz jauniešu interaktivitāti konkrētajā ierakstā, tostarp tie nav emocionāli uzrunājoši un vairāk atbilst vienvirziena komunikācijai starp institūciju un jauniešiem.

Pašvaldības⁶⁶ arī reti veic mobilo darbu, kura mērķis ir sniegt klātienē līdzdalības iespējas jauniešiem vietās, kur nav jauniešu centru vai brīvā laika aktivitātes ir limitētas. Tas kopsakarībā ar trūkumiem pašvaldības komunikācijā ar jauniešiem sociālajos medijos (daļa jauniešu, visticamāk, par to, kurā dienā tiks veikts moblais darbs nemaz neuzzina) ierobežo iespējas mobilā darba aktivitātēs iesaistīties visiem jauniešiem.

Vai nepilnvērtīgai iedzīvotāju iesaistei ir sekas?

Sekas iedzīvotāju līdzdalības trūkumam jūt ikviens pašvaldības iedzīvotājs, un šo seku ietekme ir atkarīga no attiecīgā pašvaldības lēmuma. Lemjot par to, kādu infrastruktūru pašvaldībā veidot, nepilnvērtīgas mērķa grupas iesaistes sekas īpaši smagi izjūt cilvēki ar funkcionālu traucējumu radītu invaliditāti. Šo iedzīvotāju viedokļa un vajadzību neizzināšana vai neņemšana vērā rada viņu pilnīgu vai daļēju tiesību ierobežojumu saņemt kvalitatīvus izglītības, veselības aprūpes un cita veida pašvaldības un valsts pakalpojumus. Tas ne vien ir pretrunā ar ANO konvenciju par cilvēku ar invaliditāti tiesībām, kuras izpildi ir uzņēmusies Latvija, bet arī mazina cilvēku ar invaliditāti un viņu piederīgo iespējas pilnvērtīgi iekļauties darba tirgū un sabiedrībā, kā rezultātā šie cilvēki tiek pakļauti nabadzības riskam, vienlaikus palielinot arī sociālā budžeta slogu.

⁶² Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības komunikācijai ar jauniešiem paredzētajam kontam “Zeimuļš” sociālajā medijā “Facebook” seko arī pieaugušie, kas izskaidro arī salīdzinoši lielāku reakciju skaitu nekā citās pašvaldībās, kuras izveidojušas kontus, mērķēti tieši uz jauniešu sasniegšanu.

⁶³ *Ideal Length of Social Media Posts: A Guide for Every Platform*. Pieejams: <https://blog.hootsuite.com/ideal-social-media-post-length/> (skatīts: 30.03.2023.).

⁶⁴ *How Often To Post On Social Media: 2023 Success Guide*. Pieejams: <https://louisem.com/144557/often-post-social-media> (skatīts: 30.03.2023.).

⁶⁵ *Understanding Video Distribution on Facebook*. Pieejams: <https://www.facebook.com/formedia/blog/understanding-video-distribution-on-facebook> (skatīts 30.03.2023.).

⁶⁶ Mobilais darbs netika vērtēts Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībās, kā arī Madonas novada pašvaldībā.

Tādēļ Valsts kontrole sadarbībā ar nodibinājumu “Invalidu un viņu draugu apvienība “Apeirons”” revīzijā vērtēja, cik pieejama cilvēkiem ar invaliditāti ir Pašvaldību revidējamā laikā izbūvētā un rekonstruētā infrastruktūra.

Lai arī Pašvaldības revīzijas laikā norādīja, ka pirms infrastruktūras objekta projektēšanas uzklausa cilvēku ar invaliditāti vai to pārstāvošu organizāciju viedokli par to vēlmēm un vajadzībām, revīzijā konstatētās neatbilstības Pašvaldību izveidotajā infrastruktūrā, liecina, ka cilvēku ar invaliditāti viedoklis un vajadzības nav pietiekami izzināts un ņemts vērā.

Revīzijā ir konstatēts, ka 33 no 34 revīzijā vērtētajiem Pašvaldību infrastruktūras objektiem cilvēkiem ar invaliditāti, kas radusies kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumu dēļ, nav patstāvīgi izmantojami, funkcionāli un to neatkarību veicinoši. Proti, cilvēki ar invaliditāti tos nevar lietot līdzvērtīgi cilvēkiem bez funkcionāliem traucējumiem un tiem ir nepieciešama citu cilvēku palīdzība, kas rada to atkarību no citu cilvēku palīdzības.

Cilvēki ar kustību traucējumiem 31 no 34 objektiem nevar iekļūt bez citu cilvēku palīdzības – durvis neveras automātiski, ir smagas vai kā citādi tiem patstāvīgai atvēršanai nepiemērotas, ir izbūvēts pārāk liels pandusa vai ietves slīpums vai līdz uzbrauktuvei ir jāpieklūst pa nelīdzenu virsmu. Arī pārvietoties ēkā, izmantot pakalpojumu un pat apmeklēt labierīcības bez citu cilvēku palīdzības cilvēkiem ar kustību traucējumiem daudzviet nemaz nav iespējams – gaitenī ir šauri, pārvietoties starp stāviem var tikai pa kāpnēm vai pacelļājiem, kas nav piemēroti visiem riteņkrēsliem un palīglīdzekļiem. Turklāt tas konstatēts arī objektos, kur vides pieejamības nodrošināšana cilvēkiem ar invaliditāti ir bijusi viens no Eiropas Savienības finansējuma piešķiršanas priekšnoteikumiem.

Izbūvētā un rekonstruētā infrastruktūra neatbilst arī cilvēku ar redzes⁶⁷ un dzirdes traucējumiem⁶⁸ vajadzībām, kas, piemēram, izglītības iestādēs ir izšķiroši, lai izglītojamie spētu pilnvērtīgi mācīties. Nevienā no izlasē iekļautajām izglītības iestādēm Madonas novada pašvaldībā⁶⁹, Cēsu novada pašvaldībā⁷⁰, Ādažu novada pašvaldībā⁷¹, Jūrmalas valstspilsētas pašvaldībā⁷² nebija izbūvēta indukcijas cilpa, kas cilvēkam ar dzirdes traucējumiem nomāc blakus trokšņus un ļauj labāk dzirdēt un uztvert tam nepieciešamo informāciju. Indukcijas cilpa nebija izbūvēta arī citos izlasē iekļautos infrastruktūras objektos, piemēram, dienas centros⁷³, kultūras, atpūtas un pieaugušo izglītības centros⁷⁴, kur apkārtējo/blakus trokšņu esamība būtiski apgrūtinā pakalpojuma saņemšanu. Tāpat lielākajā daļā izlasē iekļauto infrastruktūras objektu⁷⁵ tika konstatētas problēmas ar

⁶⁷ Konstatēts 30 izlasē iekļautos pašvaldību izbūvētajos un rekonstruētajos objektos no 35.

⁶⁸ Konstatēts 18 izlasē iekļautos pašvaldību izbūvētajos un rekonstruētajos objektos no 20.

⁶⁹ Madonas pilsētas vidusskolā, Valdemāra bulvāris 6, Madona.

⁷⁰ Cēsu Pilsētas vidusskolā, Leona Paegles iela 1, Cēsis.

⁷¹ Ādažu sākumskolā, Attekas iela 6a un Carnikavas pamatskolā, Nākotnes iela 1, Ādažu novads.

⁷² Jūrmalas Valsts ģimnāzijā, Raiņa iela 55, Jūrmala.

⁷³ Dienas aprūpes un sociālās rehabilitācijas centrs, Attekas iela 39, Ādaži; Atbalsta centrs “Pērle”, Rīgas iela 90, Cēsis; Sociālā atbalsta centrs, Ķieģeļu iela 7, Priekule, Dienvidkurzemes novads; Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas pilngadīgām personām, Dzirnau iela 7A, Gulbene; Sociālo pakalpojumu centrs, Cēsu iela 7, Limbaži; Daudzfunkcionāls sociālo pakalpojumu centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, Parka iela 4, Madona; Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas pilngadīgām personām, Viļānu iela 10, Rēzekne; Dienas aprūpes centrs un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centrs bērniem, Zemnieku iela 16A, Rēzekne.

⁷⁴ Īles Tautas nams, “Kumeliņi”, Īles pagasts, Dobeles novads; Krimūnu Tautas nams, Krimūnu pagasts, Dobeles novads; Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs, Brīvības iela 7, Dobeles; Jauniešu māja Kauguros, Mazā noietu iela 1, Jūrmala; Vilzēnu tautas nams, Vilzēni, Braslavas pagasts, Limbažu novads.

⁷⁵ Ādažu novads – Ādažu sākumskola un Carnikavas pamatskola; Gulbenes novads – Grupu dzīvokļi Tirzas pagastā, Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas Gulbenē, Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums, Stradu pagastā; Kuldīgas novads – Kultūras un izglītības centrs Adatu fabrika, Sociālā kopdzīvojamā māja Nīkrāces pagastā; Madonas novads – Cesvaines pils, Madonas pilsētas vidusskola, Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs, Jauniešu māja; Rēzeknes valstspilsēta - Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas, Dienas aprūpes centra un sociālās rehabilitācijas

nepietiekamu kontrastu ievērošanu, taktilo virsmu nodrošināšanu, kas cilvēkiem ar redzes traucējumiem ļauj droši pārvietoties un orientēties telpā – samazinot iespēju paklupt, gūt traumas no stiklotām virsmām, uz kurām nav pietiekoša kontrasta.

Telpas, kas nav pārlieku plašas vai tieši otrādi – šauras, iespēja norobežoties no apkārtējās vides trokšņiem (skatīt, piemēram, vides pieejamības eksperta konstatēto dienas aprūpes centrā “Pērle”, Cēsu novada pašvaldībā), atšķirīgs krāsojums ēku stāviem, viegli uztveramas norādes un apzīmējumi, ir tie vides pieejamības aspekti, kas ļauj cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem orientēties telpā. Tomēr tie nebija nodrošināti vai nodrošināti nepietiekami 14 no 34 izlasē iekļautajiem izbūvētajiem un rekonstruētajiem infrastruktūras objektiem.

Šīs neatbilstības liecina par pašvaldību nepietiekamo izpratni par izbūvējamo objektu lietotāju vajadzībām un nepieciešamību proaktīvi uzrunāt šos cilvēkus, lai nodrošinātu pašvaldības budžeta līdzekļu jēgpilnu izlietojumu.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz revīzijā konstatēto un revidentu secinājumiem, pašvaldībām sniegti ieteikumi iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai, kas sekmēs kvalitatīvu un izsvērtu lēmumu pieņemšanu Pašvaldībās, kā arī veicinās pilsoniski aktīvu jauno paaudzi:

- veikt darbības iedzīvotāju līdzdalības paredzēšanai visos tiem būtiskos jautājumus un visos labajā praksē⁷⁶ paredzētajos posmos, vienlaikus nodrošinot iekšējās kontroles tās izpildei;
- nodrošināt, ka aicinājumi uz līdzdalību ir viegli uztverami un labi pamanāmi, tostarp, izmantojot daudzveidīgus un visas iedzīvotāju grupas sasniedzošus komunikācijas kanālus, vienlaikus izveidojot arī iekšējās kontroles, lai novērstu selektīvu pieeju aicinājumu satura veidošanā un komunikācijas kanālu izvēlē;
- nodrošināt iekšējās kontroles procedūras savlaicīgas un pamatotas atgriezeniskās saites sniegšanai visos iedzīvotāju līdzdalības gadījumos;
- veikt darbības jauniešu līdzdalības veicināšanai darba ar jaunatni ietvaros: izveidot uz jauniešu interesēm orientētu institucionālo sistēmu un iekšējās kontroles, kas nodrošinās jaunatnes politikas izstrādi un jauniešu līdzdalību tajā, regulāru datu ievākšanu un politikas pārvērtēšanu atbilstoši aktuālajiem datiem, regulāru mobilo darbu, kā arī uzlabot digitālajā darba ar jaunatni iesaistīto darbinieku kompetenci (tostarp komunikācijā ar jauniešiem).

Revīzijā infrastruktūras pieejamības personām ar invaliditāti novērtēšanai Valsts kontrole izmantoja arī Labklājības ministrijas sagatavotās vides pieejamības pašnovērtējuma anketas, kas pieejamas tās mājaslapā. Valsts kontroles ieskatā, anketas galarezultāts lietotājiem sniedza nepamatotu priekšstatu par to, ka pašvaldību izveidotā infrastruktūra ir atbilstoša cilvēku ar invaliditāti vajadzībām. Anketās sniegtais labās prakses uzskaitījums, kas ņemts vērā vides pieejamības novērtējumā Pašvaldībās, ir nevis vēlamā situācija, bet būtisks priekšnoteikums vides pieejamībai, kas no anketas neizriet. Tādēļ Valsts kontrole aicinās Labklājības

pakalpojumu centrs bērniem; Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Jūrmalas valstspilsētas, Limbažu un Rēzeknes novadu pašvaldībās – visos izlasē iekļautajos infrastruktūras objektos (izlases apjomu detalizēti skatīt revīzijas ziņojuma 2. pielikumā).

⁷⁶ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

ministriju pārskatīt tās īstenotās aktivitātes vides pieejamības nodrošināšanā valstī, lai nodrošinātu cilvēku ar invaliditāti tiesību ievērošanu.

Valsts kontrole saskata trūkumus arī jaunatnes valsts politikā, tostarp tās ieviešanā, ņemot vērā, ka tiek pieļauta normatīvajā aktā noteikto pienākumu neizpilde 10 gadu garumā no būtiska pilsoniski aktīvas jaunās paaudzes veidotāja – pašvaldībām. Vienlaikus arī zemie sasniegtie rezultāti – pavisam neliels jauniešu skaits 2027. gadā (15 %), kas augsti novērtēs savas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu valstī un pašvaldībās, – neliecina par to, ka nākotnē varēsim sagaidīt ievērojami vairāk pilsoniski aktīvus jauniešus un pieaugušos. Tādēļ Valsts kontrole aicinās Izglītības un zinātnes ministriju pārskatīt tās kompetencē esošo jaunatnes valsts politiku, lai novērstu iepriekš norādītos riskus.

Ziņojuma struktūra

Informācija revīzijas ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- īss ieskats iedzīvotāju līdzdalības nepieciešamībā pašvaldības lēmumu pieņemšanā;
- revīzijas konstatējumi, secinājumi un ieteikumi, sadalot tos četrās galvenajās nodaļās. Katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis, izdarot būtiskākos secinājumus un tos tālāk pamatojot ar revīzijas konstatējumiem. Revīzijas ziņojuma:
 - pirmajā nodaļā ir sniegts novērtējums tam, vai Pašvaldības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību jautājumos, kas ir būtiski iedzīvotājiem, visos labajā praksē paredzētajos posmos;
 - otrajā nodaļā ir sniegts novērtējums tam, cik mērķtiecīgas ir Pašvaldību darbības, lai iespējami vairāk iedzīvotāju uzzinātu par līdzdalības iespējām un iesaistītos;
 - trešajā nodaļā ir sniegts novērtējums atgriezeniskās saites kvalitātei Pašvaldībās;
 - ceturtajā nodaļā ir sniegts novērtējums pašvaldību veikto darbību pietiekamībai, lai veicinātu pilsoniski aktīvas jaunās paaudzes izveidošanos;
- vispārīgs revīzijas raksturojums – revīzijas mērķis, apjoms, revīzijas kritēriji, juridiskais pamatojums, Valsts kontroles un revidējamo vienību atbildība.

Iedzīvotāju līdzdalības nozīme lēmumu pieņemšanā

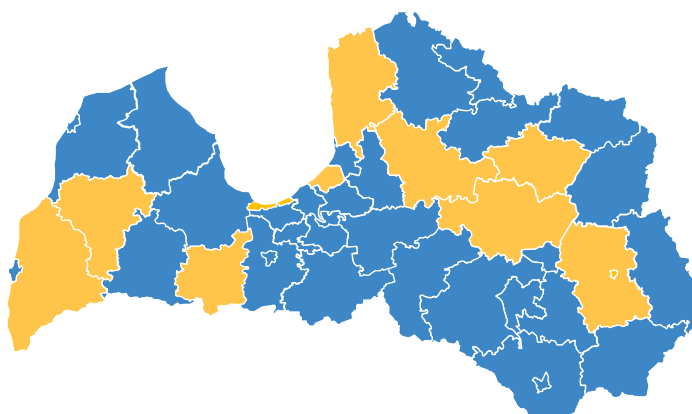
1. Sabiedrības līdzdalība ir sabiedrības iesaiste regulējuma un politikas veidošanas procesā un citu sabiedrības interesēm nozīmīgu jautājumu risināšanā valsts pārvaldē, pašvaldībā, apkaimē, skolā – jebkur, kur jānonāk pie efektīvākā risinājuma mūsdienu izaicinājumiem.
2. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD)⁷⁷ sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā ir izvirzījusi kā vienu no būtiskām komponentēm, lai palielinātu iedzīvotāju uzticību valdībām, kas ir svarīga arī tādēļ, ka iedzīvotāju uzticēšanās ļauj valstīm pārvarēt dažādu faktoru radītos izaicinājumus ar iespējami mazāku resursu patēriņu. Vienlaikus sabiedrības līdzdalība veicina sabiedrības interesēm atbilstošu un pierādījumos balstītu lēmumu izstrādi, demokrātijas kvalitāti, solidaritāti, resursu efektīvu izlietošanu, atvērtu un iekļaujošu pārvaldību, kā arī līdzsvarotu un pozitīvu sabiedrības attīstību⁷⁸.
3. Sabiedrība kopumā ietver visus Latvijas iedzīvotājus, taču praksē katrs projekts ietekmē vai interesē kādu noteiktu sabiedrības daļu, piemēram, sociāli ekonomisku grupu (nozares uzņēmēji, nozarē strādājošie, jaunieši, vecāki, skolotāji, pensionāri, lauksaimnieki), konkrēta valsts un pašvaldību pakalpojuma lietotājus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ekspertus, akadēmiskās vides pārstāvjus, konkrētas teritorijas iedzīvotājus, vai, piemēram, apkaimes pārstāvjus⁷⁹. Revīzijas ietvaros uzmanība pašvaldībās pievērsta to iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai, kuriem nav nozīmīgas līdzdalības pieredzes vai resursu tai. Tomēr šie apstākļi neizslēdz līdzdalības veicināšanu pārējās sabiedrības grupās.
4. Pašvaldība ir iedzīvotājiem tuvākā publiskās pārvaldes sastāvdaļa, kas lemj par plašu iedzīvotājiem būtisku funkciju apjomu un to izpildes kvalitāti, līdz ar to iedzīvotāju līdzdalība lēmumu pieņemšanā gādā par to, lai tie atbilstu pašvaldības administratīvo iedzīvotāju vajadzībām un vēlmēm un samērotu dažādas intereses.
5. Iedzīvotāju iespējas iesaistīties pašvaldības lēmumu pieņemšanā un ietekmēt tos – tas ir jautājums, kurš līdz ar ATR ir kļuvis vēl aktuālāks. Kā izriet no Valsts prezidenta norādītā⁸⁰, atsevišķās pašvaldībās jau pirms ATR ir bijusi vērojama centralizēta hierarhiska varas struktūra, kas nav ieinteresēta veicināt demokrātiskos procesus pašvaldībā un sekmēt iedzīvotāju līdzdalību. Pašvaldībām kļūstot lielākām, iedzīvotājos var rasties sajūta, ka viņu iespējas ietekmēt pašvaldību lēmumus pēc reformas samazinās un ka pašvaldība no viņiem attālinās. Līdz ar to iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai ir jābūt jauno pašvaldību prioritātei.
6. Revīzijas izlasē iekļautas dažādas pašvaldības – gan tādas, kurās ir apvienojušās liels daudzums bijušo pašvaldību, gan tādas, kurās to ir mazāk, kā arī pašvaldības, kurām pēc ATR nav teritorijas izmaiņu (skatīt 3. attēlu).

⁷⁷ OECD (2022), *Building Trust to Reinforce Democracy: Main Findings from the 2021 OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions, Building Trust in Public Institutions*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b407f99c-en>. Pieejams: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/b407f99c-en/index.html?itemId=/content/publication/b407f99c-en> (skatīts 26.08.2022.).

⁷⁸ Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/lidzdaliba> (skatīts 04.04.2023.).

⁷⁹ Vadlīnijas sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē. Valsts kanceleja, 2022. Pieejamas: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13835/download> (skatīts 29.08.2022.).

⁸⁰ Laganovskis G. Vietējo kopienu padomes. Pa istam vai ķeksīša pēc? LV portāls, 08.02.2021. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/324601-vietejo-kopienu-padomes-pa-istam-vai-keksisa-pec-2021> (skatīts 02.09.2022.).

3. attēls. Izlasē iekļautās pašvaldības (Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu, Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības).

7. Gandrīz visām Pašvaldībām (izņemot Madonas novada pašvaldību⁸¹) attīstības programmās, tostarp arī pirms ATR⁸², ir ietvertas prioritātes un uzdevumi iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai. Vienlaikus nevienā no Pašvaldībām nav izstrādāta stratēģija, kurā tiktu norādītas konkrētas aktivitātes, kā arī mērķi un rezultatīvie rādītāji, kas ļauj novērtēt aktivitāšu ietekmi uz situācijas uzlabošanos.
8. Jaunajā Pašvaldību likumā⁸³ ir paredzēti jauni mehānismi iedzīvotāju līdzdalībai lēmumu pieņemšanā – tostarp pienākums pašvaldībai nodrošināt līdzdalības budžetu, iedzīvotāju ievēlētas padomes un iedzīvotāju tiesības iesniegt kolektīvo iesniegumu, kas jāizskata domes sēdē. Revīzijā izvēlētie jautājumi – kādos jautājumos (un vai būtiskos) iedzīvotāju līdzdalība tiek paredzēta, kā par līdzdalības iespējām un tās rezultātu Pašvaldība komunicē ar iedzīvotājiem, sniegs iespēju pašvaldībām jaunajā Pašvaldību likumā iestrādātos mehānismus pilnvērtīgāk izmantot praksē, tā sekmējot izsvērtu un kvalitatīvu lēmumu pieņemšanu pašvaldībās.

⁸¹ Madonas novada pašvaldības attīstības programmā ir aktivitātes, kuras varētu veicināt iedzīvotāju līdzdalību, tomēr nav tā definēta kā atsevišķa prioritāte vai noteikts konkrēts uzdevums.

⁸² Gulbenes un Rēzeknes novada un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības.

⁸³ Pašvaldības likuma 57., 58. un 59. pants.

1. Vai Pašvaldības paredz iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskos jautājumos un labajā praksē paredzētajos iedzīvotāju līdzdalības posmos?

Pašvaldības gandrīz nemaz⁸⁴ nav paredzējušas iedzīvotāju līdzdalību kopā izstrādāto attīstības plānošanas dokumentu ieviešanā (lēmumos par jomu stratēģijām, saistošajiem noteikumiem, nolikumiem un citiem noteikumiem, kā arī par to, kādu infrastruktūru veidot, lai tā atbilstu iedzīvotāju vajadzībām) vai arī to nav paredzējušas visos labajā praksē⁸⁵ noteiktajos līdzdalības posmos. Tas nav darīts arī pirms ATR, un ir rezultējies ar pietiekami neizsvērtu un nekvalitatīvu pašvaldības lēmumu pieņemšanu, ko apliecina:

- ✓ grozījumu veikšana saistošajos noteikumos pavisam drīz pēc to apstiprināšanas, lai novērstu iedzīvotāju neiesaistīšanas sekas saistošo noteikumu izstrādē;
- ✓ situācijas uzlabošanai neatbilstošu stratēģiju apstiprināšana⁸⁶ darba ar jaunatni ietvaros;
- ✓ pašvaldības budžeta līdzekļu izlietojums vismaz 70 milj. *euro* apmērā, veidojot tādu infrastruktūru, kas daļai pašvaldības iedzīvotāju – cilvēkiem ar kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumiem – liek samierināties ar neiziešanu no mājas, netikšanu pašvaldības iestādēs, lai saņemtu pakalpojumus, nespēju tos saņemt cieņpilni, tostarp, nepārtraukti esot atkarīgiem no citu cilvēku palīdzības.

Tuvā nākotnē Pašvaldības⁸⁷ plāno īstenot infrastruktūras projektus vismaz 21 milj. *euro* vērtībā, un ir šaubas, ka arī šī infrastruktūra būs cieņpilni izmantojama un pieejama visiem iedzīvotājiem.

⁸⁴ Revīzijā konstatēti atsevišķi pozitīvi piemēri, kad iedzīvotāju līdzdalība dažos no revidējamā laikā pieņemtajiem iedzīvotājiem būtiskiem lēmumiem ir tikusi paredzēta – Cēsu un Kuldīgas novada pašvaldībās attiecībā uz daļu no apstiprinātajām stratēģijām, Ādažu novada pašvaldībā – saistošo noteikumu apspriešanā, Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldībās – attiecībā uz atsevišķiem saistošajiem noteikumiem, Gulbenes un Limbažu novadu un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās – attiecībā uz iedzīvotāju līdzdalību pirms infrastruktūras objektu projektu izstrādes.

⁸⁵ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

⁸⁶ Bijušajās pašvaldībās, kas apvienojušās jaunizveidotajos novados – Ādažu (veido daļu no jaunizveidotā Ādažu novada), Cēsu, Jaunpiebalgas, Līgatnes, Pārgaujas, Priekuļu, Vecpiebalgas (veido daļu no jaunizveidotā Cēsu novada), Dobeles (veido daļu no jaunizveidotā Dobeles novada), Nīcas (veido daļu no jaunizveidotā Dienvidkurzemes novada), Kuldīgas (veido daļu no jaunizveidotā Kuldīgas novada), Alojas (veido daļu no jaunizveidotā Limbažu novada), Madonas (veido daļu no jaunizveidotā Madonas novada), Rēzeknes (veido daļu no jaunizveidotā Rēzeknes novada) un Gulbenes novada un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībās.

⁸⁷ Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu un Rēzeknes novadu pašvaldības.

Turklāt Pašvaldības⁸⁸ neparedz iedzīvotāju līdzdalību arī gadījumos, kad jānovērtē iepriekš kopā izstrādāto un apspriesto attīstības plānošanas dokumentu izpildes progress, tie jāaktualizē vai ir saņemts ierosinājums veikt tajos izmaiņas. Tas rada riskus izslēgt no dokumenta tādos projektus, kurus iedzīvotāji bija ierosinājuši veikt, piešķirt kādam no iedzīvotājiem vai grupām kādas priekšrocības, kā arī veikt tādas izmaiņas attīstības plānošanas dokumentā, kas neatbilst tam, ko būtu vēlējušies iedzīvotāji.

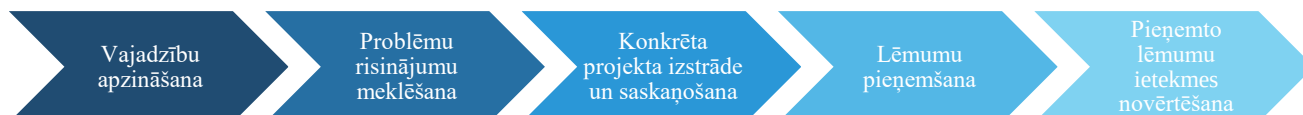
9. Revidējamā laika posmā normatīvie akti skaidru pienākumu pašvaldībām nodrošināt iedzīvotāju līdzdalību noteica tikai attiecībā uz attīstības un teritorijas attīstības plānošanu. Atbilstoši normatīvajam aktam⁸⁹ iedzīvotāju līdzdalība attīstības plānošanas ietvaros ir iespējama no problēmu identificēšanas līdz pat izvēlēta risinājuma ietekmes novērtēšanai un aktualizēšanai jeb šādos attīstības plānošanas procesa posmos:
 - 9.1. attīstības plānošanas **procesa ierosināšanā** (tai skaitā problēmu konstatēšanā un politikas alternatīvu noteikšanā);
 - 9.2. attīstības plānošanas dokumenta **izstrādē**;
 - 9.3. **lēmuma pieņemšanas procesā** lēmēj institūcijas noteiktajā kārtībā;
 - 9.4. attīstības plānošanas dokumenta **ieviešanā**;
 - 9.5. attīstības plānošanas dokumenta **ieviešanas uzraudzībā un novērtēšanā**;
 - 9.6. attīstības plānošanas dokumenta **aktualizācijā**.
10. Revīzijā ir konstatēts, ka Pašvaldības paredz iedzīvotāju līdzdalību tajos attīstības plānošanas procesa posmos, kas saistīti ar jaunās attīstības programmas izstrādi. Tas uzskatāmi parādās gan pašā attīstības programmā, gan arī Pašvaldību paziņojumos par aicinājumu iedzīvotājiem iesaistīties tās izstrādē. Līdzīgi konstatējumi izdarāmi arī attiecībā uz teritorijas plānojuma, lokālpilnoējuma un detālpilnoējuma izstrādi un apspriešanu.
11. Lai novērtētu, vai Pašvaldības paredz iedzīvotāju līdzdalību arī citos jautājumos, kas iedzīvotājiem būtiski⁹⁰, revīzijā vērtēta iedzīvotāju līdzdalība tādos jautājumos kā:
 - 11.1. attīstības plānošanas dokumenta ieviešana, kas ietver plašu jautājumu loku, tomēr pārbaudei izvēlēta attīstības programmai pakārtoto stratēģiju, saistošo noteikumu un citu iedzīvotāju vai budžetu ietekmējošu noteikumu, kā arī infrastruktūras projektu izstrāde un apspriešana;
 - 11.2. attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas uzraudzība, novērtēšana un aktualizācija.

⁸⁸ Secinājums attiecas uz pašvaldībām, kuras revidējamā laika posmā ir apstiprinājušas attīstības programmas izpildes uzraudzības pārskatus (Ādažu un Gulbenes novadu pašvaldības) un/vai aktualizējušas vai veikušas izmaiņas attīstības plānošanas dokumentos (Ādažu, Dienvidkurzemes, Limbažu un Rēzeknes novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldības).

⁸⁹ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 6. punkts.

⁹⁰ Iedzīvotājiem būtiskie jautājumi noteikti, izmantojot Valsts kancelejas izdotajās vadlīnijās sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē ieteiktos kritērijus sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai, 2022, 14. lpp. Pieejamas: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13835/download> (skatīts 05.09.2022.).

12. Vienlaikus revīzijā arī vērtēts, vai iepriekš norādītajos jautājumos iedzīvotāju līdzdalība tiek paredzēta visos labajā praksē⁹¹ paredzētajos līdzdalības posmos (skatīt 4. attēlu). Proti, ka iedzīvotāji nav vien ziņotāji par problēmām, bet piedalās arī problēmu risinājumu izstrādē, lai radītu tiem atbilstošu risinājumu. Divi nākamie posmi ļauj iedzīvotājiem novērtēt, kā izskatās iedzīvotāju un pašvaldības darbinieku kopā radītais risinājums, un iesaistīties, ja tas tomēr nav atbilstošs. Savukārt pēdējais posms nodrošina nepieciešamo izmaiņu veikšanu, ja kopā izveidotais risinājums kādu iemeslu dēļ nav atrisinājis iedzīvotājiem aktuālo problēmu.

4. attēls. Iedzīvotāju līdzdalības posmi⁹².

13. Pašvaldību novērtējumu par to, vai tās paredz iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskos jautājumos un visos labajā praksē⁹³ paredzētajos posmos, skatīt 1. tabulas ailē “1. kritērijs”⁹⁴, kur ar sarkanu krāsu ir apzīmēta kritērija neizpilde. Vienlaikus papildus tam revīzijā vērtēta arī revidējamā laika posmā izbūvēto un rekonstruēto infrastruktūras objektu atbilstība cilvēku ar invaliditāti vajadzībām, kas visuzskatāmāk parāda sekas, kas var iestāties, ja vismaz vienas grupas līdzdalību tai būtisku lēmumu pieņemšanā neparedz vai tā netiek īstenota pilnvērtīgi. Šī jautājuma novērtējumu skatīt 1. tabulas ailē “2. kritērijs”⁹⁵.

1. tabula. Kritēriju izpildes novērtējums izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība*	ĀN	CN	DKN	DN	GN	JVP	KN	LN	MN	RN	RVP
1. kritērijs											
2. kritērijs											

*Piešķirts apzīmējums: pašvaldības nosaukuma pirmais burts un novads vai valstspilsēta (N vai VP).

⁹¹ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

⁹² Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

⁹³ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

⁹⁴ Kritērija izpilde ietver gan līdzdalības nodrošināšanu iedzīvotājiem būtiskajos jautājumos, gan arī tās īstenošanu visos labajā praksē paredzētajos iedzīvotāju iesaistes posmos.

⁹⁵ Kritērija izpildē tiek vērtēta infrastruktūras atbilstība cilvēkiem ar visu veidu invaliditāti, kas radusies kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumu dēļ. Kritērija izpildes novērtējumā tika ņemtas vērā jebkuras neatbilstības, kas var radīt ierobežojumus patstāvīgi izmantot infrastruktūru. Kritērijs kā daļēji izpildīts tika atzīts tikai tajos gadījumos, kad ir nodrošināta vides pieejamība ar noteikta veida invaliditāti (proti, kas radusies cilvēkiem ar kustību vai redzes traucējumiem).

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešana

Iedzīvotāju līdzdalība jomu stratēģiju, saistošo noteikumu un pašvaldības dažādu noteikumu un nolikumu izstrādē

14. Revidējamā laika posmā piecas⁹⁶ Pašvaldības apstiprināja dažādu jomu un institūciju attīstības stratēģijas un rīcības plānus⁹⁷, piemēram, izglītības, kultūras, tūrisma jomās. Tomēr šo stratēģiju izstrādē vai apspriešanā tikai Cēsu novada (divos gadījumos no trim⁹⁸) un Kuldīgas novada (vienā gadījumā no diviem⁹⁹) pašvaldībās ir piedalījušies iedzīvotāji. Pārējās pašvaldības nav paredzējušas iedzīvotāju līdzdalību stratēģiju izstrādē.
15. Limbažu novada pašvaldība revidējamā laika posmā publicēja aicinājumu iedzīvotājiem iesaistīties dažādu stratēģiju¹⁰⁰ izstrādes darba grupās, kas vērtējams pozitīvi. Lēmums par stratēģiju apstiprināšanu pašvaldībā vēl nav pieņemts. Arī Gulbenes novada pašvaldība (pēc revidējamā laika posma) iesaistīja iedzīvotājus un sporta un kultūras attīstības plānu izstrādē¹⁰¹.
16. Savukārt, vērtējot, kurā no labajā praksē¹⁰² paredzētajiem līdzdalības veidiem Cēsu novada pašvaldības novada iedzīvotāji bija iesaistīti lēmumu pieņemšanas procesos par jomu stratēģijām, revīzijā ir konstatēts, ka pašvaldība iedzīvotājus iesaistījusi, gan ar aptauju palīdzību apzinot iedzīvotāju vēlmes un vajadzības, gan arī iedzīvotājiem iesaistoties stratēģijas izstrādes darba grupās. Vienlaikus nav konstatēts pašvaldības aicinājums iedzīvotājiem izteikt viedokli par jau izstrādāto un vēlāk arī domes sēdē apstiprināšanai virzīto tūrisma¹⁰³ un izglītības¹⁰⁴ stratēģiju projektu (skatīt 5. attēlu, kur ar zilu krāsu apzīmēti tie līdzdalības posmi, kuros iedzīvotāji tiek aicināti iesaistīties, ar sarkanu – iedzīvotāji aicināti netiek, savukārt ar pelēku – posms, kas nav vēl iestājies).

⁹⁶ Cēsu, Gulbenes, Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība, Kuldīgas novada pašvaldības, Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība.

⁹⁷ Cēsu novada pašvaldība (apstiprināta Cēsu novada kultūras attīstības stratēģija 2030, Cēsu novada tūrisma attīstības stratēģija 2022.–2026., Cēsu novada pašvaldības Izglītības stratēģija), Gulbenes novada pašvaldība (apstiprināts Gulbīša pamatskolas attīstības plāns 2021.–2024. gadam, veikti grozījumi "Stāmerienas pils darbības stratēģijā 2016.–2030. gadam), Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība (veikti grozījumi Jūrmalas izglītības attīstības koncepcijā 2015.–2020. gadam), Kuldīgas novada pašvaldība (apstiprināta Kuldīgas novada publisko bibliotēku attīstības stratēģija 2022.–2028. gadam), Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība (apstiprināta pašvaldības aģentūras "Rēzeknes Kultūras un tūrisma centrs" vidēja termiņa darbības stratēģijas 2022.–2024. gadam).

⁹⁸ Iedzīvotāju līdzdalība nav paredzēta Cēsu novada pašvaldības kultūras attīstības stratēģijas 2030 izstrādē (apstiprināta ar Cēsu novada domes 19.05.2022. lēmumu Nr. 284 "Par Cēsu novada kultūras attīstības stratēģijas 2030 apstiprināšanu").

⁹⁹ Iedzīvotāju līdzdalība nav paredzēta Kuldīgas novada publisko bibliotēku attīstības stratēģijas 2022.–2028. gadam izstrādē.

¹⁰⁰ Limbažu novada pašvaldības 22.08.2022. lēmums Nr. 870 "Par Limbažu novada tūrisma attīstības stratēģijas 2023.–2030. gadam izstrādi un darba grupas izveidi", lēmums Nr. 871 "Par darba grupas izveidi Limbažu novada Izglītības stratēģijas 2023.–2027. gadam izstrādei", lēmums Nr. 872 "Par Limbažu novada sporta un aktīvās atpūtas stratēģijas 2023.–2027. gadam izstrādi un darba grupas izveidi", lēmums Nr. 873 "Par Limbažu novada kultūras attīstības stratēģijas 2023.–2030. gadam un rīcības plāna 2023.–2025. gadam izstrādi, darba grupas izveidi".

¹⁰¹ Gulbenes novada domes 2022. gada 24. novembra lēmums Nr. GND/2022/1156 Par Gulbenes novada sporta attīstības plānu 2023. – 2027. gadam. Paziņojums: Tiekamies diskusiju ciklā par kultūras dzīvi pagastos un pilsētā! Pieejams: <https://www.gulbene.lv/lv/jaunums/tiekamies-diskusiju-cikla-par-kulturas-dzivi-pagastos-un-pilseta> (skatīts 17.05.2023.).

¹⁰² Cēsu novada izglītības stratēģija 2022–2027, 21. lp. Pieejams: [https://www.cesis.lv/images/userfiles/files/izglitiba/CESU_NOVADA_IZGLITIBAS_STRATEGIJA_\(1\).pdf](https://www.cesis.lv/images/userfiles/files/izglitiba/CESU_NOVADA_IZGLITIBAS_STRATEGIJA_(1).pdf) (skatīts 03.03.2023.).

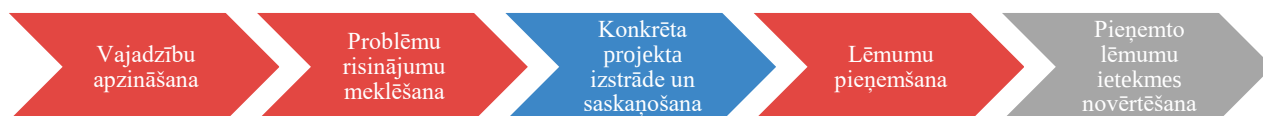
¹⁰³ Cēsu novada tūrisma attīstības stratēģija 2022.–2026., 3. lp. Pieejama: https://www.amata.lv/images/userfiles/uploads/2022/05/C%C4%93su_novada_t%C4%93risma_strat%C4%93C%C4%A3ija_2022-2026.pdf (skatīts 03.03.2023.).

¹⁰⁴ Cēsu novada izglītības stratēģija 2022–2027, 21. lp. Pieejams: [https://www.cesis.lv/images/userfiles/files/izglitiba/CESU_NOVADA_IZGLITIBAS_STRATEGIJA_\(1\).pdf](https://www.cesis.lv/images/userfiles/files/izglitiba/CESU_NOVADA_IZGLITIBAS_STRATEGIJA_(1).pdf) (skatīts 03.03.2023.).

5. attēls. Kuros līdzdalības posmos Cēsu novada pašvaldība ir paredzējusi iedzīvotāju līdzdalību.

17. Kuldīgas novada pašvaldība Kultūras attīstības programmas 2021.–2028. gadam izstrādē ir ņēmusi vērā tikai Kuldīgas pilsētas iedzīvotāju aptaujas rezultātus, kā arī iedzīvotājiem ir ticis piedāvāts apspriešanai jau sagatavotais programmas projekts (skatīt 6. attēlu, kur ar zilu krāsu apzīmēti tie līdzdalības posmi, kuros iedzīvotāji tiek aicināti iesaistīties, ar sarkanu – iedzīvotāji aicināti netiek, savukārt ar pelēku – posms, kas nav vēl iestājies).

6. attēls. Kuros līdzdalības posmos Kuldīgas novada pašvaldība ir paredzējusi iedzīvotāju līdzdalību.

18. To, kādas sekas rada iedzīvotāju līdzdalības trūkums specifisku jomu stratēģiju izstrādē, tostarp pietiekami neapzinot aktuālās vajadzības, kopā nemeklējot problēmu risinājumus, detalizēti skatīt revīzijas ziņojuma sadaļā “Vai pašvaldību veiktās darbības jauniešu līdzdalības veicināšanā ir pietiekamas, lai izveidotu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi?”.
19. Pēc ATR pašvaldībām bija jāpieņem ievērojams daudzums saistošo noteikumu, kas turpmāk noteiks pašvaldības iedzīvotāju un komersantu rīcību tādās jomās kā, piemēram, mājas (istabas) dzīvnieku labturības noteikumi, ūdenspakalpojumu un decentralizētās kanalizācijas pakalpojumu sniegšana, pašvaldības palīdzība dzīvokļu jautājumu risināšanā, atkritumu apsaimniekošanas noteikumi. Pašvaldības revidējamā laika posmā ir paredzējušas iedzīvotāju līdzdalību šo noteikumu apspriešanā, tos ievieojot pašvaldības tīmekļa lapā – “Saistošo noteikumu projekti”.
20. Vienlaikus, izvērtējot paskaidrojuma rakstus, kas tiek pievienoti saistošajiem noteikumiem un kuros pašvaldībām atsevišķā sadaļā kopš 2014. gada atbilstoši vadlīnijām¹⁰⁵ ir jānorāda informācija par konsultācijām ar sabiedrību, ir konstatēts, ka tikai 38 saistošo noteikumu izstrādē un apspriešanā no 538 ir piedalījušies iedzīvotāji. Daļa paskaidrojumu raksti nebija publiski pieejami.
21. Viens no iemesliem, kādēļ lielā daļā saistošo noteikumu izstrādē nav piedalījušies iedzīvotāji, ir tas, ka Pašvaldības (izņemot Ādažu novada pašvaldību un divas pašvaldības¹⁰⁶ specifisku noteikumu izstrādē) nemaz nav aicinājušas¹⁰⁷ iedzīvotājus iesaistīties līdzdalībā nevienā no labajā praksē¹⁰⁸ paredzētajiem līdzdalības posmiem. Proti, 500 saistošajos noteikumos iedzīvotāju līdzdalība ir bijusi paredzēta vien formāli – ar noteikumu ieviešanu tīmekļa lapā “Saistošo noteikumu projekti” bez jebkādas papildu informācijas sniegšanas.

¹⁰⁵ Pašvaldību saistošo noteikumu un iekšējo normatīvo aktu izstrāde. Metodiskais materiāls. SIA “NK Konsultāciju birojs”, 2014.
Pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/data_content/pasvaldibu_saistoso_noteikumu_izstrades_metodika.pdf (skatīts 30.03.2023.).

¹⁰⁶ Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības.

¹⁰⁷ Par aicinājumiem nevar uzskatīt saistošo noteikumu projektu ieviešanu mājaslapas sadaļā “Saistošo noteikumu projekti”, nesniedzot informāciju, kad un kādā veidā ir iesniedzami priekšlikumi noteikumu izstrādes un apspriešanas laikā.

¹⁰⁸ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022.
Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

22. Revīzijā ir konstatēts, ka vairāki saistošie noteikumi, kuru apspriešanā iedzīvotāju līdzdalība ir bijusi paredzēta vien formāli, pavisam drīz pēc to stāšanās spēkā, pamatojoties uz iedzīvotāju ierosinājumiem par nepieciešamajām izmaiņām, ir tikuši grozīti, kas liecina par to, ka lēmumi par saistošo noteikšanu pieņemšanu nav bijuši kvalitatīvi:
- 22.1. Cēsu novada pašvaldība divos gadījumos¹⁰⁹ trīs līdz četrus mēnešus un vienā gadījumā¹¹⁰ mazāk nekā gada laikā pēc saistošo noteikumu apstiprināšanas pēc iedzīvotāju ierosinājuma ir veikusi grozījumus saistošajos noteikumos, paplašinot personu loku, kas var pretendēt uz noteiktu pašvaldības atbalstu vai finansējumu;
- 22.2. Limbažu novada pašvaldība pēc iedzīvotāju ierosinājuma septiņus mēnešus pēc saistošo noteikumu apstiprināšanas ir veikusi grozījumus¹¹¹ apstiprinātajos¹¹² noteikumos “Par Limbažu novada pašvaldības līdzfinansējuma piešķiršanu dzīvojamo māju pieslēgšanai centralizētajai kanalizācijas sistēmai”, paplašinot personu loku, kas var pieteikties līdzfinansējumam;
- 22.3. Madonas novada pašvaldība pēc izglītības iestāžu darbinieku ierosinājuma sešus mēnešus pēc saistošo noteikumu apstiprināšanas¹¹³ ir grozījusi¹¹⁴ saistošo noteikumus, kuros noteiktie termiņi iepriekš ierobežoja darbinieku iespējas izmantot astoņu nedēļu atvaļinājumu, kas tiem pienākas.
23. Ādažu novada pašvaldība jau kopš ATR tīmekļvietnes sadaļā “Jaunumi novadā” un pašvaldības sociālo mediju kontos ir aicinājusi iedzīvotājus iesaistīties dažādu saistošo noteikumu projektu apspriešanā (kopskaitā par 53 noteikumiem), kas rezultējies ar izmaiņām, piemēram, pašvaldības darbinieku piedāvātajā “Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumu Ādažu novadā” projekta redakcijā, par kuru saņemtas 47 iedzīvotāju vēstules.
24. Ādažu novada pašvaldība tīmekļvietnes sadaļā “Jaunumi novadā” regulāri izvieto arī paziņojumus par nākamo domes sēdi, tās kārtību, vienlaikus pievienojot arī dokumentu projektus, kurus sēdē paredzēts izskatīt. Tādējādi iedzīvotājiem ir bijusi iespēja sekot līdzi un nepieciešamības gadījumā iesaistīties arī noteikumu projektu izskatīšanā domes sēdē (skatīt 7. attēlu, kur ar zilu krāsu apzīmēti tie līdzdalības posmi, kuros iedzīvotāji tiek aicināti iesaistīties, ar sarkanu – iedzīvotāji aicināti netiek, savukārt ar pelēku – posms, kas nav vēl iestājies).

¹⁰⁹ Cēsu novada domes 24.03.2022. saistošie noteikumi Nr. 10 “Grozījumi Cēsu novada domes 2021. gada 29. decembra saistošajos noteikumos Nr. 24 “Par Cēsu novada pašvaldības pabalstiem””; Cēsu novada domes 11.08.2022. saistošie noteikumi Nr. 28 “Grozījumi Cēsu novada domes 2021. gada 2. decembra saistošajos noteikumos Nr. 21 “Par kārtību, kādā Cēsu novada pašvaldība sedz privātajai izglītības iestādei, kas īsteno licencētu pirmsskolas izglītības programmu, izmaksas par programmas īstenošanu””.

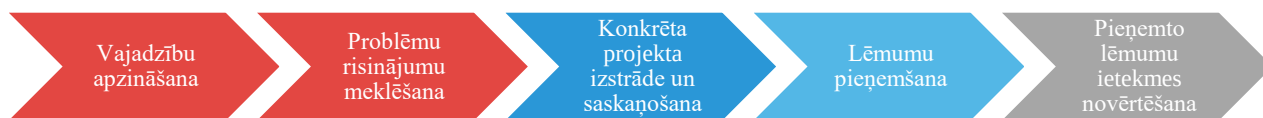
¹¹⁰ Cēsu novada domes 01.12.2022. saistošie noteikumi Nr. 48 “Grozījums Cēsu novada domes 2022. gada 16. jūnija saistošajos noteikumos Nr. 26 “Par izglītojamo ēdināšanas maksas atvieglojumiem Cēsu novada pašvaldībā””.

¹¹¹ Limbažu novada domes 28.07.2022. saistošie noteikumi Nr. 38 “Grozījumi Limbažu novada pašvaldības domes 2021. gada 25. novembra saistošajos noteikumos Nr. 27 “Par Limbažu novada pašvaldības līdzfinansējuma piešķiršanu dzīvojamo māju pieslēgšanai centralizētajai kanalizācijas sistēmai””.

¹¹² Limbažu novada domes 25.11.2021. saistošie noteikumi Nr. 27 “Par Limbažu novada pašvaldības līdzfinansējuma piešķiršanu dzīvojamo māju pieslēgšanai centralizētajai kanalizācijas sistēmai”.

¹¹³ Madonas novada domes 21.12.2021. saistošie noteikumi Nr. 21 “Pirmsskolas vecuma bērnu reģistrācijas, uzņemšanas, atskaitīšanas un diennakts uzraudzības pakalpojuma sniegšanas kārtība Madonas novada pašvaldības izglītības iestādēs, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas”.

¹¹⁴ Madonas novada domes 31.05.2022. saistošie noteikumi Nr. 17 “Grozījumi Madonas novada pašvaldības 21.12.2021. saistošajos noteikumos Nr. 21 “Pirmsskolas vecuma bērnu reģistrācijas, uzņemšanas, atskaitīšanas un diennakts uzraudzības pakalpojuma sniegšanas kārtība Madonas novada pašvaldības izglītības iestādēs, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas””.

7. attēls. Kuros līdzdalības posmos Ādažu novada pašvaldība ir paredzējusi jeb aicina iesaistīties iedzīvotājus.

25. Pēc revidējamā laika posma Ādažu novada pašvaldība ir aicinājusi iedzīvotājus iesaistīties arī darba grupā, kuras mērķis ir izstrādāt publisko ūdeņu izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumus¹¹⁵.
26. Savukārt Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības ir aicinājušas iedzīvotājus izteikt viedokli par saistošo noteikumu projektu licencētās makšķerēšanas¹¹⁶ un ezera apsaimniekošanas noregulēšanai¹¹⁷, kas ir viens no labajā praksē¹¹⁸ paredzētajiem līdzdalības posmiem – “konkrēta projekta izstrāde un saskaņošana”.
27. Līdzīgi konstatējumi – Pašvaldības neparedz iedzīvotāju līdzdalību, kas ir rezultējies jau ar vismaz vienu gadījumu, kad pavisam drīz pēc apstiprināšanas, pamatojoties uz iedzīvotāju ierosinājumiem, ir veikti grozījumi – ir izdarāmi arī Pašvaldību izdotajiem nolikumiem un citiem noteikumiem.
28. Pašvaldības revidējamā laika posmā apstiprināja no trim līdz pat vairāk nekā 30 dažādiem nolikumiem un citiem noteikumiem, nosakot tajos, piemēram, kritērijus, kuros gadījumos un uz kādu pašvaldības finansējumu var pretendēt nevalstiskās un reliģiskās organizācijas, iedzīvotāji, iedzīvotāju grupas – iesniedzot pieteikumus pašvaldību organizētajos “projektu konkursos” un līdzdalības budžetēšanas ietvaros, gūstot noteiktus sasniegumus izglītības un sporta jomās u. c.
29. Nevienā no apstiprinātajiem 152 nolikumiem un citiem noteikumiem (izņemot Gulbenes novada pašvaldību¹¹⁹) nav bijusi paredzēta iedzīvotāju līdzdalība nevienā no labajā praksē¹²⁰ paredzētajiem līdzdalības posmiem, proti – iedzīvotāji nav tikuši aicināti ziņot par vajadzībām, iesaistīties problēmu risinājumu meklēšanā, projektu izstrādē un apspriešanā, kā arī pirms to apstiprināšanas domes sēdē. Viena no pašvaldībām (Limbažu novada pašvaldība) pavisam neilgi – trīs mēnešus pēc vienu šādu noteikumu apstiprināšanas¹²¹ – balstoties uz saņemto ierosinājumu, ir izdarījusi tajos grozījumus¹²², novēršot ierobežojumu saņemt naudas balvu par izciliem sasniegumiem izglītībā arī tiem izglītojamajiem, kuri ir ieguvuši atzinību starptautiskos konkursos.

¹¹⁵ Veidos darba grupu jaunu noteikumu izstrādei par publisko ūdeņu izmantošanu un apsaimniekošanu, stājušies spēkā saistošie noteikumi “Lokālplānojums, ar kuru groza teritorijas plānojumu nekustamā īpašuma “Lībieši 4” (kadastra Nr. 8044 013 0549), Baltezerā, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, teritorijā, grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”. Pieejams: <https://www.adazi.lv/veidos-darba-grupu-jaunu-noteikumu-izstradei-par-publisko-udenu-izmantosanu-un-apsaimniekosanu-stajusies-speka-saistosie-noteikumi-lokalplanojums-ar-kuru-groza-teritorijas-planojumu-nekusta/> (skatīts 30.03.2023.).

¹¹⁶ Madonas novada pašvaldība.

¹¹⁷ Rēzeknes novada pašvaldība.

¹¹⁸ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

¹¹⁹ Gulbenes novada pašvaldība aicināja iedzīvotājus izteikties par līdzdalības budžeta gaitu, kas izmantots noteikumu grozījumu veikšanai, un atbilst iedzīvotāju līdzdalības posmiem “Vajadzību apzināšana” un “Problēmu risinājumu meklēšana”.

¹²⁰ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

¹²¹ Ar Limbažu novada domes 27.01.2022. lēmumu Nr. 97 (protokols Nr. 1, 99. §) apstiprinātie Limbažu novada pašvaldības iekšējie noteikumi Nr. 2 “Naudas balvas par izciliem sasniegumiem izglītībā”. Pieejams: <https://www.limbazunovads.lv/lv/media/16001/download?attachment> (skatīts 30.03.2023.).

¹²² Par Limbažu novada pašvaldības 2022. gada 27. janvāra iekšējo noteikumu Nr. 2 “Naudas balvas par izciliem sasniegumiem izglītībā” grozījumu. Pieejams: <https://www.limbazunovads.lv/lv/media/18287/download> (skatīts 30.03.2023.).

Iedzīvotāju līdzdalība infrastruktūras projektu izstrādes un apspriešanas procesos

30. Laika posmā no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 31. decembrim astoņas Pašvaldības¹²³ izsludināja 74 iepirkumus infrastruktūras objektu projektēšanai. Šo infrastruktūras objektu izbūvei vai rekonstrukcijai pašvaldības paredzējušas finanšu līdzekļu izlietojumu vismaz par 21 milj. *euro* kopsummā¹²⁴.
31. Revīzijā, vērtējot, vai Pašvaldības pirms projektu izsludināšanas un tā izstrādes laikā paredz iedzīvotāju līdzdalību pēc iespējas iedzīvotāju vajadzībām atbilstošāka projekta izveidošanai, ir konstatēts, ka tikai Rēzeknes valstspilsētas, Gulbenes un Limbažu novada pašvaldības ir aicinājušas iedzīvotājus iesaistīties projektu izstrādes vai apspriešanas procesos un arī tad ne visos gadījumos:
- 31.1. Limbažu novada pašvaldība ir aicinājusi iedzīvotājus:
- balsot par Salacas tilta vizualizācijas variantiem būvprojekta izstrādes laikā; vienlaikus no aptaujā piedāvātajiem variantiem tikai viens ir objektīvi īstenojams¹²⁵;
 - sniegt informāciju par to vajadzībām un iespējamiem risinājumiem Parka un Ģildes ielas infrastruktūras un satiksmes uzlabošanai¹²⁶ pirms būvprojekta izstrādes;
- 31.2. Gulbenes novada pašvaldība ir aicinājusi iedzīvotājus iepazīties ar Gulbīšu parka būvprojekta ieceri¹²⁷;
- 31.3. Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība ir aicinājusi iedzīvotājus iesniegt labiekārtošanas idejas pirms būvprojekta izstrādes divām pilsētu teritorijām – pie siltumtrases un Pilskalna parkā¹²⁸.
32. Pārējo Pašvaldību tīmekļvietnēs nav atrodamu pašvaldību aicinājumi iedzīvotājiem iesaistīties infrastruktūras projektu izstrādes procesos vai izteikt viedokli par jau izstrādātajiem projektiem, tādējādi radot risku, ka izbūvētie vai rekonstruētie infrastruktūras objekti nebūs atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām.
33. Sekas iedzīvotāju līdzdalības trūkumam, it īpaši, lemjot par to, kādu infrastruktūru veidot, vissmagāk izjūt cilvēki ar funkcionālu traucējumu radītu invaliditāti, kur to viedokļa un vajadzību neizzināšana un neņemšana vērā rada to pilnīgu vai daļēju tiesību ierobežojumu saņemt kvalitatīvus izglītības, veselības aprūpes un cita veida pakalpojumus. Tas ne vien ir pretrunā ar ANO konvenciju par cilvēku ar invaliditāti tiesībām, kuras izpildi ir uzņēmusies Latvija, bet arī mazina cilvēku ar invaliditāti un viņu piederīgo iespējas pilnvērtīgi iekļauties darba tirgū un sabiedrībā, kā rezultātā šie cilvēki tiek pakļauti nabadzības riskam, vienlaikus palielinot arī sociālā budžeta slogu.
34. Tādēļ revīzijā kā atsevišķs kritērijs izvirzīts revidējamā laikā izbūvētās un rekonstruētās infrastruktūras atbilstība cilvēkiem ar invaliditāti (kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumiem). Daudzi no šiem infrastruktūras objektiem projektēti jau pirms ATR, tādēļ šāds kritērijs izvēlēts vairāk ar mērķi iezīmēt

¹²³ Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu un Rēzeknes novadu pašvaldības.

¹²⁴ Kopsummu veido infrastruktūras objektu izbūves vai rekonstrukcijas plānotās izmaksas atbilstoši investīciju plāniem vai publiski pieejamai informācijai.

¹²⁵ Iedzīvotāju vairākums balsoja par variantu, kas atbilstoši Nacionālās kultūras pārvaldes norādījumiem nav īstenojams, savukārt trešais tilta izskata variants paredzēja par 5 milj. *euro* lielākas pašvaldības izmaksas¹²⁵ nekā pirmais tilta izskata variants, kuru izvēlējās dome. Skatīt, piemēram, <https://buvinzenierusavieniba.lv/limbazu-novada-sak-salacas-tilta-projektesanu/>, <https://www.limbazunovads.lv/lv/jaunums/par-jauna-salacas-tilta-izskatu> (resursi skatīti 23.03.2023.).

¹²⁶ Aptauja par Parka un Ģildes ielu, Limbažos, uzlabošanu. Pieejams: <https://www.limbazunovads.lv/lv/jaunums/aptauja-par-parka-un-gildes-ielu-limbazos-uzlabosanu> (skatīts 03.03.2023.).

¹²⁷ Nāc iepazīt Gulbīšu parka nākotnes attīstības ieceri! Pieejams: https://www.gulbene.lv/lv/jaunums/nac-iepazit-gulbisu-parka-nakotnes-attistibas-ieceri?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F (skatīts 23.03.2023.).

¹²⁸ Rēzeknieši aicināti iesniegt idejas pilsētas labiekārtošanai. Pieejams: <https://rezekne.lv/2021/07/26/rezekniesi-aicinatie-iesniegt-idejas-pilsetas-labiekartosanai/> (skatīts 18.01.2023.).

kopējo Pašvaldību briedumu iedzīvotāju līdzdalības nodrošināšanā, kā arī akcentēt sekas, kas rodas, veidojot vajadzībām neatbilstošu infrastruktūru.

35. Par cilvēkiem ar invaliditāti atbilstošu infrastruktūru šīs revīzijas ietvaros tika atzīta tikai tāda Pašvaldību izbūvētā un rekonstruētā infrastruktūra, kas ir funkcionāla, patstāvīgi izmantojama un veicina cilvēku ar invaliditāti neatkarību. Proti, cilvēki ar invaliditāti to var lietot līdzvērtīgi cilvēkiem bez funkcionāliem traucējumiem un tiem nav nepieciešama citu cilvēku palīdzība.
36. Šādas infrastruktūras veidošana pauž pašvaldību rūpes arī par citām sabiedrības grupām – vecāka gada gājuma iedzīvotājiem, ģimenēm ar maziem bērniem, cilvēkiem ar pārejošiem funkcionāliem traucējumiem, kuriem arī ir aktuāli, lai infrastruktūras objekts/vide tiktu veidota pēc ANO konvencijā par cilvēku ar invaliditāti tiesībām¹²⁹ nostiprinātā universālā dizaina principiem: ērta lietošana ikvienam, daudzveidīga izmantošana, viegli izprotams pielietojums, viegli uztverama informācija, samazināta iespēja kļūdīties, minimāla fiziskā piepūle un kustībai un lietošanai atbilstošs izmērs un telpa.
37. Lielākā daļa Pašvaldību (izņemot Dobeles novada un Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības) revīzijas laikā norādīja, ka pirms infrastruktūras objekta projektēšanas uzklauza cilvēku ar invaliditāti vai to pārstāvošu organizāciju viedokli par to vēlmēm un vajadzībām. Vienlaikus revīzijā konstatētās neatbilstības Pašvaldību izbūvētajos un rekonstruētajos infrastruktūras objektos liecina, ka šo iedzīvotāju viedoklis un vajadzības nav pietiekami izzināts un ņemts vērā.
38. Revīzijā ir konstatēts, ka 33 no 34 izlasē iekļautajiem un vērtētajiem Pašvaldību izbūvētajiem un rekonstruētajiem infrastruktūras objektiem cilvēkiem ar invaliditāti, kas radusies kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumu dēļ, nav patstāvīgi izmantojami, funkcionāli un neatkarību veicinoši (detalizēti skatīt revīzijas ziņojuma 2. pielikumu).
39. Cilvēki ar kustību traucējumiem lielākajā daļā izlasē iekļauto objektu¹³⁰ nevar iekļūt patstāvīgi – durvis neveras automātiski, ir smagas vai kā citādi cilvēkiem ar kustību traucējumiem patstāvīgai atvēršanai nepiemērotas, pārāk liels pandusu vai ietves slīpums, nelīdzenas virsmas piekļūšanai līdz uzbrauktuvei. Arī pārvietoties ēkā, izmantot pakalpojumu un pat apmeklēt labierīcības bez citu cilvēku palīdzības daudzviet cilvēkiem ar invaliditāti nemaz nav iespējams – šauri gaitenī, pārvietoties starp stāviem var tikai pa kāpnēm vai pacelājiem, kas nav piemēroti visiem riteņkrēsliem un palīglīdzekļiem. Turklāt tas konstatēts arī objektos, kur vides pieejamības nodrošināšana cilvēkiem ar invaliditāti ir bijusi viens no Eiropas Savienības finansējuma piešķiršanas priekšnoteikumiem, piemēram:
 - 39.1. grupu dzīvokļu mājās, kas veidotas cilvēku ar invaliditāti patstāvīgas dzīves uzsākšanai pēc dzīves aprūpes centrā:

“Doktorāts”, pagasts, novads	Tirzas Gulbenes	<i>Izbūvēta uzbrauktuve ar lielu slīpumu – 17 % (pieļaujamais slīpums patstāvīgai izmantošanai ir 5 %). Turklāt, lai tiktu no braucamās daļas līdz uzbrauktuvei, ir jāšķērso nelīdzens pagalma laukums, kas cilvēkam riteņkrēslā bez palīdzības ir neiespējami. Cilvēkiem ar kustību traucējumiem nav pieejams ēkas otrais stāvs, jo nokļūšanai tajā ir paredzētas tikai kāpnes. Virtuves aprīkojums nav pielāgots, lai cilvēki riteņkrēslā paši patstāvīgi spētu pagatavot sev maltīti. Arī pati māja atrodas atstatu no tuvākās apdzīvotās vietas centra un cilvēkiem ar kustību un redzes traucējumiem ir apgrūtināti patstāvīgi sasniegt sabiedrisko transportu un citas pakalpojumu saņemšanas vietas.</i>
“Sudrabi”, pagasts, Dienvidkurzemes novads	Rucavas	<i>Ieejas durvis neatveras automātiski, nav aprīkotas ar izsaukšanas pogu un atvēršanas slodze ir liela, kas apgrūtina to atvēršanu cilvēkiem riteņkrēslā un ar vāju satvērienu. Gaitenī ēkā ir pārāk šauri, lai tajos ērti pārvietotos ar riteņkrēslu. Dušas aprīkojums nav piemērots patstāvīgai izmantošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Arī šajā grupu dzīvokļu mājā cilvēki ar kustību traucējumiem nevar nokļūt otrajā stāvā, jo ir tikai kāpnes, kā arī paši nevar pagatavot sev maltīti.</i>

¹²⁹ Apvienoto Nāciju organizācijas “Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām” 2. pants.

¹³⁰ 32 no 35 konstatētas zemāk uzskaitītās neatbilstības, detalizēti skatīt revīzijas ziņojuma 3. pielikumu.

Caunes iela 8, Cēsis, Cēsu novads	<i>Nav pieejams otrais stāvs, jo ēkā ir tikai kāpnes, virtuve ir daļēji pielāgota cilvēkiem riteņkrēslā un nav nodrošināta iespēja pašiem patstāvīgi pagatavot maltīti. Logu atvēršanas mehānismu novietojums nav piemērots cilvēkiem riteņkrēslā, ēkā nav pietiekoši nodrošināts vizuālais kontrasts, kas palīdz orientēties cilvēkiem ar redzes un garīga rakstura traucējumiem.</i>
Dīķu iela 1, Nīkrāces pagasts, Kuldīgas novads	<i>Līdz ēkas pagalmam ved ceļš ar nelīdzenu segumu, un cilvēkiem ar redzes un būtiskiem kustību traucējumiem patstāvīgi nokļūt līdz veikalam un citām pakalpojuma saņemšanas vietām ir apgrūtināts. Cilvēkiem ar kustību traucējumiem nav pieejams ēkas otrais stāvs, jo nokļūšanai tajā ir paredzētas tikai kāpnes. Dušas aprīkojums nav piemērots patstāvīgai izmantošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Virtuves aprīkojums nav pielāgots, lai cilvēki riteņkrēslā paši patstāvīgi spētu pagatavotu sev maltīti. Ēkā nav nodrošināts pietiekams vizuālais kontrasts, kas palīdz orientēties cilvēkiem ar redzes un garīga rakstura traucējumiem. Pirms kāpnēm nav taktilās virsmas, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm.</i>

39.2. dienas vai sociālo aprūpes pakalpojumu centros, kurus izmanto cilvēki ar funkcionāliem traucējumiem:

“Pērle”, Cēsis, Cēsu novads	<i>Durvju mehānisma dēļ cilvēkam riteņkrēslā iekļūšana ēkā nav iespējama ne patstāvīgi, ne ar atbalsta personas palīdzību, iekļūšanai ēkā ir nepieciešama divu cilvēku palīdzība. Dienas aprūpes centru regulāri apmeklē Cēsu novada pašvaldības grupu dzīvokļu mājas iemītnieki Cēsīs, Caunes ielā 8, kur tostarp mīt arī cilvēki riteņkrēslā, kuri uzsākuši pēc iespējas neatkarīgāku dzīvi. Ēkā nav nodrošināts pietiekams vizuāls kontrasts uz stikla virsmām. Sanitārajā telpā esošais atbalsta rokturis novietots neatbilstošā augstumā un attālumā.</i>
Parka iela 4, Madona, Madonas novads	<i>Izvēlētie risinājumi nokļūšanai telpās, kur pieejami pakalpojumi, nav piemēroti patstāvīgai izmantošanai cilvēkiem riteņkrēslā. Diagonālais pacēlājs, lai pārvarētu pirmā stāva līmeņa starptības, nav piemērots visu veidu riteņkrēsliem un citām palīgierīcēm. Mobilais pacēlājs, kas paredzēts nokļūšanai otrā stāva telpās, kurās arī tiek sniegts pakalpojums, nav piemērots esošajām kāpnēm to platuma dēļ, kā arī visu veidu riteņkrēsliem, tā darbība ir lēna un divu cilvēku nogādāšana uz otro stāvu var aizņemt vismaz 30 minūtes, turklāt otrajā stāvā nav labierīcību, kas būtu piemērotas cilvēkiem riteņkrēslā. Arī pirmā stāva gaitenis ir šaurs, kas ierobežo pārvietošanos cilvēkiem riteņkrēslā.</i>

40. Izbūvētā un rekonstruētā infrastruktūra neatbilst arī cilvēku ar redzes¹³¹ un dzirdes traucējumiem¹³² vajadzībām, kas, piemēram, izglītības iestādēs ir izšķiroši, lai izglītojamie spētu pilnvērtīgi mācīties. Nevienā no izlasē iekļautajām izglītības iestādēm Madonas novada pašvaldībā¹³³, Cēsu novada pašvaldībā¹³⁴, Ādažu novada pašvaldībā¹³⁵, Jūrmalas valstspilsētas pašvaldībā¹³⁶ nebija izbūvēta indukcijas cilpa, kas cilvēkam ar dzirdes traucējumiem nomāc blakus trokšņus un ļauj labāk dzirdēt un uztvert tam nepieciešamo informāciju.

41. Indukcijas cilpa nebija izbūvēta arī citos izlasē iekļautos infrastruktūras objektos, piemēram, dienas centros¹³⁷, kultūras, atpūtas un pieaugušo izglītības centros¹³⁸, kur apkārtējo/blakus trokšņu esamība būtiski

¹³¹ Konstatēts 30 izlasē iekļautajos pašvaldību izbūvētajos un rekonstruētajos objektos no 35.

¹³² Konstatēts 18 izlasē iekļautajos pašvaldību izbūvētajos un rekonstruētajos objektos no 20.

¹³³ Madonas pilsētas vidusskolā, Valdemāra bulvāris 6, Madona.

¹³⁴ Cēsu Pilsētas vidusskolā, Leona Paegles iela 1, Cēsis.

¹³⁵ Ādažu sākumskolā, Attekas iela 6a un Carnikavas pamatskolā, Nākotnes iela 1, Ādažu novads.

¹³⁶ Jūrmalas Valsts ģimnāzijā, Raiņa iela 55, Jūrmala.

¹³⁷ Dienas aprūpes un sociālās rehabilitācijas centrs, Attekas iela 39, Ādaži; Atbalsta centrs “Pērle”, Rīgas iela 90, Cēsis; Sociālā atbalsta centrs, Ķieģeļu iela 7, Priekule, Dienvidkurzemes novads; Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas pilngadīgām personām, Dzirnau iela 7A, Gulbene; Sociālo pakalpojumu centrs, Cēsu iela 7, Limbaži; Daudzfunkcionāls sociālo pakalpojumu centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, Parka iela 4, Madona; Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas pilngadīgām personām, Viļānu iela 10, Rēzekne; Dienas aprūpes centrs un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centrs bērniem, Zemnieku iela 16A, Rēzekne.

¹³⁸ Īles Tautas nams, “Kumeliņi”, Īles pagasts, Dobeles novads; Krimūnu Tautas nams, Krimūnu pagasts, Dobeles novads; Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs, Brīvības iela 7, Dobeles; Jauniešu māja Kauguro, Mazā noietu iela 1, Jūrmala; Vilzēnu tautas nams, Vilzēni, Braslavas pagasts, Limbažu novads.

apgrūtina pakalpojuma saņemšanu. Tāpat lielākajā daļā izlasē iekļauto infrastruktūras objektu¹³⁹ tika konstatētas problēmas ar nepietiekamu vizuāla kontrastu ievērošanu, taktilo virsmu nodrošināšanu, kas cilvēkiem ar redzes traucējumiem ļauj droši pārvietoties un orientēties telpā – mazāka iespēja paklupt, gūt traumas no stiklotām virsmām, uz kurām nav pietiekoša vizuāla kontrasta.

42. Telpas, kas nav pārlietu plašas vai tieši otrādi – šauras, iespēja norobežoties no apkārtējās vides trokšņiem (skatīt, piemēram, vides pieejamības eksperta konstatēto dienas aprūpes centrā “Pērle”, Cēsu novada pašvaldībā), atšķirīgs krāsojums ēku stāviem, viegli uztveramas norādes un apzīmējumi ir tie vides pieejamības aspekti, kas ļauj cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem orientēties telpā. Tomēr tie nebija nodrošināti vai nodrošināti nepietiekami 14 no 34 izlasē iekļautajiem izbūvētajiem un rekonstruētajiem infrastruktūras objektiem.
43. Konstatētās neatbilstības cilvēkiem ar invaliditāti paredzētajos risinājumos (neatbilstoši pandusi, uzbrauktuves, pacēlāji, nepietiekoši kontrasti uz stiklotām virsmām, nepareizi izvietotas un neskaidras norādes, neatbilstošā augstumā un attālumā novietoti rokturi sanitārajās telpās u. c.) liecina par pašvaldību darbinieku nepietiekamo izpratni par šīs grupas vajadzībām un tādēļ vēl lielāku nepieciešamību proaktīvi uzrunāt šos cilvēkus, lai nodrošinātu pašvaldības budžeta līdzekļu lietderīgu izlietojumu. Šādu objektu izbūvei un rekonstrukcijai Pašvaldības ir izlietojušas 69 862 480 euro. Detalizēti par konstatētajām neatbilstībām izlasē iekļautos pašvaldību izbūvētajos un rekonstruētajos objektos un izmaksām skatīt revīzijas ziņojuma 3. pielikumā.
44. Vienlaikus revīzijā ir konstatēts, ka vairākas pašvaldības¹⁴⁰ revidējamā laika posmā ir veikušas uzlabojumus ēkās, kur tiek sniegti ārstniecības, kultūras un izglītības pakalpojumi, labiekārtojot telpu vizuālo izskatu. Valsts kontroles ieskatā, ja pašvaldības pirms šo objektu projektēšanas būtu noskaidrojušas pašvaldībās dzīvojošo cilvēku, tostarp cilvēku ar invaliditāti, viedokli par to, kas tiem šķiet uzlabojams ēkās, šie objekti būtu pieejami plašākam cilvēku lokam. Šobrīd tajos konstatētas neatbilstības, kas ierobežo cilvēku ar invaliditāti tiesības izmantot ārstniecības, kultūras un izglītības pakalpojumus cieņpilnā veidā – ēkās ir apgrūtināti iekļūt, nav pieejamas labierīcības, šķēršļi traucē droši pārvietoties un orientēties telpās.

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas uzraudzība, novērtēšana un aktualizācija

45. Revidējamā laika posmā Ādažu un Gulbenes novadu pašvaldības ir apstiprinājušas attīstības programmas izpildes uzraudzības ziņojumus¹⁴¹, savukārt septiņas¹⁴² pašvaldības – aktualizējušas vai veikušas izmaiņas attīstības plānošanas dokumentos:

¹³⁹ Ādažu novads – Ādažu sākumskola un Carnikavas pamatskola; Gulbenes novads – Grupu dzīvokļi Tirzas pagastā, Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas Gulbenē, Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums, Stradu pagastā; Kuldīgas novads – Kultūras un izglītības centrs Adatu fabrika, Sociālā kopdzīvojamā māja Nīkrāces pagastā; Madonas novads – Cesvaines pils, Madonas pilsētas vidusskola, Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs, Jauniešu māja; Rēzeknes valstspilsēta - Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas, Dienas aprūpes centra un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centrs bērniem; Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Jūrmalas valstspilsētas, Limbažu un Rēzeknes novadu pašvaldībās – visos izlasē iekļautos infrastruktūras objektos (izlases apjomu detalizēti skatīt revīzijas ziņojuma 2. pielikumā).

¹⁴⁰ Dienvidkurzemes novada pašvaldība, Dobeles novada pašvaldība.

¹⁴¹ Gulbenes novada pašvaldība (pieejams: <https://www.gulbene.lv/lv/media/1225/download?attachment>), Ādažu novada pašvaldība (pieejams: https://www.adazi.lv/wp-content/uploads/2022/03/PROT_8_ANP_230222_sede.pdf).

¹⁴² Ādažu, Dienvidkurzemes, Gulbenes, Limbažu un Rēzeknes novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldības.

- 45.1. Ādažu novada pašvaldība ir grozījusi rīcības un investīciju plānu, izslēdzot no tā vairākus īstenojamus projektus, piemēram, projektu, kas paredz izveidot Sociālā dienesta un bāriņtiesas ēku (Ā5.1.2.11.)¹⁴³;
 - 45.2. Dienvidkurzemes novada pašvaldība ir grozījusi¹⁴⁴ četru bijušo novadu (Aizputes, Durbes, Nīcas un Rucavas) šobrīd vēl spēkā esošos rīcības un investīciju plānus, iekļaujot tajos vairākus jaunus infrastruktūras projektus. Lēmumā norādīts, ka grozījumu veikšana nepieciešama, lai varētu saņemt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas mērķdotāciju pašvaldību investīciju projektu īstenošanai;
 - 45.3. Gulbenes novada pašvaldība ir apstiprinājusi jaunu investīciju plānu – 2022.–2024. gadam¹⁴⁵;
 - 45.4. no Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības lēmuma, ar kuru 2021. gada 22. decembrī grozīts rīcības plāns, tostarp investīciju plāns, nav izsekojams, kādas konkrēti izmaiņas ir veiktas. Lai to noskaidrotu, iedzīvotājiem ir nepieciešams salīdzināt iepriekšējo rīcības plāna redakciju ar grozīto¹⁴⁶;
 - 45.5. Limbažu novada pašvaldība pēc iedzīvotāju sūdzībām par ceļu stāvokli un ielas stāvokļa novērtēšanas ir veikusi grozījumus¹⁴⁷ investīciju plānā, iekļaujot tajā jaunu ielu, kuru nepieciešams sakārtot, un tādēļ izstrādāt tās būvniecības ieceri;
 - 45.6. Rēzeknes novada pašvaldība¹⁴⁸ ir grozījusi bijušo novadu – Rēzeknes un Viļānu novadu pašvaldību – šobrīd vēl spēkā esošos investīciju plānus, Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība – investīciju plāna sadaļu “Pašvaldību Investīciju projekti 2020.–2022. gadam”¹⁴⁹, tomēr no pašvaldību lēmumiem nav izsekojams, kādas konkrēti izmaiņas ir veiktas, līdz ar to arī šajā gadījumā iedzīvotājiem ir jāsalīdzina iepriekšējo investīciju plānu redakcijas ar grozītajām.
46. Revīzijā ir konstatēts, ka neviena no iepriekš minētajām Pašvaldībām (izņemot Gulbenes novada pašvaldību) nav paredzējušas iedzīvotāju līdzdalību šo dokumentu izstrādes un apspriešanas procesos, proti, iedzīvotāji uz līdzdalību tajos nemaz nav tikuši aicināti. Gulbenes novada pašvaldība sadarbībā ar nevalstisko organizāciju Eiropas Savienības īstenotā projekta ietvaros ir apzinājusi iedzīvotāju vajadzības, kuras izmantojusi investīciju plāna izstrādē (skatīt 8. attēlu).

¹⁴³ Ādažu novada pašvaldības 23.02.2023. domes lēmums Nr. 67 “Par Ādažu novada Attīstības programmas (2021-2027) Rīcības plāna un Investīciju plāna aktualizāciju”. Pieejams: https://www.adazi.lv/wp-content/uploads/2022/03/67_piel_Aktualizacija_2.pielikums_AP_2021-2027_4_sejums.pdf (skatīts 03.03.2023.).

¹⁴⁴ Dienvidkurzemes pašvaldības 17.03.2022. domes ārkārtas sēdes protokols Nr. 4. Pieejams: <https://www.dkn.lv/lv/media/2246/download?attachment> (skatīts 03.03.2023.).

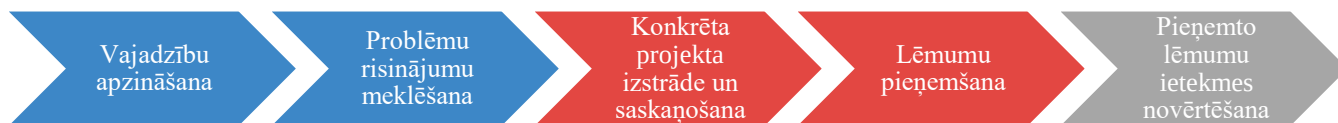
¹⁴⁵ Gulbenes novada pašvaldības 25.11.2021. lēmums Nr. GND/2021/1358 “Par Gulbenes novada attīstības programmas 2018.–2024. gadam aktualizētā Rīcības plāna 2022.–2024. gadam un Investīciju plāna 2022.–2024. gadam apstiprināšanu”. Pieejams: <https://www.gulbene.lv/lv/media/1218/download?attachment> (skatīts 03.03.2023.).

¹⁴⁶ Jūrmalas domes 22.12.2021. lēmums Nr. 639 “Grozījumi Jūrmalas pilsētas domes 2013. gada 7. novembra lēmumā Nr. 625 “Par Jūrmalas valstspilsētas Attīstības programmas 2014.–2022. gadam apstiprināšanu”. Pieejams: <https://dokumenti.jurmala.lv/docs/121/1/1210639.htm> (skatīts 03.03.2023.).

¹⁴⁷ Limbažu novada domes 30.06.2022. lēmums Nr. 696 “Par Limbažu novada attīstības programmas 2017.–2023. gadam aktualizētā Investīciju plāna 2022.–2024. gadam apstiprināšanu”. Pieejams: <https://www.limbazunovads.lv/lv/media/19934/download?attachment> (skatīts 03.03.2023.).

¹⁴⁸ Rēzeknes novada domes 02.12.2021. sēdes lēmums, protokols Nr. 8, 11. § “Par Rēzeknes novada attīstības programmas 2019.–2025. gadam Investīciju plāna aktualizēšanu un bijušā Viļānu novada attīstības programmas 2015.–2022. gadam Investīciju plāna aktualizēšanu”. Pieejams: https://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2021/12/Lemumi_majas_lapai_2.7z (skatīts 03.03.2023.).

¹⁴⁹ Rēzeknes valstspilsētas domes 11.11.2021. lēmums Nr. 174 “Par grozījumiem Rēzeknes valstspilsētas domes 12.12.2014. lēmumā Nr. 919 “Par Rēzeknes pilsētas attīstības programmas 2014.-2020. gadam apstiprināšanu””. Pieejams: <https://rezekne.lv/wp-content/uploads/2021/11/174-grozap-2014-2020-1112021.pdf> (skatīts 30.03.2023.).

8. attēls. Kuros līdzdalības posmos Gulbenes novada pašvaldība ir paredzējusi jeb aicina iesaistīties iedzīvotājus.

47. Iedzīvotāju līdzdalība attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas uzraudzības un aktualizācijas procesos sniedz iespēju iedzīvotājiem sekot līdzi tam, vai un kā tiek izpildītas tās ieceres, kas tapušas sadarbībā ar iedzīvotājiem, sniegt priekšlikumus nepieciešamajām izmaiņām, kā arī novērst situācijas, kad tiek veiktas, iespējams, iedzīvotāju vajadzībām neatbilstošas izmaiņas. Pašvaldību rīcība ierobežo iepriekš minēto iespēju izmantošanu.

Ieteikumi Pašvaldībām

48. Veikt darbības iedzīvotāju līdzdalības paredzēšanai visos tiem būtiskos jautājumos atbilstoši Valsts kancelejas vadlīnijām¹⁵⁰ un visos labajā praksē¹⁵¹ paredzētajos posmos.
49. Nodrošināt tādas iekšējās kontroles, kas novērsīs risku, ka iedzīvotāji, tostarp cilvēki ar invaliditāti, netiek iesaistīti tiem būtisku lēmumu pieņemšanā un visos labajā praksē¹⁵² paredzētajos posmos.

¹⁵⁰ Vadlīnijas sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē. Valsts kanceleja, 2022, 40. lpp. Pieejamas: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13835/download> (skatīts 29.08.2022.).

¹⁵¹ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

¹⁵² Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

2. Vai Pašvaldības veic mērķtiecīgas darbības, lai panāktu, ka iespējami vairāk iedzīvotāju un dažādas iedzīvotāju grupas uzzina par līdzdalības iespējām un iesaistās līdzdalības procesos?

Pašvaldību īstenotā prakse iedzīvotāju informēšanā par līdzdalības iespējām nav bijusi mērķtiecīga – vērsta uz to, lai sasniegtu iespējami plašāku iedzīvotāju loku.

Lai panāktu, ka komunikācija ir mērķtiecīga, tā ir jāplāno, tostarp jānosaka izmērāmi mērķi un uzdevumi. Nevienai no Pašvaldībām šāda stratēģija nav apstiprināta.

Darbošanās bez konkrētas stratēģijas nenodrošina atbilstošu rezultātu – Pašvaldības ne vienmēr izmanto efektīvus komunikācijas kanālus mērķauditorijas sasniegšanai vai arī nepietiekami izmanto to sniegtās iespējas plašākas mērķauditorijas sasniegšanai, Pašvaldību radītais aicinājumu saturs vairākos gadījumos nav viegli uztverams – aicinājumos tiek izmantotas sarežģītas teikumu konstrukcijas, profesionālā leksika, specifiski jomas termini, kā arī vispārīgas frāzes, kas iedzīvotājiem bez padziļinātas izpratnes par dokumentu vai rīcību nav saprotamas.

Tā rezultātā iedzīvotāji ar redzes traucējumiem par iespējām iesaistīties līdzdalībā nemaz neuzzina astoņās Pašvaldībās¹⁵³, kuras nav nodrošinājušas informācijas pieejamību cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Iespējas uzzināt par līdzdalības aktivitātēm ir būtiski ierobežotas arī tiem Pašvaldību iedzīvotājiem, kuri neizmanto digitālos komunikācijas kanālus, jo liela daļa aicinājumu nemaz netiek publicēti Pašvaldību informatīvajos izdevumos un drukātajos materiālos iekštelpās un ārtelpā.

Arī sociālo mediju, kas ir efektīvi plašas mērķauditorijas sasniegšanai, sniegto iespēju izmantošana lielākajā daļā Pašvaldību¹⁵⁴ ir uzlabojama, tādējādi palielinot aicinājumu redzamību iedzīvotājiem, – visticamāk, daļa no aicinājumiem Pašvaldību sekotāju ziņu lentē neparādās. Vienlaikus ne visi aicinājumi sociālajos medijos tiek publicēti, kas kopsakarībā ar trūkumiem aicinājumu saturā (tie nav viegli uztverami, līdzīgi kā citos izlasē iekļautajos komunikācijas kanālos) Pašvaldībās¹⁵⁵, neveicina iedzīvotāju līdzdalību un tātad kvalitatīvu lēmumu pieņemšanu.

¹⁵³ Ādažu, Cēsu, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu, Madonas novadu, kā arī Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās.

¹⁵⁴ Izņemot Jūrmalas, Rēzeknes valstspilsētas un Cēsu novada pašvaldības.

¹⁵⁵ Visās revīzijas izlasē iekļautajās pašvaldībās.

Uzmanība pievēršama arī revīzijā konstatētajai atšķirīgajai pieejai vienādas jomas aicinājumu izvietošanā (dažos gadījumos tiek izmantots plašs komunikācijas kanālu loks, aicinājumi ir viegli uztverami, bet citos – pretēji), kas liecina par trūkumiem Pašvaldību atklātībā pret iedzīvotājiem.

50. Viena no neatņemamām jebkuras līdzdalības aktivitātes daļām ir komunikācija, kuras mērķis ir panākt, ka iespējami vairāk iedzīvotāju un grupu, kuras skar konkrētais jautājums, uzzinātu par līdzdalības iespējām un iesaistītos līdzdalības procesos. Komunikācija, tāpat kā jebkura līdzdalības aktivitātes daļa, ir stratēģiski iepriekš jāplāno¹⁵⁶.
51. Nevienai no Pašvaldībām nav spēkā esošas komunikācijas stratēģijas ar SMART¹⁵⁷ principiem atbilstošiem mērķiem un uzdevumiem iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai, piemēram:
- 51.1. uzdevums noteikt mērķauditoriju katrai līdzdalības aktivitātei, tostarp sadalījumā pa vecuma grupām vai citām būtiskām iezīmēm, kas ietekmē komunikācijas kanālu un satura izvēles mērķauditorijas sasniegšanai;
- 51.2. mērķis, kas raksturo komunikācijas efektivitāti, komunicējot par līdzdalības aktivitātēm, piemēram:
- unikālie sociālo mediju lietotāji sadalījumā pa vecuma grupām un citām būtiskām iezīmēm, kuri no pašvaldības ieraksta sociālajos medijos ir nonākuši pašvaldības tīmekļvietnē, uzspiežot uz ierakstā esošās saites, un ir aizpildījuši elektronisko veidlapu vai cita veida pieteikšanos;
 - unikālo elektronisko veidlapu skaits, kas iesniegti, izmantojot baneros, plakātos, afišās, pašvaldības informatīvajā izdevumā izvietoto kvadrātkodu, vai dokumentāri aizpildīto anketu skaits, kas ir bijušas izvietotas informatīvajā izdevumā vai citās vietās.
52. Tādēļ, lai novērtētu Pašvaldību faktiskās rīcības atbilstību tam, lai iespējami vairāk iedzīvotāju un dažādu grupu, kuras skar konkrētie jautājumi, uzzinātu par līdzdalības iespējām un iesaistītos, revīzijā vērtēts, vai pašvaldību aicinājumi iesaistīties līdzdalībā ir:
- 52.1. labi pamanāmi – pašvaldību izmantotie komunikācijas kanāli ir atbilstoši, lai sasniegtu vismaz 80 % mērķauditorijas¹⁵⁸. Tas noteikts, vērtējot izmantoto komunikācijas kanālu dažādību, piemērotību un to, kā pašvaldības tos izmanto iespējami plašākas mērķauditorijas un dažādu iedzīvotāju grupu sasniegšanai;
- 52.2. viegli uztverami – no sniegtās informācijas iedzīvotājam bez padziļinātām zināšanām attiecīgajā jomā ir skaidri saprotama kārtība, kādā var iesaistīties līdzdalības procesā, plānotās izmaiņas, tostarp izmaiņu iespējamā ietekme uz iedzīvotāju, kā arī iedzīvotāja iespējas ietekmēt lēmuma pieņemšanu konkrētajā līdzdalības procesā.
53. Pašvaldību novērtējumu skatīt 2. tabulā, kur ar sarkanu krāsu ir attēlota kritērija neizpilde (90 % vērtēto aicinājumu bija jābūt gan labi pamanāmiem, gan viegli uztveramiem).

¹⁵⁶ Komunikācijas un informācijas izplatīšanas plāna vadlīnijas (KIP vadlīnijas) 2021. Pieejams: http://jauna.vidzeme.lv/upload/EmPaci/EMPACI-Celvedis_LV_final.pdf (skatīts 30.03.2023.).

¹⁵⁷ Par SMART principiem atbilstošu mērķu un uzdevumu noteikšanu skatīt arī revīzijas ziņojuma sadaļā par pašvaldību veiktajām darbībām, lai veicinātu pilsoniski aktīvas jaunās paaudzes izveidošanos.

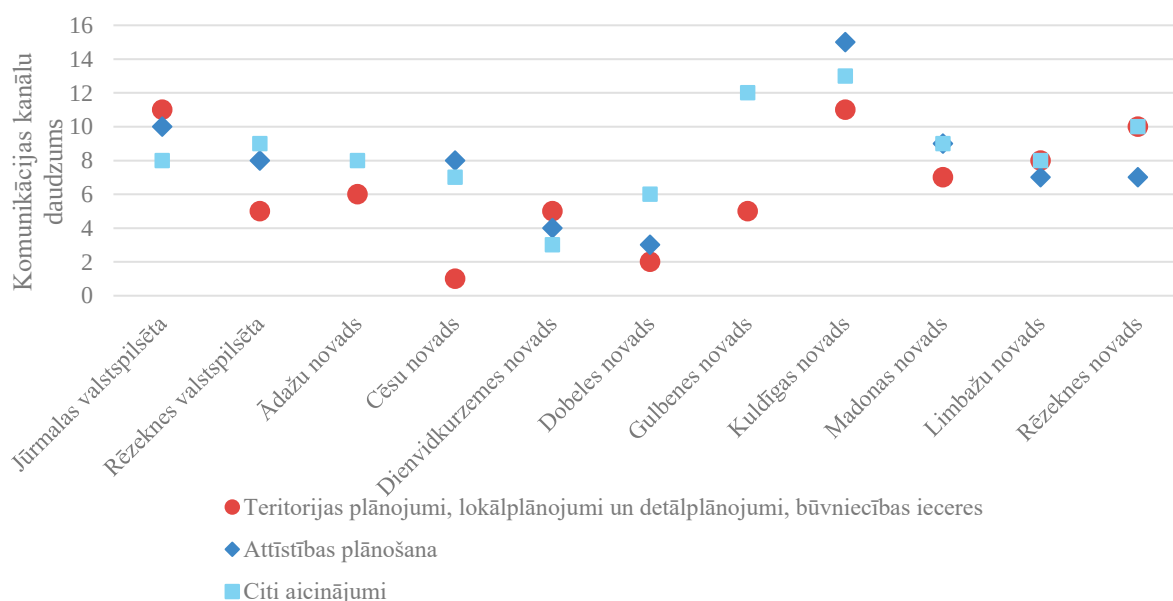
¹⁵⁸ Vērtējumu, ka izmantotie komunikācijas kanāli atbilst 80 % mērķauditorijas sasniedzamībai, pašvaldības var iegūt, ja paziņojumu par līdzdalības iespēju izvietošanai izmanto dažādus komunikācijas kanālus, tostarp tādus, kas aptver dažādas iedzīvotāju grupas, kuras var skart pieņemamais lēmums, un tiek izmantotas visas konkrētā kanāla iespējas pēc iespējas plašākas mērķauditorijas sasniegšanai.

2. tabula. Kritēriju izpildes novērtējums izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība*	ĀN	CN	DKN	DN	GN	JVP	KN	LN	MN	RN	RVP
1. kritērijs											

*Piešķirts apzīmējums: pašvaldības nosaukuma pirmais burts un novads vai valstspilsēta (N vai VP).

54. Revīzijā ir konstatēts, ka izmantoto komunikācijas kanālu daudzums aicinājumu izvietojumā būtiski atšķiras gan starp Pašvaldībām, gan arī starp jomām vai tematiem, kurās iedzīvotājus Pašvaldības aicina iesaistīties (skatīt 2. diagrammu).

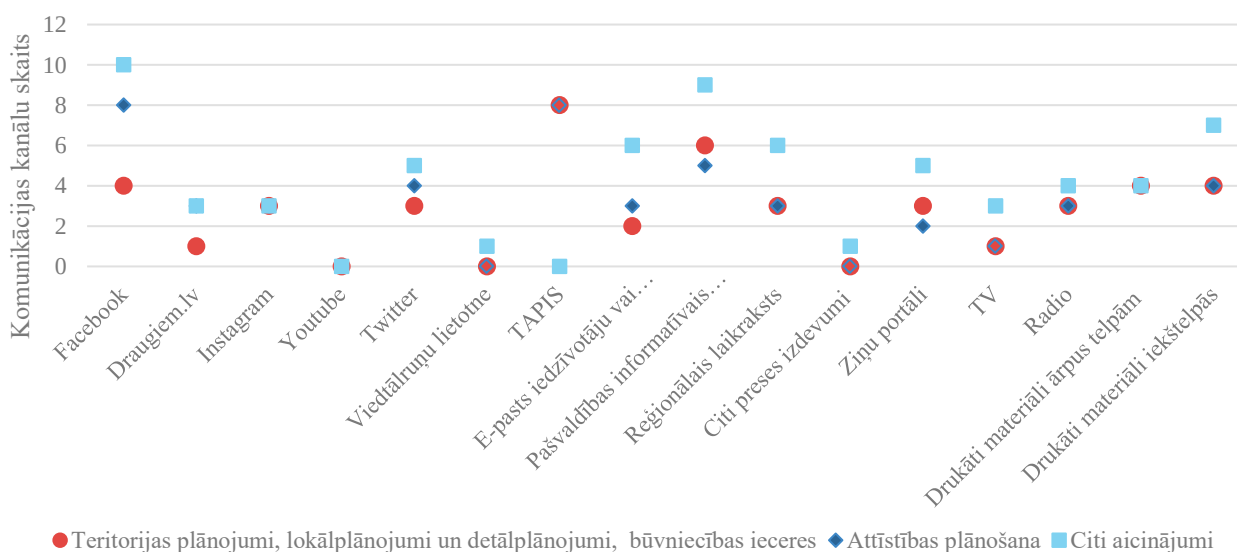
2. diagramma. Pašvaldību izmantotie komunikācijas kanāli, kuros iedzīvotāji tiek aicināti iesaistīties līdzdalībā dažādās jomās (skaits)

55. Ievērojami mazāk komunikācijas kanālus nekā vidēji Pašvaldībās izmanto Dienvidkurzemes un Dobeles novadu pašvaldības. Jūrmalas valstspilsētas, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldībās nav būtisku atšķirību izmantoto komunikācijas kanālu skaitā sadalījumā pa jomām (vienlīdz daudz kanālu visās jomās), savukārt pārējās Pašvaldības ievērojami mazāk komunikācijas kanālu izmanto, aicinot iedzīvotājus iesaistīties teritorijas plānojumu, lokālpilānojumu un detālpilānojumu izstrādē un apspriešanā¹⁵⁹, kā arī Dobeles un Rēzeknes novadu pašvaldības – arī attīstības plānošanas (ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas) izstrādē un apspriešanā.
56. Dienvidkurzemes novada pašvaldība atšķirībā no citām Pašvaldībām gandrīz nemaz neaicina iedzīvotājus iesaistīties jautājumos, kuros iedzīvotāju līdzdalības pienākumu nenosaka normatīvie akti, kā arī tad, ja tas tiek darīts – tiek izmantots maz komunikācijas kanālu, lai iedzīvotājus par to informētu.

¹⁵⁹ Tajās Pašvaldībās, kuras laikā no 01.07.2021. līdz 30.08.2022. aicināja iedzīvotājus iesaistīties līdzdalībā teritorijas plānojumu, lokālpilānojumu un detālpilānojumu izstrādē un apspriešanā – Rēzeknes valstspilsētas, Cēsu, Dobeles, Gulbenes novadu pašvaldībās (izņemot Jūrmalas valstspilsētas, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldības, kurām izmantotie komunikācijas kanāli sadalījumā pa jomām neatšķiras).

57. Savukārt apkopojot informāciju par Pašvaldību vidēji biežāk izmantotajiem komunikācijas kanāliem, kuros iedzīvotāji tiek aicināti iesaistīties līdzdalībā, ir konstatēts, ka Pašvaldības papildus to tīmekļvietnēm visbiežāk izmanto šādus komunikācijas kanālus¹⁶⁰:

- 57.1. aicinot iesaistīties teritoriālā plānojuma, lokālpilnojuma un detālpilnojumu izstrādes un apspriešanas procesos – pašvaldības informatīvais izdevums un TAPIS;
- 57.2. aicinot iesaistīties attīstības plānošanas dokumentu izstrādē un apspriešanā – pašvaldību konti “Facebook”, TAPIS un pašvaldību informatīvais izdevums;
- 57.3. aicinot iesaistīties citos jautājumos – pašvaldību konti “Facebook”, pašvaldību informatīvais izdevums, reģionālais laikraksts, kā arī drukātu materiālu izvietošana iekštelpās un e-pasta vēstuļu nosūtīšana iedzīvotājiem un interešu grupām (skatīt 3. diagrammu).

3. diagramma. Pašvaldībās biežāk izmantotie komunikācijas kanāli sadalījumā pa aicinājuma jomām vai tematiem

58. Vērtējot aicinājumu izvietošanā Pašvaldību biežāk izmantotos komunikācijas kanālus (izlasē iekļauti: Pašvaldības tīmekļvietne, TAPIS, informatīvais izdevums, drukātie materiāli un “Facebook”), tostarp to, kā Pašvaldības tos izmanto, identificētas vairākas nepilnības, kas samazina to atbilstību iespējami plašāka iedzīvotāju loka sasniegšanai katrā no aicinājumiem.

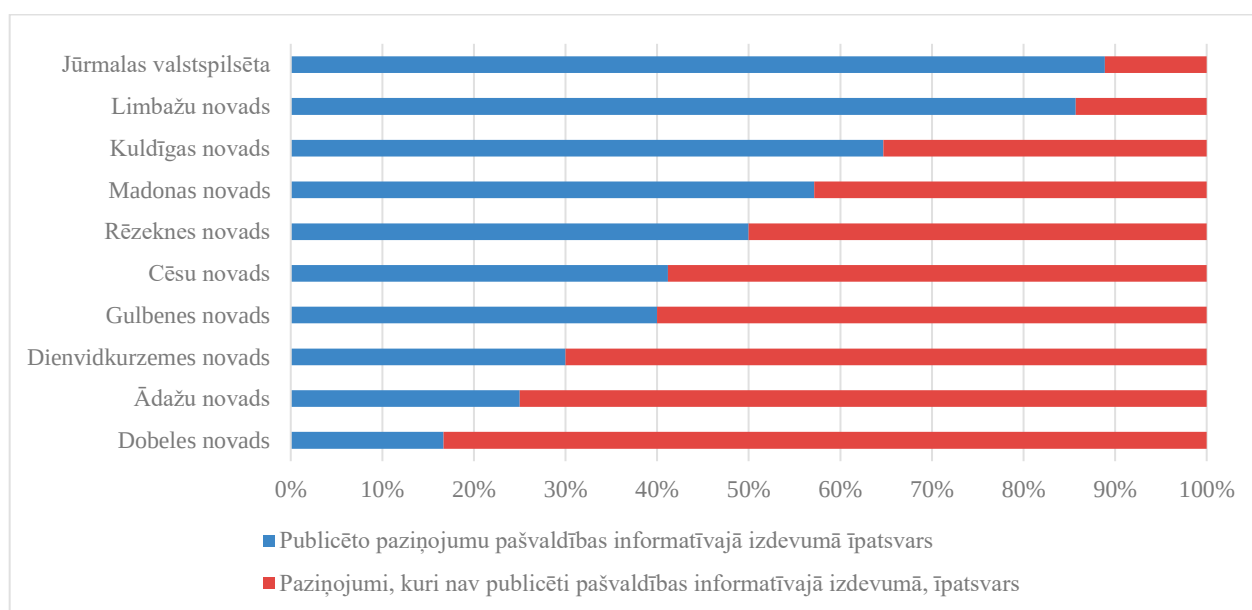
59. Tīmekļvietne tiek uzskatīta par informācijas krātuvi vai vietu, uz kuru mērķauditorija tiek novirzīta detalizētākas informācijas iegūšanai, vai to tur nepieciešamības gadījumā var iegūt. Arī Valsts kontroles sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitātes Komunikācijas fakultātes studentiem organizētajā¹⁶¹ aptaujā 58 %¹⁶² iedzīvotāju norādīja, ka pašvaldības tīmekļvietni apmeklē reizi mēnesī un retāk, kas nozīmē, ka ir būtiski izmantot citus papildu komunikācijas kanālus plašākas mērķauditorijas sasniegšanai.

¹⁶⁰ Katra pašvaldība iesniedza informāciju par izmantotajiem komunikācijas kanāliem, lai sasniegtu mērķauditoriju vidēji 15 dažādu līdzdalības iespēju gadījumos.

¹⁶¹ Rīgas Stradiņa universitātes studenti sadarbībā ar Valsts kontroli aptaujā iedzīvotājus par līdzdalības iespējām pašvaldībās. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/rsu-studenti-sadarbiba-ar-valsts-kontroli-aptauja-iedzivotajus-par-lidzdalibas-iespejam-pasvaldibas> (skatīts 30.03.2023.).

¹⁶² Skaitā nav iekļauti tie iedzīvotāji, kas aptaujā ir atzīmējuši, ka strādā pašvaldību institūcijās, ņemot vērā, ka darba pienākumu izpildes ietvaros tie biežāk var apmeklēt pašvaldību tīmekļvietnes.

60. Revīzijā konstatēti vairāki gadījumi, kad tīmekļvietne ir bijis vienīgais komunikācijas kanāls aicinājumam iesaistīties līdzdalībā, tostarp iedzīvotājiem būtiskos jautājumos¹⁶³, vai kopā ar to ir bijuši izmantoti mazefektīvi komunikācijas kanāli – TAPIS, par kuru, kā norāda Pašvaldības, maza daļa iedzīvotāju zina, vai drukātu materiālu izvietošana pagastu pārvaldēs, kuras iedzīvotāji apmeklē tikai nepieciešamības gadījumā. Šāda komunikācijas kanālu kombinācija – tīmekļvietne, TAPIS un drukātu materiālu izvietošana pagastu pārvaldēs – izmantota lielākajā daļā¹⁶⁴ aicinājumu iesaistīties teritoriālā plānojuma, lokālplānojuma un detālplānojumu izstrādes un apspriešanas procesos Dobeles un Dienvidkurzemes novadu pašvaldībās.
61. Vienlaikus ņemams vērā arī tas, ka informācijai par līdzdalības iespējām tīmekļvietnē ir jābūt viegli atrodamai, piemēram, izvietotai tīmekļvietnes sadaļā “Sabiedrības līdzdalība” un “Aktualitātes vai jaunumi”, kā arī pieejamai cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Tikai trīs pašvaldību¹⁶⁵ tīmekļvietnes saskaņā ar to veikto pašvērtējumu revidējamā laika posmā bija pieejamas cilvēkiem ar redzes traucējumiem, savukārt iepriekš minētajās tīmekļa lapās aicinājumus izvieto ne visas pašvaldības¹⁶⁶.
62. Pašvaldību informatīvais izdevums ļauj sasniegt iedzīvotājus, kas neizmanto digitālos komunikācijas kanālus vai tajos pašvaldības paziņojumus nav redzējuši. Vienlaikus Pašvaldību¹⁶⁷ informatīvie izdevumi tiek publicēti tikai reizi mēnesī, kas rada riskus savlaicīgai līdzdalības iespēju neizmantošanai. Turklāt revīzijā ir konstatēts, ka ne par visām līdzdalības iespējām iedzīvotāji ar izdevuma palīdzību tiek informēti (skatīt 4. diagrammu, detalizēti skatīt par neizvietoto aicinājumu apjomu skatīt revīzijas ziņojuma 4. pielikumā).

4. diagramma. Par cik % aicinājumu uz līdzdalību neuzzina tie iedzīvotāji, kuri tiek sasniegti tikai ar Pašvaldības informatīvā izdevuma palīdzību?

¹⁶³ Konstatēts Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībā (aicina izteikt viedokli par to, vai tiek atbalstīta pieminekļu demontāža), Dobeles novada pašvaldībā (publiskā apspriešana par nekustamā īpašuma “Gravas” turpmāku izmantošanas veidu), Madonas novada pašvaldībā (vairāki paziņojumi par saistošo noteikumu – licencētā makšķerēšana ezeros – apspriešanu), Rēzeknes novada pašvaldībā (attīstības programmas īstenošanas pārskata apspriešana).

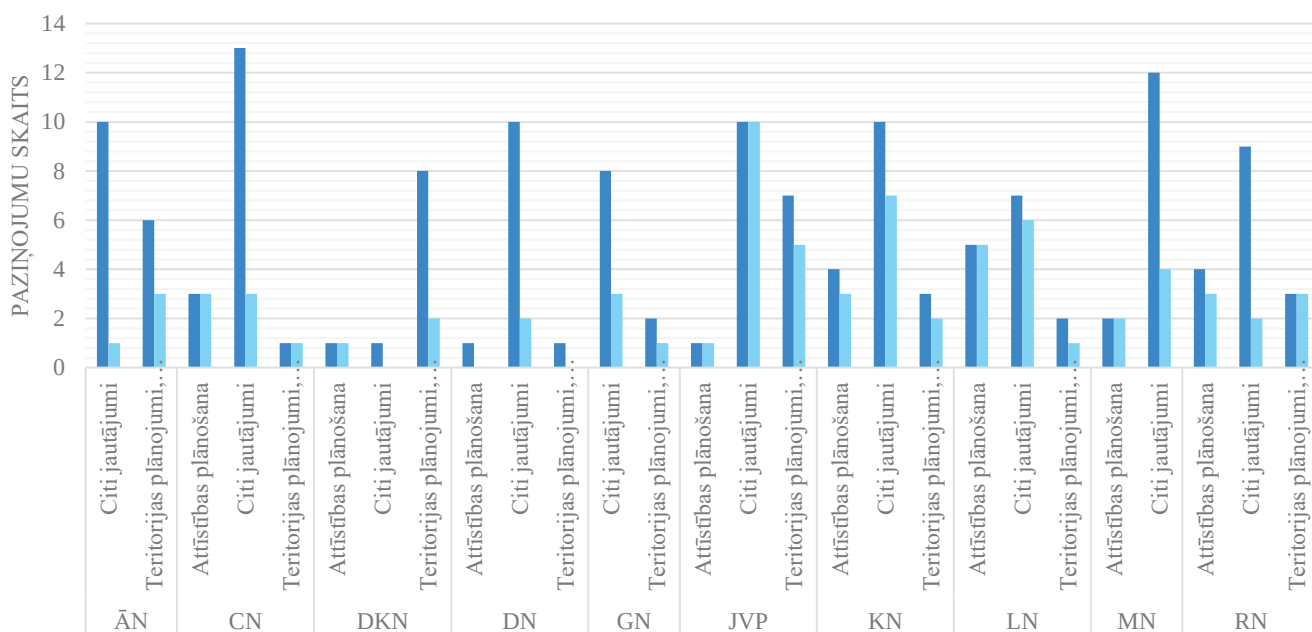
¹⁶⁴ Dienvidkurzemes novada pašvaldībā sešos gadījumos no astoņiem, Dobeles novada pašvaldībā – izlasē iekļautajā gadījumā.

¹⁶⁵ Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība, Dienvidkurzemes un Rēzeknes novadu pašvaldības.

¹⁶⁶ Piemēram, Cēsu novada un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībām pat nav tīmekļa lapas “Sabiedrības līdzdalība.”

¹⁶⁷ Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībai nav pašvaldības informatīvā izdevuma.

63. Kā redzams 4. diagrammā, piecas pašvaldības¹⁶⁸ to informatīvajos izdevumos nav izvietējušas vairāk kā pusi no visiem aicinājumiem iesaistīties līdzdalībā. Lielāko daļu neizvietoto aicinājumu veido aicinājumi iesaistīties teritoriālā plānojuma, lokālplānojuma un detālplānojumu izstrādes un apspriešanas procesos, kā arī jautājumos, kuri, piemēram, atšķirībā no teritorijas plānošanas, ir saprotami iedzīvotājiem bez padziļinātām zināšanām par jomu – piemēram, aicinājumi piedalīties aptaujās, iesniegt idejas labiekārtošanai u. c. (skatīt 5. diagrammu, kur ar apzīmējumu “Citi jautājumi” ir apzīmēts plašs tēmu loks, kas neietver teritorijas un attīstības plānošanu).

5. diagramma*. Par kādām tēmām Pašvaldību** informatīvajos izdevumos netiek publicēti aicinājumi iesaistīties līdzdalībā

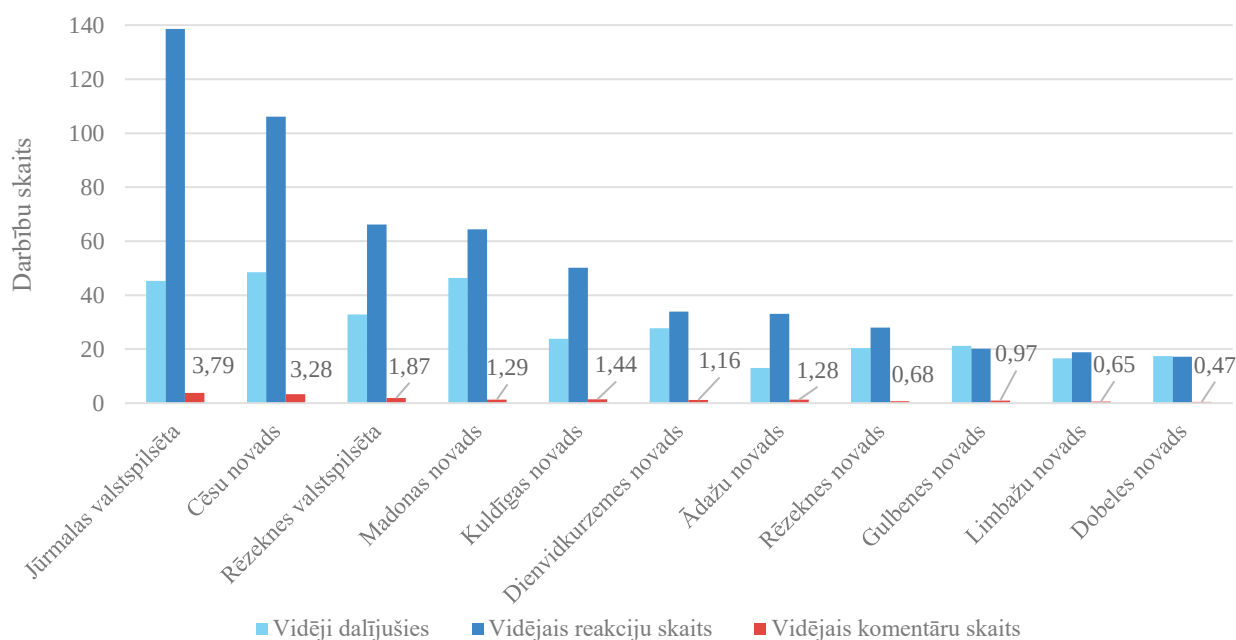
* Ar *gaiši zilu* krāsu ir apzīmēti tie aicinājumi, kuri ir izvietoti informatīvajā izdevumā, savukārt ar *zilu* – visi tīmekļvietnē izvietotie aicinājumi.

** Piešķirts apzīmējums: pašvaldības nosaukuma pirmais burts un novads vai valstspilsēta (N vai VP).

64. Līdzīgi konstatējumi izdarāmi arī par drukātajiem materiāliem – tajos neizvietoto aicinājumu kop skaits par visām pašvaldībām veido 82 % (detalizēti par katru no pašvaldībām skatīt revīzijas ziņojuma 4. pielikumā).
65. Vienlaikus gan izdodot informatīvo izdevumu, gan izvietojot drukātos materiālus iekšējās un ārpus tām, jāpievērš uzmanība tam, lai iesaisti padarītu iespējami vienkāršu – sagatavojot jau gatavas veidlapas aizpildīšanai, plakātos, afišās, baneros izvietojot kvadrātkodu, kuru ar viedtālruna palīdzību nolasot, iedzīvotājs tiek novirzīts uz elektronisko veidlapu vai pieteikšanos. Revīzijā ir konstatēts, ka Pašvaldības gandrīz nemaz neizmanto šādas iespējas.
66. Sociālie mediji, piemēram, “Facebook”, tiek uzskatīti par efektīviem, lai ātri sasniegtu plašu mērķauditoriju. Tomēr tas ir iespējams tikai tad, ja tiek izmantoti reklāmas pakalpojumi (to izmantojusi tikai Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība) un/vai nodrošināta regulāra ierakstu ievietošana. Turklāt, lai nodrošinātu ierakstu parādīšanos konta sekotājiem (informācijas pārpilnības dēļ mediji izmanto algoritmus, kas ierakstus

¹⁶⁸ Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes novadu pašvaldībās.

prioritizē pēc noteiktiem kritērijiem, tādējādi samazinot to ierakstu parādīšanos ziņu lentē, kas šiem kritērijiem neatbilst) – tiem ir jāveicina sekotāju interaktivitāte¹⁶⁹, proti, ierakstu saturam ir jāveicina dalīšanās ar ierakstu, reakcijas un komentāri. Iedzīvotāju iesaisti Pašvaldību ierakstos sociālo mediju kontos skatīt 6. diagrammā.

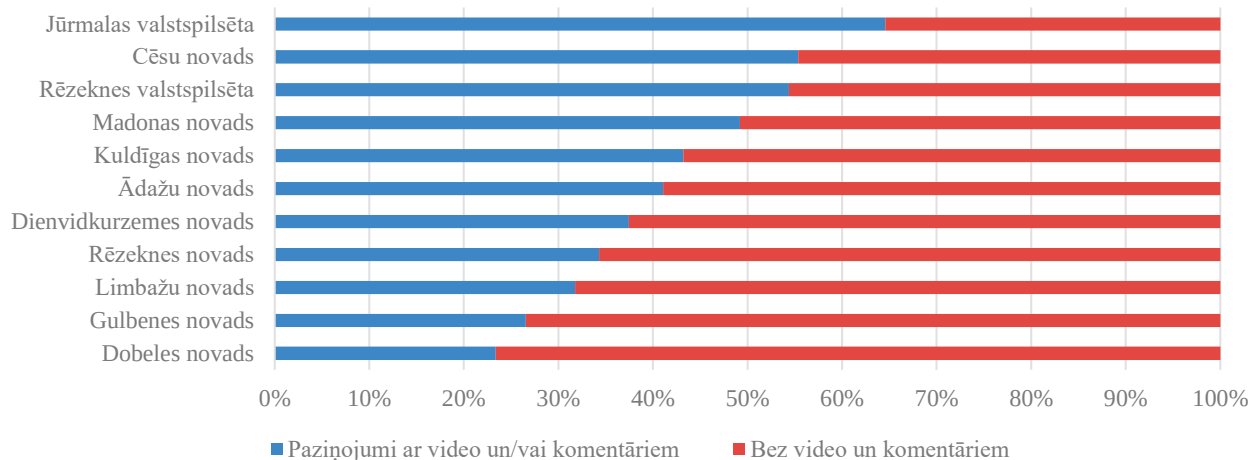

6. diagramma. Iedzīvotāju iesaiste Pašvaldību ierakstos to kontos “Facebook”.

67. Kā redzams 6. diagrammā, Jūrmalas valstspilsētas un Cēsu novada pašvaldību kontos “Facebook” ir novērojama būtiski lielāka iedzīvotāju iesaiste ierakstos nekā citās Pašvaldībās. Salīdzinoši zema iesaiste ir novērojama Dobeles, Gulbenes, Limbažu un Rēzeknes novadu pašvaldību ierakstos kontos “Facebook”.
68. Vienlaikus papildu prioritāte (jeb pozitīva ietekme uz paziņojumu parādīšanos sekotāja ziņu lentē sociālajos medijos) “Facebook” tiek piešķirta saturam, kas izraisa sarunas un mijiedarbību starp reāliem cilvēkiem. Attiecīgi ieraksti, kurus sekotāji aktīvi komentē, var veicināt ierakstu parādīšanās sekotāju ziņu lentē. Ietekme ir arī tādu videoklipu izmantošanai, kas piesaista auditorijas uzmanību un iedvesmo tos noskatīties līdz galam¹⁷⁰, no kā izriet, ka Pašvaldībām, kuras salīdzinoši maz izmanto videoklipus un/vai kuri ieraksti netiek komentēti, ierakstu parādīšanās sekotāju kontos varētu būt samazināta (skatīt 7. diagrammu).

¹⁶⁹ Skatīt, piemēram, Haro-de-Rosario, Arturo, Alejandro Sáez-Martín, and María del Carmen Caba-Pérez. “Using social media to enhance citizen engagement with local government: Twitter or Facebook?” *New media & society* 20.1 (2018): 29-49.

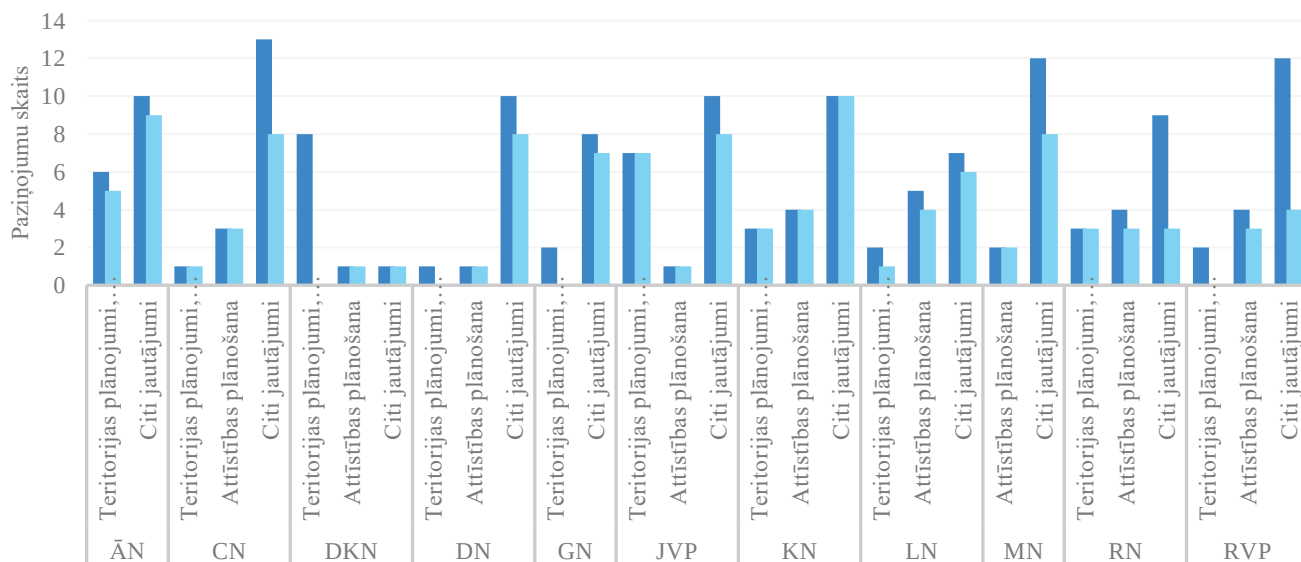
¹⁷⁰ *Understanding Video Distribution on Facebook*. Pieejams: <https://www.facebook.com/formedia/blog/understanding-video-distribution-on-facebook> (skatīts 30.03.2023.).

7. diagramma. Cik lielu daļu Pašvaldību kontos “Facebook” veido ieraksti bez video un/vai komentāriem?

69. Arī šajā gadījumā Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības ierakstiem ir augstāka iespēja sasniegt tās konta sekotājus. Salīdzinoši labāks rezultāts konstatēts arī Cēsu, Madonas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībās, savukārt Dobeles, Gulbenes, Limbažu un Rēzeknes novadu pašvaldību kontos īpatsvars veido mazāk par 40 %, kas varētu radīt negatīvu ietekmi uz ierakstu parādīšanos to kontu sekotājiem “Facebook”.
70. Vienlaikus revīzijā ir konstatēti arī vairāki gadījumi, kad Pašvaldību tīmekļvietnē ievietotie aicinājumi iesaistīties līdzdalībā netiek izvietoti kontos “Facebook”¹⁷¹, tostarp arī Pašvaldībās, kas izmanto “Facebook” sniegtās iespējas sasniegt plašu mērķauditoriju (skatīt 8. diagrammu).

¹⁷¹ Izņemot Kuldīgas novada pašvaldību.

8. diagramma. Aicinājumu skaits, kas tiek ievietots Pašvaldību kontos “Facebook”.

* Ar *gaiši zilu* krāsu ir apzīmēti tie aicinājumi, kuri ir izvietoti “Facebook”, savukārt ar *zilu* – visi tīmekļvietnē izvietotie aicinājumi.

** Piešķirts apzīmējums: pašvaldības nosaukuma pirmais burts un novads vai valstspilsēta (N vai VP).

71. Savukārt vērtējot jau pašu aicinājumu saturu, revīzijā ir konstatēts, ka 57 % jeb 93 no 162 visu Pašvaldību tīmekļvietnēs izvietotajiem aicinājumiem¹⁷² iesaistīties līdzdalībā nav viegli uztverami un nerada vēlmi iesaistīties:

- 71.1. no aicinājumiem nav saprotams, kas tieši mainīsies un kā šīs izmaiņas ietekmēs iedzīvotāju, kāds iedzīvotājam ir labums no iesaistes konkrētajā aktivitātē, kāds ir tālākais process un cik reālas ir iedzīvotāja iespējas ietekmēt lēmumu;
- 71.2. aicinājumos tiek izmantotas sarežģītas teikumu konstrukcijas, profesionālā leksika un specifiski jomas termini, kā arī vispārīgas frāzes, kas iedzīvotājiem bez padziļinātas izpratnes par dokumentu vai rīcību nav saprotamas (skatīt aicinājumu piemērus 9. un 10. attēlā);
- 71.3. neatbilstības konstatētas lielākoties aicinājumos uz līdzdalību attīstības un teritorijas plānošanas dokumentu (teritorijas plānojums, detālpplānojums, lokālpplānojums) izstrādē un apspriešanā, saistošo noteikumu projektu apspriešanā, aicinājumos iesniegt projektu konkursu pieteikumus, kā arī aicinot uz līdzdalību jauniešus – tāpat jomās, kurās nepieciešama padziļināta izpratne un motivācija, lai iesaistītos.

¹⁷² Norādīts kopskaits, detalizēti par katru no pašvaldībām skatīt revīzijas ziņojuma 4. pielikumā.

Rēzeknes valstspilsētas dome 2021. gada 23. septembrī pieņēma lēmumus par grozījumiem iepriekš apstiprinātajos domes lēmumos, kas saistīti ar Rēzeknes valstspilsētas un Rēzeknes novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādi - ilgtermiņa attīstības stratēģijas līdz 2035. gadam un Attīstības programmas 2022.-2026. gadam izstrādi. Lēmumos bija nepieciešams veikt precizējumus un redakcionālas korekcijas. Jo īpaši 1. jūnijā Saeima pieņēma grozījumus Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā, kas atbilstoši Satversmes tiesas spriedumiem paredzēja Varakļānu novada patstāvību. Plānošanas dokumentu darba uzdevumos ir precizēti dokumentu izstrādes termiņi, ņemot vērā iepriekš minētos rezultātus par plānošanas dokumentu izstrādi. Attīstības plānošanas dokumenti noteiks abu pašvaldību ilgtermiņa attīstības redzējumu, kā arī vidēja termiņa attīstības virzienus un uzdevumus.

Izstrādes laikā ir paredzēti dažādi pasākumi, kas saistīti ar sabiedrības līdzdalību un iesaisti. Darbs tiks organizēts piecās tematiskajās darba grupās:

- izglītības, kultūras un sporta;
- sociālās aizsardzības, veselības un drošības;
- ekonomiskās attīstības;
- vides, infrastruktūras un mobilitātes;
- pārvaldības un sadarbības darba grupā.

Abu plānošanas dokumentu izstrāde ilgs līdz 2022. gada novembrim, bet to pirmās redakcijas jāsagatavo līdz 2022. gada jūnijam.

Rēzeknes valstspilsētas dome aicina iedzīvotājus, uzņēmējus un nevalstiskā sektora pārstāvjus piekļiest dalībai darba grupās līdz 30. oktobrim. Piekļieties var gan elektroniski, sūtot pieteikumu uz e-pasta adresi: dome@rezekne.lv, gan rakstot Rēzeknes valstspilsētas domei (Atbrīvošanas aleja 93, Rēzekne, LV-4601), norādot savu kontaktinformāciju un vēlamo darba grupu.

2021. gada 23. septembra domes lēmums Nr. 120 (protokols Nr.10, 19.punkts) "Par grozījumiem lēmumā Nr.1573 "Par Rēzeknes valstspilsētas un Rēzeknes novada ilgtermiņa attīstības stratēģijas līdz 2035.gadam izstrādes uzsākšanu".

2021. gada 23. septembra domes lēmums Nr. 121 (protokols Nr.10, 20.punkts) "Par grozījumiem lēmumā Nr.1574 "Par Rēzeknes valstspilsētas un Rēzeknes novada Attīstības programmas 2022.-2026.gadam izstrādes uzsākšanu".

9. attēls. Piemērs no Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības tīmekļvietnē publicētā līdzdalības iespēju izmantošanas aicinājuma¹⁷³

Dienvidkurzemes novada pašvaldības dome 2022.gada 28.jūlijā pieņēma lēmumu "Par detālplānojuma projekta nodošanu publiskai apspriešanai un institūciju atzinumu saņemšanai īpašumam Parka iela 9A, Pāvilostā, Dienvidkurzemes novadā, zemes vienībai 6413 002 0216".

Publiskās apspriešanas termiņš noteikts no 2022. gada 29. augusta līdz 2022. gada 29. septembrim.

Sabiedrības līdzdalības pasākumu norises laiks un vieta - 2022.gada 29.septembrī plkst.17:00 neklātienēs formā (attālināti) tiešsaistē

ZOOM: <https://us05web.zoom.us/j/85841143455?pwd=cnNjY2wWExHNnVnSk42ZzZUVGkvUT09>.

Meeting ID: 858 4114 3455; Passcode: 82Y9sX.

Ar izstrādāto detālplānojuma projekta var iepazīties: Sakas pagasta un Pāvilostas pilsētas apvienības pārvaldē, Dzintaru ielā 73, Pāvilostā, Dienvidkurzemes novadā, un https://geolativija.lv/geo/tapis#document_22482.

Apmeklētāju pieņemšanas un rakstisko priekšlikumu iesniegšanas vieta - apspriešanas termiņa laikā Sakas pagasta un Pāvilostas pilsētas apvienības pārvaldē, Dzintaru ielā 73, Pāvilostā, Dienvidkurzemes novadā, darba laikā vai nosūtot elektroniski e-pastā: pasts@dkn.lv.

Kontaktpersonas: izstrādātājs Jānis Atelbauers, tālr. +371 29886804, e-pasts: j.atelbauers@gmail.com, izstrādes vadītāja Dace Baumanē, tālr.: +371 28017731, dace.baumane@buvvalde.dkn.lv.

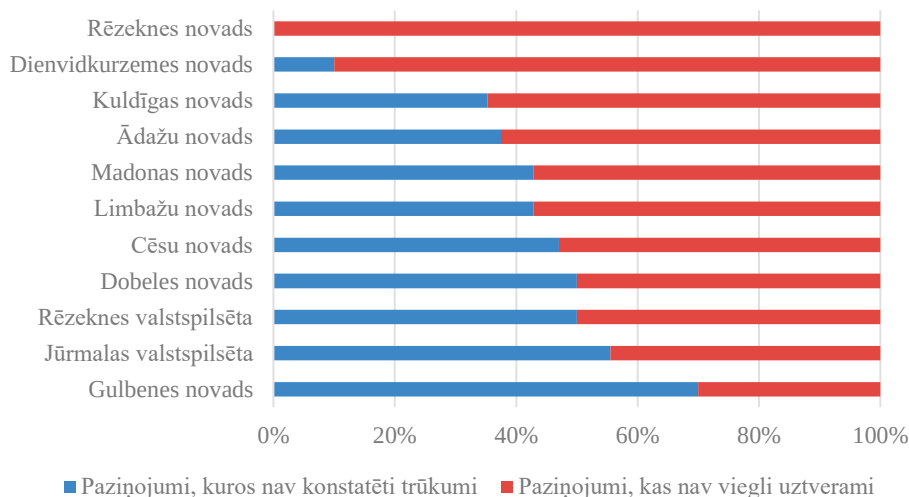
10. attēls. Piemērs no Dienvidkurzemes novada pašvaldības tīmekļvietnē publicētā līdzdalības iespēju izmantošanas paziņojuma¹⁷⁴

72. Šādi aicinājumi – analogiski piemēriem 9. un 10. attēlos vai kā citādi nav viegli uztverami cilvēkiem bez priekšzināšanām un augstas motivācijas iesaistīties līdzdalībā – ir konstatēti visās Pašvaldībās, turklāt

¹⁷³ Nepieciešama rēzekniešu līdzdalība pilsētas un novada attīstības dokumentu izstrādē. Pieejams: <https://rezekne.lv/2021/09/nepieciešama-rezekniesu-lidzdaliba-pilsetas-un-novada-attistibas-dokumentu-izstrade/> (skatīts 30.03.2023.).

¹⁷⁴ Paziņojums par detālplānojuma projekta nodošanu publiskai apspriešanai īpašuma Parka iela 9A, Pāvilostā, Dienvidkurzemes novadā, zemes vienībai 6413 002 0216. Pieejams: <https://www.dkn.lv/lv/jaunums/pazinojums-par-detallplanojuma-projekta-nodosanu-publiskai-apspiesanai-ipasuma-parka-iela-9a-pavilosta-dienvidkurzemes-novada-zemes-vienibai-6413-002-0216> (skatīts 30.08.2022.).

lielākajā daļā Pašvaldību jeb deviņās¹⁷⁵ no 11 šādu aicinājumu apjoms veido vairāk par pusi (skatīt 9. diagrammu).

9. diagramma. Pašvaldību aicinājumu, kas nav viegli uztverami, īpatsvars no kopējā aicinājuma skaita

73. Iepriekš minētie trūkumi nav novērsti vai arī tiek atkārtoti arī citos komunikācijas kanālos izvietotajos aicinājumos, piemēram, “Facebook” šādu aicinājumu apjoms no mājaslapā izvietotajiem aicinājumiem, kas nav viegli uztverami, veido gandrīz 90 %¹⁷⁶ (skatīt piemēru no tīmekļvietnes 11. attēlā un piemēru šim pašam aicinājumam “Facebook” 12. attēlā).

Rēzeknes pilsētas dome aicina iedzīvotājus pieteikties darbam šādās komisijās:

- Pašvaldības īpašuma atsavināšanas komisija,
- Dzīvojamo māju privatizācijas komisija,
- Ekonomikas attīstības un iedzīvotāju nodarbinātības komisija,
- Kultūras komisija,
- Sociālo jautājumu komisija,
- Dzīvojamā fonda energoefektivitātes paaugstināšanas jautājumu komisija,
- Veselības aprūpes komisija,
- Tūrisma komisija,
- Publisko pasākumu, piketu, sapulču un gājēju iesniegumu izskatīšanas komisija,
- Jaunatnes lietu konsultatīvā komisija,
- Komisija darbam ar nevalstiskajām un sabiedriskajām organizācijām.

Saskaņā ar LR likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonas darbībā”, piesakoties darbam Pašvaldības īpašuma atsavināšanas komisijā, Dzīvojamo māju privatizācijas komisijā, Kultūras komisijā vai Publisko pasākumu, piketu, sapulču un gājēju iesniegumu izskatīšanas komisijā, obligāti jānorāda visi pašlaik ieņemamie amati un darba vietas.

Pieteikumu (motivēts iesniegums un CV) līdz 2021. gada 15. jūlijam var iesniegt:

- atstājot domes foajē iedzīvotāju apkalpošanas centrā vai korespondences pastkastītē pie domes ēkas galvenajām durvīm (Atbrīvošanas alejā 93, Rēzeknē),
- iesūstīt elektroniski (parakstot ar drošu elektronisko parakstu) uz e-pasta adresi dome@rezekne.lv.

Pieteikuma veidlapa komisijām (amatpersonas)

Pieteikuma veidlapa komisijām

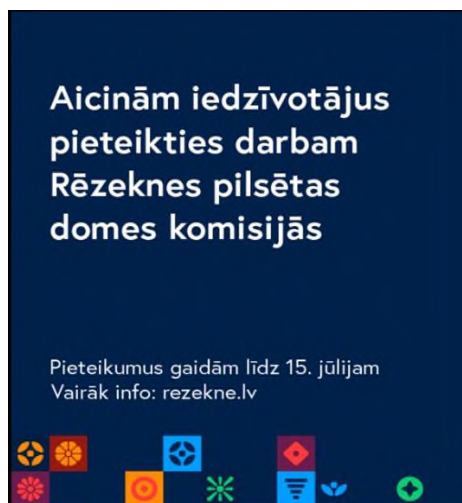
Uzziņas pa tālruni 64607604.

11. attēls. Piemērs no Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības tīmekļvietnē publicētā līdzdalības iespēju izmantošanas aicinājuma¹⁷⁷

¹⁷⁵ Izņemot Jūrmalas valstspilsētas un Gulbenes novadu pašvaldības.

¹⁷⁶ Problēmas konstatētas visās Pašvaldībās.

¹⁷⁷ Iedzīvotāji aicināti pieteikties darbam Rēzeknes pilsētas domes komisijās. Pieejams: <https://rezekne.lv/2021/07/iedzivotaji-icinati-pieteikties-darbam-rezeknes-pilsetas-domes-komisijas/> (skatīts 30.03.2023.).

12. attēls. Piemērs no Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības kontā “Facebook” publicētā līdzdalības iespēju izmantošanas aicinājuma¹⁷⁸

74. Kā izriet no vadlīnijām¹⁷⁹, šāda komunikācija apgrūtina saziņu ar iedzīvotājiem. Arī kopš 2021. gada spēkā esošajos Atvērtības standartos¹⁸⁰ tiek norādīts uz nepieciešamību pašvaldībām atklāt informāciju tā, lai to varētu saprast iedzīvotāji, kuriem nav īpaša priekšata par publisko pārvaldi un zināšanu par specifiskajiem termiņiem. Savukārt Eiropas Komisijas izdotajā brošūrā¹⁸¹ ir norādīts, ka, veidojot dokumentus, ir jādomā par cilvēkiem, kam dokuments ir adresēts – kas viņi ir, ko viņi jau zina, kas viņiem būtu jāpaskaidro, kā viņus ieinteresēt. Pašvaldību aicinājumi šiem principiem neatbilst, savukārt pieeja – atsevišķi aicinājumi tiek izvietoti, izmantojot daudzveidīgu komunikācijas kanālu klāstu un veidojot aicinājumu saturu viegli uztveramu (skatīt aicinājuma piemēru 13. attēlā), savukārt citu – salīdzinoši “formālu” vai nepievienojot, piemēram, vizuālu tās attēlojumu labākai uztverei (skatīt aicinājuma piemēru 14. attēlā), – liecina par trūkumiem Pašvaldību atklātībā pret iedzīvotājiem.

¹⁷⁸ Paziņojums pieejams: <https://www.facebook.com/rezeknespilseta/photos/a.273776192737843/4123194251129332/> (skatīts 30.03.2023.).

¹⁷⁹ Vēstulu rakstīšanas vadlīnijas. Pieejams: https://www.mk.gov.lv/sites/mk/files/media_file/vestulu_vadlinijas_2017.pdf (skatīts 30.03.2023.).

¹⁸⁰ Domnīca Providus, VARAM, Atvērtības standarti: ieteikumi pašvaldībām lielākas atvērtības nodrošināšanai, 21. lpp. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/media/29472/download> (skatīts 29.08.2022.).

¹⁸¹ Rakstīsim skaidri. Pieejams: https://publications.europa.eu/resource/cellar/725b7eb0-d92e-11e5-8fea-01aa75ed71a1.0014.03/DOC_1 (skatīts 30.03.2023.).

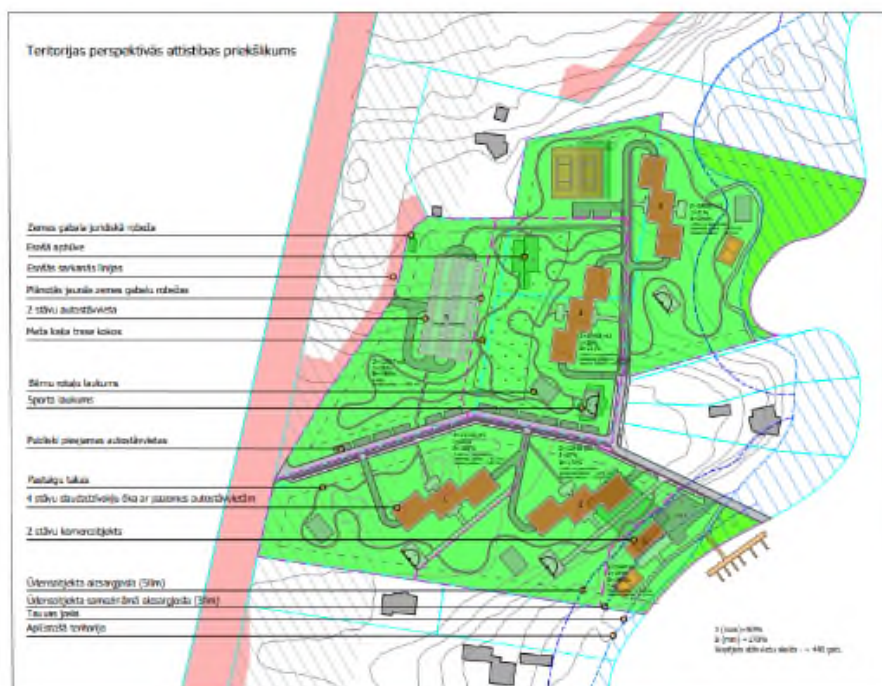
Paziņojums par lokālplānojuma izstrādes uzsākšanu nekustamajiem īpašumiem Baltā raga ielā 5, Baltā raga ielā 7, Baltā raga ielā 9, Baltā raga ielā 11, Baltā raga ielā 20, Baltezerā

31.08.2022.

Ādažu novada dome 2022. gada 24.augustā ir pieņēmusi lēmumu Nr.387 "Par lokālplānojuma izstrādes uzsākšanu nekustamajiem īpašumiem Baltā raga ielā 5, Baltā raga ielā 7, Baltā raga ielā 9, Baltā raga ielā 11, Baltā raga ielā 20, Baltezerā" ar mērķi mainīt zemes gabalu atļauto izmantošanu, vienlaikus precizējot plānotajai apbūvei noteiktos apbūves rādītājus un nosacījumus. Īpašumos tiek plānots attīstīt līdz 4 stāvu daudzdzīvokļu ēku apbūves kompleksu, paredzot nomā nododamas telpas vietējas nozīmēs pirmskolas izglītības iestādei, teritorijā izbūvēt 2 stāvu autonovietni, kā arī piekrastē nelielu divstāvu komercobjektu. Lokālplānojuma teritorija tiek paredzēta kā atvērta tipa un sabiedrībai brīvi pieejama.

Par lokālplānojuma izstrādes vadītāju noteikta Ādažu novada teritorijas plānotāja Indra Murziņa.

! Rakstiskus priekšlikumus un ieteikumus minētā lokālplānojuma izstrādei lūdzam iesniegt pasta kastē pie Ādažu novada domes, Gaujas ielā 33A, Ādažos, Ādažu novadā jebkurā laikā vai sūtīt elektroniski uz e-pasta adresi: Teritorijasplanosanasnodala@adazi.lv.

13. attēls. Piemērs no Ādažu novada pašvaldības tīmekļvietnē publicētā līdzdalības iespēju izmantošanas paziņojuma¹⁸²

¹⁸² Paziņojums par lokālplānojuma izstrādes uzsākšanu nekustamajiem īpašumiem Baltā raga ielā 5, Baltā raga ielā 7, Baltā raga ielā 9, Baltā raga ielā 11, Baltā raga ielā 20, Baltezerā. Pieejams: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:wGShG6Mfo-UJ:https://www.adazi.lv/pazinojums-par-lokalplanojuma-izstrades-uzsaksanu-nekustamajiem-ipasumiem-balta-raga-iela-5-balta-raga-iela-7-balta-raga-iela-9-balta-raga-iela-11-balta-raga-iela-20-baltezera/&cd=1&hl=lv&ct=clnk&gl=lv> (skatīts 05.04.2023.).

Paziņojums par nekustamā īpašuma "Lībieši 4", Baltezerā lokālplānojuma nodošanu publiskajai apspriešanai

09.06.2022.

Ādažu novada dome 2022. gada 25.aprīlī ir pieņēmusi lēmumu Nr.187 "Par nekustamā īpašuma "Lībieši 4", Baltezerā, lokālplānojuma nodošanu publiskajai apspriešanai" Lokālplānojuma projekta publiskās apspriešanas norises laiks ir noteikts no 2022. gada 17.maija līdz 2022. gada 13.jūnijam. Publiskās apspriešanas sanāksme notiks 2022. gada 23.maijā plkst. 17.00 tiešsaistē Zoom platformā, piesakoties dalībai: Teritorijasplanosanasnodala@adazi.lv.

Zoom pieslēgšanās saite: https://us02web.zoom.us/j/87470504841?pwd=pkjzvy5qr4liimUJ-OaEX8o_k8Q3Dk1

Meeting ID: 874 7050 4841

Passcode: 706799

Pirms pieslēgšanās aicinām pārbaudīt, vai Jūsu ierīcē ir veikti programmas atjauninājumi ZOOM programmai (aplikācijai). (Ja nav, datoros to var izdarīt, atverot un aktivizējot šo saiti -> <https://zoom.us/support/download>, Telefonos to var izdarīt *Play* veikālā vai *App Store*, veidojot programmas update - atjauninājumu).

Ar lokālplānojuma redakcijas materiāliem var iepazīties:

- interneta portālā ogolati.lv
- klātienē – Ādažu novada Teritorijas plānošanas nodaļā Gaujas ielā 33A, Ādažos, Ādažu novadā, iepriekš piesakoties (tālr. 67895710).

Rakstiskus viedokļus līdz 13.jūnijam var izteikt:

- nosūtot uz elektroniskā pasta adresi: dome@adazi.lv
- nosūtot pa pastu Teritorijas plānošanas nodaļai uz adresi Gaujas ielā 33A, Ādažos, Ādažu novadā, LV-2164
- reģistrējoties Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmā (TAPIS), ogolati.lv

Izsakot viedokli, iesniegumā jānorāda: fiziskām personām – vārds, uzvārds, dzīvesvietas adrese un tālruna numurs;
juridiskām personām – nosaukums, reģistrācijas numurs, adrese un tālruna numurs.

Jautājumu vai papildus informācijas nepieciešamības gadījumā tālr. 67895710 (Ādažu novada Teritorijas plānošanas nodaļa), tālr. 29419002 (lokālplānojuma izstrādātājs SIA "Reģionālie projekti").

14. attēls. Piemērs no Ādažu novada pašvaldības tīmekļvietnē publicētā līdzdalības iespēju izmantošanas paziņojuma¹⁸³

Ieteikumi pašvaldībām

75. Nodrošināt, ka aicinājumi uz līdzdalību ir viegli uztverami un labi pamanāmi, tostarp, izmantojot daudzveidīgus un visas iedzīvotāju grupas sasniedzošus komunikācijas kanālus.
76. Nodrošināt tādas iekšējās kontroles procedūras, kas novērsīs selektīvu pieeju aicinājumu satura veidošanā un komunikācijas kanālu izvēlē.

¹⁸³ Paziņojums par nekustamā īpašuma "Lībieši 4", Baltezerā lokālplānojuma nodošanu publiskajai apspriešanai. Pieejams: <https://www.adazi.lv/pazinojums-par-nekustama-ipasuma-libiesi-4-baltezera-lokalplanojuma-nodosanu-publiskajai-apspriesanai/> (skatīts 30.03.2023.).

3. Vai Pašvaldības nodrošina pietiekamu un savlaicīgu atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu?

Pietiekamas un savlaicīgas atgriezeniskās saites sniegšana par līdzdalības rezultātu, kas ļauj iedzīvotājiem gūt pārlicību par to, ka to viedokļi ir tikuši izsvērti un iesaistīties līdzdalībā ir vērts, – Pašvaldībās¹⁸⁴ nav pieņemta prakse.

Tā ne tikai netiek sniegta visos gadījumos, kad normatīvie akti šādu pienākumu pašvaldībām darīt neparedz, bet tas būtu nepieciešams, lai veicinātu iedzīvotājos jau iepriekš pieminēto pārlicību (piemēram, pēc iedzīvotāju aptaujām), bet arī gadījumos, kad to skaidri nosaka normatīvie akti – iesaistoties attīstības plānošanas dokumentu izstrādē un apspriešanā¹⁸⁵.

Pašvaldībās¹⁸⁶, pirmkārt, atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu attīstības plānošanas ietvaros npublicē vietā, kur iedzīvotājiem ir tiesisks pamats¹⁸⁷ to sagaidīt – tīmekļvietnes sadaļā “Sabiedrības līdzdalība”. Cēsu novada un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībām šāda tīmekļvietnes sadaļa vispār nav izveidota.

Otrkārt, vietā, kur tiek publicēta atgriezeniskā saite pēc iedzīvotāju iesaistes attīstības plānošanas dokumentu izstrādē un apspriešanā (tīmekļvietnes sadaļā, kur ir pieejams attīstības plānošanas dokuments, vai TAPIS), tas tiek darīts tikai paša procesa noslēgumā¹⁸⁸, kad dokuments jau ir apstiprināts, nevis pēc katras apspriešanas reizes, kā to nosaka normatīvais akts¹⁸⁹.

Trūkumi ir konstatēti arī atgriezeniskās saites kvalitātē pēc līdzdalības attīstības plānošanas ietvaros. Pašvaldībās¹⁹⁰ pretēji normatīvā akta¹⁹¹ prasībām tiešā tekstā nenorāda un no

¹⁸⁴ Trūkumi konstatēti visās izlasē iekļautajās pašvaldībās.

¹⁸⁵ Izņemot Rēzeknes valstspilsētas, Gulbenes un Rēzeknes novadu pašvaldības, kurām revidējamā laika posmā nebija apstiprinātas attīstības plānošanas dokumentu gala redakcijas vai nebija nepieciešamības veikt dokumentu izstrādi.

¹⁸⁶ Visās pašvaldībās (izņemot Limbažu novada pašvaldību), kuras revidējamā laika posmā ir apstiprinājušas attīstības plānošanas dokumentus – Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldībās.

¹⁸⁷ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts nosaka pienākumu pašvaldībām informācija par līdzdalības rezultātu attīstības plānošanas ietvaros (tostarp to, kuri ierosinājumi un priekšlikumi ir vai nav ņemti vērā, un pamatojumu gadījumā, ja ierosinājums vai priekšlikums nav ņemts vērā) ievietot mājaslapas sadaļā “Sabiedrības līdzdalība”, ja iespējams, izplatot to arī citos veidos.

¹⁸⁸ Visās pašvaldībās (izņemot Limbažu novada pašvaldību), kuras revidējamā laika posmā ir apstiprinājušas attīstības plānošanas dokumentus – Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldībās.

¹⁸⁹ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts.

¹⁹⁰ Trūkumi konstatēti Dienvidkurzemes, Cēsu, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldībās.

¹⁹¹ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts, 2.pielikums “Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi par attīstības plānošanas dokumentu”.

paskaidrojuma nav saprotams, vai iedzīvotāju sniegtais priekšlikums ir ņemts vērā un tiks iestrādāts attīstības plānošanas dokumentā, kāpēc tas nav ņemts vērā (pamatojums satur vispārīgas frāzes vai netiek paskaidrots tā, lai iedzīvotājs var pārliecināties par pašvaldības atbildes pamatotību) vai arī tiek sniegta iedzīvotājam neko izsakoša atbilde – “pieņemts zināšanai”.

77. Kopš 2013. gada ir spēkā normatīvā akta¹⁹² prasība, kas paredz pašvaldībām pienākumu nodrošināt iedzīvotājiem savlaicīgu atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu attīstības plānošanas dokumenta projekta sabiedriskajās apspriedēs¹⁹³ un publiskajās apspriešanās¹⁹⁴.
78. Arī citos jautājumos, kuros bijusi iedzīvotāju līdzdalība, pašvaldībām ir jānodrošina savlaicīgas atgriezeniskās saites sniegšana iedzīvotājiem. Tās publicēšana visos līdzdalības gadījumos nostiprina iedzīvotāju pārliecību, ka līdzdalība nebija tikai formāla, jo viedokļi tika izvērtēti. Tā sekmē iedzīvotāju izpratni par to iespējām ietekmēt rezultātu un veicina to motivāciju atkārtotai līdzdalībai. Neesot atgriezeniskajai saitei, iedzīvotājiem, kas pilsoniskajā aktivitātē piedalās pirmo reizi, var rasties sajūta, ka turpmāk iesaistīties nav vērts¹⁹⁵.
79. Ņemot vērā atgriezeniskās saites ietekmi uz iedzīvotāju vēlmi iesaistīties līdzdalībā, revīzijā vērtēts, vai:
 - 79.1. pašvaldības tīmekļvietnes sadaļā “Sabiedrības līdzdalība” un “Aktualitātes” normatīvajā aktā¹⁹⁶ noteiktajā termiņā tiek sniegta informācija par pašvaldības organizētās līdzdalības rezultātu¹⁹⁷ (1. kritērijs);
 - 79.2. iedzīvotājam tiek sniegta atgriezeniskā saite par to, kas no iedzīvotāja sniegtā ierosinājuma vai priekšlikuma tiek vai netiek ņemts vērā (2. kritērijs);
 - 79.3. negatīva lēmuma gadījumā par iedzīvotāja sniegto ierosinājumu vai priekšlikumu iedzīvotājam tiek sniegts motivēts lēmuma pamatojums (3. kritērijs).
80. Pašvaldību vizuālu novērtējumu kritēriju izpildē skatīt 3. tabulā, kur ar zilu krāsu apzīmēta kritērija izpilde, ar sarkanu krāsu apzīmēta kritērija neizpilde, bet ar pelēku – kritērijs nav attiecināms.

¹⁹² Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts.

¹⁹³ Sabiedriskā apspriede ir sanāksme, kurā piedalās un savus iebildumus un priekšlikumus sniedz sabiedrības pārstāvji. (Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.1. apakšpunkts.)

¹⁹⁴ Publiskā apspriešana ir ar ārējo normatīvo aktu vai institūcijas noteikts laikposms, kurā sabiedrības pārstāvji sniedz savus iebildumus un priekšlikumus vai piedalās citās institūcijas organizētās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (piemēram, sabiedriskajās apspriedēs un sabiedriskās domas aptaujās). (Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 10.1. apakšpunkts.)

¹⁹⁵ Vadlīnijas sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē. Valsts kanceleja, 2022, 40. lpp. Pieejamas: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13835/download> (skatīts 29.08.2022.).

¹⁹⁶ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts.

¹⁹⁷ Attiecībā uz citiem līdzdalības veidiem, kas nav attīstības plānošana, – normatīvā akta termiņi tiek izmantoti kā labā prakse.

3. tabula. Kritēriju izpildes novērtējums izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība*	ĀN	CN	DKN	DN	GN	JVP	KN	LN	MN	RN	RVP
1. kritērijs											
2. kritērijs											
3. kritērijs											

*Piešķirts apzīmējums: pašvaldības nosaukuma pirmais burts un novads vai valstspilsēta (N vai VP).

81. Normatīvajā aktā¹⁹⁸ ir noteikts, ka informācija par līdzdalības rezultātu attīstības plānošanas ietvaros (tostarp to, kuri ierosinājumi un priekšlikumi ir vai nav ņemti vērā, un pamatojumu gadījumā, ja ierosinājums vai priekšlikums nav ņemts vērā) ir ievietojama tīmekļvietnes sadaļā “Sabiedrības līdzdalība”, ja, iespējams, izplatot to arī citos veidos. Sabiedrisko apspriežu gadījumā minētā informācija izvietojama ne vēlāk 14 dienas, savukārt publiskās apspriešanās gadījumā – ne vēlāk kā 30 dienas pēc sanāksmes.
82. Izskatot pašvaldību tīmekļvietnes, ir konstatēts, ka Cēsu novada un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībām nav izveidota tīmekļvietnes sadaļa “Sabiedrības līdzdalība”. Pārējās pašvaldības¹⁹⁹, kuras revidējamā laika posmā bija apstiprinājušas attīstības plānošanas dokumentus (izņemot Limbažu novada pašvaldību), minētajā tīmekļvietnes sadaļā informāciju par sabiedrisko un publisko apspriežu rezultātiem nepublicē. Šāda informācija netiek publicēta arī tīmekļvietnes sadaļās “Aktualitātes” vai “Jaunumi”, kur to varētu ieraudzīt arī tie iedzīvotāji, kas nav piedalījušies līdzdalībā, bet šādi gūtu priekšstatu par to, vai ir vērts iesaistīties citās reizēs.
83. Limbažu novada pašvaldība noteiktajā termiņā – 30 dienu laikā – tīmekļa lapā “Sabiedrības līdzdalība” ir publicējusi kopsavilkumu par publiskās apspriešanas, kas bija saistīta ar attīstības plānošanas dokumentu izstrādi, rezultātiem. Vienlaikus pēc sabiedriskajām apspriedēm tas nav ticis darīts.
84. Revīzijā ir konstatēts, ka informāciju par iedzīvotāju līdzdalības rezultātu Pašvaldības²⁰⁰ ir publicējušas tajā pašvaldības tīmekļvietnes sadaļā, kurā atrodas jaunie attīstības plānošanas dokumenti, to darot jau pēc tam, kad dokumenti ir stājušies spēkā, vai TAPIS, kuru, kā norāda pašas pašvaldības, iedzīvotāji reti izmanto. Līdz ar to attīstības plānošanas dokumenta izstrādes un apspriešanas process nav bijis caurskatāms un atklāts.
85. Savukārt vērtējot Pašvaldību sniegtās atgriezeniskās saites kvalitāti, proti, vai Pašvaldības norāda, kas no iedzīvotāja sniegtā ierosinājuma vai priekšlikuma tiek vai netiek ņemts vērā attīstības plānošanas dokumentu izstrādes gaitā, un vai negatīva lēmuma gadījumā tiek sniegts arī motivēts lēmuma pamatojums, revīzijā ir konstatēts, ka 257 no 509 atbildēs²⁰¹ sniegtā atgriezeniskā saite šīm normatīvā akta²⁰² prasībām neatbilst:
 - 85.1. no Pašvaldību sniegtās atgriezeniskās saites vairākos gadījumos nav saprotams:
 - vai priekšlikums ir vai nav ticis ņemts vērā un kas no tā ir vai nav ņemts vērā, jo pašvaldības pretēji normatīvā akta²⁰³ prasībām tiešā tekstā to nenorāda un ne vienmēr tas ir saprotams no klāt sniegtā paskaidrojuma (četrās pašvaldībās²⁰⁴);

¹⁹⁸ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts, 2. pielikums “Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi par attīstības plānošanas dokumentu”.

¹⁹⁹ Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Madonas novadu pašvaldības.

²⁰⁰ Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Madonas novadu pašvaldības.

²⁰¹ Norādīts visu pašvaldību atbilžu kopskaits.

²⁰² Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9.4., 10.5. apakšpunkts, 2. pielikums “Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi par attīstības plānošanas dokumentu”.

²⁰³ Piemēri no Cēsu novada pašvaldības publicētā kopsavilkuma par līdzdalības rezultātu nav ievietoti, ņemot vērā to apjomu. Skatīt kopsavilkumu: Ziņojums par Cēsu novada pašvaldības Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2021.–2035. gadam un Attīstības programmas 2021.–2027. gadam 1. redakciju. Pieejams: <https://tapis.gov.lv/tapis/lv/downloads/141516> (skatīts 10.03.2023.).

²⁰⁴ Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas novadu pašvaldības.

- kāpēc priekšlikums nav ņemts vērā, jo pamatojums satur vispārīgas frāzes vai netiek paskaidrots tā, lai iedzīvotājs pārliecinātos par pašvaldības atbildes pamatotību (Dienvidkurzemes novada pašvaldībā²⁰⁵), piemēram:

Ierosinājums/priekšlikums	Ir/Nav ņemts vērā	Pamatojums
<i>Attīstīt posmu Aizpute-Pāvilosta (caur Apriķiem, lai tie nekļūst kā nomale)</i>	Nav ņemts vērā	<i>Kā stratēģiskais redzējums tiek saglabāts prioritārais maršruts caur Cīravu</i>
<i>Rādītāji – uzņēmumu skaits īsti neesot gana/ produktivitāte. Ar uzņēmumu skaitu vien nepietiek, prasās vēl kādi rādītāji šajā jomā. Skatīt tekstā esošos datus, kurus var izmantot kā rādītājus.</i>	Nav ņemts vērā	<i>Izstrādātāja ieskatā esošie rādītāji ir pietiekoši. Ir izvēlēti tādi rādītāji, kurus varēs regulāri apkopot un uzskaitīt.</i>
<i>76. lpp, 1. sleja, 1. rindkopa “... Priekules novadā šīs funkcijas Veic pašvaldības pārvalžu vadītāji.” Var šādi teikt, bet es neieteiktu, jo to nav reāli iespējams īstenot. Pārvalžu vadītāji nav tie, kas organizē aktivitātes un pilnveido brīvā laika pavadīšanas iespējas kā arī veido jaunatnes politiku.</i>	Nav ņemts vērā	<i>Informāciju ir snieguši pārvalžu vadītāji programmas izstrādes gaitā, pieņemam, ka pārvaldes vadītājam arī šis jautājums ir jārisina vai jāorganizē risinājums, ja nav attiecīgā speciālista.</i>

- 85.2. Cēsu, Madonas un Dienvidkurzemes novadu pašvaldības vairākos gadījumos uz iedzīvotāju ierosinājumiem vai priekšlikumiem norāda, ka tie pieņemti zināšanai, nekādu papildu informāciju vairāk nenorādot;
- 85.3. Cēsu novada pašvaldība atšķirībā no citām pašvaldībām dokumentāru atgriezenisko saiti sniedz tikai par dokumentāri saņemtajiem iedzīvotāju ierosinājumiem un priekšlikumiem, lai arī iedzīvotāji sapulču un apspriežu laikā tos izteica arī mutiski un ne vienmēr²⁰⁶ saņēma atbildi;
- 85.4. labā prakse konstatēta Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu un Limbažu novadu pašvaldībās, kur papildus tam, ka iedzīvotājiem tiek konkrēti norādīts, kas tiek vai netiek ņemts vērā, tiek norādīta arī atsaucē uz vietu, kur attīstības plānošanas dokumentā ir redzams iedzīvotāja sniegtais ierosinājums vai priekšlikums.
86. Arī citos gadījumos, kad pašvaldības ir aicinājušas iedzīvotājus iesaistīties līdzdalībā, atgriezeniskā saite par līdzdalības rezultātiem daļā gadījumu netiek publicēta. Revīzijā, vērtējot, vai pēc aicinājumiem piedalīties aptaujās, Pašvaldības publicē atgriezenisko saiti, piemēram, par to, kādi ir bijuši aptauju rezultāti, kā tie

²⁰⁵ Pārskats par sabiedrības līdzdalību Liepājas valstspilsētas un Dienvidkurzemes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2035. gadam, Liepājas valstspilsētas un Dienvidkurzemes novada kopīgās attīstības programmas 2022.–2027. gadam un Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) Vides pārskata izstrādē, 65., 104., 108. lpp. Pieejams: <https://tapis.gov.lv/tapis/lv/downloads/144510>, (skatīts 10.03.2023.).

²⁰⁶ Cēsu novada pašvaldības tīmekļvietnē nav publicēta informācija par sabiedrības līdzdalību Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2021.–2035. gadam un Attīstības programmas 2021.–2027. gadam 2. redakcijas apspriešanā. Arī TAPIS nav publicēta informācija, kas atbilstu MK 25.09.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 2. pielikumam, bet tajā ir ievietots brīvas formas dokuments par publicēto apspriešanas procesu, kurā norādīts, ka “Apspriešanas gaitā nav saņemti iedzīvotāju rakstiski priekšlikumi. Saņemts Vidzemes plānošanas reģiona atzinums”, kā arī ir norādīta saite uz sabiedriskās apspriedes ierakstu sociālajā medijā “Facebook”. Ierakstā iedzīvotāji uzdod gan jautājumus, gan ierosinājumus, piemēram: aptuveni 45. ieraksta minūtē iedzīvotājs izsaka ierosinājumu par gājēju celiņu uz estrādi, iedzīvotāju drošu nokļūšanu pie ezera caur Dukuru posmu (Priekuļu apvienības pārvalde), par kura esamību vai neesamību plānošanas dokumentos pašvaldības pārstāve nevar sniegt atbildi un pati norāda, ka šo ierosinājumu atzīmēs kā pārrunājamu ar kolēģiem.

tālāk izmantoti, ir konstatēts, ka tikai Kuldīgas novada pašvaldība ir publicējusi atgriezenisko saiti pēc visiem aptauju rezultātiem (skatīt 4. tabulu).

4. tabula. Pēc cik aptaujām ir sniegta atgriezeniskā saite?

Pašvaldība*	ĀN	CN	DKN	DN	GN	JVP	KN	LN	MN	RN	RVP
<i>Veikto aptauju skaits</i>	5	5	3	5	5	2	3	10	6	2	6
<i>Aptaujas rezultāti publicēti (aptauju skaits)</i>	3	3	0	1	3	0	3	5	2	0	4
<i>Nav publicēti (aptauju skaits)</i>	2	2	3	4	2	2	0	5	4	2	2

*Piešķirts apzīmējums: pašvaldības nosaukuma pirmais burts un novads vai valstspilsēta (N vai VP).

Ieteikums Pašvaldībām

87. Nodrošināt iekšējās kontroles procedūras savlaicīgas un pamatotas atgriezeniskās saites sniegšanai visos iedzīvotāju līdzdalības gadījumos.

4. Vai Pašvaldību veiktās darbības jauniešu līdzdalības veicināšanā ir pietiekamas, lai izveidotu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi?

Revīzijā ir konstatēts, ka tas, kā pašvaldības gan pirms ATR, gan pēc apvienošanās, ir veikušas darbu ar jaunatni, neveicina pilsoniski aktīvākas jaunās paaudzes veidošanos:

- ✓ neraugoties uz to, ka Jaunatnes likums, kurā noteikts pienākums pašvaldībām plānot darbu ar jaunatni, izstrādājot jaunatnes politikas plānošanas dokumentu, ir spēkā jau 10 gadus²⁰⁷, vairākās Pašvaldībās ne pirms ATR²⁰⁸, ne arī pēc apvienošanās²⁰⁹ šāds dokuments nav izstrādāts;
- ✓ arī tajos gadījumos, kad jaunatnes politikas plānošanas dokuments²¹⁰ ir izstrādāts, tā saturs neliecina par to, ka dokumenta izstrādes process ir bijis kvalitatīvs – dokumentā nav noteikti izmērāmi mērķi un uzdevumi, tas veidots, neesot statistikas datiem par jauniešu vecumu, dzīvesvietu, interesēm un vajadzībām, kā arī neiesaistot dokumenta izstrādē pašus jauniešus, kas vislabāk spētu atklāt, kuri risinājumi viņiem būs aktuāli. Arī regulārs statistikas datu, vēlmju un vajadzību monitorings un stratēģiju pārvērtēšana nenotiek, tādējādi pieļaujot resursu patēriņu aktivitātēm, kurām nav būtiskas ietekmes uz situācijas uzlabošanas jauniešu līdzdalības jomā²¹¹;
- ✓ Pašvaldības neizmanto²¹² Jaunatnes likumā piedāvātās iespējas izveidot pilnvērtīgu institucionālo sistēmu darbam ar jaunatni, kā arī nenodrošina, ka jauniešu dome²¹³ un

²⁰⁷ Jaunatnes likuma 5. panta pirmā daļa (redakcijā, kas spēkā no 03.11.2010.).

²⁰⁸ Pirms ATR jaunatnes politikas plānošanas dokuments nav bijis izstrādāts Carnikavas (veido daļu no jaunizveidotā Ādažu novada), Amatas (veido daļu no jaunizveidotā Cēsu novada), Dienvidkurzemes, Aizputes, Durbes, Grobiņas, Pāvilostas, Priekules, Rucavas, Vaiņodes (veido daļu no jaunizveidotā Dienvidkurzemes novada), Auces un Tērvetes (veido daļu no jaunizveidotā Dobeles novada), Alsungas, Skrundas (veido daļu no jaunizveidotā Kuldīgas novada), Limbažu, Salacgrīvas (veido daļu no jaunizveidotā Limbažu novada), Cesvaines, Ērgļu, Lubānas (veido daļu no jaunizveidotā Madonas novada), Viļānu (veido daļu no jaunizveidotā Rēzeknes novada) pašvaldībās.

²⁰⁹ Revidējamā laika posmā jaunatnes politikas plānošanas dokuments nav bijis izstrādāts Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Limbažu un Madonas novadu pašvaldībās.

²¹⁰ Bijušajās pašvaldībās, kas apvienojušās jaunizveidotajos novados, – Ādažu (veido daļu no jaunizveidotā Ādažu novada), Cēsu, Jaunpiebalgas, Līgatnes, Pārgaujas, Priekuļu, Vecpiebalgas (veido daļu no jaunizveidotā Cēsu novada), Dobeles (veido daļu no jaunizveidotā Dobeles novada), Nīcas (veido daļu no jaunizveidotā Dienvidkurzemes novada), Kuldīgas (veido daļu no jaunizveidotā Kuldīgas novada), Alojās (veido daļu no jaunizveidotā Limbažu novada), Rēzeknes (veido daļu no jaunizveidotā Rēzeknes novada) un Gulbenes novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībās.

²¹¹ Visās izlasē iekļautajās pašvaldībās.

²¹² Izņemot Madonas novada, Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības.

²¹³ Visās izlasē iekļautajās pašvaldībās, kuras ir izveidojušas jauniešu domi, – Cēsu, Gulbenes, Limbažu novadu, Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās –, izņemot Madonas novada pašvaldību.

jaunatnes lietu konsultatīvā komisija²¹⁴ veic visus uzdevumus, kuriem ir būtiska nozīme jauniešu līdzdalības veicināšanai. Tā rezultātā jauniešu dome, kurai būtu jābūt jauniešu interešu un vajadzību pilnvērtīgam pārstāvim un aizstāvim, vairāk kalpo kā dažādu jauniešiem interesējošu pasākumu organizētāji;

- ✓ Pašvaldību veiktais digitālais darbs, kas ietver arī komunikāciju ar jauniešiem sociālajos medijos jeb tajos plašsaziņas līdzekļos, kurus jaunieši ikdienā visvairāk izmanto, tiek īstenots veidā, kas nesasniedz visus jauniešus, un, ja arī sasniedz, – nerada vēlmi iesaistīties pašvaldību piedāvātajās aktivitātēs;
- ✓ Pašvaldības reti veic mobilo darbu²¹⁵, kura mērķis ir sniegt klātienē līdzdalības iespējas jauniešiem vietās, kur nav jauniešu centru vai brīvā laika aktivitātes ir limitētas. Tas kopsakarībā ar trūkumiem pašvaldības komunikācijā ar jauniešiem sociālajos medijos (daļa jauniešu, visticamāk, par to, kurā dienā tiks veikts mobilais darbs nemaz neuzzina) ierobežo iespējas mobilā darba aktivitātēs iesaistīties visiem jauniešiem.

Valsts kontrole saskata trūkumus arī valsts politikā, tostarp tās ieviešanā, ņemot vērā, ka tiek pieļauta normatīvajā aktā²¹⁶ noteikto pienākumu neizpilde 10 gadu garumā no būtiska pilsoniski aktīvas jaunās paaudzes veidotāja – pašvaldībām. Vienlaikus arī zemie sasniegtie rezultāti – pavisam neliels jauniešu skaits 2027. gadā, kas augsti novērtēs savas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu valstī un pašvaldībās, – neliecina par to, ka nākotnē varēsim sagaidīt ievērojami vairāk pilsoniski aktīvus jauniešus un pieaugušos.

-
88. 2009. gadā stājās spēkā Jaunatnes likums, kura viens no mērķiem bija sekmēt jauniešu (vecumā no 13 līdz 25 gadiem) līdzdalību lēmumu, jo īpaši politisko lēmumu, pieņemšanas procesos. Likumprojekta anotācijā bija norādīts, ka jauniešu līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā līdz šim ir bijusi vāja un apgrūtināta²¹⁷.
 89. Jaunatnes likumā noteikto mērķu sasniegšanai ir noteiktas vairākas atbildīgās institūcijas, tostarp arī pašvaldības, kuru pienākums ir, pildot savas funkcijas, veikt darbu ar jaunatni – uz jauniešiem orientētu plānotu praktisku pasākumu kopumu, kas nodrošina jaunatnes politikas īstenošanu, jauniešu vērtīborientācijas veidošanos un vispārcilvēcisko vērtību nostiprināšanos²¹⁸.
 90. Darba ar jaunatni pamatzdevumus skatīt 15. attēlā. To izpilde radīs ne vien pozitīvas pārmaiņas jauniešu dzīvē jau šobrīd (piemēram, jauniešiem sniedzot savu viedokli par to, kādas brīvā laika vai neformālās izglītības iespējas tie vēlētos, un pašvaldībai to ņemot vērā – jo tikai iesaiste līdzdalībā nodrošina prasmju

²¹⁴ Jaunatnes konsultatīvā komisija izveidota tikai piecās pašvaldībās (Dobeles, Kuldīgas, Rēzeknes novadu, Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās), no tām visus pienākumus neizpilda Dobeles un Kuldīgas novadu pašvaldību izveidotās jaunatnes konsultatīvās komisijas.

²¹⁵ Mobilais darbs nav vērtēts Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībās, kā arī Madonas novada pašvaldībā.

²¹⁶ Jaunatnes likuma 5. panta pirmā daļa (prasība spēkā no 03.11.2010.), trešā, piektā un sestā daļa.

²¹⁷ Likumprojekts: Jaunatnes likums. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/BD40190B7F79D6A2C225723B003D07C0?OpenDocument> (skatīts 30.03.2023.).

²¹⁸ Jaunatnes likuma 2. panta otrā daļa, 5. panta pirmā daļa.

un kompetenču iegūšanu, kas ir viens no darba ar jaunatni pamatuzdevumiem), bet arī palielinās iespējamību, ka jaunieši iesaistīsies pilsonisko jautājumu risināšanā arī pēc tam, kad tie kļūst pieauguši²¹⁹.

15. attēls. Darba ar jaunatni pamatuzdevumi²²⁰

91. Vienlaikus jauniešu līdzdalība, tostarp viņu viedokļu uzklauššana, piemēram, attīstības plānošanas dokumentu (ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas) izstrādē un apspriešanā, nodrošina visu vecuma grupu taisnīgu līdzdalību un pārstāvību politikas veidošanā²²¹. Tas ir būtiski, jo tieši jaunieši būs tie, kas visilgāk izjutīs pieņemto politisko lēmumu sekas, piemēram, lēmumiem, kas ietekmē izglītības pieejamību un kvalitāti ir tieša ietekme uz to, vai jaunieši atradīs vai neatradīs pienācīgu darbu nākotnē, kas, savukārt, galu galā var ietekmēt viņu veselības stāvokli vēlāk. Tāpat arī lēmumi, kas ietekmē jauniešu iespējas sportot [...] var būt nozīmīgi gan viņu fiziskajai, gan garīgajai veselībai.²²²
92. Darba ar jaunatni sekmīgai īstenošanai pašvaldībās, tostarp jauniešu līdzdalības veicināšanai, ir izdoti vairāki palīgmateriāli²²³ un īstenoti dažādi Eiropas Savienības finansēti projekti. Vienlaikus vēl joprojām jauniešu vēlme iesaistīties Pašvaldību organizētajos pasākumos raksturojama kā zema, kas bija iemesls,

²¹⁹ Par jauniešu iesaistīšanās pozitīvo ietekmi uz iesaisti pilsonisko jautājumu risināšanā pēc tam, kad tie kļūst pieauguši, minēts šajos pētījumos: *More collaboration, less seriousness: Investigating new strategies for promoting youth engagement in government-generated videos during the COVID-19 pandemic in China*. Pieejams: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563221003423#bib35>, *Supporting Youth Activists? Strategic Use of Social Media: A Qualitative Investigation of Design Opportunities*. Pieejams: <https://dspace.mit.edu/bitstream/handle/1721.1/146586/3415180.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (skatīts 30.03.2023.).

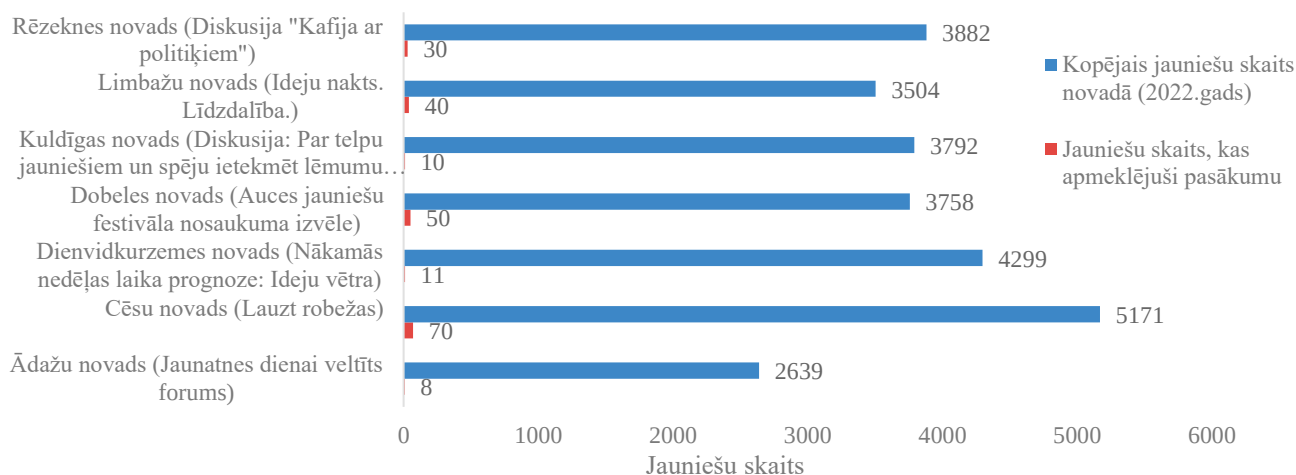
²²⁰ Jaunatnes likuma 2.¹ panta trešā daļa.

²²¹ *Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice : Fit for All Generations?*, OECD. Pieejams: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/c3e5cb8a-en/1/3/4/index.html?itemId=/content/publication/c3e5cb8a-en&_csp_=a30dd362fd1a14f365b5ebf4612bd430&itemIGO=oecd&itemContentType=book (skatīts 30.03.2023.).

²²² *Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice : Fit for All Generations?*, OECD. Pieejams: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/c3e5cb8a-en/1/3/4/index.html?itemId=/content/publication/c3e5cb8a-en&_csp_=a30dd362fd1a14f365b5ebf4612bd430&itemIGO=oecd&itemContentType=book#section-d1e12603 (skatīts 30.03.2023.).

²²³ Vispārējie rādītāji darba ar jaunatni vērtēšanai pašvaldībās. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/1360/download>. Eiropas harta darbam ar jaunatni vietējā līmenī. Pieejams: <https://jaunatne.gov.lv/wp-content/uploads/2020/07/EiropasHarta-parlikt-ne-maketu.pdf>. Darba ar jaunatni sistēmas attīstība apvienotās pašvaldībās, 6. lp. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/16094/download>. Iesācēja portfelis. Darbs ar jaunatni pašvaldībās 2016. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6359/download?attachment> (resursi skatīti 31.03.2023.).

piemēram, Cēsu novada pašvaldībai atcelt pasākumu “Jauniešu fotobalss”²²⁴. Dažus piemērus no jauniešu apmeklējumiem citos pašvaldību organizētajos pasākumos skatīt 10. diagrammā, vairāk – revīzijas ziņojuma 5. pielikumā.

10. diagramma. Cik daudz jauniešu apmeklē pašvaldību organizētos ar līdzdalību veicināšanu saistītos pasākumus?

93. Lai noteiktu, vai pašvaldības darba ar jaunatni ietvaros ir veikušas pietiekamas darbības, lai veicinātu jauniešu līdzdalību (priekšnoteikums pilsoniskajai aktivitātei tostarp arī vēlāk), revīzijā jautājuma pārbaudei izvirzīti četri kritēriji²²⁵:

- 93.1. pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir noteikti izmērāmi sasniedzamie mērķi un veicamie pasākumi jauniešu līdzdalības veicināšanai (1. kritērijs);
- 93.2. pašvaldības veic regulāru jauniešu vajadzību un interešu izpēti (2. kritērijs);
- 93.3. pašvaldību izveidotā institucionālā sistēma darbam ar jaunatni atbilst normatīvajā aktā²²⁶ noteiktajam (3. kritērijs);
- 93.4. pašvaldību veiktās darbības ir vērstas uz visu jauniešu līdzdalību (4. kritērijs).

94. Pašvaldību vizuālu novērtējumu kritērija izpildē skatīt 5. tabulā, kur ar sarkanu krāsu apzīmēta kritērija neizpilde, ar oranžu krāsu apzīmēta kritērija daļēja izpilde un ar zilu krāsu kritērija izpilde.

²²⁴ Cēsu novada Jauniešu fotobalss. Pieejams: <https://www.instagram.com/p/CdFr0rsouK4/?igshid=YmMyMTA2M2Y%3D> (skatīts 21.10.2022.).

²²⁵ Sākotnēji jautājuma pārbaudei tika izvirzīti pieci kritēriji, tomēr viens no tiem – Pašvaldība jauniešu līdzdalības veicināšanai piešķir atbilstošu finansējumu – datu pilnīguma trūkuma dēļ netiek iekļauts vērtējumā.

²²⁶ Jaunatnes likuma 5. panta piektā, sestā un septītā daļa.

5. tabula. Kritēriju izpildes novērtējums izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība*	ĀN	CN	DKN	DN	GN	JVP	KN	LN	MN	RN	RVP
1. kritērijs											
2. kritērijs											
3. kritērijs											
4. kritērijs											

*Piešķirts apzīmējums: pašvaldības nosaukuma pirmais burts un novads vai valstspilsēta (N vai VP).

Izmērāmu sasniedzamo mērķu un veicamo pasākumu noteikšana pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos

95. Vairākās revīzijās Valsts kontrole ir vērsusi pašvaldību uzmanību uz nepieciešamību noteikt skaidrus un precīzus sasniedzamos mērķus un izmērāmus rezultātīvos rādītājus, plānojot attīstību. Arī šajā revīzijā vērtēts, vai, plānojot darbu ar jaunatni, pašvaldības jaunatnes līdzdalības veicināšanai ir paredzējušas SMART principiem atbilstošus sasniedzamos mērķus un pasākumus, proti – tiem ir jābūt:

S – specifiskiem un saprotamiem;

M – mērāmiem kvantitatīvi un/vai kvalitatīvi;

A – atbilstošiem un sasniedzamiem;

R – uz rezultātu orientētiem;

T – ar atbilstošu laika termiņu.

96. Daudzām jaunizveidotajām pašvaldībām – Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Limbažu un Madonas²²⁷ novadu pašvaldībās – revidējamā laika posmā nebija spēkā esoša politikas plānošanas dokumenta, kas noteiktu jaunatnes politiku jaunajā novadā²²⁸. Pienākums, plānojot darbu ar jaunatni, izstrādāt jaunatnes politikas plānošanas dokumentu pašvaldībām ir noteikts kopš 2010. gada 13. novembra.

97. Pārējo pašvaldību²²⁹ jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokumentos nebija noteikti SMART principiem atbilstoši mērķi un veicamie pasākumi.

98. Līdzīga situācija novērojama arī pirms pašvaldību apvienošanās. Lielai daļai bijušo pašvaldību šāds dokuments nav bijis izstrādāts (skatīt 6. tabulu, kur ar zilu krāsu atzīmētas tās pašvaldības, kurās jaunatnes politikas plānošanas dokuments ir bijis izstrādāts²³⁰, savukārt ar sarkanu – kurās šāda dokuments nav) vai tajos noteiktie mērķi un pasākumi jauniešu līdzdalības veicināšanai nebija atbilstoši SMART principiem (izņemot bijušo Dobeles novada pašvaldību).

²²⁷ Madonas novada pašvaldība revīzijas laikā norādīja, ka bijušajā Madonas novada pašvaldībā spēkā esošā jaunatnes politikas plānošanas dokumentā izvirzītās aktivitātes turpināts īstenot jaunizveidotajā Madonas novadā.

²²⁸ Ne vien nav atsevišķi izstrādāta jaunatnes politikas plānošanas dokumenta, bet arī tāds nav integrēts pašvaldību attīstības programmās.

²²⁹ Gulbenes un Rēzeknes novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībās.

²³⁰ Ne vien nav atsevišķi izstrādāta jaunatnes politikas plānošanas dokumenta, bet arī tāds nav integrēts pašvaldību attīstības programmās.

6. tabula. Jaunatnes attīstības plānošanas dokumenti pašvaldībās pirms ATR

Pašvaldība	Bijušās pašvaldības, kas veido jaunizveidotos novadus vai valstspilsētas								
Ādažu novads	Ādaži	Carnikavas							
Cēsu novads	Cēsu	Amatas	Jaunpiebalgas	Līgatnes	Pārgaujas	Priekuļu	Vecpiebalgas		
Dobeles novads	Dobeles	Auces				Tērvetes			
Dienvidkurzemes novads	Dienvidkurzemes	Aizputes	Durbes	Grobiņas	Nīcas	Pāvilostas	Priekules	Rucavas	Vaiņodes
Gulbenes novads	Gulbenes								
Jūrmalas valstspilsēta	Jūrmalas								
Kuldīgas novads	Kuldīgas	Alsungas				Skrundas			
Limbažu novads	Limbažu	Aloja				Salacgrīva			
Madonas novads	Madonas	Cesvaines			Ērgļu		Lubānas		
Rēzeknes novads	Rēzeknes	Viļānu							
Rēzeknes valstspilsēta	Rēzeknes pilsēta								

99. Bijušajā Dobeles novada pašvaldībā jaunatnes politikas plānošanas dokumentā²³¹ ir identificējams SMART principam atbilstošs mērķis, proti, pašvaldība bija noteikusi konkrētus rezultātīvos rādītājus, kas ir izmērāmi²³²), tomēr mērķis nesatur tādu rezultātīvo rādītāju, kas veicinās jauniešu, kuri uzskata, ka viņiem ir lielas vai visas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu pašvaldībā, īpatsvara pieaugumu, kas bija viens no jaunatnes valsts politikas plānošanas dokumentā²³³ noteiktajiem rezultātīvajiem un, Valsts kontroles ieskatā, – arī viens no būtiskākajiem rādītājiem jauniešu līdzdalības jomā.

100. Darbību veikšana bez spēkā esoša attīstības plānošanas dokumenta, nenosakot tajā SMART principiem atbilstošus mērķus (lielākajai daļai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos nebija noteikts konkrēts mērķis, ko pašvaldība ar veicamo pasākumu palīdzību vēlas sasniegt jauniešu līdzdalības jomā) vai nenosakot uz nepieciešamajiem uzlabojumiem vērstu mērķi, rada nelietderīgu līdzekļu izlietojumu proti, resursi tiek tērēti bez konkrēti noteikta rezultāta.

101. Vienlaikus revīzijā, izskatot arī valsts politikas plānošanas dokumentus jaunatnes jomā, kurus, veicot darbu ar jaunatni, ir jāņem vērā pašvaldībām²³⁴, ir konstatēts, ka:

101.1. revidējamā laika posmā nebija spēkā esoša valsts jaunatnes politikas plānošanas dokumenta;

101.2. pēc revidējamā laika posma apstiprinātajās Bērnu, jaunatnes un ģimenes lietu pamatnostādņēs 2022.–2027. gadam²³⁵ noteiktais mērķis jauniešu līdzdalības veicināšanai pašvaldībās – par 7 % lielāks jauniešu skaits, kas augsti novērtē savas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu pašvaldībās (no 8 % 2020. gadā uz 15 % 2027. gadā) – nav ambiciozs.

²³¹ Dobeles novada jaunatnes politikas attīstības programma 2018.–2024. gadam.

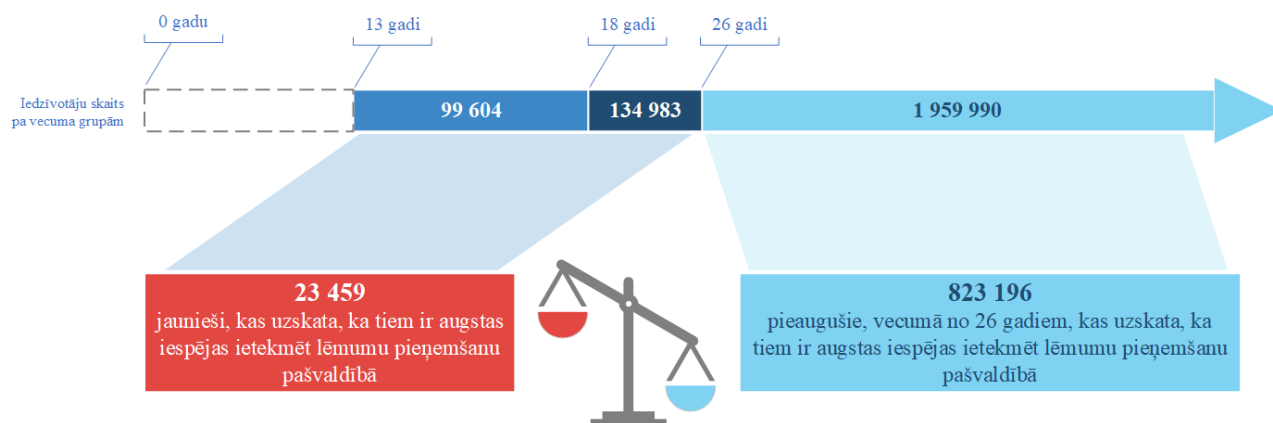
²³² 1. Biedrību un nodibinājumu skaits jauniešiem nav samazinājies vai ir pieaudzis, 2. Izveidota un darbojas novadu aptveroša sistēma sadarbībai ar jauniešiem: atbildīgie par darbu ar jauniešiem pagastos organizē darbu ar jauniešiem; atbildīgo par darbu ar jauniešiem pagastos tikšanās; darba ar jaunatni forums 1 x gadā, piedalās jaunieši, jaunatnes darbā iesaistītie un lēmējvara, 3. 2024. gadā jauniešu aktivitāšu skaits pagastos pieaudzis par 5 %.

²³³ Dobeles novada pašvaldības jaunatnes politikas plānošanas dokumenta izstrādes laikā bija spēkā Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2016.–2020. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/281546-par-jaunatnes-politikas-istenosanas-planu-2016-2020-gadam> (skatīts 28.12.2022.).

²³⁴ Jaunatnes likuma 5. panta pirmā daļa.

²³⁵ Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2022.–2027. gadam. Pieejams: https://tapportal.mk.gov.lv/legal_acts/0f3187f2-7c1a-485f-bb9a-e7df5acc65c5# (skatīts 23.12.2022.).

102. Valsts kontroles ieskatā, mērķis ar šādu salīdzinoši nelielu uzlabojumu – vidēji 1 % gadā pie tik zemiem šā brīža rādītājiem situācijā, kad jauniešu īpatsvars jau tā ir mazs pret kopējo iedzīvotāju skaitu Latvijā²³⁶ (tikai 11 %²³⁷) un nākotnē tiek prognozēta jauniešu īpatsvara samazināšanās²³⁸ – nespēs nodrošināt jauniešu viedokļa līdzvērtīgu pārstāvniecību lēmumu pieņemšanā pašvaldībās salīdzinājumā ar iedzīvotājiem vecumā no 26 gadiem. Piemēram, lemjot par jauniešiem tik aktuālajiem, ar vidi saistītajiem, jautājumiem, to īpatsvars attiecībā pret pieaugušajiem, kas potenciāli varētu iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesos²³⁹, ir vien 3 % (skatīt 11. diagrammu).

11. diagramma. Jaunieši un pieaugušie, kas uzskata, ka tiem ir augstas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu pašvaldībā; (2022. gads)

103. Līdzīgi secinājumi izdarāmi arī par mērķa izpildes rādītāju attiecībā uz jauniešu iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu valsts līmenī (no 5 % 2020. gadā uz 10 % 2027. gadā).
104. Līdz ar to situācijā, kad gan valstij, gan pašvaldībām ir ierobežoti finanšu resursi visu vajadzību apmierināšanai, jauniešu viedokļa līdzvērtīga pārstāvniecība nodrošinās, ka arī viņu viedoklis un vajadzības tiek ņemtas vērā. Bērnu, jaunatnes un ģimenes lietu pamatnostādnes 2022.–2027. gadam²⁴⁰ noteiktais mērķis jauniešu līdzdalības veicināšanai pašvaldībās un valsts līmenī šādu līdzvērtīgu pārstāvniecību neveicina.

²³⁶ Kopējā iedzīvotāju skaitā iekļauti iedzīvotāji vecumā no 26 gadiem.

²³⁷ Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma reģionos un republikas pilsētās gada sākumā 1971–2022. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IR__IRD/IRD040/table/tableViewLayout1/ (skatīts 12.03.2023.).

²³⁸ *Young people in Europe, a statistical summary 2022*, 10. lp. Pieejams: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/15191320/KS-06-22-076-EN-N.pdf/7d72f828-9312-6378-a5e7-db564a0849cf?t=1666701213551> (skatīts 12.03.2023.).

²³⁹ Atbilstoši Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijai (OECD), iedzīvotāju, kas uzskata, ka tiem ir augstas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu pašvaldībās, īpatsvars visu iedzīvotāju kopskaitā ir 42 % jeb 823 196 no 1 959 990 iedzīvotājiem vecumā no 26 gadiem. (CSP dati uz 2022. gada sākumu).

²⁴⁰ Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2022.–2027. gadam. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/0f3187f2-7c1a-485f-bb9a-e7df5acc65c5# (skatīts 23.12.2022.).

Regulāra jauniešu vajadzību un interešu izpēte

105. Jaunatnes likumā²⁴¹ ir noteikts pašvaldību pienākums nodrošināt jauniešiem iespēju iesaistīties jaunatnes politiku ietekmējošu lēmumu apspriešanā pirms to pieņemšanas (līdzdalības princips) un ka, risinot ar jaunatni saistītus jautājumus, tiks izvērtētas jauniešu intereses, tiesības, vajadzības un iespējas (jauniešu interešu ievērošanas princips).
106. No minētā izriet, ka pašvaldībām, gan plānojot, gan īstenojot darbu ar jaunatni, ir jābūt informācijai par jauniešu viedokļiem, interesēm, vēlmēm un vajadzībām.
107. Labā prakse²⁴² nosaka, ka šī informācija pašvaldībām ir jāiegūst vismaz reizi gadā, vienlaikus ar datiem par jauniešu skaitu, dzimumu un vecumu. Balstoties minētajos datos, reizi gadā pašvaldībām jāveic darba ar jaunatni efektivitātes izvērtējums un jānosaka prioritātes darbam ar jaunatni.
108. Revīzijā, vērtējot, vai un cik bieži pašvaldības iegūst statistikas datus, ir konstatēts, ka lielākā daļa²⁴³ pašvaldību apkopo statistikas datus tikai par jauniešu skaitu novadā, turklāt retāk nekā reizi gadā, galvenokārt tikai izstrādājot jaunatnes attīstības plānošanas dokumentus.
109. Ādažu un Dobeles novada pašvaldības apkopo statistikas datus arī par jauniešu vecumu, dzimumu un dzīvesvietu. Savukārt Gulbenes un Madonas novadu pašvaldības papildus statistikas datiem par jauniešu skaitu apkopo arī datus par jauniešu vecumu, savukārt Limbažu un Dienvidkurzemes novadu pašvaldības – par jauniešu dzīvesvietu (skatīt 7. tabulu, kur ar zilu krāsu atzīmēta datu esamība, ar sarkanu – to neesamība).

7. tabula. Kādus statistikas datus iegūst pašvaldības?

Pašvaldība	Statistikas dati par jauniešu:			
	skaitu	dzimumu	vecumu	dzīvesvietu
Ādažu novads				
Cēsu novads				
Dienvidkurzemes novads				
Dobeles novads				
Gulbenes novads				
Jūrmalas valstspilsēta				
Kuldīgas novads				
Limbažu novads				
Madonas novads				
Rēzeknes novads				
Rēzeknes valstspilsēta				

110. Gūt regulāru informāciju par jauniešiem ir būtiski, lai pašvaldības varētu atbilstoši jauniešu īpatsvaram plānot atbilstošas aktivitātes. Piemēram, zinot jauniešu dzīvesvietu, ir iespējams plānot mobilo darbu ar jauniešiem, savukārt informācija par jauniešu vecuma sadalījumu, ņemot vērā plašo tā diapazonu – no 13 līdz 25 gadiem –, ļauj pielāgot katrai vecuma grupai atbilstošākās darbības mērķa sasniegšanai.

²⁴¹ Jaunatnes likuma 2.¹ panta ceturrtās daļas 1. un 4. punkts.

²⁴² Iesācēja portfelis. Darbs ar jaunatni pašvaldībās 2016., 20. lpp. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6359/download?attachment> (skatīts 10.11.2022.), <https://www.izm.gov.lv/lv/media/16094/download> 11. lp., https://jaunatne.gov.lv/wp-content/uploads/2020/07/pasvaldibu_gramata_a4_210x297mm_preview.pdf?fbclid=IwAR0ocwgureUs132_QuN3QgE78gw2Kp4WoN0Awws6l0TBFci6z9pwCU6ftco 9.lp.

²⁴³ Ņemot Kuldīgas un Rēzeknes novadu pašvaldības.

111. Izlasē iekļautās pašvaldības norādīja, ka informāciju par jauniešu vajadzībām un interesēm iegūst, veicot aptaujas, dažāda veida diskusijas, rīkojot jauniešu forumus u. c. Vienlaikus revīzijā netika iegūti pierādījumi, ka pašvaldības šos datus reizi gadā apkopotu un analizētu, lai novērtētu darba ar jaunatni efektivitāti un noteiktu prioritātes nākamajam gadam. Datu neiegūšana un neizvērtēšana rada risku turpināt veikt pasākumus, kuriem nav ietekmes uz vēlamā rezultāta sasniegšanu.
112. Papildus konstatētajam Valsts kontrole vērš uzmanību arī uz jauniešu līdzdalības nodrošināšanas nepieciešamību ne vien informācijas iegūšanā par to vajadzībām un interesēm, bet arī to iesaisti jaunatnes politikas plānošanas dokumenta izstrādē un apspriešanā, izskatīšanā domes sēdē un izpildes uzraudzībā un novērtēšanā. Tikai šāda līdzdalība nodrošinās jauniešu vajadzībām un interesēm atbilstošas politikas veidošanu un ietekmi uz situācijas uzlabošanu.

Pašvaldību izveidotā institucionālā sistēma darbam ar jaunatni un tās paveiktais jauniešu līdzdalības veicināšanai

113. Jaunatnes likumā²⁴⁴ ir noteikts pašvaldību pienākums nodrošināt institucionālo sistēmu darbam jaunatni. To veidojot, pašvaldības var:
- 113.1. izveidot Jaunatnes likumā piedāvātās institūcijas, kur katrai no tām ir sava noteikta funkcija:
- jaunatnes lietu konsultatīvā komisija veicina darbā ar jaunatni iesaistīto pušu (pašvaldības iestāžu un struktūrvienību, jaunatnes organizāciju un jauniešu) sadarbību jautājumos, kas attiecas uz jauniešiem, izstrādā priekšlikumus darbam ar jaunatni²⁴⁵;
 - jauniešu dome veicina jauniešu savstarpējo sadarbību, gan arī sadarbību ar pašvaldību²⁴⁶;
 - jauniešu centrs nodrošina neformālās izglītības pasākumus²⁴⁷.
- 113.2. noteikt citu kārtību, kādā veicams darbs ar jaunatni.
114. Revīzijā ir konstatēts, ka tikai Madonas novada²⁴⁸, Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldības revidējamā laika posmā bija izveidojušas visas trīs Jaunatnes likumā piedāvātās institūcijas darbā ar jaunatni – jauniešu centru, jauniešu domi un jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju. Šāda institucionālā sistēma atbilstoši pirms revidējamā laika posmā spēkā esošajam valsts politikas plānošanas dokumentam²⁴⁹ liecināja par attīstītu institucionālā darba ar jaunatni sistēmu pašvaldībās.
115. Pārējās pašvaldībās revidējamā laika posmā bija izveidoti jauniešu centri un kāda no divām Jaunatnes likumā piedāvātajām institūcijām – jauniešu dome²⁵⁰ vai jaunatnes lietu konsultatīvā komisija –, izņemot Ādažu novada pašvaldību, kas nav izveidojusi nevienu no iepriekš minētajām institūcijām (skatīt 8. tabulu, kur ar zilu krāsu apzīmēta institūciju esamība, ar sarkanu – to neesamība).

²⁴⁴ Jaunatnes likuma 5. panta pirmā un trešā daļa.

²⁴⁵ Jaunatnes likuma 5. panta piektā daļa.

²⁴⁶ Jaunatnes likuma 5. panta sestā daļa.

²⁴⁷ Jaunatnes likuma 5. panta septītā daļa.

²⁴⁸ Revidējamā laika posmā Madonas novada pašvaldībā Jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas funkcijas veica pašvaldības vecākais speciālists jaunatnes un ģimenes politikas jomā

²⁴⁹ Par Jaunatnes politikas īstenošanas plānu 2016.–2020. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/281546-par-jaunatnes-politikas-istenosanas-planu-2016-2020-gadam> (skatīts 28.12.2022.).

²⁵⁰ Kuldīgas novada pašvaldība Jauniešu domi ir izveidojusi pēc revidējamā laika posma – 2023. gadā.

8. tabula. Darba ar jaunatni institūcijas pašvaldībās revidējamā laika posmā

Pašvaldība	Jaunatnes lietu konsultatīvā komisija	Jauniešu dome	Jauniešu centrs
<i>Ādažu novads</i>			
<i>Cēsu novads</i>			
<i>Dienvidkurzemes novads</i>			
<i>Dobeles novads</i>			
<i>Jūrmalas valstspilsēta</i>			
<i>Gulbenes novads</i>			
<i>Kuldīgas novads</i>			
<i>Limbažu novads</i>			
<i>Madonas novads</i>	Funkcijas veica pašvaldības vecākais speciālists jaunatnes un ģimenes politikas jomā		
<i>Rēzeknes novads</i>			
<i>Rēzeknes valstspilsēta</i>			

116. Ņemot vērā, ka Jaunatnes likumā katrai no institūcijām to izveidošanas gadījumā ir noteikti konkrēti uzdevumi, kas veicami jauniešu līdzdalības veicināšanai vai to ietver, revīzijā vērtēts, vai pašvaldību izveidotās institūcijas darbam ar jaunatni – jauniešu dome un jaunatnes lietu konsultatīvā komisija – izpilda Jaunatnes likumā noteiktos pamatzdevumus, tostarp, vai:

116.1. jauniešu dome piedalās jauniešu interešu un vajadzību izpētē un analizēšanā, izstrādā priekšlikumus pašvaldības jauniešu dzīves kvalitātes uzlabošanai²⁵¹;

116.2. jaunatnes lietu konsultatīvā komisija apkopo un analizē informāciju par pašvaldības jauniešu problēmām, vajadzībām un interesēm, iesniedz priekšlikumus jauniešu līdzdalības un iniciatīvu īstenošanas atbalstam, par to, kā veicams darbs ar jaunatni un plānojamas finanses²⁵².

117. Revīzijā ir konstatēts, ka jauniešu dome Pašvaldībās lielākoties ir nodarbojusies ar dažādu jauniešiem interesējošu pasākumu organizēšanu, piemēram, dažādu rokdarbu darbnīcas, galda spēļu un filmu vakari. Revīzijā netika iegūti pierādījumi, kas apliecinātu, ka kādā no Pašvaldībām²⁵³ jauniešu dome būtu piedalījies jauniešu interešu un vajadzību izpētē un analizēšanā, kā arī būtu izstrādājusi priekšlikumus pašvaldību jauniešu dzīves kvalitātes uzlabošanai.

118. Savukārt jaunatnes lietu konsultatīvā komisija visus Jaunatnes likumā noteiktos pienākumus izpilda tikai trīs no piecām pašvaldībām, kurās šāda komisija bija izveidota²⁵⁴ – Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu un Rēzeknes novada pašvaldībās (skatīt 9. tabulu, kur ar zilu krāsu atzīmēta uzdevumu izpilde, ar sarkanu – neizpilde).

²⁵¹ Jaunatnes likuma 5. panta sestā daļa.

²⁵² Jaunatnes likuma 5. panta piektā daļa.

²⁵³ Cēsu, Gulbenes novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībās.

²⁵⁴ Madonas novada pašvaldībā vecākā speciālista jaunatnes un ģimenes politikas jomā pienākumu izpilde revīzijas laikā nav vērtēta.

9. tabula. Jaunatnes konsultatīvo komisiju uzdevumu izpilde pašvaldībās.

Jaunatnes likumā noteiktie pamatuzdevumi / Pienākumu izpilde pašvaldībās:	Dobeles novads	Kuldīgas novads	Jūrmalas valstspilsēta	Rēzeknes novads	Rēzeknes valstspilsēta
veicināt pašvaldības iestāžu un struktūrvienību sadarbību jautājumos, kas attiecas uz jauniešiem					
apkopot un analizēt informāciju par pašvaldības jauniešu problēmām, vajadzībām un interesēm					
izstrādāt un iesniegt pašvaldībai priekšlikumus par to, kā veicams pašvaldības darbs ar jaunatni un kā pilnveidojama valsts jaunatnes politika					
izstrādāt priekšlikumus jauniešu iesaistīšanai politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras dzīves, kā arī vides aizsardzības aktivitātēs					
izstrādāt priekšlikumus jauniešu līdzdalības un iniciatīvu īstenošanas atbalstam					
sniegt pašvaldības vadībai ieteikumus par finanšu plānošanu darbam ar jaunatni					

Pašvaldības veikto darbību atbilstība visu jauniešu līdzdalības veicināšanai

119. Darbam ar jaunatni ir jābūt vērstam uz visiem jauniešiem, tostarp tiem, kuri ir mazāk iesaistīti sabiedrībā un/vai kuriem ir mazāk iespēju, un/vai kuru pilnīga politiskā un sociālā līdzdalība ir apdraudēta individuālu vai strukturālu trūkumu vai diskriminācijas dēļ²⁵⁵.
120. Labā prakse²⁵⁶ piedāvā vairākus veidus, kā to panākt, ieskaitot digitālo un mobilo darbu, kuru izpildes kvalitāte vērtēta revīzijā. Mobilā darba un digitālā darba ar jaunatni sistēmas attīstība ir viens no uzdevumiem arī Bērnu, jaunatnes un ģimenes lietu pamatnostādnes 2022.–2027. gadam²⁵⁷.
121. Digitālais darbs ar jaunatni nozīmē proaktīvi izmantot digitālos plašsaziņas līdzekļus un tehnoloģijas darbā ar jaunatni. To var izmantot gan kā rīku, gan kā aktivitāti, gan kā saturu darbam ar jaunatni. Digitālo darbu ar jaunatni var īstenot gan klātienē, gan virtuālās aktivitātēs vai abos veidos.²⁵⁸
122. Atbilstoši Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) norādītajam²⁵⁹ digitālais darbs, it īpaši digitālie komunikācijas rīki, ir noderīgi, lai sasniegtu lielu jauniešu skaitu, tādējādi veidojot plašāku līdzdalības kultūru un iegūstot informāciju par jauniešiem svarīgiem jautājumiem.

²⁵⁵ Eiropas Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija par satvaru Eiropas programmas darbam ar jaunatni izveidei (2020/C 415/01), 2. punkts. Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201(01)&from=EN) (skatīts 23.12.2022.).

²⁵⁶ Darba ar jaunatni sistēmas attīstība apvienotās pašvaldībās, 6. lp. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/16094/download> (skatīts 15.09.2022.).

²⁵⁷ Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2022.–2027. gadam. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/0f3187f2-7c1a-485f-bb9a-e7df5acc65c5# (skatīts 23.12.2022.).

²⁵⁸ Digitālais darbs ar jaunatni. Pieejams: <https://jaunatne.gov.lv/par-agenturu/programmas-projekti/jspa-atbalsts-darba-ar-jaunatni-iesaistitajiem/digitalais-darbs-ar-jaunatni/> (skatīts 31.10.2022.).

²⁵⁹ Engaging young people in open government, OECD, 21.lp. Pieejams: <https://www.oecd.org/mena/governance/Young-people-in-OG.pdf> (skatīts 22.02.2023.).

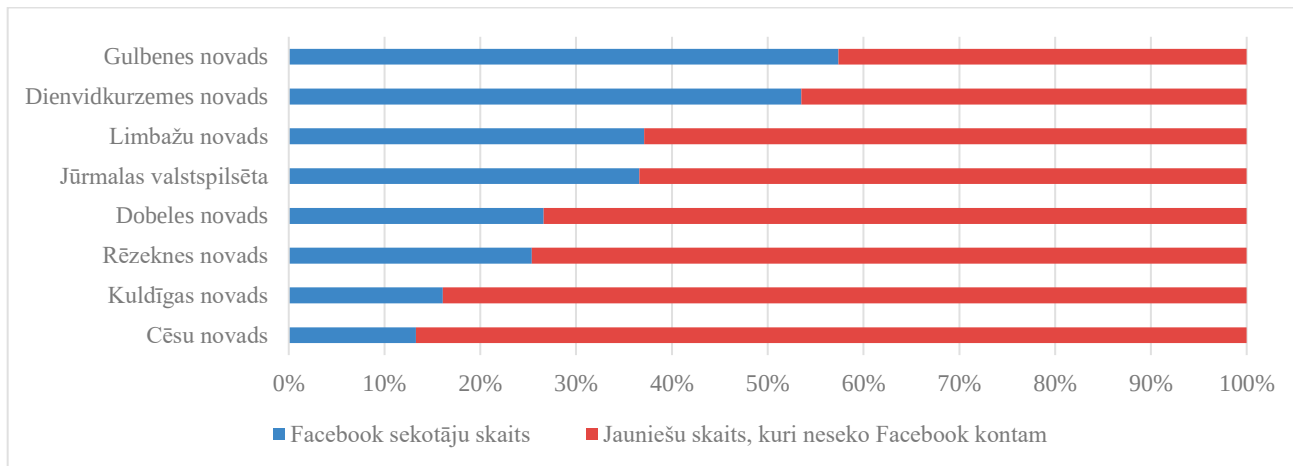
123. Mobilais darbs savukārt sniedz iespēju piedalīties pašvaldības aktivitātēs un līdzdalības procesos tiem jauniešiem, kuru dzīvesvietās nav jauniešu pulcēšanas vietu (piemēram, jauniešu centru) un ir ierobežotas brīvā laika pavadīšanas iespējas²⁶⁰.
124. Revīzijā ir konstatēts, ka Pašvaldības digitālos plašsaziņas līdzekļus un tehnoloģijas darbā ar jaunatni izmanto pārsvarā kā kanālu komunikācijai ar jauniešiem – pašvaldībām savās tīmekļvietnēs, sociālo mediju kontos ievietojot informāciju par jauniešiem paredzētajiem pasākumiem un aktivitātēm, aicinot jauniešus iesaistīties dažāda veida līdzdalībā, piemēram, aizpildīt anketas par to vajadzībām un interesēm.
125. Lai noteiktu, vai Pašvaldību digitālais darbs, lai sasniegtu visus jauniešus un veicinātu to iesaisti darbā ar jaunatni, tostarp līdzdalības, aktivitātēs, ir efektīvs, revīzijā analizēta Pašvaldību komunikācija ar jauniešiem sociālajos medijos – “Facebook”, “Instagram” un “TikTok” –, kas ir vieni no jauniešu biežāk izmantotajiem komunikācijas kanāliem informācijas iegūšanai par aktualitātēm un izklaidei²⁶¹.
126. Tehnoloģijas, jo īpaši sociālie mediji, ir kļuvuši par svarīgu jauniešu ikdienas dzīves sastāvdaļu, tomēr, lai tos izmantotu efektīvi, ir jābūt izpratnei par to, kā jaunieši tos izmanto, kādi ir viņu uzskati, intereses, zināšanas un spējas attiecībā uz informācijas apstrādi un iesaisti aktivitātēs²⁶². Revīzijā konstatētie trūkumi Pašvaldību komunikācijā ar jauniešiem, izmantojot sociālos medijus, liecina, ka Pašvaldībām šādas izpratnes trūkst. Tādēļ digitālais darbs ar jaunatni netiek īstenots veidā, kas veicinātu visu jauniešu līdzdalību.
127. Revīzijā ir konstatēts, ka pašvaldību ieraksti sociālajos medijos nav jauniešus uzrunājoši, ko pierāda gan nelielais jauniešu skaits²⁶³, kas seko pašvaldību kontiem sociālajos medijos (piemēram, Cēsu novada pašvaldībai tie veido nedaudz vairāk par 10 %), gan arī jauniešu zemā mijiedarbība ar paziņojumiem – maz ir reakciju, dalīšanos un komentāru (skatīt 12., 13. un 14. diagrammu).

²⁶⁰ Darba ar jaunatni sistēmas attīstība apvienotās pašvaldībās, 8. lp. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/16094/download> (skatīts 15.09.2022.).

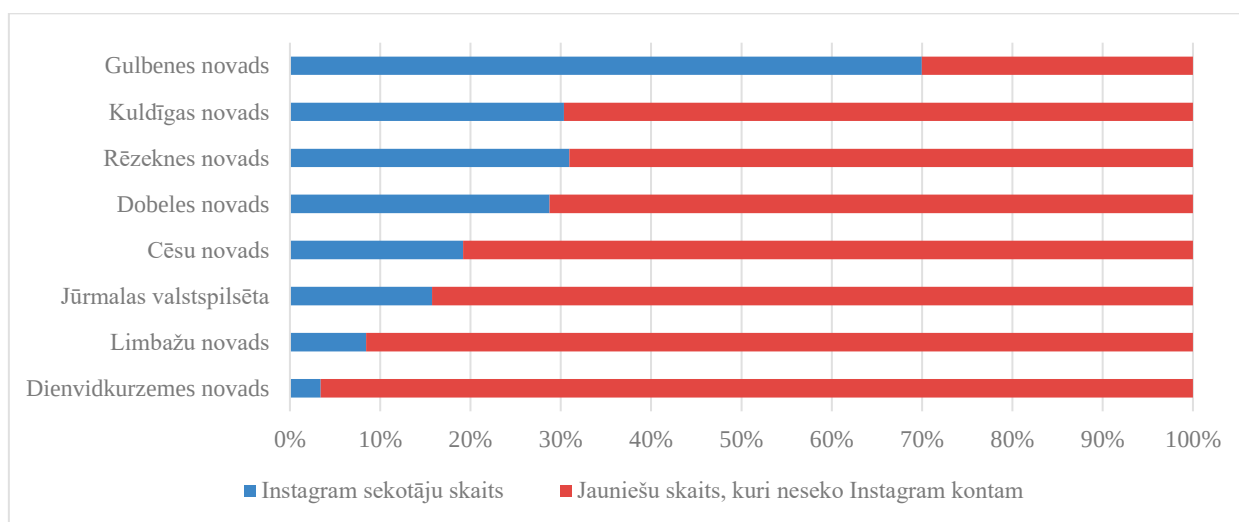
²⁶¹ Atbilstoši Valsts kontroles un Rīgas Stradiņa universitātes organizētās aptaujas rezultātiem, jautājumā “Kur Tu gribētu, lai pašvaldība Tev dod ziņu par tiem jaunumiem, kas attiecas uz Tevi kā jauniešu?” 58 % jaunieši atbildēja “Instagram”, 38 % “TikTok” un 24 % “Facebook”.

²⁶² *Engaging young people in open government*, OECD, 8. lp. Pieejams: <https://www.oecd.org/mena/governance/Young-people-in-OG.pdf> (skatīts 22.02.2023.).

²⁶³ Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības komunikācijai ar jauniešiem paredzētajam kontam “Zeimuļš” sociālajā medijā “Facebook” seko arī pieaugušie, kas izskaidro par jauniešu skaitu lielāko sekotāju skaitu, kā arī salīdzinoši lielāku reakciju skaitu nekā citās pašvaldībās, kuras izveidojušas kontus, mērķētas tieši uz jauniešu sasniegšanu.

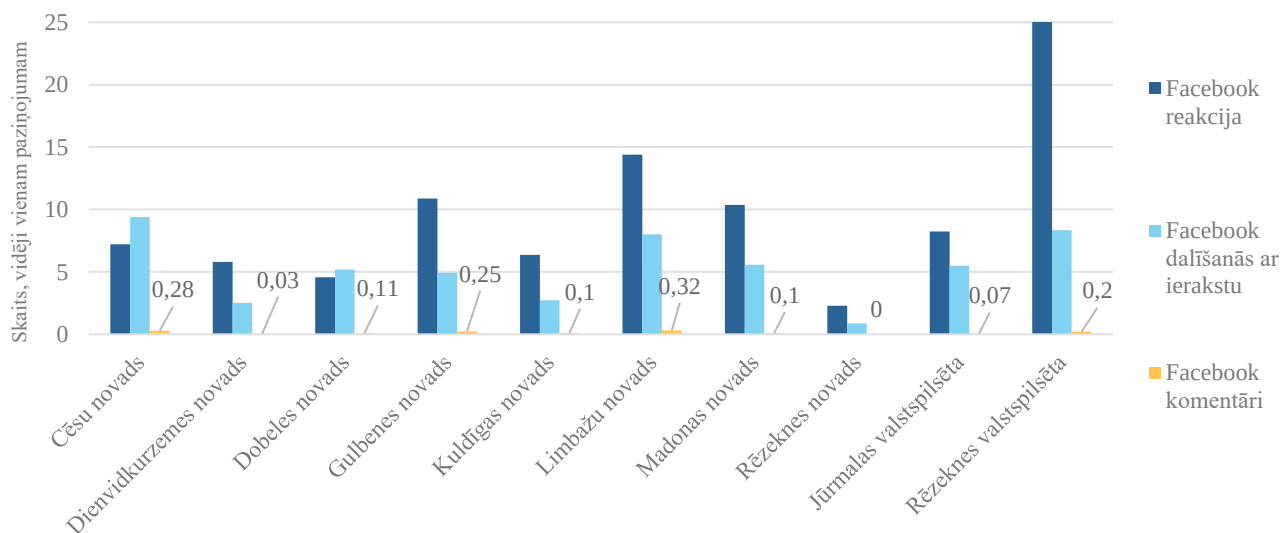
12. diagramma. Jauniešu īpatsvars, kuri neseo Pašvaldību kontam “Facebook”²⁶⁴

13. diagramma. Jauniešu īpatsvars, kuri neseo Pašvaldību kontam “Instagram”²⁶⁵

²⁶⁴ Madonas novada pašvaldībai ir vairāki “Facebook” konti – katram jauniešu centram/pagastam. Revīzijā pārbaudēm izvēlēts Madonas Bērnu un jauniešu centra konts <https://www.facebook.com/Madonas-B%C4%93rnu-un-jaunie%C5%A1u-centrs-106098514106105>, tādēļ sekotāju skaita proporcija pret jauniešu skaitu diagrammā Madonas novada pašvaldībai nav attēlota. Jauniešu skaits saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes informāciju (datu kopa IRD041) uz 01.01.2022. Dati par sekotājiem iegūti 17.02.2023. no pašvaldību “Facebook” kontiem, kurus tās izmanto komunikācijā ar jauniešiem, nevērtējot, vai visi sekotāji ir jaunieši. Dati iegūti no šādiem pašvaldību kontiem: <https://www.facebook.com/cesisjauniesiem/>, <https://www.facebook.com/idejumaja>, <https://www.facebook.com/djivc>, <https://www.facebook.com/GNJCBase>, <https://www.facebook.com/limbazibjc>, <https://www.facebook.com/KuldigasJauniesumaja>, <https://www.facebook.com/Rezeknesnuvodajaunatne>, <https://www.facebook.com/jumalasxjauniesi>, <https://www.facebook.com/Zeimuls>.

²⁶⁵ Madonas novada pašvaldībai ir vairāki “Instagram” konti – katram jauniešu centram/pagastam. Revīzijā pārbaudēm izvēlēts Ļaudonas Bērnu un jauniešu iniciatīvu centrs “ACS”, tādēļ sekotāju skaita proporcija pret jauniešu skaitu diagrammā Madonas novada pašvaldībai nav attēlota. Pārējos gadījumos dati iegūti no šādiem pašvaldību kontiem:

14. diagramma. Jauniešu iesaiste pašvaldību sociālo mediju kontos²⁶⁶ (noteikts, vērtējot izlasē iekļautos ierakstus²⁶⁷).

128. Iemesli tam ir meklējami arī tajā, ka:

- 128.1. ieraksti galvenokārt tiek veidoti, izmantojot vienu attēlu un zem tā izvietojot garu tekstu, kas ievērojami pārsniedz labajai praksei²⁶⁸ atbilstošu rakstzīmju skaitu – “Facebook” pat par deviņām reizēm (Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībā) un “Instagram” par trim reizēm (Gulbenes novada pašvaldībā). Skatīt 15. diagrammu un ierakstu piemērus 16., 17. attēlā;

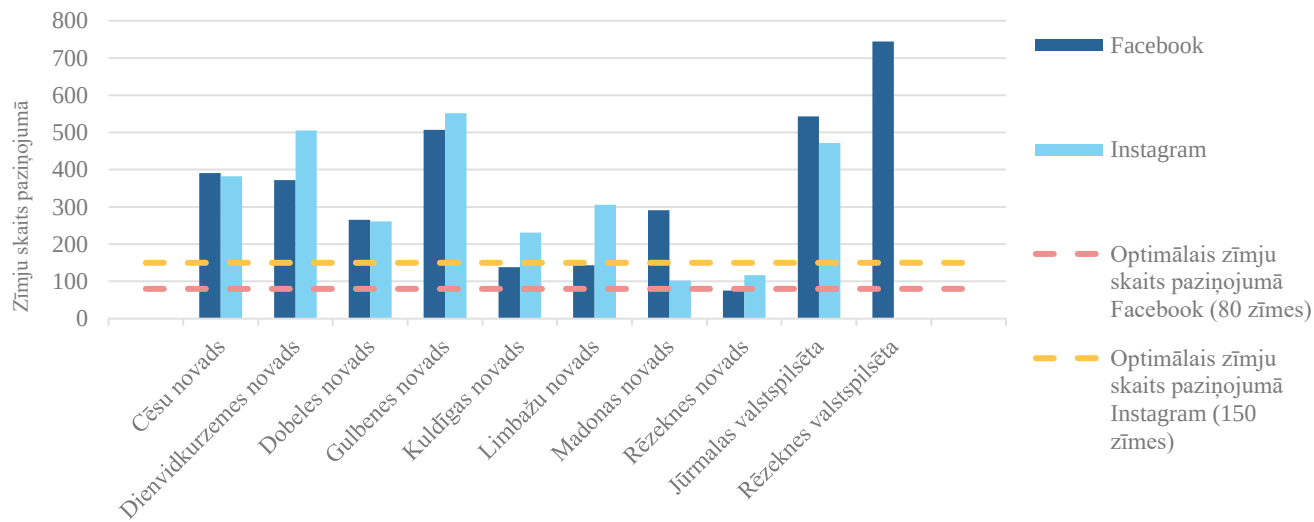
https://www.instagram.com/cesis_jauniesiem/,
https://www.instagram.com/dobeles_jivc/,
<https://www.instagram.com/limbazujauniesi/>,
<https://www.instagram.com/laudonasbjic/>,
<https://www.instagram.com/jurmalasjauniesi/>.

<https://www.instagram.com/idejumaja/>,
https://www.instagram.com/jc_baze/,
<https://www.instagram.com/kuldigasjm/>,
<https://www.instagram.com/rezeknesnovadajaunatne/>.

²⁶⁶ Ādažu novada pašvaldībai ir tikai “Facebook” profils (<https://www.facebook.com/adazujauniesiem/>), kurš ir neaktīvs kopš 10.09.2022.

²⁶⁷ Katrā pašvaldībā tika izvērtēti 60 “Facebook”, 60 “Instagram” un līdz 25 “TikTok” ieraksti: tika skatīti 25 ieraksti laika periodā no 01.01.2023. līdz 17.03.2023. un 35 ieraksti revidējamā laika posmā (01.07.2021.–30.06.2022.), iekļaujot ierakstus gan perioda sākumā, gan perioda beigās. Cēsu novada pašvaldībai, ņemot vērā nelielo ierakstu skaitu, “Facebook” un “Instagram” tika vērtēti visi ieraksti laika periodā no 01.07.2021. līdz 17.03.2023.

²⁶⁸ *Ideal Length of Social Media Posts: A Guide for Every Platform*. Pieejams: <https://blog.hootsuite.com/ideal-social-media-post-length/> (skatīts: 30.03.2023.).

15. diagramma. Pašvaldību aicinājumu teksta garuma atbilstība labajai praksei.

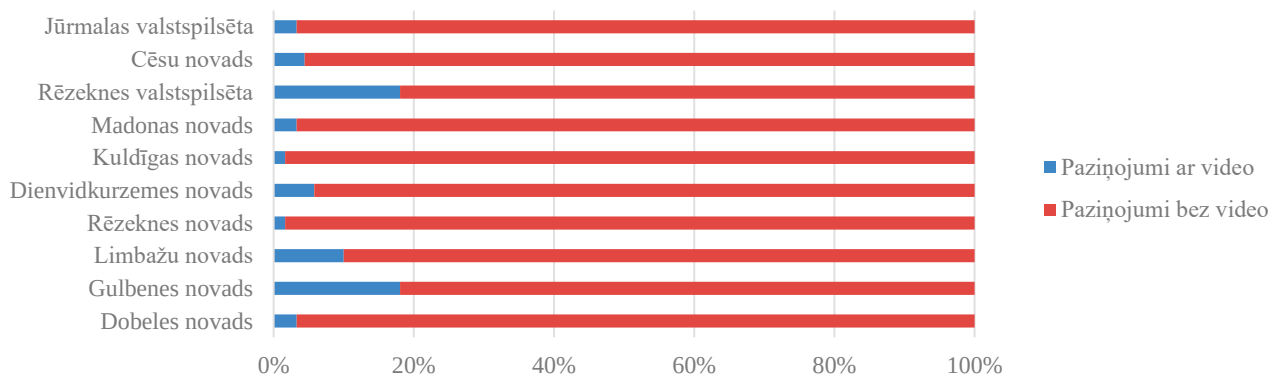
16. attēls. Ieraksta piemērs no Cēsu novada pašvaldības konta "Instagram" (pilns paziņojuma teksts, kas apjoma dēļ nav iekļauts revīzijas ziņojumā, pieejams šeit: <https://www.instagram.com/p/CTCPmm1C5-B/groz/>)

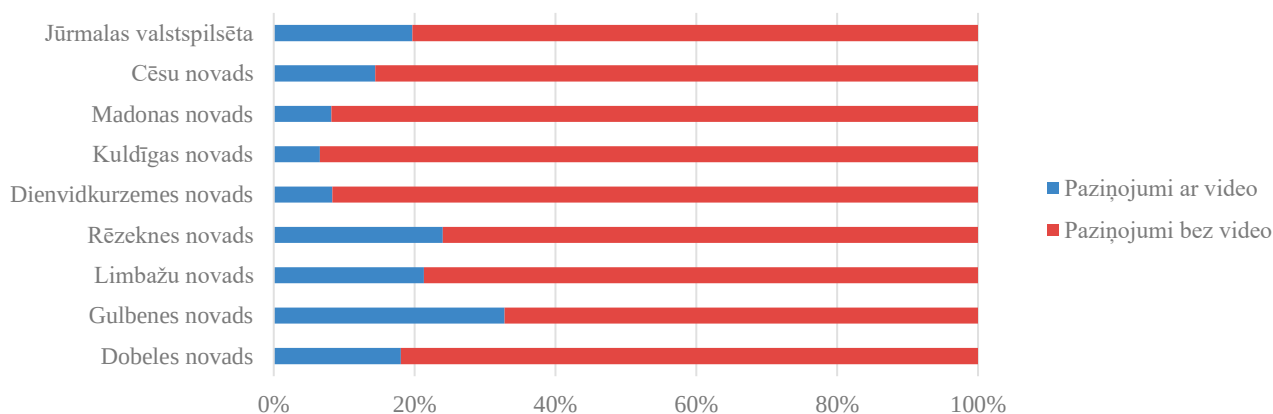
17. attēls. Ieraksta piemērs no Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības konta "Facebook"²⁶⁹ (ieraksts pieejams: <https://www.facebook.com/Zaimulus/posts/pfbid02sf6QUfMZFYWBXJQ1vJuyETnonvJ5ywRAXFoMLTZcJrNAk3YFJ9ZCQCGRR16g6K9l>)

²⁶⁹ Uz ierakstu ir reaģējuši un ar paziņojumiem ir dalījušies pieaugušie, nevis jaunieši.

128.2. Pašvaldības reti veido saturu īsu video veidā vai vizualizējot informāciju fotoattēlu virknē, kam ir lielāks potenciāls piesaistīt un noturēt jauniešu uzmanību. Piemēram, video Pašvaldību kontos “Facebook” veido tikai 7 % no izlasē iekļautajiem ierakstiem. Labāka situācija novērojama “Instagram”, tomēr arī aktīvākajai video izvietotājai – Gulbenes novada pašvaldībai – tie veido 33 % un vidēji pašvaldībām kopā veido vien 16 %. Video izmantošanas īpatsvaru ierakstos “Facebook” un “Instagram” skatīt 16. un 17. diagrammā;

16. diagramma. Ierakstu, kuros saturs veidots, izmantojot video, īpatsvars no izlasē iekļauto ierakstu kopskaita (“Facebook”).

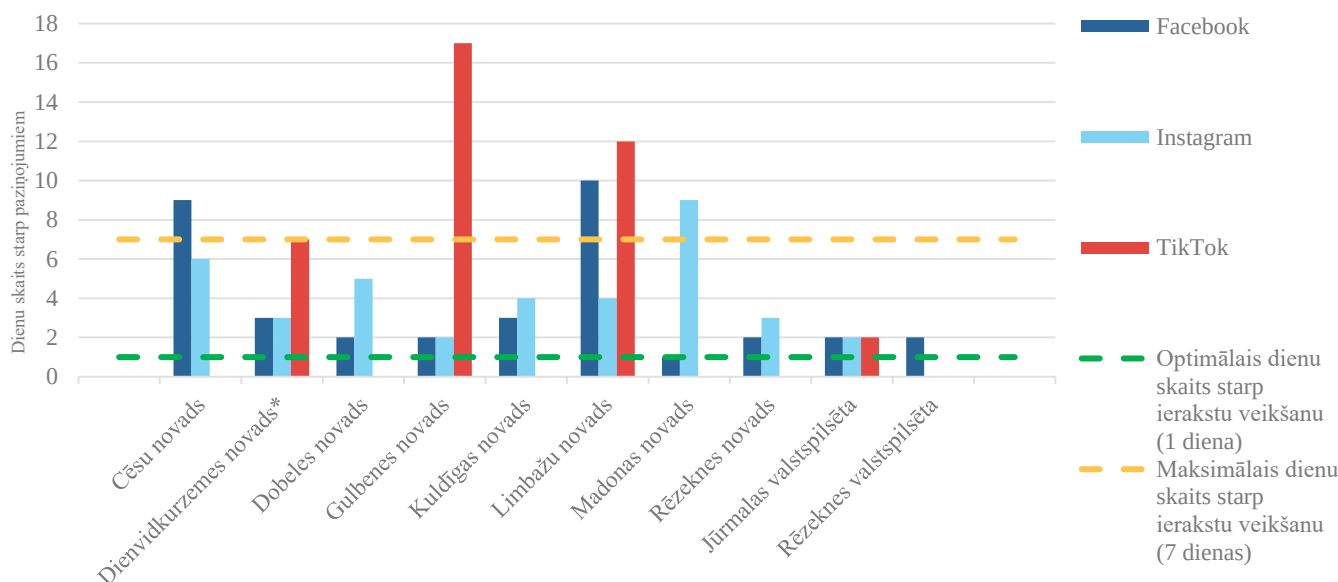

17. diagramma. Ierakstu, kuros saturs veidots, izmantojot video, īpatsvars no izlasē iekļauto ierakstu kopskaita (“Instagram”).

128.3. kontos tiek izvietoti ieraksti, kas neattiecas tieši uz jauniešiem, kā arī pašvaldības kopumā retāk nekā nosaka labā prakse²⁷⁰ publicē ierakstus sociālo mediju kontos (piemēram, Cēsu novada pašvaldība “Facebook” vidēji reizi 11 dienās un Madonas novada pašvaldība vidēji reizi 10 dienās “Instagram” izvietojumus, detalizēti skatīt 18. diagrammu). Tas kopsakarībā ar zemo iesaisti, it īpaši zemo komentāru un video skaitu ierakstos, kam ir vislielākā ietekme uz sociālo

²⁷⁰ *How Often To Post On Social Media: 2023 Success Guide*. Pieejams: <https://louisem.com/144557/often-post-social-media> (skatīts 30.03.2023.).

mediju algoritmiem²⁷¹, samazina iespēju, ka pašvaldības ieraksti parādās visiem tās konta sekotājiem;

*Dienvidkurzemes novada pašvaldībai TikTok konts nav aktīvs kopš 15.02.2022.

18. diagramma. Pašvaldību ierakstu biežums sociālajos medijos.

128.4. tikai 4 % no izlasē iekļautajiem 1179 ierakstiem paredz jauniešu interaktivitāti konkrētajā ierakstā, tostarp tie nav emocionāli uzrunājoši un vairāk atbilst vienvirziena komunikācijai starp institūciju un jauniešiem.

129. Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādņēs²⁷² Izglītības un zinātnes ministrijai bija noteikts pienākums līdz 2022. gadam izstrādāt rekomendācijas digitālajam darbam ar jaunatni. Tomēr uz revīzijas ziņojuma sagatavošanas brīdi šādas rekomendācijas nav tikušas izstrādātas, kas, revidentu ieskatā, varētu būt viens no iemesliem tam, kādēļ digitālais darbs ar jaunatni netiek īstenots veidā, kas veicinātu visu jauniešu līdzdalību.

130. Savukārt vērtējot, vai pašvaldības veic mobilo darbu ar jaunatni, ir konstatēts, ka, lai arī kopumā pašvaldības to veic, tomēr jaunieši to maz apmeklē un tas nav regulārs – proti, viens no mobilā darba principiem²⁷³ ir veikt mobilā darba aktivitātes vienā teritoriālajā vienībā vai tās daļā ne retāk kā vienu reizi divās nedēļās. Neviena no pašvaldībām šādā regularitātē to neveic²⁷⁴, un tas kopsakarībā ar iepriekš

²⁷¹ Understanding Video Distribution on Facebook. Pieejams: <https://www.facebook.com/formedia/blog/understanding-video-distribution-on-facebook> (skatīts 30.03.2023.).

²⁷² Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2022.–2027. gadam. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/0f3187f2-7c1a-485f-bb9a-e7df5acc65c5# (skatīts 23.12.2022.).

²⁷³ Mobilais darbs ar jaunatni Latvijā. Pieejams: https://jaunatne.gov.lv/wp-content/uploads/2021/03/mobilais_darbs_ar_jaunatni_latvija_2020.pdf (skatīts 31.10.2022.).

²⁷⁴ Mobilā darba regularitāte vērtēta, ņemot vērā pašvaldību sociālo mediju kontos izvietotos paziņojumus par mobilā darba aktivitātēm, kurus vērtējot konstatēts, ka tikai 9 % paziņojumos tiek informēts par mobilo darbu pašvaldībā. Mobilais darbs netika vērtēts Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās, jo pašvaldību administratīvās teritorijas sastāv no vienas apdzīvotās vietas, attiecīgi, no Jūrmalas pilsētas un Rēzeknes pilsētas, kā arī Madonas novada pašvaldībā, kur ir plašs jauniešu centru pārklājums.

norādītajiem trūkumiem pašvaldību komunikācijā ar jauniešiem sociālajos medijos ierobežo iespējas mobilā darba aktivitātēs iesaistīties visiem jauniešiem.

Ieteikumi Pašvaldībām

131. Izveidot tādu institucionālo sistēmu darbam ar jaunatni, kas ietver visus darbā ar jaunatni iesaistītos, tostarp jauniešus, veicina to sadarbību un rīcību jauniešu interesēs.
132. Izveidot iekšējās kontroles procedūras, kas nodrošinās:
 - 132.1. jaunatnes politikas izstrādi;
 - 132.2. jauniešu līdzdalību jaunatnes politikas izstrādē (tostarp, meklējot kopā risinājumus identificētajām problēmām), jaunatnes politikas dokumenta apspriešanā, ieviešanā un uzraudzībā;
 - 132.3. regulāras statistikas datu par jauniešu vecumu, dzimumu, dzīvesvietu un informācijas par jauniešu vajadzībām un vēlmēm, iegūšanu un jaunatnes politikas pārvērtēšanu atbilstoši iegūtajai informācijai;
 - 132.4. regulāra mobilā darba īstenošanu, sniedzot tostarp klātienē līdzdalības iespējas jauniešiem vietās, kur nav pieejami jauniešu centri vai ir limitētas brīvā laika aktivitātes.
133. Uzlabot digitālajā darbā ar jaunatni iesaistīto darbinieku kompetenci (tostarp komunikācijā ar jauniešiem).

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

134. Revīzijas mērķis ir noskaidrot, cik efektīvas ir pašvaldību veiktās darbības, lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos pašvaldībās.

Juridiskais pamatojums

135. Lietderības revīzija “Iedzīvotāju līdzdalība – neizmantotas iespējas kvalitatīvu lēmumu pieņemšanai pašvaldībās” ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles 2022. un 2023. gada darba plānu un Piekto revīzijas departamenta 2022. gada 14. marta revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-8/2022.
136. Revīziju veica valsts revidente juriste Guna Rudzīte (revīzijas grupas vadītāja), valsts revidents Daniels Cjaputa, valsts revidentes Anda Pētersone (no 20.06.2022.) un Lilita Strode (līdz 14.09.2023.), valsts revidente juriste Baiba Jakovļeva.

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

137. Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.
138. Revīzijas izlasē iekļautās pašvaldības ir atbildīgas par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojumi

139. Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par revīzijas apjomā iekļauto revidējamo vienību – izlasē iekļauto pašvaldību – veiktajām darbībām, lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos pašvaldībās.
140. Revīzija veikta par laika posmu no 2021. gada 1. jūlija līdz 2022. gada 30. jūnijam. Atsevišķos gadījumos jautājumi izvērtēti arī ārpus revidējamā laika posma.
141. Revīzijas apjomā iekļautas Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu, Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldības.
142. Revīzijā vērtēts, vai pašvaldības:
- 142.1. nodrošina iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskos jautājumos labajā praksē²⁷⁵ paredzētajos iedzīvotāju līdzdalības posmos;
 - 142.2. veic mērķtiecīgas darbības, lai panāktu, ka iespējami vairāk iedzīvotāju un dažādas iedzīvotāju grupas uzzina par līdzdalības iespējām un iesaistās līdzdalības procesos;
 - 142.3. nodrošina pietiekamu un savlaicīgu atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu;

²⁷⁵ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

142.4. veic pietiekamas darbības, lai izveidotu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi?

143. Ņemot vērā, ka nav iespējams atsevišķi nodalīt pašvaldību izdevumus līdzdalības veicināšanā un nodrošināšanā no kopējiem izdevumiem iedzīvotāju vispārējas informētības nodrošināšanā, kā arī to, ka mērķtiecīgas darbības iedzīvotāju līdzdalības gadījumos, kad nepieciešams atjaunot iedzīvotāju uzticēšanos, jo pilsoniskā aktivitāte ir bijusi zema, varētu radīt lielākas izmaksas, revīzijā netika noteikts nelietderīgi iztērēto finanšu līdzekļu apmērs, kas ieguldīts darbībās, kas nav veicinājušas iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos.
144. Revīzijas jautājuma “Vai pašvaldību veiktās darbības jauniešu līdzdalības veicināšanā ir pietiekamas, lai izveidotu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi” izpildes novērtēšanai viens no sākotnēji izvirzītajiem revīzijas kritērijiem – *Pašvaldība jauniešu līdzdalības veicināšanai piešķir atbilstošu finansējumu* – datu pilnīguma trūkuma dēļ netiek iekļauts vērtējumā.
145. Vērtējumā netiek iekļauts arī viens no kritērijiem revīzijas jautājumam “Vai pašvaldība nodrošina pietiekamu un savlaicīgu atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu” – *Iedzīvotājiem saprātīgā termiņā visos gadījumos tiek sniegta atgriezeniskā saite par to personīgi sniegtajiem ierosinājumiem un priekšlikumiem ārpus pašvaldības organizētās līdzdalības* –, jo četrās²⁷⁶ no 11 Pašvaldībām netika nodrošinātu revidentu tiešsaistes piekļuve Pašvaldības sistēmām, kas ļautu novērtēt atgriezeniskās saites savlaicīgumu, nepatērējot apjomīgus revidentu un pašvaldību resursus.

²⁷⁶ Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu, Dienvidkurzemes un Limbažu novadu pašvaldības.

Vērtēšanas kritēriji

Revīzijas jautājums	Kritērijs	Kritērija izpildes nosacījumi	Kritērijs ir izpildīts / nav izpildīts / izpildīts daļēji
Revīzijas galvenais jautājums – vai pašvaldību veiktās darbības veicina iedzīvotāju līdzdalību?			
1. Vai pašvaldības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskos jautājumos labajā praksē²⁷⁷ paredzētajos iedzīvotāju līdzdalības posmos?			
Pašvaldība nodrošina iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskos jautājumos ²⁷⁸ labajā praksē ²⁷⁹ paredzētajos iedzīvotāju iesaistes posmos.		Izpildīts, ja līdzdalība tiek nodrošināta vismaz 90 % izlasē iekļauto iedzīvotājiem būtisko jautājumu vismaz pirmajos četros labajā praksē ²⁸⁰ paredzētajos iedzīvotāju iesaistes posmos.	Kritērijs nav izpildīts nevienā Pašvaldībā. Neviena Pašvaldība nav paredzējusi iedzīvotāju līdzdalību 90 % iedzīvotājiem būtisko izlasē iekļauto jautājumu – iedzīvotāji gandrīz nemaz nav aicināti iesaistīties jomas stratēģiju (no sešām Pašvaldībām tikai divās – Cēsu un Kuldīgas novadu pašvaldības –, turklāt ne visos gadījumos), saistošo noteikumu (izņemot Ādažu novada pašvaldību un atsevišķos gadījumos – Madonas un Rēzeknes novadu pašvaldības), nolikumu un citu

²⁷⁷ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

²⁷⁸ Būtiskie jautājumi tiks noteikti, izmantojot Valsts kancelejas izdotajās vadlīnijās sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē ieteiktos kritērijus sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai, 2022, 14. lpp. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13835/download> (skatīts 05.09.2022.).

²⁷⁹ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

²⁸⁰ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

	Daļēji izpildīts, ja līdzdalība tiek nodrošināta vismaz 90 % izlasē iekļauto iedzīvotājiem būtisko jautājumu vismaz pirmajos trijos labajā praksē²⁸¹ paredzētajos iedzīvotāju iesaistes posmos. Pārējos gadījumos neizpildīts.	Pašvaldību noteikumu, infrastruktūras projektu izstrādē un apspriešanā (izņemot atsevišķus gadījumus Gulbenes, Limbažu novadu un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās), un attīstības plānošanas dokumentu uzraudzības, novērtēšanas un aktualizācijas procesos. Turklāt, pat ja iedzīvotāju līdzdalība ir tikusi paredzēta, tā nav tikusi īstenota visos labajā praksē²⁸² paredzētajos posmos.
Pašvaldību izbūvētā un rekonstruētā publiskā infrastruktūra ir atbilstoša cilvēku ar visu veidu invaliditāti vajadzībām.	Izpildīts, ja izbūvētā vai rekonstruētā publiskā cilvēkiem ar invaliditāti izmantojamā infrastruktūra ir funkcionāla, patstāvīgi izmantojama un veicina neatkarību cilvēkiem ar visu veidu (ar kustību, redzes, dzirdes, garīga rakstura traucējumiem) invaliditāti.	Kritērijs nav izpildīts nevienā Pašvaldībā. No 34 izlasē iekļautajiem un vērtētajiem Pašvaldību izbūvētajiem un rekonstruētajiem infrastruktūras objektiem 33 objekti cilvēkiem ar invaliditāti, kas radusies kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumu dēļ, nav patstāvīgi izmantojami, funkcionāli un neatkarību veicinoši. Turklāt neviens no objektiem nav tāds, attiecībā uz kuru kritērija izpilde būtu vērtējama kā daļēji, jo visos 33 objektos nav nodrošināta to pieejamība cilvēkiem ar kustību vai redzes traucējumiem.

²⁸¹ Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

²⁸² Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību? Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, 2022. Pieejams: <https://providus.lv/raksti/14918/> (skatīts 29.08.2022.).

Daļēji izpildīts, ja kritērijs ir izpildīts tikai uz cilvēku ar atsevišķa veida invaliditāti vajadzībām.

Pārējos gadījumos neizpildīts.

2. Vai pašvaldības veic mērķtiecīgas darbības, lai panāktu, ka iespējami vairāk iedzīvotāju un dažādas iedzīvotāju grupas uzzina par līdzdalības iespējām un iesaistās līdzdalības procesos?

Informācija par līdzdalības iespējām tiek publicēta labi pamanāmā²⁸³ un viegli uztveramā veidā²⁸⁴.

Izpildīts, ja informācija par līdzdalības iespējām tiek publicēta gan labi pamanāmā, gan viegli uztveramā veidā vairāk nekā 90 % izlasē iekļauto informācijas sniegšanas gadījumu²⁸⁵.

Daļēji izpildīts, ja attiecībā uz publicēto informāciju izpildās tikai viens no

Kritērijs nav izpildīts nevienā no Pašvaldībām.

Neviena Pašvaldība nav nodrošinājusi, ka informācija par līdzdalības iespējām būtu gan labi pamanāma, gan viegli uztverama 90 % izlasē iekļauto gadījumu.

²⁸³ Vērtējot kritēriju attiecībā uz informācijas publicēšanu par līdzdalības iespējām labi pamanāmā veidā, revīzijā tiks vērtēta izmantoto komunikācijas kanālu atbilstība vismaz 80 % pašvaldības iedzīvotāju sasniedzamībai.

²⁸⁴ Vērtējot kritēriju attiecībā uz informācijas publicēšanu par līdzdalības iespējām viegli uztveramā veidā, revīzijā tiks vērtēts tas, vai no sniegtās informācijas iedzīvotājam bez padziļinātām zināšanām attiecīgajā jomā ir skaidri saprotama kārtība, kādā tas var iesaistīties līdzdalības procesā, plānotās izmaiņas, tostarp izmaiņu iespējamo ietekmi uz iedzīvotāju, kā arī iedzīvotāja iespējas ietekmēt lēmuma pieņemšanu konkrētajā līdzdalības procesā.

²⁸⁵ Vērtēto gadījumu izlase tiks veidota, iekļaujot izlasē informācijas publicēšanas gadījumus no dažādiem komunikācijas kanāliem un par dažādiem līdzdalības veidiem.

nosacījumiem – informācija ir tikai
labi pamanāma vai tikai viegli
uztverama vairāk nekā 90 % izlasē
iekļauto gadījumu.

Pārējos gadījumos neizpildīts.

3. Vai pašvaldība nodrošina pietiekamu un savlaicīgu atgriezenisko saiti par līdzdalības rezultātu?

Pašvaldības tīmekļa lapās
“Sabiedrības līdzdalība” un
“Aktualitātes” normatīvajā aktā²⁸⁶
noteiktajā termiņā tiek sniegta
informācija par pašvaldības
organizētās līdzdalības rezultātu²⁸⁷.

Izpildīts, ja pašvaldība ir
nodrošinājusi ne vien attīstības
plānošanas procesa līdzdalības
rezultātu publicēšanu, bet arī citu
līdzdalības veidu rezultātu
publicēšanu abās tīmekļa lapās.

Daļēji izpildīts, ja pašvaldība ir
nodrošinājusi informāciju tikai par
attīstības plānošanas procesa
līdzdalības rezultātu abās tīmekļa
lapās.

Pārējos gadījumos neizpildīts.

Kritērijs nav izpildīts nevienā Pašvaldībā.

Nevienā Pašvaldībā, kuras revidējamā laika posmā ir apstiprinājušas attīstības plānošanas dokumentus (Jūrmalas valstspilsētas, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Limbažu un Madonas novadu pašvaldībās), normatīvajā aktā²⁸⁸ noteiktajā termiņā nav publicēta informācija par iedzīvotāju līdzdalību attīstības plānošanas ietvaros nevienā no kritērijos ietvertajām tīmekļa lapām. Arī pārējās Pašvaldībās (izņemot Kuldīgas novada pašvaldību), tostarp Gulbenes un Rēzeknes novadu, kā arī Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās, atgriezeniskā saite par iedzīvotāju līdzdalības rezultātu aptaujās nevienā no kritērijos ietvertajām tīmekļa lapām nav publicēta visos gadījumos.

²⁸⁶ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9., 10. punkts.

²⁸⁷ Attiecībā uz citiem līdzdalības veidiem, kas nav attīstības plānošana, – normatīvā akta termiņi tiek izmantoti kā labā prakse.

²⁸⁸ Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 9., 10. punkts.

Iedzīvotājam tiek sniegta atgriezeniskā saite par to, kas no iedzīvotāja sniegtā ierosinājuma vai priekšlikuma tiek vai netiek ņemts vērā.	Izpildīts, ja visos izlasē iekļautos gadījumos iedzīvotājam tiek sniegta atgriezeniskā saite par to, kas no ierosinājuma vai priekšlikuma tiek vai netiek ņemts vērā. Pārējos gadījumos neizpildīts.	Kritērijs nav izpildīts piecās (no astoņām) Pašvaldībās – Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu pašvaldībās. Ādažu, Limbažu novadu un Jūrmalas valstspilsētas pašvaldībās – izpildīts. No astoņām Pašvaldībām, kurās revidējamā laika posmā tika apstiprināti attīstības plānošanas dokumenti, tikai trīs Pašvaldības (Ādažu, Limbažu novadu un Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības) visos gadījumos atbildēs jeb atgriezeniskajā saitē par līdzdalības rezultātu ir norādījušas, kas no ierosinājuma vai priekšlikuma tiek vai netiek ņemts vērā.
Negatīva lēmuma gadījumā par iedzīvotāja sniegto ierosinājumu vai priekšlikumu iedzīvotājam tiek sniegts motivēts lēmuma pamatojums.	Izpildīts, ja visos izlasē iekļautos gadījumos negatīva lēmuma gadījumā tiek sniegts motivēts lēmumam pamatojums. Pārējos gadījumos neizpildīts.	Kritērijs nav izpildīts sešās (no astoņām) Pašvaldībās – Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas un Madonas novadu, kā arī Jūrmalas valstspilsētas pašvaldībās. Ādažu un Limbažu novadu pašvaldībās – izpildīts. No astoņām Pašvaldībām, kurās revidējamā laika posmā tika apstiprināti attīstības plānošanas dokumenti, tikai divas Pašvaldības (Ādažu un Limbažu novadu pašvaldībās) tiek sniegts motivēts pamatojums negatīva lēmuma gadījumā. Pārējos gadījumos pamatojums satur vispārīgas frāzes.
4. Vai pašvaldību veiktās darbības jauniešu līdzdalības veicināšanā ir pietiekamas, lai izveidotu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi?		
Pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos ir noteikti izmērāmi sasniedzamie mērķi un veicamie pasākumi jauniešu līdzdalības veicināšanai.	Izpildīts, ja pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos (attīstības stratēģija, attīstības programma, rīcības un investīciju plāns) būs norādīti mērķi un virzieni, kas vērsti uz jauniešu līdzdalības veicināšanu un speciālajā	Kritērijs nav izpildīts nevienā no Pašvaldībām. No 11 Pašvaldībām septiņās revidējamā laika posmā nebija spēkā esoša jaunatnes politikas dokumenta, savukārt pārējās četras (Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas, kā arī Gulbenes un Rēzeknes novadu pašvaldībām) Pašvaldības nebija noteikušas SMART principiem atbilstošus mērķus.

	jaunatnes plānošanas dokumentā noteiktie mērķi būs atbilstoši SMART principiem. Pārējos gadījumos neizpildīts.	
Pašvaldība veic regulāru jauniešu vajadzību un interešu izpēti.	Izpildīts, ja pašvaldība reizi gadā apkopo statistiku par jauniešu skaitu, dzimumu, vecumu un reizi gadā apkopo un analizē informāciju par pašvaldības jauniešu vajadzībām un interesēm. Daļēji izpildīts, ja pašvaldība minēto informāciju apkopo attīstības plānošanas dokumenta izstrādes ietvaros. Pārējos gadījumos neizpildīts.	Kritērijs izpildīts daļēji Ādažu un Dobeles novada pašvaldībā, pārējās Pašvaldībās – neizpildīts. No 11 pašvaldībām tikai Ādažu un Dobeles novada pašvaldības apkopo statistikas datus par jauniešu vecumu, dzimumu un dzīvesvietu, pārējās Pašvaldībās tas tiek darīts tikai daļēji apjomā. Savukārt, lai gan tiek iegūta informācija par jauniešu interesēm un vajadzībām, nav pierādījumu, ka tā tiktu regulāri analizēta, tajā skaitā, pārvērtējot jaunatnes politikas efektivitāti pašvaldībā.
Pašvaldību izveidotā institucionālā sistēma darbam ar jaunatni atbilst normatīvajā aktā ²⁸⁹ noteiktajam.	Izpildīts, ja izveidotās institūcijas (jauniešu domes, jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas, jauniešu	Kritērijs nav izpildīts Jūrmalas, Rēzeknes valstspilsētu, Ādažu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Kuldīgas, Limbažu, Rēzeknes novada pašvaldībās. Tikai Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu, kā arī Madonas novada pašvaldībās bija izveidota jauniešu dome, jaunatnes lietu konsultatīvā komisija (Madonas novada pašvaldībā revidējamā laika posmā Jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas funkcijas

²⁸⁹ Jaunatnes likuma 5. panta piektā, sestā un septītā daļa.

	centrs) veic visus tiem normatīvajā aktā ²⁹⁰ noteiktos uzdevumus. Pārējos gadījumos neizpildīts.	veica pašvaldības vecākais speciālists jaunatnes un ģimenes politikas jomā) un jauniešu centrs. Pārējās Pašvaldībās bija izveidots tikai jauniešu centrs un jauniešu dome vai jaunatnes lietu konsultatīvā komisija (izņemot Ādažu novada pašvaldību, kurā nav izveidota neviena no šīm institūcijām). Tomēr nevienā no Pašvaldībām (Cēsu, Gulbenes, Kuldīgas, Limbažu novadu un Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībās), kurās izveidota jauniešu dome, tā nepilda visus jauniešu līdzdalības veicināšanai veicamos uzdevumus. Savukārt no piecām Pašvaldībām, kuras bija izveidojušas jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju, jauniešu līdzdalības veicināšanai veicamos uzdevumus izpilda tikai trīs pašvaldības (Jūrmalas, Rēzeknes valstspilsētu un Rēzeknes novada pašvaldības) – tas ir, tos neizpilda Dobeles un Kuldīgas novadu jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas.
Pašvaldības veiktās darbības ir vērstas uz visu jauniešu līdzdalību.	Izpildīts, ja pašvaldības jauniešu līdzdalību veicina mobilā un digitālā darba ar jaunatni un darba ar jaunatni ielās ietvaros. Pārējos gadījumos neizpildīts.	Kritērijs nav izpildīts nevienā no Pašvaldībām (mobilais darbs revīzijā netika vērtēts Jūrmalas un Rēzeknes valstspilsētu, Madonas novada pašvaldībās) Neviena no astoņām Pašvaldībām, kurās veicams mobilais darbs ar jaunatni, neveic mobilo darbu regulāri – vismaz reizi divās nedēļās, vienlaikus informācijas nepieejamības dēļ, visticamāk, liela daļa jauniešu par dienu, kad mobilais darbs tiek veikts, neuzzina. Konstatēti trūkumi arī digitālā darba veikšanā – pārsvarā tas tiek izmantots tikai kā vienvirziena komunikācijas kanāls un veidā, kas nerada vēlmi iesaistīties, tas ir, tie neatbilst komunikācijas sociālajos medijos labajai praksei, kā arī veidotais saturs ir pārāk vispārīgs, neattiecas uz jauniešiem, kā arī neparedz to interaktivitāti.

²⁹⁰ Jaunatnes likuma 5. panta piektā, sestā un septītā daļa.

Revīzijas metodes

146. Revīzijā izmantotas šādas galvenās metodes:

- 146.1. ar līdzdalības veicināšanu un īstenošanu saistīto ārvalstu, nacionālo attīstības plānošanas dokumentu, normatīvo aktu, to anotāciju, politikas plānošanas dokumentu, *ex-post* novērtējumu, pētījumu un publikāciju u. c. dokumentu, kā arī statistikas analīze;
- 146.2. intervijas ar Izglītības un zinātnes ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, biedrību “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS” (reģ. nr. 40003613479), “Latvijas Pilsoniskā alianse” (reģ. nr. 40008087708), “Latvijas Lauku forums” (reģ. nr. 40008090394), “Latvijas Pašvaldību savienība” (reģ. nr. 40008020804), nodibinājuma “Invalidu un viņu draugu biedrība “APEIRONs”” (reģ. nr. 40008018477), Tiesībsarga biroja, Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras un Rīgas valstspilsētas pašvaldības darbiniekiem;
- 146.3. pašvaldību dokumentu (attīstības plānošanas dokumenti, jomu un institūciju stratēģijas, domju lēmumi, saistošo un citu pašvaldības izdoti noteikumi, nolikumi) un citas revīzijā sniegtās informācijas analīze;
- 146.4. nodibinājuma “Invalidu un viņu draugu biedrība “APEIRONs”” vides pieejamības eksperta darba izmantošana;
- 146.5. pašvaldību izbūvēto un rekonstruēto infrastruktūras objektu pārbaude dabā, kā arī pašvaldību sniegto atbildžu salīdzināšana ar foto un videofiksācijām;
- 146.6. pašvaldību tīmekļvietnēs, informatīvajos izdevumos, kā arī sociālajos medijos publicēto paziņojumu analīze, kā arī iedzīvotāju aptauju veikšana un to rezultātu analīze sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitātes Komunikācijas fakultātes studentiem.

Sektora vadītāja p. i.

Aleksandra Bērziņa

Departamenta direktors

Edgars Korčagins

1. pielikums. Pašvaldību komisijas un to sastāvā esošo iedzīvotāju skaits*

* Rēzeknes un Jūrmalas valstspilsētas, Dienvidkurzemes, Dobeles, Limbažu, Kuldīgas un Rēzeknes novadu pašvaldībās nav konstatētā iedzīvotāju dalība komisijās.

Pašvaldība	Ādažu novada pašvaldība ²⁹¹		Cēsu novada pašvaldība		Madonas novada pašvaldība ²⁹²		Gulbenes novada pašvaldība ²⁹³	
	Locekļu skaits	No tiem iedzīvotāji	Locekļu skaits	No tiem iedzīvotāji	Locekļu skaits	No tiem iedzīvotāji	Locekļu skaits	No tiem iedzīvotāji
Administratīvajā komisija	9	3	7	2	Nav attiecināms			
Iepirkumu komisija	7	1			Nav attiecināms			
Vēlēšanu komisija	7	4	7	7	Nav attiecināms			
Medību koordinācijas komisija	4	4	5	0	Nav attiecināms			
Apbalvošanas komisija	9	3	Nav attiecināms		8	2	6	2
Bērnu uzņemšanas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs komisija	5	1	Nav attiecināms					
Pašvaldības līdzfinansējuma vērtēšanas komisija	4	1	Nav attiecināms					
Ainavu aizsardzības komisija	Nav attiecināms		5	0	Nav attiecināms			
Sabiedrības veselības veicināšanas komisija	Nav attiecināms		7	0	Nav attiecināms			
Autoceļu (ielu) fonda komisija	Nav attiecināms						8	1
Interesu izglītības programmu izvērtēšanas un valsts mērķdotācijas un pašvaldības dotācijas finansējuma sadales komisija	Nav attiecināms						5	2
Kultūras komisija	Nav attiecināms						11	1
Mantas iznomāšanas komisija	Nav attiecināms						9	1
Sporta komisija	Nav attiecināms						10	1
Tūrisma komisija	Nav attiecināms						14	1
Vides aizsardzības jautājumu komisija	Nav attiecināms						7	1

²⁹¹ Ādažu novada pašvaldībā 14 komisijās iedzīvotāji nav iesaistīti.

²⁹² Madonas novada pašvaldībā 18 komisijās iedzīvotāji nav iesaistīti.

²⁹³ Gulbenes novada pašvaldībā 1 komisijā iedzīvotāji nav iesaistīti.

2. pielikums. Izlasē iekļauto pašvaldību infrastruktūras objektu atbilstības cilvēkiem ar invaliditāti, kas radusies kustību, redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumu dēļ, novērtējums

Apzīmējumi: ar **sarkanu** krāsu atzīmēta neatbilstība, **zilu** – atbilstība, savukārt ar pelēku apzīmēti gadījumi, kad attiecībā uz konkrēto objektu revīzijā vērtētā prasība ierīkot akustisko cilpu nav attiecināma.

Pašvaldība	Nr. p. k.	Izlasē iekļautie objekti	Infrastruktūras objekts ir patstāvīgi izmantojams, funkcionāls un neatkarību veicinošs cilvēkiem ar:			
			Kustību traucējumiem	Redzes traucējumiem	Dzirdes traucējumiem	Garīga rakstura traucējumiem
Ādažu novads	1.	Dienas aprūpes centrs un sociālās rehabilitācijas centrs (Attekas iela 39, Ādaži)	Nē	Jā	Nē	Jā
	2.	Ādažu sākumskola (Attekas iela 16, Ādaži)	Nē	Nē	Nē	Jā
	3.	Carnikavas pamatskola, (Nākotnes iela 1, Carnikava, Carnikavas pagasts, Ādažu novads)	Nē	Nē	Nē	Jā
	4.	Laivu iela (no Cēlāju ciema līdz jūrai Carnikavā), (Carnikavas pagasts, Ādažu novads)	Netiek vērtēts, jo uzlabošanas darbi veikti tikai ielas braucamajai daļai			
	5.	Ādažu vidusskolas stadions (Gaujas iela 30, Ādažu pagasts, Ādažu novads)	Netiek vērtēts, jo uzlabošanas darbi veikti tikai skrejceļam			
Cēsu novads	1.	Grupu dzīvokļi (Caunes iela 8, Cēsis)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Nē
	2.	Sociālo pakalpojumu centrs "Pērle" (Rīgas iela 90, Cēsis)	Nē	Nē	Nē	Nē

Dienvidkurzemes novads	3.	Cēsu pilsētas vidusskola (Leona Paegles iela 1, Cēsis)	Nē	Nē	Nē	Nē
	1.	Ģimenes ārstu prakse (Lielā iela 81, Grobiņa, Dienvidkurzemes novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Nē
	2.	Ambulance (Skolas iela 5, Nīca, Dienvidkurzemes novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Nē
	3.	Grupu dzīvokļi "Sudrabi" (Rucavas pagasts, Dienvidkurzemes novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Nē
	4.	Sociālā atbalsta centrs (Ķieģeļu iela 7, Priekule, Dienvidkurzemes novads)	Nē	Nē	Nē	Jā
	5.	Nīcas Dižās muižas klēts (Bārtas iela 10, Nīca, Nīcas pagasts, Dienvidkurzemes novads)	Objekta izbūve ir rekonstrukcijas vai būvprojekta stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību			
	6.	"Virgas muiža" (Virgas pagasts, Dienvidkurzemes novads)				
Dobeles novads	7.	Aizputes parks (Brīvzemnieku bulvāris 8, Aizpute, Dienvidkurzemes novads)				
	1.	Ģimenes ārstu prakse (Centrālais laukums 3, Bēne, Bēnes pagasts, Dobeles novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Nē
	2.	Īles tautas nams, "Kumeliņi" (Īles pagasts, Dobeles novads)	Nē	Nē	Nē	Nē
	3.	Krimūnu tautas nams (Krimūnu pagasts, Dobeles novads)	Nē	Nē	Nē	Nē
	4.	Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs (Brīvības iela 7, Dobeles novads)	Nē	Nē	Nē	Nē
	5.	Dobeles novada pašvaldības bāriņtiesa (Uzvaras iela 4, Dobeles novads)	Ēkā ir veikts telpu remonts, ūdensapgāde, ventilācija, gaisa kondicionēšanas sistēma, elektromontāžas darbi, ugunsdrošības			

			signalizācija, iekšējie datortīkli. Pašvaldība norāda, ka vides pieejamība tiks risināta nākošajā ēkas pārbūves kārtā.			
	6.	Jāņa Čakstes ielas un Atmodas iela (Dobelē, Dobeles novads)	Objekta izbūve ir rekonstrukcijas stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību			
Gulbenes novads	1.	Grupu dzīvokļi pilngadīgām personām, ("Doktorāts", Tirza, Tirzas pagasts, Gulbenes novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Jā
	2.	Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas (Dzirnavu iela 7A, Gulbene)	Nē	Nē	Nē	Jā
	3.	Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums (Stāķi 11, Stradu pagasts, Gulbenes novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Jā
	4.	Litenes pagasta centra pietura (Litenes pagasts, Gulbenes novads)	Jā	Jā	Nav attiecināms	Jā
	5.	Bērzu pamatskolas pārbūve par radošo iniciatīvu centru (Vidus iela 7, Gulbene)	Objekts ir rekonstrukcija stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību			
	6.	Vidus ielas posma pārbūve no Rīgas ielas līdz Vidus ielai 76 (Gulbene)	Objektu vērtējums sniegts, pamatojoties tikai uz pašvaldības pašnovērtējumu, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību			
	7.	Skolas iela 5 pārbūve (Gulbene)				
Jūrmalas valstspilsēta	1.	Jūrmalas Valsts ģimnāzija, Raiņa iela 55, Jūrmala	Nē	Nē	Nē	Jā
	2.	Jauniešu māja Kauguros un pilsētas atpūtas parks (Mazā Nometņu iela 1, Kauguri, Jūrmala)	Nē	Nē	Nē	Jā
	3.	Ķemeru vēsturiskais parks, Jūrmala	Objekts ir rekonstrukcijas un būvniecības stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību			
	4.	Grupu dzīvokļi (Hercoga Jēkaba iela 4, Jūrmala)	Objekta izbūve vai rekonstrukcija ir būvniecības stadijā, pašvaldība pašnovērtējumu nav veikusi			
	5.	Dienas centrs personām ar garīga rakstura traucējumiem (Dūņu ceļš 2, Jūrmala)				

Kuldīgas novads	6.	Trīs telpu pārbūve – klientu istaba un sanitārā telpa (Dūņu ceļš 2 k-2, Jūrmala)				
	1.	Sociālo grupu kopdzīvojamā māja (Dīķu iela 1, Nīkrāces pagasts, Kuldīgas novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Jā
	2.	Kultūras un izglītības centrs, Adatu fabrika, Kalpaka ielā 4, Kuldīgā	Nē	Nē	Jā	Jā
	3.	Publiskā tualete (Stendes ielas stāvlaukums, Kuldīga)				
	4.	Bērnu un jauniešu centrs (1905. gada iela, Kuldīga)	Objekti atrodas projektēšanas vai būvniecības stadijā, vērtējums sniegts, pamatojoties uz būvprojektu, līdz ar to nav iespējams pārliicināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību			
	5.	Kuldīgas Centra vidusskola (Mucenieku iela 6, Kuldīga)				
	6.	Kultūras centrs (Raiņa iela 21, Kuldīga)				
	7.	Sociālo pakalpojumu atbalsta centrs (Liepājas iela 14, Kuldīga)				
	8.	Sociālo grupu kopdzīvojamā māja (L.Paegles iela 12, Kuldīga)	Objekti atrodas būvniecības stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliicināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību			
	9.	Sociālo grupu kopdzīvojamā māja (Torņa iela 14, Dzeldas pagasts, Kuldīgas novads)				
Limbažu novads	1.	Sociālo pakalpojumu centrs, Cēsu iela 7, Limbaži	Nē	Nē	Nē	Jā
	2.	Vilzēnu tautas nams (Braslavas pagasts, Limbažu novads)	Nē	Nē	Nē	Nē
	3.	Limbažu pilsētas stadions	Objektā rekonstrukcijas darbi tiks turpināti, sanitārajām telpām šobrīd ir pielietoti pagaidu risinājumi, līdz ar to nav iespējams pārliicināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
	4.	Zvejnieku parka estrāde (Salagrīvas pagasts, Limbažu novads)	Objekts atrodas būvniecības stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliicināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			

	5.	Sila ielas pārbūve (Salacgrīva, Limbažu novads)	Objektu vērtējums sniegts, pamatojoties tikai uz pašvaldības pašnovērtējumu, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
	6.	Ietves pārbūve Valdemāra ielā (Ainaži, Limbažu novads)				
Madonas novads	1.	Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem (Parka iela 4, Madona)	Nē	Nē	Nē	Nē
	2.	Jauniešu mājas pakalpojums (Zaļā iela 3, Ozoli, Liezēres pagasts, Madonas novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Jā
	3.	Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums Ozolu iela 1, Ozoli, Liezēres pagasts, Madonas novads)	Nē	Jā	Nav attiecināms	Jā
	4.	Madonas pilsētas vidusskola (Valdemāra bulvāris 6, Madona)	Nē	Nē	Nē	Nē
	5.	Cesvaines pils (Pils iela 1, Cesvaines pagasts, Madonas novads)	Nē	Nē	Jā	Jā
	6.	Sociālās aprūpes centrs "Ošupes pamatskola" (Ošupes pagasts, Madonas novads)	Objektu vērtējums sniegts, pamatojoties tikai uz pašvaldības pašnovērtējumu, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
	7.	Grupu dzīvokļi pilngadīgām personām (Jaunatnes iela 1, Ozoli, Liezēres pagasts, Madonas novads)				
Rēzeknes novads	1.	Ambulances ēka (Krasuhas iela 3, Audriņi, Audriņu pagasts, Rēzeknes novads)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Nē
	2.	Dienas aprūpes centrs un darbnīcas (Liepu iela 2B, Viļāni, Rēzeknes novads)	Objektu izbūve vai rekonstrukcija ir būvprojekta stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
	3.	Grupu dzīvokļi (Liepu ielā 2B, Viļāni, Rēzeknes novads)				

	4.	Sporta halle (Rēzeknes iela 1B, Viļāni, Rēzeknes novads)	Objekta izbūve vai rekonstrukcija ir būvniecības stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
	5.	Griškānu pagasta ielu infrastruktūras izbūve	Objektu vērtējums sniegts, pamatojoties tikai uz pašvaldības pašnovērtējumu, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
	6.	Līvānu ielas un laukuma pie Ozolaines Tautas nama pārbūve (Bekšu ciems, Ozolaines pagasts, Rēzeknes novads)				
	7.	Teritorijas labiekārtošana (Viļānu pagasts, Rēzeknes novads)	Objekta izbūve vai rekonstrukcija ir būvniecības stadijā, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
Rēzeknes valstspilsēta	1.	Grupu māja (dzīvokļi) pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (Atbrīvošanas aleja 147A, Rēzekne)	Jā	Nē	Nav attiecināms	Jā
	2.	Grupu dzīvoklis pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (Atbrīvošanas aleja 151-3A, Rēzekne)	Nē	Nē	Nav attiecināms	Jā
	3.	Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (Viļānu iela 10, Rēzekne)	Nē	Jā	Nē	Jā
	4.	Dienas aprūpes centrs un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centra bērniem ar funkcionāliem traucējumiem (Zemnieku iela 16A, Rēzekne)	Jā	Nē	Nē	Jā
	5.	Kovšu ezera teritorija – ārtelpa un ēka	Objekta vērtējums sniegts, pamatojoties tikai uz pašvaldības pašnovērtējumu, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par pašvaldības sniegto atbildi pamatotību.			
	6.	Rekreācijas centrs (Brīvības iela 23 A, Rēzekne)				
	7.	A. Pumpura ielas pārbūve Rēzeknē				
	8.	V. Seiles ielas pārbūve Rēzeknē				

3. pielikums. Informācija par izlasē iekļauto pašvaldību infrastruktūras objektu izbūvē un rekonstrukcijā iztērētajiem finanšu līdzekļiem un būtiskākajām neatbilstībām

<i>Pašvaldība</i>	<i>Nr. p. k.</i>	<i>Izlasē iekļautie objekti</i>	<i>Objekta izbūvē, rekonstrukcijā iztērētie finanšu līdzekļi, euro</i>	<i>Būtiskākās neatbilstības, kas liecina par objekta nepiemērotību cilvēku ar invaliditāti patstāvīgai izmantošanai</i>
<i>Ādažu pašvaldība</i>	<i>novada</i> 1.	<i>Dienas aprūpes centrs un sociālās rehabilitācijas centrs (Attekas iela 39, Ādaži)</i>	1 150 825,31	<i>Dušas telpā nav nodrošināts dušas krēsls, atbalsta rokturu un dušas uzgaļa novietojums ir neatbilstošs izmantošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Ēkā nav nodrošināta balss izziņošanas sistēma avārijas situācijā.</i>
	2.	<i>Ādažu sākumskola (Attekas iela 16, Ādaži)</i>	18 294 532,35	<i>Ēkas ieejas durvīm nav automātiskā atvēršanas mehānisma vai zvana poga un vārtne nav kontrastējošā krāsā. Kāpņu sākumā un beigās visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, un nav nodrošināts margu kontrasts. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Gaitenīšos nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Ēkā nav ierīkota higiēnas telpa. Duša nav aprīkota ar dušas krēslu, palīdzības izsaukšanas pogām, nav ierīkoti atbalsta rokturi, dušas uzgaļa, ziepju un dvieļu turētāju novietojums ir neatbilstošs izmantošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Evakuācijas sistēmai nav nodrošināti gaismas sensori un nav evakuācijas krēsls. Evakuācijas ceļi nav savstarpēji kontrastējoši.</i>

	3.	Carnikavas pamatskola, (Nākotnes iela 1, Carnikava, Carnikavas pagasts, Ādažu novads)	11 028 656,49	Ēkas ieejas durvīm nav automātiskā atvēršanas mehānisma vai zvana poga un to atvēršanas slodze nav mazāka par 2 kg. Durvju stiklotā daļa nav marķēta. Kāpņu sākumā un beigās visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, un nav nodrošināts margu kontrasts. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Ēkā nav ierīkota higiēnas telpa. Evakuācijas sistēmai nav nodrošināti gaismas sensori un nav evakuācijas krēsls. Evakuācijas ceļi nav savstarpēji kontrastējoši, marķējumi un apzīmējumi nav viegli uztverami.
Cēsu novads	1.	Grupu dzīvokļi (Caunes iela 8, Cēsis)		Ēkas ieejas durvīm nav automātiskā atvēršanas mehānisma, durvju stiklotā daļa sniedzas līdz rāmja apakšai, kas rada risku ar riteņkrēsli kāpšļiem to sasist. Durvju stiklotā daļa nav marķēta. Pārvietošanās starp stāviem iespējama tikai pa kāpnēm, tādēļ cilvēkiem ar kustību traucējumiem pieejamība ir nodrošināta tikai pirmajā stāvā, kas veicina viņu nošķiršanu no pārējiem iedzīvotājiem. Ēkas pirmā stāva virtuve daļēji ir piemērota izmantošanai cilvēkiem riteņkrēslā, patstāvīgi nav izmantojama plīts virsma un cepeškrāsns. Istabās, kas paredzētas cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem, nav nodrošināts patstāvīgi izmantojams logu atvēršanas mehānisms un palīdzības izsaukšanas sistēma. Kāpņu sākumā un beigās pirms kāpnēm visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm. Gar gaitēna sienu nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Telpās daļēji ir nodrošināti

			<i>nepieciešamie kontrasti grīdai pret sienām. Nav pietiekams kontrasts slēdžiem un rozetēm, durvīm pret sienu. Šobrīd ēkā nav izvietotas labi saredzamas, secīgas norādes. Evakuācijas plāni, nepilda tiem paredzēto funkciju.</i>
2.	<i>Sociālo pakalpojumu centrs "Pērle" (Rīgas iela 90, Cēsis)</i>	1 839 029,29 (Kopējie izdevumi par grupu dzīvokļiem un sociālo pakalpojumu centru)	<i>Ēkas ieejas durvju atvēršanas mehānisms nav patstāvīgi izmantojams cilvēkiem ar kustību traucējumiem, durvīm nav bremzējoša mehānisma, kā arī tās atvērtā pozīcijā nefiksējas. Durvju stiklotā daļa sniedzas līdz rāmja apakšai, kas rada risku ar riteņkrēsli kāpšļiem to sasist. Stikloto virsmu marķējums ir neatbilstošs un nepilda tam paredzēto funkciju. Sanitārajā mežglā pie klozetpoda izvietotie rokturi ir novietoti neatbilstošā augstumā un attālumā un nav patstāvīgi izmantojami, durvju aizslēgšanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu un nav patstāvīgi izmantojams. Nav nodrošināts nepieciešamais kontrasts starp durvīm un sienām, kolonnas nekontrastē uz apkārtējā fona, kā arī slēdži un rozetes nekontrastē uz sienas fona. Ēkā nav nodrošināta taktilā pārvietošanās sistēma. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Virtuves iekārtojums nav patstāvīgi izmantojams cilvēkiem riteņkrēsliņā.</i>
3.	<i>Cēsu pilsētas vidusskola (Leona Paegles iela 1, Cēsis)</i>	1 818 227,09	<i>Ēkā nav nodrošināts pietiekams kontrasts starp sienām un grīdu, durvīm starp sienu, norādes nekontrastē pret sienu, nav nodrošināti burti ar reljefu un to izvietojums ir neatbilstošā augstumā. Ēkā esošajām kāpnēm tikai vienā gadījumā ir atbilstoši marķēti pakāpiens, pārējiem tas ir ar nepietiekamu kontrastu (tumšs uz gaiša). Kāpņu sākumā un beigās visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, un nav nodrošināts margu kontrasts. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Ēkā nav nodrošināta</i>

				higiēnas telpa. Sanitārajā mezglā pie klozetpoda izvietotie rokturi un tualetes papīra turētājs ir novietoti neatbilstošā augstumā un attālumā un nav patstāvīgi izmantojami, durvju aizslēgšanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Evakuācijas ceļos nav nodrošināti evakuācijas balkoni un evakuācijas krēsli.
<i>Dienvidkurzemes novads</i>	1.	Ģimenes ārstu prakse (Lielā iela 81, Grobiņa, Dienvidkurzemes novads)	55 168,16	Anketā norādīts, ka ieeja ēkā ir bez šķēršļiem, bet pie galvenajām durvīm ir kāpnēs un panduss. Pie ēkas esošais panduss nav patstāvīgi izmantojams cilvēkiem riteņkrēslā, kāpņu laidī un margas nav marķēti. Ēkas ieejas durvīm nav automātiskā atvēršanas mehānisma, un tās nav patstāvīgi izmantojamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem un vāju satvērienu. No tuvākās piekļūstamās vietas neved taktilais apzīmējums, un nav kontrastējošu apzīmējumu, kas atvieglotu orientēšanos cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Vertikālā pacēlāja stiklotā daļa nav marķēta un nav nodrošināts atbilstošs kontrasts. Kāpņu sākumā un beigās visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm un nav nodrošināts margu kontrasts, margās nav iestrādāts taktilais apzīmējums. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Gaitenīs nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Sanitārā telpa nav pielāgota izmantošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem un nav ierīkota higiēnas telpa. Nav nodrošināti atbilstoši evakuācijas ceļi un apzīmējumi, avārijas apziņošanas sistēmai nav nodrošināti balss un gaismas sensori un nav nodrošināts evakuācijas krēsls.

2.	<i>Ambulance (Skolas iela 5, Nīca, Nīcas pagasts, Dienvidkurzemes novads)</i>	14 857,73	<i>Ēkas ieejas durvīm nav automātiskā atvēršanas mehānisma, un tās nav patstāvīgi izmantojamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem un vāju satvērienu. No tuvākās piekļūstamās vietas neved taktilais apzīmējums, un nav kontrastējošu apzīmējumu, kas atvieglotu orientēšanos cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Kāpņu sākumā un beigās visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm un nav nodrošināts margu kontrasts, margās nav iestrādāts taktilais apzīmējums. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Sanitārajā telpā nav nodrošināta palīdzības izsaukšanas sistēma, un nav ierīkota higiēnas telpa. Avārijas apziņošanas sistēmai nav nodrošināti balss un gaismas sensori un nav nodrošināts evakuācijas krēsls.</i>
3.	<i>Grupu dzīvokļi "Sudrabi" (Rucava, Rucavas pagasts, Dienvidkurzemes novads)</i>	338 457,93	<i>Pie ēkas izbūvētajam pandusam nav ierīkotas margas abās pusēs, un to gali nav marķēti. Kāpnēm nav marķēts pirmais un pēdējais pakāpiens. Ieejas durvis neveras automātiski un nav arī aprīkotas ar izsaukšanas pogu, kas nenodrošina to patstāvīgu izmantošanu cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Ieejas durvis nekontrastē uz sienas fona. Gaiteņu platums ir 1200 mm, kas neatbilst normatīvajām prasībām, un ar riteņkrēslu nevar brīvi pārvietoties. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos telpās cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Elektrības rozetes nekontrastē uz sienas fona, un to novietojums nav atbilstošs lietošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem, elektrības slēdžiem nav nodrošināts kontrasts pret sienu. Ēkai ir divi stāvi, bet nav pacēlāja, līdz ar to otrais stāvs nav sasniedzams cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Kāpņu</i>

4.	Sociālā atbalsta centrs (Ķieģeļu
iela 7, Priekule,
Dienvidkurzemes novads) | 206 880,19 |
|----|--|------------|

izvēlētais marķējums ir neveiksmīgs – svītrotā dzeltena-melna lente, ko nerekomendē izmantot eksperti, kā arī tā nav nodrošināta ar pretslīdes virsmu. Ēkā nav nodrošināta pietiekoša vizuālā un taktilā informācija, pirms kāpnēm nav reljefas taktilās joslas, kas brīdina par kāpņu tuvošanos. Dušas un tualetes telpas durvju aizvēršanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu un durvju iekšpusē nav roktura visā to garumā. Durvis veras uz iekšpusi, kas nav droši izmantošanai. Dušas telpā nav ierīkots atbalsta rokturis un uzstādītais dušas krēsliņš nav piemērots izmantošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem – tam ir neatbilstošs izmērs un nav atbalsta rokturu, nav uzstādīta palīdzības izsaukšanas poga. Sanitārajā telpā pie izlietnes nav spoguļa, roku dvieļu un ziepju turētāju. Logu vārtne mehānisms novietots neatbilstošā augstumā un nav izmantojams cilvēkiem riteņkrēslā. Virtuves aprīkojums nav pielāgots cilvēkiem riteņkrēslā un nav patstāvīgi izmantojams – nav iespējams apbraukt zem plīts virsmas, izlietnes, darba virsmas, cepeškrāsns durvju vārtne neatbilst prasībām. Telpu izmēri un mēbeļu izkārtojums ir neatbilstošs un apgrūtina pārvietošanos cilvēkiem riteņkrēslos. Avārijas apziņošanas sistēmai nav nodrošināta balss un gaismas brīdinājuma signāli, norāžu izvietojums nepilda tām paredzēto funkciju.

Pandusam nav ierīkotas margas abās pusēs, margu rokturi nav divos līmeņos un to gali nav marķēti. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos telpās cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Pirms kāpnēm nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, kāpnēm nav pretpakāpiena, kas rada aizķeršanās risku. Dušas un tualetes telpas durvju aizvēršanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu un durvju iekšpusē nav rokturis visā to garumā.

				<i>Dušas telpā nav ierīkots atbalsta rokturis un palīdzības izsaukšanas pogas. Logu atvēršanas mehānisms nav patstāvīgi izmantojams cilvēkiem riteņkrēslā. Virtuves aprīkojums nav pielāgots cilvēkiem riteņkrēslā – nav iespējams apbraukt zem plīts virsmas un izlietnes un nav patstāvīgi izmantojams. Elektrības rozešu novietojums nav atbilstošs lietošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav paredzēta indukcijas cilpa. Avārijas apziņošanas sistēmai nav nodrošināta balss un gaismas brīdinājuma signāli.</i>
<i>Dobeles novads</i>	1.	<i>Ģimenes ārstu prakse (Centrālais laukums 3, Bēne, Bēnes pagasts, Dobeles novads)</i>	170 668,83	<i>Ēkai nav nodrošināta automašīnu stāvvietā cilvēkiem ar invaliditāti. No tuvākās piekļūstamās vietas neved taktilais apzīmējums. Ēkas ieejas durvīm nav nodrošināta to patstāvīga izmantošana cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Ēkā nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Pirms kāpnēm nav izveidota taktilā virsma un kāpnēm kopumā nav nodrošināta to patstāvīga izmantošana cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem – nav marķējumu un taktilā apzīmējuma, neatbilstošs pakāpienu augstums. Tualetes telpa daļēji ir pielāgota cilvēkiem riteņkrēslā – nav ierīkoti atbilstoši atbalsta rokturi, nav ierīkotas palīdzības izsaukšanas pogas, durvīm nepieciešams nodrošināt rokturi visā to platumā, kas atvieglo to atvēršanu un aizvēršanu. Ēkā nav nodrošināta atbilstoša un pietiekama vizuālā un taktilā informācija. Avārijas izziņošanas sistēmai nav nodrošināta skaņas un gaismas brīdinājuma signāli.</i>
	2.	<i>Īles tautas nams, (“Kumeliņi”, Īles pagasts, Dobeles novads)</i>	150 678,05	<i>Ēkai nav nodrošināta automašīnu stāvvietā cilvēkiem ar invaliditāti. Piekļuves celiņi nav izveidoti tā, lai cilvēki riteņkrēslā un ar redzes traucējumiem pa tiem varētu patstāvīgi pārvietoties. Ārdurvju atvēršanas mehānismi nav patstāvīgi izmantojami cilvēkiem ar kustību traucējumiem un vāju</i>

			satvērienu, manevrēšanas laukums pie ieejas durvīm ir neatbilstošs, lai cilvēki riteņkrēslā spētu patstāvīgi atvērt durvis. Ēkā nav nodrošināta atbilstoša un pietiekama vizuālā un taktilā informācija. Nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Tualetes nav pielāgota cilvēkiem ar invaliditāti un nav nodrošināta higiēnas telpa. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa.
3.	Krimūnu tautas nams (Krimūnu pagasts, Dobeles novads)	26 675,27	Ēkai nav nodrošināta automašīnu stāvvietas cilvēkiem ar invaliditāti. Ieejas durvju vērtnes platums ir neatbilstošs iekļūšanai ēkā cilvēkiem riteņkrēslā, atvēršanas mehānisms nav patstāvīgi izmantojams cilvēkiem ar kustību traucējumiem un vāju satvērienu. Ēkā esošie sliekšņi nav noapaļoti, un ar riteņkrēslu tos pārvarēt nav iespējams. Nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Pasākumu zāles ieejas vienas durvju vērtnes platums ir neatbilstošs lietošanai cilvēkiem riteņkrēslā. Nav nodrošināta pietiekama un atbilstoša norāžu sistēma, kas palīdz orientēties telpā cilvēkiem ar redzes un garīga rakstura traucējumiem. Tualetē nav iespējams iekļūt cilvēkiem ar kustību un redzes traucējumiem, jo pie tās ieejas ir paaugstināts pakāpiens un nav nodrošināta brīdinošā josla un uzbrauktuve, kā arī ieejas durvju vērtnē ir par šauru iekļūšanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Tualetes kopumā nav pielāgota cilvēkiem ar invaliditāti, un nav nodrošināta higiēnas telpa. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Evakuācijas ceļi nav atbilstoši marķēti un avārijas izziņošanas sistēmai nav balss un gaismas brīdinājuma signāli.
4.	Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta	45 952,01	Pie ēkas ieejas esošajām kāpnēm nav kontrastējoša marķējuma uz kāpņu pirmā un pēdējā pakāpiena un kāpnēm nav

		<i>centrs (Brīvības iela7, Dobeles novads)</i>		<i>nodrošinātas margas, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar kustību un redzes traucējumiem. Pandusa margām nav nodrošināti roku balsti divos līmeņos, nav marķēts pandusa sākums un beigas. No automašīnu stāvvietas līdz ieejai ēkā neved taktilā josla. Ieejas durvīm nav automātiska atvēršanas mehānisma, un to atvēršanas rokturis nav pielāgots, lai cilvēki ar kustību traucējumiem tās varētu ērti atvērt. Ēkā nav nodrošināti atbalsta rokturi gaitenī, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Kāpņu sākumā un beigās visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, un nav nodrošināts margu kontrasts, margās nav iestrādāts taktilais apzīmējums. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Gaitenī nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Ēkā ir vairāki stāvi, bet pārvietošanās ir iespējama tikai pa kāpnēm. Tualetes nav pielāgotas cilvēkiem riteņkrēslā to izmantot patstāvīgi, kā arī nav nodrošināta higiēnas telpa. Evakuācijas ceļi nav atbilstoši marķēti un nav balss izziņošanas sistēma. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa.</i>
<i>Gulbenes novads</i>	1.	<i>Grupu dzīvokļi pilngadīgām personām ("Doktorāts", Tīrza, Tīrzas pagasts, Gulbenes novads)</i>	231 976,00	<i>Ēka atrodas atstatu no tuvākās apdzīvotās vietas centra, un cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem ir apgrūtināti sasniegt sabiedrisko transportu un citas pakalpojumu saņemšanas vietas. Pie ēkas nav izveidots automašīnu stāvlaukums, no kura tā būtu ērti sasniedzama – segums starp ielu un pandusu ir irdens un nelīdzens. Pirms ietves ir izveidota uzbrauktuve ar slīpumu, kas pārsniedz 17 %, līdz ar to piekļūt ēkai cilvēkam, kas pārvietojas riteņkrēslā, paša spēkiem nav iespējams. Ieejas kāpnēm nav</i>

2.	Dienas aprūpes centrs un
specializētās darbnīcas
(Dzirnavu iela 7A, Gulbene) | 487 251,00 |
|----|--|------------|

marķēts pirmais un pēdējais pakāpiens, kas nenodrošina drošu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Ēkā ir tikai kāpnēs un cilvēkiem ar kustību traucējumiem pieejams ir tikai pirmais stāvs. Pirms kāpnēm nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos tām. Gaitenēs nav nodrošināti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Sanitārā mezgla durvju slēdzene nav atbilstoša cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem un nav patstāvīgi izmantojama. Spogulis, dvieļu un ziepju turētāji nav aizsniedzami cilvēkam riteņkrēslā. Tualetes poda rokturi izvēlēti neatbilstoši cilvēkiem ar dažāda veida kustību traucējumiem – nav ievērots universālā dizaina princips. Virtuves iekārtojums neatbilst cilvēkiem ar kustību traucējumiem un nav patstāvīgi izmantojams. Nav nodrošināts pietiekošs kontrasts slēdžiem un rozetēm, norāžu izvietojums neatbilst standartiem. Avārijas sistēmai nav balss izziņošana. Ēkas ārtelpa nav piemērota cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem, tādējādi ierobežojot viņu iespējas pārvietoties teritorijā.

Pie ēkas esošajām kāpnēm un pandusam nav nodrošinātas margas abās pusēs, pakāpienu marķējums ir neatbilstošs. Gaitenēs nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Kāpņu sākumā un beigās nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, nav nodrošināts margu kontrasts, margās nav iestrādāts taktilais apzīmējums. Ēkā nav nodrošināts pietiekams kontrasts, piemēram, sienas nekontrastē pret grīdu, rozetes nekontrastē pret sienu un to novietojums ir neatbilstošs cilvēkiem, kuri pārvietojas riteņkrēslā vai izmanto pārvietošanās palīgīdzekļus. Tualetes durvju aizslēgšanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu, gaismas slēdži

				nekontrastē pret sienu. Duša nav aprīkota ar atbalsta rokturiem un krēslu. Nav nodrošināta indukcijas cilpa cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Avārijas sistēmai nav balss izziņošanas, un nav evakuācijas krēsla.
	3.	Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums (Stāķi 11, Stāķi, Stradu pagasts, Gulbenes novads)	354 032,00	Ēkai ir divi stāvi, bet pārvietošanās ir nodrošināta, tikai izmantojot kāpnēs. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Gaitenā nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Pakāpienu marķējums ir ar nepietiekamu kontrastu. Kāpņu sākumā un beigās nav izveidota taktīlā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, nav nodrošināts margu kontrasts, margās nav iestrādāts taktīlais apzīmējums. Tualetes telpās nav pilnībā nodrošināta pieejamība cilvēkiem ar kustību traucējumiem, nav nodrošināta palīdzības izsaukšanas poga, uz revīzijas brīdi vēl nebija izvietoti ziepju un dvieļu turētāji un spoguļi. Ēkā ir ierīkota vannas istaba, kas nav patstāvīgi izmantojama cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Iebūvētās rozetes un elektrības slēdži nekontrastē pret sienu. Virtuves aprīkojums nav patstāvīgi izmantojams cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Evakuācijas ceļi nav atbilstoši marķēti, nav nodrošināta balss un gaismas brīdinājuma signāli.
Jūrmalas valstspilsēta	1.	Jūrmalas Valsts ģimnāzija, Raiņa iela 55, Jūrmala	8 160 412,42	Panduss, kas paredzēts cilvēkiem ar kustību traucējumiem, neatrodas pie galvenās ieejas, bet pie papildu ieejas ēkā. Līdz ieejai ēkā neved taktīlais apzīmējums. Ēkas ieejas durvīm nav nodrošināta to patstāvīga izmantošana cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem. Kāpņu un pandusa margu sākums un beigas nav marķēti. Pacēlāja durvis nekontrastē pret apkārtējo vidi, un to stiklotā daļa nav marķēta. Gaitenā nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar

			redzes un kustību traucējumiem. Kāpņu sākumā un beigās pirms kāpnēm visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Ēkā ir nepietiekoši nodrošināta vizuālā un taktilā informācija, kas atvieglotu orientēšanos cilvēkiem ar redzes un garīga rakstura traucējumiem. Nav nodrošināta higiēnas telpa. Nav nodrošināta indukcijas cilpa cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Avārijas sistēmai nav gaismas brīdinājuma signālu un nav evakuācijas krēsla.
2.	Jauniešu māja Kauguros un pilsētas atpūtas parks (Mazā Nometņu iela 1, Kauguri, Jūrmala)	9 641 947,74	Gaitenēs nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Kāpņu sākumā un beigās pirms kāpnēm visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm. Kāpnēm nav nodrošinātas atbilstošas margu konstrukcijas un papildu norobežojošās konstrukcijas, ņemot vērā, ka ēka ir paredzēta bērniem un jauniešiem. Sanitārajā telpā ir neatbilstošs spoguļa un roku dvieļu turētāja novietojums cilvēku ar kustību traucējumiem vajadzībām. Nav nodrošināta indukcijas cilpa cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Ēkai ir izbūvēts vertikālais pacēlājs, ar kuru ir sasniedzams otrais stāvs, bet tas atrodas ārpus ēkas, kas apgrūtina cilvēkiem ar kustību traucējumiem ērti un ātri nokļūt otrajā stāvā. Īpaši apgrūtinot tas varētu būt sliktos laika apstākļos, kad, lai nokļūtu līdz pacēlājam, ir nepieciešams arī apģērbties, kamēr pārējiem apmeklētājiem pieeja uz otro stāvu ir nodrošināta pa kāpnēm no pirmā stāva iekštelpām. Ēkas evakuācijas sistēmai nav nodrošināti balss un gaismas brīdinājuma sensori un nav evakuācijas krēsli.

				<i>Izbūvētajā ārtelpā izvietotajiem soliņiem nav nodrošināti atbalsta rokturi, kas apgrūtina to izmantošanu cilvēkiem ar pārvietošanās grūtībām, piemēram, vecāka gada gājuma cilvēkiem, cilvēkiem ar muguras problēmām vai pārejošiem kustību traucējumiem, jo roku balsti atvieglo piecelšanos no sēdus stāvokļa. Piknika galdi ir novietoti uz dabiskas zemes, un cilvēkiem riteņkrēslos tiem ir apgrūtināta piekļuve.</i>
<i>Kuldīgas novads</i>	1.	<i>Sociālo grupu kopdzīvojamā māja (Dīķu iela 1, Nīkrāces pagasts, Kuldīgas novads)</i>	588 460,67	<i>Ceļš līdz ēkas pagalmam ir ar nelīdzenu segumu un ir neatbilstošs, lai pa to bez grūtībām varētu pārvietoties cilvēki riteņkrēslā, līdz ar to nokļūt līdz veikalam un citām pakalpojumu saņemšanas vietām ir apgrūtināta cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem. Pie ēkas ir pacēlājs, ar kuru ir sasniedzams tikai pirmais stāvs. Ēkā pārvietoties starp stāviem var tikai pa kāpnēm un cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem nav pieejami visi ēkas stāvi. Nav nodrošināta pietiekama taktilā un vizuālā informācija, kas palīdz orientēties telpās, elektrības slēdži un rozetes nekontrastē pret sienu. Elektrības rozešu novietojums nav aizsniedzams cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem. Kāpņu sākumā un beigās pirms kāpnēm visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm. Kāpņu margām nav taktilās informācijas par esošo stāvu. Nav nodrošināti atbalsta rokturi, kas atvieglotu pārvietošanos telpās cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Logu atvēršanas mehānisma novietojums nav aizsniedzams cilvēkiem riteņkrēslā. Sanitārās telpas durvīm nav roktura visā durvju platumā. Dušai nav ierīkoti atbalsta rokturi, un dušas krēsls nav piemērots patstāvīgai izmantošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Virtuves iekārtojums nav pielāgots cilvēkiem riteņkrēslā – nav iespējams pabraukt zem plīts un darba virsmas un zem izlietnes.</i>

	2.	<i>Kultūras un izglītības centrs, Adatu fabrika, Kalpaka ielā 4, Kuldīgā</i>	4 348 794,81	<i>Līdz ieejai ēkā neved taktilais apzīmējums. Ieejas durvīm nav automātiska atvēršanas mehānisma, līdz ar to ir apgrūtināta iekļūšana cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Ieeja ēkā, stāvi un telpas nav aprīkotas ar labi uztveramām, kontrastējošām un labi izgaismotām zīmēm un norādēm 1,4 metru augstumā no grīdas līmeņa. Gaitenā nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Pirms kāpnēm nav taktilās joslas, kas brīdina par to tuvošanos. Ēkā dušas telpa nav pilnībā pielāgota lietošanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem un nav ierīkota higiēnas telpa. Nav nodrošināti balss un gaismas brīdinājuma signāli un evakuācijas krēsls avārijas situācijā.</i>
<i>Limbažu novads</i>	1.	<i>Sociālo pakalpojumu centrs, Cēsu iela 7, Limbaži</i>	801 488,52	<i>Ēkā nav nodrošināta indukcijas cilpa cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, kas nodrošina kvalitatīvu pakalpojuma saņemšanu. Ēkā ir nepietiekams marķējums, kas ļautu cilvēkiem ar redzes traucējumiem droši orientēties telpā. Pirms kāpnēm nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm. Virtuves iekārtojums nav izmantojams cilvēkiem riteņkrēslā – nav iespējams pabrukt apakšā zem izlietnes, plīts un darba virsmas. Grupu dzīvokļos uz trīs dzīvojamām istabām ir nodrošināts tikai viens sanitārais mezgls.</i>
	2.	<i>Vilzēnu tautas nams (Braslavas pagasts, Limbažu novads)</i>	138 293,70	<i>Uzbrauktuve un iela nav savienota, un cilvēki riteņkrēslā vai ar rollatoru nevar patstāvīgi uzbraukt uz tās. Uzbrauktuvei nav margu. Pie ieejas durvīm esošajiem pakāpieniem nav marķējuma un margu. Pie ēkas nav nodrošināta autostāvvietā cilvēkiem ar invaliditāti. No tuvākās piekļūstamās vietas neved taktilais apzīmējums. Ieejas durvju atvēršanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu, riteņkrēsls, vai citiem pārvietošanās palīgīdzekļiem, tās nefiksējas atvērtā stāvoklī, līdz ar to ēkā cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem iekļūt</i>

				patstāvīgi nav iespējams. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar kustību un redzes traucējumiem. Garderobes aprīkojums nav pielāgots cilvēkiem riteņkrēslā. Skatītāju zālē nav nodrošinātas atsevišķas vietas, kas paredzētas cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Tualetes telpā esošais manevrēšanas laukums ir nepietiekams, lai cilvēks riteņkrēslā varētu brīvi pārvietoties. Durvju aizvēršanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu un nav nodrošināts rokturis visā durvju platumā. Ēkā nav nodrošināta higiēnas telpa. Ēkā esošie apzīmējumi un norādes nekontrastē uz esošās pamatnes un nenodrošina skaidru pārvietošanos telpās. Ēkas avārijas izziņošanas sistēmai nav nodrošināts gaismas sensors. Ēkas otrajā stāvā atrodas personāla telpas, pieejamība ir nodrošināta, tikai izmantojot kāpnes, kas nav patstāvīgi izmantojamas cilvēkiem ar kustību un redzes traucējumiem.
Madonas novads	1.	Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem (Parka iela 4, Madona)	473 247,78	Telpās ir līmeņu maiņas stāvu robežās, kā arī otrā stāva telpas nav vienotas, kas apgrūtina ērtu nokļūšanu tajās. Ēkai ir vairākas ieejas, kuras izmanto klienti. Ēkas pirmais stāvs ir sadalīts uz dažādām augstuma atzīmēm, līdz ar to daļā ēkas var iekļūt vienā līmenī ar ietvi, bet daļā nepieciešams pārvarēt līmeņu starpību. Līmeņu starpības pārvarēšanai pie ēkas ir izbūvēts panduss ar vairākiem laidieniem, un tā izvēlētais metāla režģa segums ir ar pārāk lielām acīm, kurās var iestrēgt kruķi vai atbalsta rāmis. Apsekošanas brīdī no pandusa nebija notīrīts sniegs un tobrīd tas nebija izmantojams. Pārvietošanās ēkā cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem ir nodrošināta līdz pirmajam stāvam. Līmeņu starpības pārvarēšanai ēkas pirmā

stāva līmenī ir uzstādīts diagonālais pacēlājs, kas aprīkots ar platformu, bet tas nav piemērots visu veidu pārvietošanās palīgierīcēm un tādēļ nav patstāvīgi izmantojams. Esošajā situācijā labāks risinājums būtu bijis vertikālais pacēlājs. Ēkas pagrabstāvā un otrajā stāvā nokļūšanu cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem ir ieplānots risināt ar mobilo pacēlāju, kas nenodrošina patstāvīgu pārvietošanos ēkā, kā arī tas nav piemērots visu veidu riteņkrēsliem un tas nav piemērots publiskām ēkām. Arī tā kravnesība ir nepietiekama, kā arī tā darbība ir ļoti lēna un divu cilvēku nogādāšana ēkas otrajā stāvā aizņems ne mazāk par 30 minūtēm. Ņemot vērā iepriekš minēto, ēkas pagrabstāvam un otrajam stāvam vides pieejamība cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem nav nodrošināta. Gaiteņa platums ēkas pirmajā stāvā ir 1200 mm, un pārvietoties riteņkrēslā ir apgrūtināts. Telpās pie šī gaiteņa paredzētas darbinieku telpas, taču jāņem vērā, ka arī darbinieki var būt cilvēki ar dažāda veida invaliditāti, tai skaitā pārvietoties riteņkrēslā, un telpām var mainīties funkcija. Sanitāro mezglu durvju aizslēgšanas mehānisms nav piemērots cilvēkiem ar vāju satvērienu un nav patstāvīgi izmantojams, durvīm nav ierīkots rokturis visā to platumā, kas atvieglo atvēršanu. Nav nodrošināta kušete cilvēkiem, kuriem tāda ir nepieciešama. Telpās nav izveidota secīga, viegli saskatāma norāžu sistēma, tās nav izvietotas atbilstošā augstumā un nav nodrošināts pietiekams kontrasts. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi. Kāpņu sākumā un beigās pirms kāpnēm visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm.

			<i>Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem nav nodrošināta indukcijas cilpa. Nav nodrošināts evakuācijas krēsls.</i>
2.	<i>Jauniešu mājas pakalpojums (Zaļā iela 3, Ozoli, Liezēres pagasts, Madonas novads)</i>	344 666,35	<i>Iekļūšana ēkā cilvēkiem ar kustību traucējumiem ir paredzēta, izmantojot pandusu ar patstāvīgai izmantošanai neatbilstošu slīpumu, un tas nav aprīkots ar atbalsta rokturiem. Nokļūšana līdz pirmā stāva grīdas līmenim ir ar pacēlēju, kas funkcionāli ir izmantojams tikai viena veida riteņkrēsliem, turklāt nepietiekamā apgriešanās laukuma dēļ to nav iespējams patstāvīgi izmantot. Cilvēkiem ar būtiskiem kustību traucējumiem vides pieejamība ir paredzēta tikai līdz ēkas pirmajam stāvam, jo esošais pacēlājs nav funkcionāli izmantojams, un ēkas otrajā stāvā nokļūt nav iespējams. Ēkā esošās kāpnes ir veidotas bez pretpakāpieniem, kas cilvēkiem ar kustību traucējumiem rada papildu grūtības. Sanitārā mezgla ieejas durvis veras uz iekšpusi, kas nav ieteicams no vides pieejamības viedokļa. Elektrības rozešu izvietojums telpās nav aizsniedzams cilvēkiem ar kustību traucējumiem, un tām nav nodrošināts pietiekams kontrasts, kas ir būtisks cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Kāpņu laidu marķējumam ieteicams izmantot vienu toni, nevis divus. Nav nodrošināts evakuācijas krēsls.</i>
3.	<i>Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums Ozolu iela 1, Ozoli, Liezēres pagasts, Madonas novads)</i>	319 761,69	<i>Ieejas durvis ir stiklotas līdz rāmja apakšai, kas cilvēkiem riteņkrēslā apgrūtina to atvēršanu, jo ar kāpšļiem tiek stumtas durvis un pastāv risks, ka stiklotā daļa var saplīst. Durvju stiklotā daļa nav marķēta. Sanitārajā telpā klozetpoda roktura novietojums pārsniedz pieļaujamo attālumu, tam jābūt novietotam 350 mm no klozetpoda centra. Dušā esošais krēsls neatbilst prasībām un ir nedrošs lietošanai. Sanitārajā telpā nav</i>

			<i>ierīkota palīdzības izsaukšanas sistēma. Elektrības rozešu izvietojums telpās nav aizsniedzamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem.</i>
4.	<i>Madonas pilsētas vidusskola (Valdemāra bulvāris 6, Madona)</i>	4 961 870,29	<i>Pie galvenās ieejas skolā izbūvētais ietves slīpums ir 8 %, taču standartos tiek rekomendēts ievērot 5 % slīpumu. Šajā gadījumā pie ieejas esošā teritorija ir ļoti plaša, līdz ar to bija iespēja ietves slīpumu veidot garāku, līdz ar to lēzenāku. Ieejas durvju vienas vērtnes brīvais atvērums ir 800 mm, pretēji standartos noteiktajiem 900 mm, līdz ar to ieejas durvis nav izmantojamas patstāvīgi cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Kāpnēm nav pretpakāpienu, kas apgrūtina pārvietošanos pa tām un rada pakļupšanas risku, īpaši cilvēkiem ar ierobežotu mobilitāti, tai skaitā arī pārejošu. Kāpņu sākumā un beigās pirms kāpnēm visā kāpņu platumā nav izveidota taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm. Kāpņu margām nav nodrošināts kontrasts un taktilais apzīmējums. Gaitenīs nav ierīkoti atbalsta rokturi. Sanitārajā mezglā nav ierīkota higiēnas telpa. Objekta apsekošanas laikā sanitārais mezģls, kas ir piemērots cilvēkiem ar kustību traucējumiem, tika izmantots par noliktavu un nepildīja tam paredzēto funkciju. Pie sporta zāles esošās ģērbtuvju tualetes, kā arī dušas nav piemērotas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Telpās nav izveidota secīga, viegli saskatāma norāžu sistēma, nav izvietotas atbilstošā augstumā un vietā, nav nodrošināts to kontrasts. Norādēm jāparedz burti ar reljefu vai papildu tekstu Braila rakstā. Nav nodrošināta indukcijas cilpa. Ēkā izveidotā evakuācijas sistēma ir neatbilstoša, un evakuācijas plāni nepilda tiem paredzēto funkciju.</i>

	5.	Cesvaines pils (Pils iela 1, Cesvaines pagasts, Madonas novads	1 711 929,54	Pie ēkas nav izveidota automašīnu stāvvietā cilvēkiem ar invaliditāti, un uz ēku vedošā ietve ir ar nelīdzenu virsmu, kas apgrūtina pārvietošanos cilvēkiem riteņkrēslā, kā arī nav droši izmantojama cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Ēkā nav nodrošināta pietiekama taktilā informācija. Sanitārajā telpā nav nodrošināta palīdzības izsaukšanas sistēma.
Rēzeknes novads	1.	Ambulances ēka (Krasuhas iela 3, Audriņi, Audriņu pagasts, Rēzeknes novads)	25 884,07	Ēkā ir veikti labiekārtošanas darbi – izbūvēts panduss, lieveņa remonts, nomainītas ieejas durvis, pielāgota tualete cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kosmētiskais remonts un tehniskie darbi, tomēr arī pēc veiktajiem uzlabojumiem ēkā nav nodrošināta tās patstāvīga izmantošana cilvēkiem ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem. Pie ēkas nav izveidota autostāvvietā, transportlīdzekļi tiek novietoti gar ielas braucamo daļu. Pandusa margām nav divu līmeņu rokturu, un to sākums un beigas nav ar kontrastējošu joslu, ēkas ieejas durvis nav patstāvīgi izmantojamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem un ar vāju satvērienu. Pie ieejas durvīm esošajām kāpnēm nav marķēts pirmais un pēdējais pakāpiens, kā arī nav ierīkotas margas. Gaiteņos nav ierīkoti atbalsta rokturi. Telpās nav nodrošināts pietiekams kontrasts starp sienu un durvīm. Nav nodrošināta pietiekoša vizuālā informācija, izvietotās norādes nav secīgas, viegli saprotamas un nekontrastē pret pamatni un nepilda tām paredzēto funkciju. Apkalpošanas lete nav pielāgota cilvēkiem riteņkrēslos. Avārijas sistēmai nav nodrošināta balss un gaismas sensori. Nav ierīkota higiēnas telpa un palīdzības izsaukšanas poga, spoguļa novietojums neatbilst izmantošanai cilvēkiem riteņkrēslā.

<i>Rēzeknes valstspilsēta</i>	1.	<i>Grupu māja (dzīvokļi) pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (Atbrīvošanas aleja 147A, Rēzekne)</i>	1 130 900,25	<i>Ieejas kāpnēm nav marķēts pirmais un pēdējais pakāpiens, pandusa margu sākums un beigas nav marķētas. Ieejas durvīm nav automātiskā atvēršanas mehānisma, un tās ir stiklotas līdz rāmja apakšai, kas cilvēkiem riteņkrēslā apgrūtina to atvēršanu, jo ar kāpšļiem tiek stumtas durvis un pastāv risks, ka stiklotā daļa var saplīst. Elektrības slēdžiem un rozetēm nav nodrošināts kontrasts pret sienu, rozešu novietojums ir par zemu un tās nav sasniedzamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Logu atvēršanas rokturi nav aizsniedzami cilvēkiem riteņkrēslā. Nav nodrošināta balss avārijas izziņošanas sistēma. Ēkā ir nodrošināta iespēja cilvēkiem ar atsevišķa veida invaliditāti izmantot to patstāvīgi.</i>
	2.	<i>Grupu dzīvoklis pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (Atbrīvošanas aleja 151-3A, Rēzekne)</i>	49 753,79	<i>Ieejas kāpņu margu sākums un beigas nav marķētas, ieejas durvīm nav automātiskā atvēršanas mehānisma. Virtuves aprīkojums nav pielāgots cilvēkiem riteņkrēslā – nav iespējams pabraukt zem izlietnes, darba un plīts virsmas. Elektrības slēdžiem un rozetēm nav nodrošināts labi saskatāms kontrasts. Logu atvēršanas rokturi nav aizsniedzami cilvēkiem riteņkrēslā. Sanitārajā telpā nav ierīkotas palīdzības izsaukšanas pogas. Dušas krēslam nav rokturu, kas atvieglotu tā izmantošanu cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Ēkā ir nodrošināta iespēja cilvēkiem ar atsevišķa veida invaliditāti izmantot to patstāvīgi.</i>
	3.	<i>Dienas aprūpes centrs un specializētās darbnīcas pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (Viļānu iela 10, Rēzekne)</i>	291 034,83	<i>Ēkā nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdz pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Elektrības slēdžiem un rozetēm nav nodrošināts kontrasts pret sienu, rozešu novietojuma augstums ir neatbilstošs (par tuvu grīdai) un nav sasniedzamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Ēkā nav ierīkotas indukcijas cilpas, kas atvieglotu pakalpojuma</i>

			saņemšanu cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Virtuves aprīkojums nav pielāgots cilvēkiem riteņkrēslā – nav iespējams pabraukt zem izlietnes un plīts virsmas. Ēkā nav nodrošināta balss izziņošanas sistēma avārijas situācijas gadījumā. Ēkā ir nodrošināta iespēja cilvēkiem ar atsevišķa veida invaliditāti izmantot to patstāvīgi.
4.	Dienas aprūpes centrs un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centra bērniem ar funkcionāliem traucējumiem (Zemnieku iela 16A, Rēzekne)	660 165,13	Ieejas kāpņu un pandusa margu sākums un beigas nav marķētas. Ēkā nav ierīkota indukcijas cilpa, kas atvieglotu pakalpojuma saņemšanu cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Kāpņu sākumā un beigās pirms kāpnēm nav nodrošināta taktilā virsma, kas brīdina par tuvošanos kāpnēm, uz kāpņu margām pie pirmā un pēdējā pakāpiena nav iestrādāts taktilais apzīmējumu par esošo stāvu. Nav ierīkoti atbalsta rokturi, kas palīdzētu pārvietoties cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem. Ēkā nav nodrošināta balss izziņošanas sistēma avārijas situācijas gadījumā. Ēkā ir nodrošināta iespēja cilvēkiem ar atsevišķa veida invaliditāti izmantot to patstāvīgi.

4. pielikums. Cik no Pašvaldību aicinājumiem iesaistīties līdždalībā ir izvietoti izlasē iekļautos komunikācijas kanālos un ir viegli uztverami?

Pašvaldība	Aicinājuma joma	Izlasē iekļauto aicinājumu kopskaits	Cik paziņojumi nav viegli uztverami?	Cik aicinājumi nav izvietoti:			
				“Facebook”	Pašvaldības informatīvajā izdevumā	Drukātajos materiālos ārtelpā	Drukātajos materiālos iekštelpās
Ādažu novads	Teritorijas plānojumi, lokālpārplānojumi, detālpārplānojumi un būvniecības ieceres	6	5	1	3	6	5
	Citi jautājumi	10	5	1	9	7	8
Cēsu novads	Teritorijas plānojumi, lokālpārplānojumi, detālpārplānojumi un būvniecības ieceres	1	1	0	0	1	0
	Attīstības plānošana	3	3	0	0	3	3
	Citi jautājumi	13	5	5	10	8	11
Dienvidkurzemes novads	Teritorijas plānojumi, lokālpārplānojumi, detālpārplānojumi un būvniecības ieceres	8	8	8	6	2	2
	Attīstības plānošana	1	1	0	0	1	1
	Citi jautājumi	1	0	0	1	1	1
Dobeles novads	Teritorijas plānojumi, lokālpārplānojumi, detālpārplānojumi un būvniecības ieceres	1	1	1	1	1	1
	Attīstības plānošana	1	1	0	1	1	1

	<i>Citi jautājumi</i>	10	2	2	8	7	10
Gulbenes novads	<i>Teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi un būvniecības ieceres</i>	2	2	2	1	1	2
	<i>Citi jautājumi</i>	8	2	1	5	6	6
Kuldīgas novads	<i>Teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi un būvniecības ieceres</i>	3	3	0	1	2	0
	<i>Attīstības plānošana</i>	4	2	0	1	3	0
	<i>Citi jautājumi</i>	10	6	0	3	10	5
Jūrmalas valstspilsēta	<i>Teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi un būvniecības ieceres</i>	7	5	0	2	5	1
	<i>Attīstības plānošana</i>	1	0	0	0	0	0
	<i>Citi jautājumi</i>	10	3	2	0	10	8
Limbažu novads	<i>Teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi un būvniecības ieceres</i>	2	2	1	1	2	1
	<i>Attīstības plānošana</i>	5	4	1	0	5	5
	<i>Citi jautājumi</i>	7	2	1	1	7	7
Madonas novads	<i>Attīstības plānošana</i>	2	2	0	0	0	2
	<i>Citi jautājumi</i>	12	5	4	6	12	12
Rēzeknes novads	<i>Teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi un būvniecības ieceres</i>	3	3	0	0	1	3
	<i>Attīstības plānošana</i>	4	4	1	1	4	4
	<i>Citi jautājumi</i>	9	7	5	6	9	8

<i>Rēzeknes valstspilsēta</i>	<i>Teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi un būvniecības ieceres</i>	2	2	2	1	2	0
	<i>Attīstības plānošana</i>	4	2	1	3	4	0
	<i>Citi jautājumi</i>	12	5	8	2	12	11
KOPĀ		162	93	47	73	13	118
<i>Neizvietoto aicinājumu īpatsvars</i>			57 %	29 %	45 %	82 %	73 %
<i>Izvietoto aicinājumu īpatsvars</i>			43 %	71 %	55 %	18 %	27 %

5. pielikums. Jauniešu iesaiste Pašvaldību organizētajos pasākumos

Pašvaldība	Rādītājs	Paziņojums vai aktivitāte				
		Aptauja par jauniešu dzīvi Ādažu novadā ²⁹⁴	Jauniešu iniciatīvu projektu konkurss 2021 ²⁹⁵	Jauniešu iniciatīvu projektu konkurss 2022 ²⁹⁶	Jaunatnes dienai veltīts forums ²⁹⁷	Diskusija “Kafija ar skolas vadību” ²⁹⁸
Ādažu novads	Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits	513	-	-	8	60
	Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits	-	3 projekti	6 projekti	-	-
Cēsu novads		Jauniešu fotobalss ²⁹⁹	Cēsu novada iedzīvotāju aptauja 2021 ³⁰⁰	Cēsu novada jauniešu saliedēšanās pasākums “Lauzt Robežas” ³⁰¹	Cēsu novada iedzīvotāju aptauja 2022 ³⁰²	Vēlēšanas bērniem un jauniešiem ³⁰³
	Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits	-	69	70	85	1311 ³⁰⁴
	Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits	1 pieteikums ³⁰⁵	-	-	-	-

²⁹⁴ Pieejams: <https://www.instagram.com/p/Cb7FUUCDget/> (skatīts 21.02.2023.).

²⁹⁵ Pieejams: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid033kUTfPz7pKjcyZBzSjKNzUmW3TmyStHTUpFYUDgDHUYo4Sp3BygXnVQK7oaBvNyol&id=100064829822896 (skatīts 21.02.2023.).

²⁹⁶ Pieejams: <https://www.instagram.com/p/CjXvz4aDj0L/> (skatīts 21.02.2023.).

²⁹⁷ Pieejams: <https://www.adazi.lv/16-augusta-adazos-norisināsies-jaunatnes-dienai-veltits-forums/> (skatīts 21.02.2023.).

²⁹⁸ Pieejams: <https://adazuvidusskola.lv/jaunumi-service/1944-diskusija-kafija-ar-skolas-vadibu> (skatīts 21.02.2023.).

²⁹⁹ Pieejams: <https://www.instagram.com/p/CdFr0rsouK4/?igshid=YmMyMTA2M2Y%3D> (skatīts 21.02.2023.).

³⁰⁰ Pieejams: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid036tXXN1VKZsUHijDcbXWK6TAztySXCmi96EWcK92rJygdK6EqtYz6jMqfX1XzMatCl&id=100064727256708 (skatīts 21.02.2023.).

³⁰¹ Pieejams: <https://www.cesis.lv/lv/novads/aktualitates/zinas/pasvaldiba/aicina-pieteikties-cesu-novada-jauniesu-saliedesanas-pasakumam-lauzt-robezas/> (skatīts 21.02.2023.).

³⁰² Pieejams: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=531721962328708&set=pb.100064727256708.-2207520000.&type=3> (skatīts 21.02.2023.).

³⁰³ Pieejams: <https://www.cesis.lv/lv/novads/aktualitates/zinas/pasvaldiba/cesis-norisināsies-pirmas-vešanas-berniem-un-jauniesiem--balsosana-par-pilsetvides-risinajumiem/> (skatīts 21.02.2023.).

³⁰⁴ Ieskaitot bērnus, kuri ir jaunāki par 13 gadiem.

³⁰⁵ Zemās atsaucības dēļ aktivitāte netika īstenota līdz galam.

	<i>Jauniešu iniciatīvu konkurss 2021³⁰⁶</i>	<i>Liepājas un Dienvidkurzemes novada jauniešu aptauja³⁰⁷</i>	<i>Parunāsim par vēlēšanām³⁰⁸</i>	<i>Jauniešu iniciatīvu konkurss 2022³⁰⁹</i>	<i>Nākamās nedēļas laika prognoze: Ideju vētra³¹⁰</i>	
<i>Dienvidkurzemes novads</i>	<i>Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits</i>	20	419	7	-	11
	<i>Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits</i>	2 projekti	-	-	0 pieteikumi	3 idejas
	<i>Dobeles novada jauniešu neformālā diskusija ar deputātiem³¹¹</i>	<i>Kafija ar politiķiem 2021³¹²</i>	<i>Projekts “Radi, rādi savu telpu!”³¹³</i>	<i>Auces jauniešu festivāla nosaukuma izvēle³¹⁴</i>	<i>Jauniešu iniciatīvu projektu konkurss³¹⁵</i>	
<i>Dobeles novads</i>	<i>Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits</i>	30	55	50	-	
	<i>Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits</i>	-	-	-	6 projekti	

³⁰⁶ Pieejams: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0dV5qVbyZWUdxjKSyuty5CSK24FkFbhTtfj6Jwn9CAs5PhmdYQfwLasq2LheWU6sul&id=160717007273327 (skatīts 21.02.2023.).

³⁰⁷ Pieejams: <https://www.instagram.com/p/CLoi7gOg7ft?igshid=YmMyMTA2M2Y=> (skatīts 21.02.2023.).

³⁰⁸ Pieejams: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=462839909202429&set=pb.100064292725478.-2207520000.&type=3> (skatīts 21.02.2023.).

³⁰⁹ Pieejams: <https://www.facebook.com/idejumaja/photos/pb.100064292725478.-2207520000./5316353901709586/?type=3> (skatīts 21.02.2023.).

³¹⁰ Pieejams: <https://www.facebook.com/idejumaja/photos/pb.100064292725478.-2207520000./5461487063862935/?type=3> (skatīts 21.02.2023.).

³¹¹ Pieejams: <https://www.facebook.com/djivc/videos/aicin%C4%81m-pietiekties-uz-diskusiju-jaun%C4%81-dobeles-novada-jaunie%C5%A1us-uz-neform%C4%81lu-dis/902364670398964/> (skatīts 21.02.2023.).

³¹² Pieejams: https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02t9ikgxy9Y8TQUTGzKC9F2zpKNfvG9A7eVrguWnnc2RnL52vnGA4UbEWG5BXdmnZl&id=137813082955902 (skatīts 21.02.2023.).

³¹³ Pieejams: https://www.facebook.com/DobelesJD/posts/pfbid0mBjUHYziSnKtuYCj34MtijRtg6KXQhniT4GPKVuXwkBatHqMs7yPWUaRxNcYvwWl?__tn__=-R (skatīts 21.02.2023.).

³¹⁴ Pieejams: https://www.facebook.com/jm.pilnigkosmoss/posts/pfbid0dcaxyFAA5XzFzHboiXMHZ7siPR94NK6V6eXmoMRxUXTR3Bue5LqiigmNNq7pwBZJI?__tn__=H-R (skatīts 21.02.2023.).

³¹⁵ Pieejams: <https://www.dobele.lv/lv/jaunums/izverteti-jauniesu-iniciativu-projektu-pieteikumi> (skatīts 21.02.2023.).

316 Pieejams: https://www.facebook.com/GNJCBase/videos/1449924968765911/?extid=NS-UNK-UNK-UNK-IOS_GK0T-GK1C (skatīts 21.02.2023.).

317 Pieejams: <https://www.instagram.com/accounts/login/?next=%2Fp%2FCcikyj7lmeQ%2F> (skatīts 21.02.2023.).

318 Pieejams: <http://labisbabis.lv/blog/2022/03/07/jaunieti-lidzdarbojies/> (skatīts 21.02.2023.).

319 Pieejams: <http://labisbabis.lv/blog/2022/02/12/jaunieti-laiks-izteikt-viedokli/> (skatīts 21.02.2023.).

320 Pieejams: <http://labisbabis.lv/blog/2022/09/28/lidzdalibas-restarts-nosledzies/> (skatīts 21.02.2023.).

321 Pieejams: <https://www.facebook.com/KuldigasJauniesumaja/photos/a.424240577961073/1503684293350024/?type=3&theater> (skatīts 21.02.2023.).

322 Pieejams: <https://www.instagram.com/p/CUmm3FKgXy4/?igshid=YmMyMTA2M2Y=> (skatīts 21.02.2023.).

323 Pieejams: <https://kuldiga.lv/izglitiba/5993-jauniesi-macas-rakstut-un-istenot-projektus> (skatīts 21.02.2023.).

324 Pieejams: <https://kuldiga.lv/izglitiba/6029-kuldigas-novada-jauniesu-forums-sogad-hibridformata> (skatīts 21.02.2023.).

325 Pieejams: <https://kuldiga.lv/kuldigas-novads/aktualitates-pagastos/6603-vai-but-jauniesu-telpai-alsunga> (skatīts 21.02.2023.).

328 Pieejams: <https://www.limbazunovads.lv/lv/jaunums/aizvadita-otra-ideju-nakts> (skatīts 21.02.2023.).

329 Pieejams: <https://www.facebook.com/libazunovadajauniesudome/photos/pb.100067991804149.-2207520000./1766512053534061/?type=3> (skatīts 21.02.2023.).

330 Pieejams: <https://www.facebook.com/jauniesiem/photos/pb.100064482500657.-2207520000./1900079470154793/?type=3> (skatīts 21.02.2023.).

	<i>kāpu zonā” ietvaros³²⁶</i>	<i>projektu konkurss 2022³²⁷</i>			
<i>Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits</i>	-	-	40	-	-
<i>Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits</i>	5 pieteikumi	21 pieteikums, 17 īstenoti	-	2 projekti	4 pieteikumi, 3 īstenoti
Madonas novads	<i>Madonas novada jauniešu aptauja³³¹</i>	<i>Jauniešu projekts “Dzīvo”³³²</i>	<i>Konkurss – meklējam laukumam vārdu³³³</i>	<i>Jauniešu iniciatīvu projektu konkurss³³⁴</i>	<i>Informatīvais seminārs klubā “Māja” semināru cikla “Es un aktīvisms” ietvaros³³⁵</i>
<i>Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits</i>	148	24	30	17	2
<i>Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits</i>	-	6 idejas	31 ideja	17 idejas	-

³²⁶ Pieejams: https://www.facebook.com/jauniesiem/posts/pfbid0ogDaJSsSqckZFB4oHWHWsUGrZ3v4cnV3r3SqJUZEuXaATRq5XKPeijhw7GuM6mHl?__tn__=-R (skatīts 21.02.2023.).

³²⁷ Pieejams: <https://www.instagram.com/tv/CamvfpHI9lk/?igshid=YmMyMTA2M2Y=> (skatīts 21.02.2023.).

³³¹ Pieejams: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0wtqCcKfC1tBxakFznXo7WtHCrr9VcAimL9iMd5tBZTPEqqeQKxxcoxmzrhvX9ZEvl&id=100069093884651 (skatīts 21.02.2023.).

³³² Pieejams: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0uqnwMQzr6MzwiSJAgJzy6FU3aCP2FfMtbKBoXzoe3abCNtCyP3C7WQFbiZa4vVPol&id=1190198554324476&m_entstream_source=timeline&__tn__=-R (skatīts 21.02.2023.).

³³³ Pieejams: <https://www.facebook.com/MadonasNovadaJauniesuDome/photos/pb.100064353652705.-2207520000./5580216315367581/?type=3> (skatīts 21.02.2023.).

³³⁴ Pieejams: <https://www.madona.lv/lat/aktualitates-novada?fu=read&id=11350> (skatīts 21.02.2023.).

³³⁵ Pieejams: <https://www.facebook.com/KUBS-1190198554324476/photos/6155564801121135/> (skatīts 21.02.2023.).

		<i>Diskusija “Kafija ar politiķiem”³³⁶</i>	<i>Diskusija “Kafija ar politiķiem” Ozolaines pagastā³³⁷</i>	<i>Iedzīvotāju aptauja³³⁸</i>	<i>Jaunatnes iniciatīvu projektu konkurss 2022³³⁹</i>	<i>Jaunatnes iniciatīvu projektu konkurss 2021³⁴⁰</i>
Rēzeknes novads	<i>Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits</i>	30	49	<i>Nevar precīzi noteikt, jo atšķirīgs vecumu grupu sadalījums</i>	-	<i>Projektu konkursā piedalījās tikai biedrības un nodibinājumi</i>
	<i>Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits</i>	-	-	-	13 projekti	-
		<i>Ceļā uz jauniešu māju #8 Datortelpa³⁴¹</i>	<i>Ceļā uz Ķemeru dabas tūrisma centru³⁴²</i>	<i>Jūrmalas jauniešu iniciatīvu konkurss 2021³⁴³</i>	<i>Ideju konkurss par brīvā laika pavadīšanas iespējām topošajā Kauguru jauniešu mājā³⁴⁴</i>	<i>Izsludina Jūrmalas jauniešu projektu konkursu 2022³⁴⁵</i>
Jūrmalas valstspilsēta	<i>Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits</i>	-	5	-	-	-
	<i>Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits</i>	<i>1 pieteikums (šī ir daļa no aktivitātes Nr. 4)</i>	-	<i>24 pieteikumi, 8 īstenoti</i>	<i>9 pieteikumi</i>	<i>8 pieteikumi; 8 īstenoti</i>

³³⁶ Pieejams: <https://www.facebook.com/Rezeknesnuvoda jaunatne/posts/pfbid02uAthHqvKEckgiavR8mcH9Vd1deRM9Ru7WEH29ns9xKtqPJWVVY8CYtC3FCJZGgAdl> (skatīts 21.02.2023.).

³³⁷ Pieejams: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=471960025060187&set=a.421884340067756&type=3> (skatīts 21.02.2023.).

³³⁸ Pieejams: https://www.facebook.com/Rezeknesnuvoda jaunatne/posts/pfbid02CkG2RXtBDsaLtrHpmLT9VgT9EGxxPShUoVwDiJQdqSEeRx9SonxyMpY6mWpRzyNkl?__tn__=-R (skatīts 21.02.2023.).

³³⁹ Pieejams: <https://rezeknesnovads.lv/izsludinats-jaunatnes-iniciativu-projektu-konkurss-6/> (skatīts 21.02.2023.).

³⁴⁰ Pieejams: <https://rezeknesnovads.lv/izsludinats-jaunatnes-iniciativu-projektu-konkurss-5/> (skatīts 21.02.2023.).

³⁴¹ Pieejams: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02H9WEMNBekyKMm5DgeSMg9bH3gGDt9YgJVdnCvNRD8pMpwdCD3VtaDkR7MUQRcxnFl&id=298597416934923 (skatīts 21.02.2023.).

³⁴² Pieejams: <https://www.instagram.com/p/CftsJMCId89/?igshid=YmMyMTA2M2Y=> (skatīts 21.02.2023.).

³⁴³ Pieejams: <https://www.jurmala.lv/lv/jurmala-jauniesu-iniciativu-konkurss> (skatīts 21.02.2023.).

³⁴⁴ Pieejams: <https://www.jurmala.lv/lv/jaunums/izsludina-ideju-konkursu-par-briva-laika-pavadisanas-iespejam-toposaja-kauguru-jauniesu-maja> (skatīts 21.02.2023.).

³⁴⁵ Pieejams: <https://www.jurmala.lv/lv/jaunums/izsludina-jurmala-jauniesu-projektu-konkursu-2022> (skatīts 21.02.2023.).

<i>Rēzeknes valstspilsēta</i>	<i>Aptauja audzēkņiem un viņu vecākiem par interesu izglītības kvalitāti!³⁴⁶</i>	<i>Konkurss par līdzfinansējuma piešķiršanu Jauniešu mazajiem biznesa projektiem³⁴⁷</i>	<i>Slidošana ar lēmumu pieņēmējiem³⁴⁸</i>	<i>Līdzdalības pasākums “Tēja ar darba devējiem”³⁴⁹</i>	<i>Līdzdalības pasākums “Kafija ar politiķiem”³⁵⁰</i>
<i>Dalībnieku vai respondentu (jauniešu) skaits</i>	107	4	50 (ierobežots dalībnieku skaits no katras skolas)	64	50 (ierobežots dalībnieku skaits no katras skolas)
<i>Iesniegto ideju, projektu vai priekšlikumu skaits</i>	-	0	-	-	-

³⁴⁶ Pieejams: https://lv-lv.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02wwtmeMvppAv8Vw4BakYaeFGfQPNdt7yhoyuxTcz9oPHjGAGKKGdveEoj1bhwwtA5l&id=100063536564545 (skatīts 21.02.2023.).

³⁴⁷ Pieejams: https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02uYYMBktQDb3D8mCcrcyVdQjPfA41AkWQAdqbhaPrySDq52dJeRNr4icbQ5KQkocKl&id=100063536564545 (skatīts 21.02.2023.).

³⁴⁸ Pieejams: <https://rezekne.lv/2022/02/jauniesi-slidoja-ar-lemumu-pienemejiem/> (skatīts 21.02.2023.).

³⁴⁹ Pieejams: https://www.facebook.com/Zeimuls/posts/pfbid0yJPdFWxfaEEBShSHkTFdTBCefn3dxdVHobybkCXKdjNWdFukHNpHEX9ipKwDTjVgl?__tn__=-R (skatīts 21.02.2023.).

³⁵⁰ Pieejams: https://www.facebook.com/Zeimuls/posts/pfbid02277ZdVWrqvaAKzzYakQiQZqjjsaCWNgD7FKuXGZFKe7B6CYDwPAKNzMkhXCBCQQDI?__tn__=-R (skatīts 21.02.2023.).

Revidējamo vienību viedokļi

Ādažu novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Pašvaldības ieskatā revīzija bija nepieciešama, jo tā kopumā formulēja tādus problēmu elementus, par kuriem bija zināms priekšstats, bet daļu no tiem, vēl nebija uzsākts kompleksi risināt. Mūsuprāt revīzijas īstais laiks vēl nebija pienācis, jo Administratīvi teritoriālās reformas (turpmāk -ATR) pārmaiņu vadības procesi vēl nebija noslēgušies un jaunais Pašvaldības likums, kas stājās spēkā 2023. gada 1. janvārī, noteica iedzīvotāju jaunu iesaistes instrumentu – iedzīvotāju padomes, kā arī precizēja vairākus nosacījumus iedzīvotāju iesaistes jautājumos, piemēram, saistošo noteikumu projektu izskatīšanai un kolektīvā iesnieguma iesniegšanai.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Līdzšinējā iedzīvotāju iesaistes atsaucība bija ļoti minimāla vairāku iemeslu dēļ: 1) iedzīvotājiem nesaistoši (tieši neskarīgi) jautājumi; 2) informācijas pārsātinātība (pārāk daudz visādu ziņu no pašvaldības, gan plānošanas dokumentu izstrādes sakarā, gan ATR pārmaiņu procesā mainījās normatīvie akti un regulējumi); 3) neuzrunājoši aicinājumi sniegt viedokļus vai priekšlikumus (birokrātiski, bez vienkāršotas detalizācijas vai vizualizācijas); 4) vāja vai iztrūkstoša, personīga vai vismaz sargpēta atgriezeniskā saite.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Atsevišķās sadaļās pašvaldībai bija iebildumi, ko tā izteica iepriekš, taču ieteikumi noteikti palīdzēs pilnveidot un uzlabot pašvaldības darbu.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Atbilstoši revīzijas ieteikumiem un ar pašvaldību saskaņotam ieteikumu izpildes grafikam, pašvaldība noteiks kārtību saziņai ar iedzīvotājiem to viedokļu apzināšanai un atgriezeniskās saites nodrošināšanai, kā arī radīs regulējumu jaunatnes politikas rīcībām un institucionālajai pārstāvniecībai pašvaldībā.

Pateicamies Jums par ieguldīto darbu revīzijā, konstruktīvu viedokļu apmaiņu ar pašvaldību un racionāliem ieteikumiem mūsu darba pilnveidošanai!

Cēsu novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Pašvaldība apstiprina Valsts kontroles revīzijas nepieciešamību un atbilstību laikam.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Pašvaldība pateicas par revīzijas secinājumiem un atzīst, ka revīzijā secinātās lietas jau bija 2023. vai 2024. gada plānos. Revīzija tikai papildina šo pašvaldības nepilnību novēršanas nepieciešamību.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Pašvaldība atzīst, ka Valsts kontroles ieteikumi ir saprotami un tie palīdzēs uzlabot iestādes darbu.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Pašvaldība bija sākusi darbu pie darba plāna pilsoniskās aktivitātes un sabiedrības iesaistes veicināšanai Cēsu novadā, kurā tostarp ietverti ieteikumi no revīzijas ziņojuma. Tāpat tiks izveidota mājas lapas sadaļa “Sabiedrības līdzdalība” un tiks veidota institucionālā sistēma darbam ar jaunatni, balstoties uz vienoto Cēsu novada jaunatnes attīstības politiku un citas darbības, lai novērstu revīzijā konstatēto.

Dienvidkurzemes novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Pašvaldība uzskata, ka šāda Valsts kontroles revīzija bija nepieciešama un tā veikta īstajā brīdī, lai varētu identificēt vai Pašvaldība ir veikusi pasākumus, kas nodrošina iedzīvotāju līdzdalību tiem būtiskajos jautājumos, tai skaitā vai Pašvaldība veic mērķtiecīgas darbības, lai panāktu, ka pēc iespējas vairāk Dienvidkurzemes novada iedzīvotāji un dažādas iedzīvotāju grupas uzzina par līdzdalības iespējām iesaistīties līdzdalības procesos, kā arī vai Pašvaldība ir veikusi darbības un/vai pasākumus jauniešu līdzdalības veicināšanā un vai tie ir pietiekami, lai izveidotu pilsoniski aktīvu jauno paaudzi.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Pašvaldība kopumā piekrīt Valsts kontroles konstatētajām problēmām sabiedrības līdzdalības jautājumos, tai skaitā ziņojuma projekta un ieteikumu saskaņošanas sanāksmē informēja par Pašvaldības turpmākajām mērķtiecīgām darbībām un to izpildes termiņiem, tādējādi nodrošinot aktīvu iedzīvotāju, tai skaitā jauniešu līdzdalību un iesaisti Dienvidkurzemes novadam svarīgos procesos.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Valsts kontroles revīzijas rezultātā Pašvaldībai veicamie ieteikumi ir saprotami un tie palīdzēs uzlabot Pašvaldības darbību.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Lai ieviestu revīzijas ieteikumus, Pašvaldība noteiks atbildīgos darbiniekus un ieteikumu ieviešanas termiņus, kā arī atbildīgo darbinieku par informācijas sniegšanu Valsts kontrolei. Lai veicinātu labas pārvaldības principiem atbilstošu Pašvaldības pārvaldību, no Pašvaldības puses atbildīgs ir Pašvaldības izpilddirektors, bet kontroles un uzraudzības funkciju par ieteikumu ieviešanu noteiktajā termiņā veiks Pašvaldības Iekšējā Audita nodaļa.

Dobeles novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Vērtēt revīziju nepieciešamību attiecībā uz pašvaldību darbu nav Dobeles novada pašvaldības (turpmāk – pašvaldības) kompetencē. Attiecībā uz revīzijas veikšanas laiku - pašvaldības ieskatā bija izvēlēts ļoti nepiemērots periods - praktiski nepilnu gadu, kopš valsts pārvaldes veiktās pašvaldību reformas. Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā tikai daļa pašvaldību pēcvēlēšanu politisko peripetiju dēļ varēja uzsākt darbu atbilstoši pirms reformas izstrādātajiem plāniem. Lielākajai daļai pašvaldību 2022. gads pagāja visas sistēmas restrukturizēšanā, normatīvās bāzes transformēšanā, pārvaldes un pakalpojumu institūciju apvienotā modeļa ieviešanā, paralēli nodrošinot visu normatīvajos aktos noteikto pašvaldības funkciju nepārtrauktu izpildi.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Būtiska problēma ir arī jauno stratēģisko plānošanas dokumentu trūkums, jo to izstrādes uzsākšana kļuva iespējama tikai pēc reformas. Līdzdalības un informētības nodrošināšanas galvenos virzienus pašvaldībā nosaka plānošanas dokumenti, tāpēc institucionālā sistēma, kas nodrošina funkcionalitāti, tiem jāpakārto.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Pašvaldības ieskatā nav pamata apgalvojumam pašvaldību stratēģiskā redzējuma trūkumam par iedzīvotāju līdzdalības ieguvumiem un iedzīvotāju ne iesaistes sekām pašvaldībai, jo revīzijas laikā Dobeles novada plānošanas dokumenti vēl ir tapšanas stadijā. Jebkuras sistēmas izveide ietver trīs galvenās komponentes, jeb fāzes – modeļa izstrādi (projekts) un akceptu; ieviešanu un adaptāciju; neatbilstību korekciju. Tā kā revīzija notika 1.fāzes beigu un 2. fāzes sākuma posmā, tā nevarēja gūt pilnīgu priekšstatu par to, kā reāli apvienotajā novadā funkcionētu pabeigts līdzdarbības mehānisms. Attiecībā uz specifisku sabiedrības grupu (uzņēmēju, jauniešu, marginālo u.c.) līdzdalības palielināšanu, jārealizē speciāls pasākumu kopums, kas prasa vērā ņemamus papildus budžeta resursus, kurus pašreizējā ekonomiskajā situācijā pietiekamā apjomā nav iespējams ieplānot.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Ieteikumu saturs tika pārrunāts tiešā komunikācijā ar Valsts Kontroles revīzijas grupu, kur puses apmainījās ar viedokļiem, tāpēc ieteikumi pēc būtības ir saprotami. Neraugoties uz komunikācijas un līdzdalības sistēmas nepilnībām, kas ir objektīvas sekas ierobežotajam pēcreformas laikam un aktuālu plānošanas dokumentu neesamībai, līdzdalības neparedzēšana Dobeles novadā iedzīvotājiem būtiskos jautājumos, nav visaptveroša, jo kopumā tiek nodrošinātas visas normatīvajos aktos paredzētās iespējas iesaistīties un arī jau izveidotie mehānismi atgriezeniskās saites saņemšanai funkcionē. Tāpat komunikācijas kanālu klāsts ir pietiekami daudzveidīgs. Problēma ir sistēmas nepabeigtībā un resursu nepietiekamībā - tā nav pilnībā līdz galam strukturēta, nav pietiekami resursu, lai pilnīgotu diferencētu pieeju - aktīvu komunikāciju un iesaisti specifiskām iedzīvotāju grupām. Revīzijas ieteikumu ieviešanas grafiks ir pievienotajā tabulā un pakārtots stratēģisko dokumentu izstrādes plānam. Vienlaicīgi pašvaldības ieskatā revīzijas secinājumi ir ļoti vispārināti, orientēti uz visu auditējamo grupu, bet turpmākam darbam vairāk palīdzētu lielāka konkrētība attiecībā uz nepilnībām novadā, jo ir būtiskas atšķirības iedzīvotāju

iesaistes mehānismos valsts pilsētās un lauku novados. Tāpat atšķiras arī situācija novados. Pasākumu plāns skatāms Valsts kontroles tīmekļvietnē pie revīzijas ziņojuma.

Gulbenes novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Gulbenes novada pašvaldība apstiprina, ka revīzija bija nepieciešama un virzīta uz vairāku procesu sakārtošanu un pilnveidošanu, vēršot uzmanību savas kopienas iedzīvotāju līdzdalībai un informētībai. 2023.gada 1.janvārī stājās spēkā Pašvaldību likums, kura VI nodaļa “Sabiedrības iesaiste pašvaldības darbā” nosaka sabiedrības iesaistes mērķus, nosacījumus un uzdevumus. Pateicoties šīs revīzijas procesiem, kas pašvaldībā tika uzsākti 2022.gada aprīlī, Gulbenes novada pašvaldībai šobrīd ir skaidrs un mērķtiecīgs redzējums un ir definētas darbības likuma izpildē iedzīvotāju līdzdalības nodrošināšanā.

Revīzija tika veikta par laika posmu no 2021. gada 1. jūlija līdz 2022. gada 30. jūnijam, kas ir dalīts pašvaldības budžeta gads, un līdz ar to revīzijā atsevišķus procesus nav iespējams objektīvi izvērtēt. Piemēram, projekti, kuru cikls ir kalendārais gads, kas neizslēdz iespēju, ka atsevišķas līdzdalības aktivitātes ir norisinājušās pirms vai pēc konkrētās revīzijas laika posma.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Šajā revīzijā varam minēt vairākus konstatēto problēmu iemeslus. Viens no būtiskākajiem – darba apjoms un darbinieku pārslodze, kas nereti ierobežo strādājošo kapacitāti. Kā otru iemeslu var minēt pašvaldību sistēmā strādājošo domāšanu un izpratni par līdzdalības procesiem un mērķiem kopumā, kā arī darbinieku vēlmi maksimāli iesaistīt iedzīvotājus pašvaldības darbā, īpaši to lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē cilvēku dzīves kvalitāti. Kā vēl vienu iemeslu var minēt plānotu un mērķtiecīgu rīcību sadrumstalotību komunikācijā ar iedzīvotājiem un informatīvo kanālu izvēli.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Valsts kontroles veiktās lietderības revīzijas ieteikumi ir korekti, labi saprotami un vērsti uz pašvaldības darba pilnveidošanu, rīcību precizēšanu iekšējās kontroles nodrošināšanai un labāku rezultātu sasniegšanu iedzīvotāju līdzdalības veicināšanā.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Lai novērstu revīzijā konstatēto, Gulbenes novada pašvaldība ir noteikusi darbības un to ieviešanas termiņus.

Lai paredzētu iedzīvotāju līdzdalību visos tiem būtiskos jautājumos un visos paredzētajos posmos, pašvaldība un tās pakļautībā esošās iestādes (pagastu pārvaldes) reizi gadā organizēs tikšanos ar iedzīvotājiem visā novada teritorijā, izveidos ierosinājumu iesniegšanas funkciju pašvaldības mājaslapā www.gulbene.lv, organizēs publiskas apspriešanas ar sabiedrību, lai iepazīstinātu iedzīvotājus un uzklausi viņu viedokli par nozīmīgu projektu ieviešanu, radīs iespēju veidot iedzīvotāju padomes, izstrādājot normatīvo regulējumu, tāpat tiks izstrādāts iekšējais normatīvais dokuments, kas regulēs kārtību, kādā pašvaldība nodrošina iedzīvotāju līdzdalības procesus pašvaldībā.

Lai nodrošinātu iekšējās kontroles, kas novērsīs risku, ka iedzīvotāji, tajā skaitā cilvēki ar invaliditāti, netiek iesaistīti tiem būtisku lēmumu pieņemšanā, pašvaldība, izstrādājot būvprojektus jaunu būvju būvniecībai vai esošo pārbūvei/atjaunošanai, pastiprināti konsultēsies ar Gulbenes novada invalīdu biedrību, invalīdu un viņu draugu apvienību "APEIRONS", kā arī izstrādās iekšējo normatīvo dokumentu, kas regulēs kārtību, kādā pašvaldība nodrošina iedzīvotāju līdzdalības procesus pašvaldībā, ietverot līdzdalības paredzēšanu cilvēkiem ar invaliditāti.

Lai nodrošinātu paziņojumu par līdzdalības iespējām uztveramību, saprotamību un iedzīvotājus sasniedzot, un lai nodrošinātu selektīvu pieejas izslēgšanu aicinājumu satura veidošanā un komunikācijas kanālu izvēlē, kā arī lai nodrošinātu savlaicīgas un pamatotas atgriezeniskās saites sniegšanu visos iedzīvotāju līdzdalības gadījumos, pašvaldība izstrādās vadlīnijas mērķtiecīgai komunikācijai ar sabiedrību līdzdalības jautājumos/aktivitātēs/iesaistē.

Darbība, kas nodrošinās jaunas institucionālās sistēmas izveidi darbam ar jaunatni, būs iekšējā normatīvā dokumenta izstrāde, kas regulēs kārtību, kādā pašvaldība nodrošina iedzīvotāju līdzdalības procesus pašvaldībā, ietverot jaunatnes politikas izstrādi, kas veicina, pilnveido un uzlabo jauniešu līdzdalību vietējās kopienas aktivitātēs. Izstrādājot Gulbenes novada jaunatnes politikas plānu 2025.- 2030. gadam, visos tā veidošanas procesos tiks iesaistītas institūcijas, kas novadā strādā ar jauniešiem, kā arī tiešā mērķauditorija - jaunieši.

Lai iegūtu regulārus statistikas datus par jauniešu vecumu, dzimumu, dzīvesvietu un informāciju par jauniešu vajadzībām un vēlmēm, un veiktu jaunatnes politikas pārvērtēšanu atbilstoši iegūtajai informācijai, turpmāk reizi gadā notiks Gulbenes novada jaunatnes politikas izvērtēšana, kuras procesā tiks iesaistīti visa līmeņa speciālisti un tiešā jaunatnes politikas mērķauditorija.

Lai nodrošinātu regulāra mobilā darba īstenošanu, sniedzot klātienē līdzdalības iespējas jauniešiem vietās, kur nav pieejami jauniešu centri, pašvaldība, realizējot ERASMUS+ projektu, algos mobilo jaunatnes darbinieku, bet pēc projekta realizācijas mobilais darbs turpināsies, piesaistot citus finanšu līdzekļus.

Lai uzlabotu digitālajā darbā ar jaunatni iesaistīto darbinieku kompetenci, tiks apmācīti 3 jaunatnes darbinieki un 1 komunikāciju speciālists.

Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Pateicamies par veikto lietderības revīziju iedzīvotāju līdzdalības un informētības tēmā, kas ir vienlīdz svarīga pašvaldības un valsts līmenī.

Pašvaldību likums paredz vairākus jaunus līdzdalības un informēšanas mehānismus, kas pašvaldībām pakāpeniski jāievieš, bet ņemot vērā, ka no likuma stāšanās spēkā 2023. gada 1. janvārī ir pagājis īss termiņš, mūsuprāt, šāda revīzija būtu bijusi lietderīgāka, ja tā notiktu vēlāk, dodot iespēju pašvaldībām labāk apgūt jaunās iespējas un izveidot labo praksi. Arī revīzijas ziņojumā netiek sniegti Latvijas vai citu valstu labās prakses piemēri, kas dotu iespēju pašvaldības speciālistiem uzskatāmi saprast, kā labāk ieviest revīzijas ieteikumus, kas attiecas uz, piemēram, tādiem subjektīviem terminiem kā “viegli uztverama”, “atraktīva” vai “iesaistoša” informācija.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Dažās jomās pietrūkst arī padziļinātas profesionālas izpētes, kas noved pie virspusējiem secinājumiem. Piemēram, komunikācijas jomā, cik noprotams, ir veikta teorētiska jomas informācijas avotu izpēte, bet nav veiktas padziļinātas intervijas ar komunikācijas speciālistiem, lai iegūtu objektīvu informāciju par pašvaldības komunikācijas kanāliem un to atdevi. Revīzijas secinājumi, piemēram, par nepieciešamību informāciju maksimāli pasniegt video formātā, nākotnē var novest pie nelietderīgas pašvaldības līdzekļu tērēšanas, gatavojot piecas līdz sešas reizes dārgākus video ierakstus pašvaldību Facebook kontos, lai gan Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības pieredze liecina, ka labāka sasniedzamība un atdeve ir ierakstiem ar pievienotām kvalitatīvām bildēm.

Revīzijas ziņojumā pašvaldību komunikācija nav vērtēta kā atsevišķa joma, mēģinot to pielīdzināt vispārējai biznesa praksei, kas parasti nesaskaras ar sarežģītas juridiskas informācijas komunikāciju.

Mūsaprāt, veicot šo revīziju, bija skaidrāk jānodala normatīvajos aktos noteikto normu izpildes novērtēšanu no labās prakses vadlīniju ieteikumu ieviešanas. Līdz ar to revīzijai būtu lielāks pienesums, ja tās rezultātā būtu ne tikai sagatavoti ieteikumi pašvaldībām kādu noteiktu prakšu ieviešanai, bet tiktu sniegti priekšlikumi arī par mērķu sasniegšanai nepieciešamajām izmaiņām normatīvajos aktos.

Uzskatam, ka pietrūka situācijas analīze kopumā valsts pārvaldē, jo informācijai ir jābūt viegli uztveramai visos informācijas ieguves līmeņos, bet, piemēram, informācijas pasniegšana tieši valsts administrētajās informācijas sistēmās visbiežāk ir grūti uztverama un lietotājam nedraudzīga.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Sagaidām arī, ka revīzijas rezultātā tiks veicināta valsts pārvaldes institūciju ciešākā sadarbība revīzijas ziņojumā iezīmēto problēmjautājumu risināšanā, piemēram, īstenojot apmācības un skaidrošanas darbu valsts un pašvaldību pārvaldes speciālistiem par labās prakses vadlīniju sabiedrības līdzdalības un informēšanas jomā ieviešanu. Labās prakses vadlīniju ieviešana bez vienotas politikas īstenošanas būs garš un sadrumstalots process.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Pašvaldība veiks darbības Valsts kontroles sniegto ieteikumu ieviešanai un turpinās darbu, nodrošinot iedzīvotāju līdzdalību un informētību.

Kuldīgas novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Valsts kontroles revīzijai “Vai pašvaldību veiktās darbības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību un informētību?” izvēlēts stratēģiski nozīmīgs laiks. 2022. gadā pieņemts jaunais Pašvaldību likums, kas paredz lielāku sabiedrības iesaisti pašvaldības darbā, tāpēc revīzijas laikā iegūtās informācijas analīze, izdarītie secinājumi un konkrēti rīcības soļi, kā pašvaldībai komunikāciju ar sabiedrību padarīt vēl veiksmīgāku, ļaus pārskatīt darbības un procesus iespējami labāka rezultāta iegūšanai.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Attīstības plānošana ir būtisks pašvaldības pienākums, kura jēgpilna izpilde nav iespējama bez konsultācijām un sadarbības ar iedzīvotājiem. Tāpēc Kuldīgas novada pašvaldība jau šobrīd konsultējas ar iedzīvotājiem un mērķtiecīgi iesaista tos plānošanas procesos – gan regulāri īstenojot klātienes tikšanās ar iedzīvotājiem pilsētās un pagastos, organizējot atsevišķas tikšanās ar mērķa grupām – senioriem, uzņēmējiem, jauniešiem - rīkojot publiskas apspriešanas, izstrādājot attīstības programmas vai projektu izstrādē sadarbojoties ar nevalstiskajām organizācijām.

Tai pat laikā jāreķinās, ka darbs ar iedzīvotājiem ir ļoti sarežģīts – lielai daļai trūkst izpratnes par plānošanas dokumenta nozīmi un to, kā tas skar viņu ikdienu. Iedzīvotāji ir kūtri un nelabprāt piedalās dažādās darba grupās, apspriedēs. To apliecina arī domnīcas “Providus” pētnieki, norādot, ka konsultācijas ar iedzīvotājiem teju vienmēr paildzina lēmumu pieņemšanas procesu, kā arī prasa no pašvaldības zināmus ieguldījumus – pašvaldību darbinieku laiku un finansiālas izmaksas dažādu aktivitāšu rīkošanai. Arī gatavību ieklausīties iedzīvotāju teiktajā un resursus regulārai un kvalitatīvai atgriezeniskās saites nodrošināšanai.

Tāču esam vienisprātis ar pētniekiem – ieguldītie pūliņi atsvēr rezultātu, kas ilgtermiņā būtiski uzlabo pašvaldības darba kvalitāti, iedzīvotāju uzticēšanos pašvaldībai un tās darbiniekiem, gatavību līdzdarboties pašvaldības darbā un atbalstīt tās lēmumus.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Valsts kontroles revīzijas “Vai pašvaldību veiktās darbības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību un informētību?” ieteikumi nenoliedzami palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu, komunikāciju ar sabiedrību un mērķa grupām.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Tomēr jāreķinās, ka daļa no rekomendācijām prasa papildus vērtēt arī finanšu resursus – piemēram, Valsts kontroles ieteikums regulāri īstenot mobilo darbu, sniedzot tostarp klātienes līdzdalības iespējas jauniešiem vietās, kur nav pieejami jauniešu centri vai ir limitētas brīvā laika aktivitātes.

Kuldīgas novada pašvaldībā esošās darbinieku noslodzes ietvaros jau notiek mobilā darba īstenošana, nodrošinot klātienes līdzdalību. Tas nozīmē, ka Valsts kontroles ieteikumu īstenošanai jāvērtē pašvaldības Budžeta iespējas divu jaunu štata vienību izveidei Kuldīgas novada Bērnu un jauniešu centrā regulāra mobilā darba nodrošināšanai. Šāds lēmums, lai arī nozīmīgs un vajadzīgs, tomēr liks pārskatīt pašvaldības budžetu, mazinot līdzekļus kādai citai attīstības iecerei.

Pašvaldība augstu vērtē Valsts kontroles revidentu profesionalitāti un ieguldījumu godprātīgas publiskās pārvaldes rīcības sekmēšanā un apņemties saskaņā ar Kuldīgas novada pašvaldības revīzijas ieteikumu ieviešanas termiņiem, kas fiksēti revīzijas grafikā Nr. 2.4.1-8/2022, īstenot visus ieteikumus, tā vēl vairāk veicinot iedzīvotāju līdzdalību un informētību par pašvaldības darba procesiem.

Limbažu novada pašvaldība

Limbažu novada pašvaldībā veiktā lietderības revīzija “Vai pašvaldību veiktās darbības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību un informētību?” bija nepieciešama, jo tā parāda pašvaldības neizmantotās iespējas kvalitatīvu lēmumu pieņemšanā. Revīzijas ziņojumā konstatētais un norādītie ieteikumi noteikti palīdzēs uzlabot Pašvaldības sadarbību ar iedzīvotājiem, veicinās

sabiedrības iesaisti Pašvaldības lēmumu pieņemšanā, uzlabos atgriezeniskās saites kvalitāti un veicinās pilsoniski aktīvas jaunās paaudzes izveidošanos.

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Pašvaldībā uzskata, ka revīzijas veikšanai nav izvēlēts īstais laiks, jo pēc notikušās Administratīvi teritoriālās reformas (ATR) ne visas jomas ir pagūts vienlīdz labi sakārtot. Limbažu novadā apvienojās trīs pašvaldības: Aloja, Limbaži, Salacgrīva. Katrā no tām bija savi saistošie noteikumi, pieredze, izstrādātās darba metodes. ATR nebeidzās 2021.gada 5.jūnijā, tad tā tikai īsti uzsākās un šobrīd notiek darbi, lai uzlabotu Pašvaldības iedzīvotāju līdzdalību un informētību.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Valsts kontroles revīzijas ziņojumā publicētie ieteikumi ir saprotami, un tie noteikti palīdzēs uzlabot Limbažu novada pašvaldības darbu.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Lai ieviestu revīzijas “Vai pašvaldību veiktās darbības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību un informētību?” ieteikumus Limbažu novada pašvaldība plāno:

- Pārskatīt un papildināt jau esošos iekšējās kārtības noteikumus. Izstrādāt komunikācijas stratēģiju, kārtību, iekšējās kārtības dokumentus vai vadlīnijas, kuros būtu norādīti jautājumi vai pamatprincipi kurus pašvaldība uzskata par būtiskiem un kuru risināšanā būtu jāiesaista iedzīvotāji.
- Lēmumu pieņemšanā veidot darba grupas, kurās ir iedzīvotāju pārstāvji, NVO pārstāvji, jomas eksperti, pašvaldības darbinieki, konsultatīvās padomes pārstāvji un cilvēki ar invaliditāti. Veidot viegli uztveramu aicinājumu saturu pašvaldību informatīvajos izdevumos un drukātajos materiālos iekšējās un ārtelpā. Izstrādāt kārtību par iedzīvotāju iesaisti pašvaldības lēmumu pieņemšanā iedzīvotājiem ar invaliditāti. Veidot infografikus, vizuālas - un video ziņas. Izmantot komunikācijas kanālus, kuri sasniedz dažādas mērķgrupas, piemēram, jauniešus vieglāk uzrunāt internetā, sociālajos tīklos. Vecāka gada gājuma cilvēki (seniori) lasa laikrakstus: Limbažu novada ziņas un vietējo avīzi Auseklis. Radīt viegli uzveramu informāciju, kura vienkāršotā veidā skaidro, kas cilvēkam mainīsies, ja konkrētais lēmums vai noteikums stāsies spēkā. Kā saistošie noteikumi ietekmēs un kādas sekas būs pieņemtajiem lēmumiem. Izstrādāt kārtību kura nosaka viegli uzveramu, pamanāmu un saprotamu paziņojumu izveidi. Kārtībā norādīt kādus komunikācijas kanālus izmantot katrai mērķauditorijai.
- Izveidot iekšējās kontroles procedūras, kas novērsīs selektīvu pieeju aicinājumu satura veidošanā un komunikācijas kanālu izvēlē. Aicinājumu saturu veidot viegli uztveramu, nesarežģītu, vizuāli pievilcīgu.
- Izveidot Kontroles procedūru: e-pasts iesaistītajiem par procesa gaitu, priekšlikumiem, jautājuma turpmāko virzību, neatbalstītajiem sabiedrības ierosinājumiem, viedokļiem, gala rezultātiem.
- Sabiedrībai nodot publiski pieejamu kopsavilkumu par sabiedrības pārstāvju izteiktajiem priekšlikumiem, vērtējumu, gala rezultātu.

- Izstrādāt Jauniešu domes nolikumu kurā ir noteikti pamatuzdevumi jauniešu komisijai gan jauniešu domei. Ieviest izstrādāto novada Izglītības stratēģiju, kurā ir iekļauti jautājumi par darbu ar jauniešiem. Izveidot Jauniešu domi.
- Izstrādāt uzraudzības kārtību kādā tiek ieviesta Izglītības stratēģija.
- Jaunatnes dokumenta izveidē, ņemt vērā ne tikai jauniešu domes viedokli, bet arī to jauniešu, kuri nav domē, dzīvo vietās, kurās nav pieejami jauniešu centri.
- Iesaistīt jauniešus gan sava viedokļa sniegšanā, gan iespējamo risinājumu meklēšanā, gan ieviešanas uzraudzības procesā.
- Izstrādāt Jauniešu iesaistes kārtību iekšējos noteikumos.
- Apzināt jauniešu viedokli, veicot aptaujas gan sociālajos tīklos, gan izglītības iestādēs, vietās, kur veic interešu izglītību. Jaunatnes darbinieki apzinās viedokļus klātienēs tikšanās reizēs. Jaunatnes dokumenta izveidē, ņemt vērā ne tikai jauniešu domes viedokli, bet arī to jauniešu, kuri nav domē, dzīvo vietās, kurās nav pieejami jauniešu centri.
- Izstrādāt metodiku kā tiek ievākta un apkopota statistika un uzklauti viedokļi, un kā notiek apkopotās informācijas analīze.
- Rīkot dažādos jauniešu pasākumus vietās, kur nav jauniešu centri. 1 x divās nedēļās veikt mobilo darbu, tā būtu labā prakse, lai jaunietim rastos uzticība un saikne ar pašvaldību.
- Noteikt atbildīgo par mobilo darbu novadā. Izstrādāt kārtību kā tiek veikts mobila darbs.
- Paplašināt komunikāciju sociālajos tīklos.
- Anketēt jauniešus, lai uzzinātu viņu viedokli par iespējamo ātrāko digitālo komunikāciju ar jauniešiem un noskaidrotu, kuri ir populārākie jauniešu izmantotie saziņas rīki. Jauniešu piesaistei veidot sadarbību ar influenceriem.
- Organizēt darbinieku apmācību digitālo komunikāciju tīklu izmantošanā un jauno rīku apzināšanā.

Madonas novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Lietderības revīzijas ir nepieciešamas, taču, mūsdiā, lietderības revīzijai “Vai pašvaldību veiktās darbības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību un informētību?” izvēlētais laika periods bija nepiemērots, jo iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā un informētības līmeni, kvalitatīvāk un jēgpilnāk būtu bijis mērīt laika posmā, kas nesakrīt ar Covid-19 pandēmijas periodu, kurā daudzi no ierastajiem iedzīvotāju iesaistes un uzrunāšanas veidiem ir apgrūtināti, kā arī administratīvi teritoriālās reformas iedzīvināšanas posmu, kad pašvaldība piedzīvo būtiskas, strukturālas un administratīvas, tostarp arī personālsastāva, izmaiņas. Covid -19 ir ietekmējis gan sabiedrības paradumus, gan iesaistes aktivitāti un ieinteresētību, gan komunikāciju kopumā.

Attiecībā uz infrastruktūras objektiem revīzija būtu jāveic pirms tajos tiek veikti pārbūves darbi - būvdarbu dokumentācijas izstrādes posmā, tas nodrošinātu labāko vides pieejamības risinājumu iekļaušanu pašvaldības objektiem.

Fakts, ka lielākā daļa no vērtēšanas kritērijiem nav izpildīti nevienā no pašvaldībām, vai tie ir izpildīti daļēji, liecina, ka, iespējams, pētījuma metodoloģijā nav ievērtēti būtiski blakus faktori, kas pašvaldībām liedza šos kritērijus izpildīt.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Revīzijas laika periods bijis neveiksmīgi izvēlēts un neatbilstošs, jo iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā būtiski ietekmējis Covid-19 pandēmijas periods, kas apgrūtināja arī daudzu no ierastajiem iedzīvotāju iesaistes un uzrunāšanas veidiem īstenošanu. Līdztekus revīzijas ietvaros nav analizēti iemesli, kādēļ pašvaldības īstenojušas vai nav īstenojušas noteiktas aktivitātes, respektīvi nav analizētas cēloņu - sekas sakarības.

Pamatojoties uz pirmreizējo Revīzijas ziņojuma tekstu, ir šaubas par iedziļināšanos katras pašvaldības individuālajā situācijā, secinājumi izdarīti vispārīgi, piemēram, par jaunatnes darbu.

Madonas novada pašvaldība, izstrādājot būvdarbu dokumentāciju, piesaista būvspeciālistus, kas attiecīgi, izstrādājot būvdokumentāciju, to saskaņo ar institūcijām, kas ir noteiktas likumdošanas normatīvos. Līdz ar to pašvaldībai nav pamata apšaubīt būvspeciālistu izstrādāto dokumentāciju, kas ir ekspertu saskaņota visās institūcijās un saņemts pozitīvs lēmums no būvdarbus uzraugošajām iestādēm. Turklāt izstrādājot būvprojektu dokumentāciju, nodrošinātas visas normatīvo aktu un Vides pieejamības vadlīniju publiskām būvēm un telpām un publiskajai ārtelpai prasības, piesaistīti vides pieejamības eksperti, kas snieguši ieteikumus un saskaņojuši vides pieejamības risinājumus, kā piemēram, Cesvaines pils pārbūves un restaurācijas projekta ietvaros SIA "Arhitektes Ināras Caunītes birojs" lūdza Invalīdu un viņu draugu apvienību "Apeirons" sniegt atzinumu par projektā iekļauto risinājumu atbilstību vides pieejamības prasībām. 26.08.2016. ir saņemts Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" atzinums, kurā minēts, ka ņemot vērā ēkas sarežģīto plānojumu un esošās iespējas, vides pieejamības nodrošināšanai ir izvēlēti labākie risinājumi, atkāpes ir pamatotas un neizslēdz iespēju cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem apmeklēt pili un saņemt tajā sniegtos pakalpojumus. Revīzijas ietvaros, vides pieejamības ekspertu ieteiktie un saskaņotie risinājumi objektos atzīti kā neatbilstoši, līdz ar to vērtējums ir nekonsekvents.

Izvērtējot Revīzijas ziņojumā norādītos trūkumus vides pieejamībā pašvaldības objektos, konstatējām, ka minētie trūkumi nav ietekmējuši objektu infrastruktūras izmantošanu un pakalpojumu saņemšanu.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Lielākoties ieteikumi bija saprotami, taču ne visiem var piekrist, kā arī vērtējumos ne vienmēr tiek ievērota konsekvence. Piemēram, jautājumos par jauniešu līdzdalību un iesaisti jaunatnes politikas veidošanā, noprotams, ka pašvaldībai tiek pārņemta nepietiekami formāla pieeja risinot ar jomu saistītos jautājumus, savukārt, jautājumos par vides pieejamības nodrošināšanu pašvaldības infrastruktūras objektos, kuru renovācijā tiek ieguldīts publiskais finansējums, par spīti ekspertu atzinumiem un valsts normatīvo aktu prasību, kas attiecas uz vides pieejamības nodrošināšanu, ievērošanu, tiek norādīts, ka procesā nepietiekami iesaistīti sabiedrības pārstāvji, kuriem varētu rasties grūtības infrastruktūras objektus apmeklēt, vai tajos uzturēties.

Atsevišķi ieteikumi ir objektīvi un tiks ņemti vērā, piemēram, veidojot jauno jaunatnes politikas attīstības plānu, izvērtējot vides pieejamības risinājumus pašvaldības objektos.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Izstrādāt un iekļaut Madonas novada pašvaldības nolikumā kārtību, kas noteiks iedzīvotāju līdzdalības paredzēšanu visos tiem būtiskos jautājumos atbilstoši Valsts kancelejas vadlīnijām un

kas novērsīs risku, ka iedzīvotāji, tostarp cilvēki ar invaliditāti, netiek iesaistīti tiem būtisku lēmumu pieņemšanā un visos labajā praksē paredzētajos posmos.

Izstrādāt Madonas novada pašvaldības komunikācijas stratēģiju, kurā tiek definēti kritēriji, lai nodrošinātu, ka aicinājumi uz līdzdalību ir viegli uztverami un labi pamanāmi, tostarp, izmantojot daudzveidīgus un visas iedzīvotāju grupas sasniedzošus komunikācijas kanālus. Stratēģijā tik nostiprināti vispārējie komunikācijas mērķi, uzdevumi un principi un sniegti priekšnosacījumi stratēģiskai, efektīvai un plānveidīgu komunikācijas procesu plānošanai Madonas novada pašvaldībā. Tā būs orientēta uz mērķa grupu informēšanu un iesaistīšanu, izpratnes veidošanu konkrētos jautājumos, informācijas pieejamības nodrošināšanu, mūsdienīgu pārvaldību un saskarsmi ar sabiedrību, uz sadarbību un partnerību balstītu attiecību veidošanu ar iesaistītajām pusēm. Stratēģijā arī tiks noteikts cik savlaicīgi un kur tiks sniegta atgriezeniskā saite visos iedzīvotāju līdzdalības gadījumos.

Izstrādāt Madonas novada jaunatnes politikas attīstības plānu 2024.-2027.gadam, nodrošinot tā ikgadējo izvērtēšanu un uzraudzību, ko īsteno Jaunatnes lietu komisija. Iesaistīt Madonas novada jauniešu domes un skolu pašpārvaldēs jauniešus Madonas novada jaunatnes politikas attīstības plāna izstrādes fokusgrupās – ideju ģenerēšanā, plāna izstrādē, plāna projekta apspriešanā. Veikt Madonas novada jaunatnes politikas attīstības plāna izvērtēšanu un aktualizēšanu, balstoties uz Madonas novada ikgadējās aptaujas par jauniešu vēlmēm un vajadzībām un aktuālajiem statistikas datiem. Turpināt Madonas novada pašvaldības jaunatnes darbinieki dalību Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras apmācību modelī par digitālo darbu ar jaunatni.

Madonas novada pašvaldība izvērtēs un turpmākajos publiskajos objektos, veicot ēku pārbūvi, nodrošinās, ka projektēšanas uzdevumos papildus tiks iekļauti nosacījumi attiecībā uz vides pieejamību, ņemot vērā metodiskos materiālus vides pieejamības nodrošināšanā publiskās ēkās un ārējā vidē pēc universālā dizaina principiem no apvienības “Apeirons”.

Rēzeknes novada pašvaldība

Vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

Iedzīvotāju līdzdalība Pašvaldībā ir definēta kā būtiskā jau vairāk kā pirms desmit gadiem, bet diemžēl iedzīvotāju aktivitāte nav vēlamajā līmenī. Kopš 2023.gada Pašvaldību likums nosaka virkni darbību, lai veicināti iedzīvotāju līdzdalību savu pašvaldību darbībā un lēmumu pieņemšanā. Līdz ar to Revīzija tika veikta īstajā laikā. Rūpīga situācijas izvērtēšana, izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus, par iedzīvotāju līdzdalību un informētību ir būtiska, lai Pašvaldība veiktu sava darba pilnveidošanu iepriekšminētajā jomā.

Pašvaldības viedoklis par revīzijā konstatēto problēmu iemesliem.

Kopumā Pašvaldība piekrīt Valsts kontroles konstatēto problēmu iemesliem. Pašvaldība arī bija konstatējusi nepilnības savā darbā iedzīvotāju līdzdalībā un informētībā. Gatavojot komentārus par revīzijas ziņojuma projektā izteiktajiem aizrādījumiem, Pašvaldība sniedza informāciju jau par uzsāktajām aktivitātēm līdzdalības veicināšanai un informētības uzlabošanai. Pašvaldība būtiski paplašinājusi darbu sociālajos tīklos un izmanto daudzveidīgus informācijas sniegšanas veidus. Jau ir uzsākta videomateriālu ievietošana, to skaits un kvalitāte pieaug, kas aktivizē sociālo tīklu lietotājus. Ir izveidota amata vienība Kultūras un tūrisma pārvaldē komunikācijai kultūras jomā. Pēc administratīvi teritoriālās reformas (turpmāk – ATR) Rēzeknes novads apvienojās ar Viļānu

novadu, līdz ar to tiks uzsākts intensīvs darbs, lai Viļānu novada teritorijā izveidotu sistēmu iedzīvotāju līdzdalībā un informētībā, kas jau funkcionēja Rēzeknes novada teritorijā pirms ATR. Piemēram, bijušā Viļānu novada teritorijā, tagad Viļānu apvienības teritorijā, izveidotas divas jaunatnes darbinieka amata vienības. Uz 2023. maiju jau strādā viens jaunatnes darbinieks, otrs uzsāks darbu ar 2023. gada septembrī. 2022.gadā izveidotas iedzīvotāju konsultatīvās padomes Viļānu apvienības teritoriālajās vienībās (pilsēta, pagasti). Visas Pašvaldības teritorijā uzsākts moblais darbs ar jaunatni, piemēram, jau 2020.gadā Čornajas pagastā jaunatnes darbinieks veica mobilo darbu, uz 2023.gada maiju mobilo darbu ar jaunatni veic Strūžānu un Silmalas pagastos. Mobilais darbs tiek veikts teritorijās, kur jaunatnes darbiniekam teritorijā nav pamata darba vieta. Izveidota arī atalgojuma sistēma un transporta atbalsta sistēma mobilā darba veicējiem, kā arī darba plānošanas un kontroles platforma.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Valsts kontroles ieteikumi ir skaidri izklāstīti un saprotami. Pašvaldība uzskata, ka tie palīdzēs uzlabot darbu iedzīvotāju līdzdalības paaugstināšanai un informētības uzlabošanā, īpaši vērtīgi ieteikumi iedzīvotājiem sniedzamās informācijas kvalitātes, formas, veida uzlabošanā, jauniešu darba pilnveidošanā, vides pieejamības jautājumos, dokumentu apspriešanas un lēmumu sagatavošanas jautājumos.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Revīzijas ieteikumu ieviešanai ir paredzētas vairākas apmācības Pašvaldības darbiniekiem (piemēram, digitālā satura veidošana, tekstu rakstīšana vieglajā valodā, statistikas datu savākšana, apstrāde, interpretācija, aptauju sagatavošana, organizēšana, darbs ar sabiedrības dažādām grupām, apmācības jaunatnes darbiniekiem u.tml.). Paredzēts paplašināt pieredzes gūšanas aktivitātes ārvalstīs, vairāk iesaistoties starptautiskajos projektos, kā arī supervīzijas. Pašvaldībā tiks organizēti informatīvie semināri par Revīzijas ieteikumiem gan darbiniekiem, gan deputātiem, gan iedzīvotāju konsultatīvajām padomēm. Paralēli tiks izstrādāts komunikācijas plāns ar iedzīvotājiem 2026.-2030., vienota metodika Pašvaldībā par dažāda satura informācijas izvietošanu noteiktos informācijas kanālos, jaunatnes politikas stratēģija 2026.-2030., vadlīnijas komunikācijas ar iedzīvotājiem un informēšanas kontroles procesiem.

Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība

Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība ir iepazinusies ar revīzijas ziņojuma projektu par veikto lietderības revīziju “Vai pašvaldību veiktās darbības nodrošina iedzīvotāju līdzdalību un informētību?”. Pašvaldība sadarbību ar Valsts kontroles revidentiem revīzijas gaitā vērtē kā produktīvu un lietderīgu. Valsts kontroles ieteikumi, kurus Pašvaldība ir apņēmusies ievērot un laika gaitā realizēt, nodrošinās Pašvaldības efektīvāku sadarbību ar iedzīvotājiem, kā arī, balstoties uz izstrādātajiem dokumentiem, Pašvaldības iestāžu atbildīgie darbinieki nodrošinās nepieciešamās pārvaldes darbības iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai.

Vai revīzijas ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot pašvaldības darbu?

Ņemot vērā to, ka jaunais Pašvaldību likums paredz nodrošināt demokrātisku, tiesisku, efektīvu, ilgtspējīgu, atklātu un sabiedrībai pieejamu pārvaldi un pakalpojumus katras pašvaldības administratīvajā teritorijā, veiktā revīzija un ieteikumu apkopojums ļaus Pašvaldībai novērst trūkumus un skaidri definēt jautājumu un tēmu klāstu, kuros Pašvaldībai jāparedz

iedzīvotāju līdzdalība, nodrošinot komunikāciju par līdzdalības iespējām un tās rezultātiem jeb atgriezenisko saiti, kurai ir būtiska ietekme uz iedzīvotāju vēlmi iesaistīties lēmumu pieņemšanā. Revīzijā īpaša uzmanība ir pievērsta Pašvaldības īstenotajam darbam ar jaunatni, kas ietver arī rūpes par pilsoniski aktīvas jaunās paaudzes veidošanu.

Kādas darbības plāno veikt pašvaldība, lai novērstu revīzijā konstatēto?

Pašvaldība, lai nodrošinātu revīzijas ziņojuma ieteikumu ieviešanu, veiks darbības iedzīvotāju līdzdalības paredzēšanai visos tiem būtiskos jautājumos atbilstoši Valsts kancelejas vadlīnijām un visos labajā praksē paredzētajos posmos, kā arī izstrādās kārtību un iekšējos tiesību aktus, kuros būs noteikti pamatprincipi, darbības virzieni, metodes un iekšējās kontroles mehānismi.

Līdzdalības veicināšanai Pašvaldība jau šobrīd strādā pie Komunikācijas stratēģijas izstrādes un ieviešanas. Pamatojoties uz izvirzītajām prioritātēm, tiks apstiprināts rīcības plāns komunikācijas uzdevumu izpildei. Ņemot vērā precīzi un veiksmīgi nodefinētos mērķus, lielāks uzsvars tiks likts uz esošo un potenciālo iedzīvotāju auditorijām un mērķiem, kas ir saistīti ar iedzīvotāju lojalitātes un sabiedrības iesaistes un saliedētības veicināšanu, kā arī jaunu iedzīvotāju piesaisti. Pašvaldība nodrošinās iekšējās kontroles procedūras komunikācijas un līdzdalības procesa pārraudzībai un iekšējai kontrolei. Tiks pārskatīta Rēzeknes valstspilsētas jaunatnes politikas attīstības programma, veicot grozījumus atbilstoši Izglītības attīstības pamatnostādņēm.

Pašvaldība atzinīgi novērtē Valsts kontroles revidentu sniegtos skaidrojumus par iekšējo normatīvo aktu izveidi un cer uz produktīvu sadarbību arī turpmāk.